

revija

VARNOST

1/2023

Ministrstvo za notranje zadeve
Republike Slovenije
Letnik LXIX
ISSN 0350-7114
ISSN 2232-318X

Leto obletnic in praznovanj

**Kaj ukinitev sistematičnega nadzora na meji s Hrvaško
pomeni za policiste?**

Spletne spolne zlorabe otrok v Sloveniji

KAZALO

UVODNIK

4 Povabilo k sodelovanju

6 POSLANICI MINISTRA ZA NOTRANJE ZADEVE IN
V. D. GENERALNEGA DIREKTORJA POLICIJE OB DNEVU
POLICIJE

AKTUALNO

8 Schengensko območje s 1. januarjem 2023 umaknjeno
z naše južne meje. Mnenja in vtisi policistov

14 Odmevi in odzivi z letošnjega informativnega dneva na
Policijski akademiji v Tacnu

20 Intervju z mag. Alenko Colja, vodjo Sektorja za registracijo
prebivalstva in javne listine, o slovenski osebni izkaznici,
prejemnici prestižne mednarodne nagrade

24 Komuniciranje v primerih nasilja v družini ter krvnih in
seksualnih deliktov

32 Razvoj kompetenčnega modela v policiji

36 Varovanje FIS svetovnega prvenstva v nordijskem smučanju,
največjega športnega dogodka v zgodovini Slovenije

OBLETNICE

40 50 let Specialne enote. Rdeči panterji ponosno in odkrito
o svojem delu

44 75 let Policijskega orkestra. Uglasbeni ljubezen in
prijateljstvo kot ključni vodili naših življenj

46 30 let Interpola Slovenije in 100 let Interpola, mednarodne
organizacije, ki združuje skoraj vse države sveta

54 30 let policijskih pogajalcev. Glas pomiritve v napetih situacijah

61 30 let mobilnih kriminalističnih oddelkov. Očem javnosti
skriti, a za policijo nepogrešljivi

66 10 let policijskih zaupnikov. Zadovoljivo psihofizično stanje
policista osnova za uspešno opravljanje poklica

72 50 let sistemskega zaposlovanja uniformiranih policistk.
Odprtje razstave Kje so ženske?, zgodovinski pregled
vključevanja žensk v policijo in intervju z nekdanjo
kriminalistko Katjo Bašič

RAZISKAVA

86 »A mi pošlješ svojo sliko? Plizzz ...« Analiza slovenskih
primerov spletnih spolnih zlorab otrok

STROKOVNI PRISPEVKI

92 Drago Menegaliya: Spletna novinarska konferenca

100 Žiga Planinec: Projekt Trust C(o)p, most zaupanja med
mavrično skupnostjo in policijo

111 Robert Berginc: Policijsko izvidništvo v boju proti kriminalu

MEDNARODNO SODELOVANJE

117 V zadnjih letih dosegli pomembne premike na področju
iskanja pogrešanih oseb, še zlasti otrok

127 Končalo se je bilateralno sodelovanje s Severno Makedonijo

130 Z bavorskimi kolegi snujemo nove projekte za izmenjavo
izkušenj

Slovenija ni več varuhinja južne schengenske meje.
Kaj nam prinašajo dvignjene zapornice?

8

14

Na informativnem dnevu so mladi, navdušeni nad
poklicem policista, preplavili Policijsko akademijo.

IZOBRAŽEVANJE

134 Ko se zgodi napad v trgovskem centru, šoli, stanovanjskem
naselju ... Usposabljanja za ukrepanje ob t. i. amok dogodkih

138 Projekt Barnahus. Za forenzične intervjuje z otroki
usposobljenih devet kriminalistov

144 Novost v policiji – partnerske delavnice

ŠPORT

148 Slovo od letošnje zimske športne sezone

151 Med nami so trije novi vrhunski športniki: Ajda Novak,
Domen Prevc in Lucija Hribar

154 Državno prvenstvo policije v teku

155 Štengijada, državno prvenstvo policije v teku po stopnicah

156 Policist Urh Černivšek osvojil bron na evropskem prvenstvu v
kikboksu

PROSTI ČAS

158 Damjan Dervarič, planinec med murskosoboškimi policisti

160 Druga razstava umetniških del zaposlenih v policiji in na
notranjem ministrstvu

PREJELI SMO

166 Mag. Zlatko Bešker o Uradu za varnost in zaščito v letu 1994/95

IZŠLO JE

169 Nova zbornika Vojni ujetniki v vzhodnoštajerski pokrajini in letu
1991 in Dolga pot do hrama demokracije (akcija Skala)

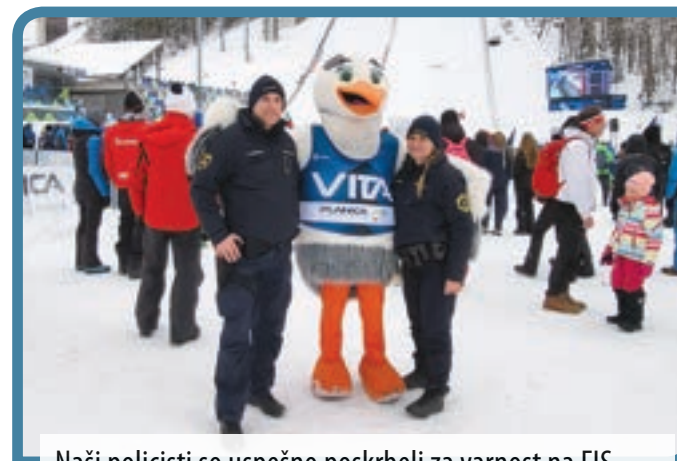
20

34 VARNOSTNIH ELEMENTOV

Mag. Alenka Colja: »Slovinci imamo eno
najboljših osebnih izkaznic na svetu.«

36

Naši policisti so uspešno poskrbeli za varnost na FIS
svetovnem prvenstvu v nordijskem smučanju v Planici.

VARNOST 1/2023, januar–junij

ISSN 0350-7114

ISSN 2232-318X

Priprava: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU

Lektoriranje: mag. Nataša Podhraški, SOJ SGDP GPU

Fotografija na naslovnici: Tatjana Breznik, PP Lenart (PU Maribor)

Oblikovanje naslovnice: Služba za upravno poslovanje MNZ

Tehnično oblikovanje: Mirsada Dželadini, SUP MNZ

Tisk: Media Bus, d. o. o.

Naklada: 4.000 izvodov

Naslov: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU,

Štefanova ulica 2, 1501 Ljubljana

Spletna naslova: www.gov.si, www.policija.si

Telefon: 01 428 57 45, e-naslov: varnost@policija.si

Slovenska policija

[policija_si](https://twitter.com/policija_si)

MNZ RS Policija

[police_slovenia](https://www.instagram.com/police_slovenia)

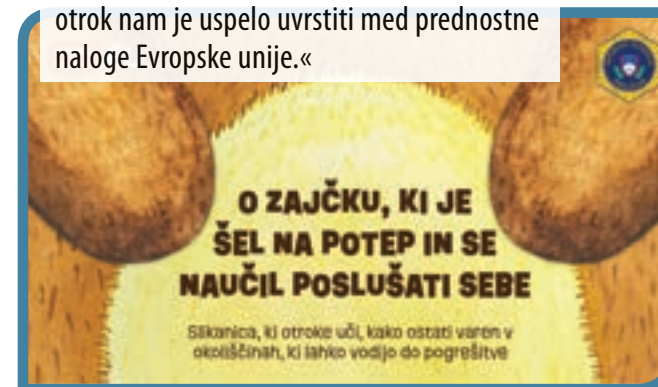
Izjave oziroma prispevki so mnenja avtorjev in ne odražajo nujno
mnenja uredništva ali slovenske policije.

Letos praznujemo pol stoletja sistemskega
zaposlovanja uniformiranih policistk.

72

Damjan Miklič: »Področje iskanja pogrešanih
otrok nam je uspelo uvrstiti med prednostne
naloge Evropske unije.«

117

Zadnja primera strelskih napadov v tujini dokazujeta,
da so usposabljanja policistov za ukrepanje ob takšnih
dogodkih še kako potrebna.

134

151

Predstavljamo nove obraze vrhunskih
športnikov v policiji!

POVABILO K SODELOVANJU

Varnost je ponovno izšla! Zadnji dve leti je naša revija žal mirovala, saj smo jo bili, večinoma zaradi kadrovskih težav, pa tudi zaradi siceršnjega turbulentnega obdobja v slovenski policiji, prisiljeni začasno »zamrzniti«. A zdaj je revija končno spet tu.

Zagrizli smo vanjo in opravili veliko ur uredniškega dela, toda brez vas, policistk in policistov ter drugih zaposlenih tako v policiji kot v ministrskem delu, ki ste prispevali svoje članke, revije ne bi bilo!

Zato vas na tem mestu ponovno toplo vabimo k sodelovanju. Želimo si namreč, da bi vsebine ustvarjali skupaj. Želimo si vaših avtorskih prispevkov, in sicer tako poglobljenih strokovnih člankov kot krajših, bolj poljudnih prispevkov, pa tudi kratkih, a zanimivih novičk. Želimo si več prispevkov o policijskih dogodkih, kjer ste vi glavni akterji in kjer na slikah, če se pošalimo, niso vedno le vaši vodje. Seveda pa bodo dobrodošli tudi utrinki iz vašega prostega časa. Poznate kakšnega sodelavca, ki se ukvarja z eksotičnim hobijem ali je uspešen v športu? Je kdo iz vašega kolektiva prostovoljec, morda kdo veliko potuje, je umetnik, navdušenec nad nečim ali pa ste sami ponosni na kakšen svoj dosežek in se želite predstaviti?

Povsem dovolj bo, da nam na naslov varnost@policija.si pošljete nekaj besedila in fotografij (ali celo le idejo), pa bomo s skupnimi močmi ustvarili nove dobre zgodbe. Za urejanje besedila, lekturo in obliko bomo poskrbeli pri nas. Vas skrbi, da morda ne znate dobro pisati? Brez skrbi, pomagali vam bomo. Po potrebi bomo vaše besedilo preuredili, vam svetovali glede izbire primerne naslova, opremili slike in v sodelovanju z ministrsko službo za upravno poslovanje, kjer so zaposlene naše »hišne« grafičarke, nazadnje poskrbeli še za oblikovanje in tisk. Kot vidite, je priprava publikacij timsko delo in je potrebnih kar nekaj korakov, a osnova, brez katere ne gre, so seveda vaši prispevki. Veselimo se jih že!

Naslednja številka bo izšla konec tega leta. Do takrat vas vabimo, da prelistate naslednje strani, v katerih smo zbrali skoraj vse, kar ste nam poslali v tem času.

Jedro tokratne revije so obletnice nekaterih enot in dejavnosti v policiji, saj smo jim namenili kar nekaj prostora. Omeniti smo morali tudi vstop Hrvaške v schengen na začetku leta. Prelomnica za slovensko državo je namreč obenem tudi karierna prelomnica številnih policistov, ki so prej delali na mejnih prehodih, zdaj pa so se morali spoprijeti z novimi izzivi in nalogami – predstavljamo vam njihova mnenja. Zbrali smo tudi vtise mladih udeležencev letošnjega informativnega dneva na Policijski akademiji, ker je tudi promocija zaposlovanja v policiji še vedno med našimi prioritetami. Kaj si torej mladi mislijo o poklicu policista? Večina je iskreno navdušenih in upravičeno lahko pričakujemo, da jih bomo že kmalu srečali v svojih vrstah!

Med zelo aktualnimi so prispevki, ki se nanašajo na varnost otrok: od analize slovenskih primerov spletnih spolnih zlorab otrok do predstavitev naših aktivnosti v okviru mreže policijskih strokovnjakov za iskanje pogošenih oseb in izvajanja forenzičnih intervjujev v Hiši za otroke. V rubriki Izobraževanje boste našli najnovejše informacije o usposabljanjih policije za posredovanje v primerih morilskih napadov v trgovskem centru, šoli, na ulici ... Med drugimi pa bo zagotovo zanimiv tudi članek o partnerskih delavnicah za zaposlene s pomenljivim naslovom Kako hoditi skupaj?.

Želimo vam prijetno branje in lepo poletje. Obkrožite se z ljudmi, ki vam največ pomenijo, in seveda ne pozabite na varnost!

Uredništvo

Spoštovane policistke, spoštovani policisti, sodelavke in sodelavci.

Junij je mesec, ki je posebno prazničen za našo celotno državo. Ponosni se spominjamo neustrašnosti, požrtvovalnosti in enotnosti slovenskega naroda, ki je tlakoval pot k nastanku lastne države, vsem nam ljube Republike Slovenije. Ni naključje, da takrat slavi tudi slovenska policija in mi z vami. Prav vi ste namreč tisti, ki ste imeli levji delež pri postavljanju temeljev naše domovine. Vaš pogum, vaša predanost in odločnost so pomembno prispevali k uresničitvi želje večine Slovencev o življenju v samostojni in neodvisni državi.

Vseskozi ste se pri svojem delu srečevali s številnimi varnostnimi izzivi, novimi in novimi oblikami kriminalitete, kar je nedvomno imelo neposreden vpliv na delovanje policije. Na te izzive ste se vselej ustrezno odzvali in tako vseskozi zagotavljali visoko stopnjo varnosti.

Marsikdaj je bila na preizkušnji človečnost, v družbi so bile aktualne dileme o iskanju pravega ravnotežja med človekovimi pravicami in rabo represije. Na nas – politikih je, da nakažemo smer, v katero se boste na podlagi izkušenj iz preteklosti razvijali. Prava pot je pot demokracije, dialoga in spoštovanja človekovih pravic, vse to pa v ustreznem ravnotežju z varnostjo in redom. Vi ste namreč tukaj predvsem zato, da skrbite za varnost in red.

Na tem mestu bi želel poudariti, da je zagotavljanje varnosti in reda v državi temeljno poslanstvo ministrstva in policije. Vi ste tisti, ki varujete naša življenja in

premoženje, preprečujete, odkrivате in preiskujete kazniva dejanja, skrbite za prometno varnost in nadzirate državno mejo, predvsem pa ste zanesljiv partner prebivalcem v lokalnem okolju. Zelo dobro se zavedam, da tega ni mogoče uresničevati brez vašega predanega dela, ki ni le poklic, ampak življenjsko poslanstvo.

Zato pa je naloga mene kot ministra in celotne vlade, da vam zagotovimo zadostna finančna sredstva, sodobno opremo in druge pogoje za varno in učinkovito delo. Naj posebej omenim prenovo kariernega sistema, ki ga slovenska policija nujno potrebuje. Imamo namreč voljo, dober socialni dialog in politično podporo, da ga dokončno oblikujemo v bolj transparentno in pošteno strukturo. S posodobljenimi možnostmi izobraževanja in usposabljanja vam ne bo omogočeno le pravičnejše karierno napredovanje, temveč tudi nadaljnja profesionalizacija in modernizacija policijskega poklica.

V prazničnem juniju se poleg začetkov slovenske policije spominjamo tudi vseh vaših dosežkov, predvsem pa praznujemo vas in vaše požrtvovalno in pogumno delo. Slovenske policistke in slovenski policisti ste vzor vsem nam, saj vsak dan dokazujete, kako zelo pomembno je delovati enotno in solidarno. Vrednote, ki vas odlikujejo, negujte, krepite in udejanjajte še naprej. Le tako bo vaše delo vselej profesionalno opravljeno, s tem pa boste še dodatno okrepili tisto najpomembnejšo vez z javnostjo – zaupanje v policijski poklic.

Ob tej priložnosti vam izrekam iskrene čestitke in globoko spoštovanje ter zahvalo za vaš prispevek k varovanju in soustvarjanju varne države.

Srečno, Republika Slovenija. Srečno, slovenska policija.

Boštjan Poklukar
minister za notranje zadeve

Spoštovane sodelavke in sodelavci!

Čas neverjetno hitro mineva in tako smo že zakorakali v junij, mesec, poln slovesnosti in praznovanj. Mesec, ko praznuje naša mlada država, in mesec, ko praznujemo tudi mi. Dan policije je namreč naš praznik. Na ta dan pomislimo, kdo smo in kaj nas druži. Je to zagotavljanje varnosti posameznikom in skupnosti, varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitev pravne države? Da. Moramo pri tem slediti našim skupnim vrednotam, tj. zakonitosti, strokovnosti, integriteti, odličnosti, pripadnosti poklicu in transparentnosti pri našem delovanju? Ponovno da. Ali smo pri tem uspešni? Tudi na to vprašanje lahko odgovorimo pritrdilno. Kot kaže javno mnenje prebivalcev Slovenije, uspešno pridobivamo zaupanje ljudi. Policija se je ponovno povzpela med zaupanja vredne institucije. Na to smo lahko zelo ponosni, saj je znak, da dobro delamo.

Dan policije je priložnost, da svoj pogled upremo v prihodnost in si prizadevamo za nenehno rast in razvoj nas kot posameznikov in obenem kot skupnosti. Kaj nam razkriva pogled v preteklo leto našega delovanja? Pomembna sprememba, ki jo je treba omeniti, je zagotovo reorganizacija dela policije zaradi vstopa Hrvaške v schengensko območje. Spremembe so se dotaknile precejšnjega števila naših sodelavcev in jih postavile pred nove izzive na njihovi nadaljnji karierni poti. Izzivi, s katerimi se srečamo v življenju, so lahko spodbuda in korak naprej v osebnostnem razvoju,

obenem pa zahtevajo tudi dodaten trud. Dejstvo je tudi, da se ljudje z njimi različno spopadamo.

Učimo se vse življenje. Ves čas se srečujemo s čim novim na življenjski poti in osebnostno rastemo. Prav osebnostna in strokovna rast je področje, na katerem si v policiji že nekaj časa prizadevamo vnesti spremembe oziroma izboljšave. V mislih imam prenovi kariernega sistema v policiji, ki se nam obeta in jo že nestrpnost pričakujemo, vse z namenom, da bomo vsi skupaj zadovoljni in da bomo s ponosom še naprej delovali v modri uniformi.

Policija je moderna organizacija. Da bi uspešno sledila razvojnemu trendu kadrovskega menedžmenta, je ravno pred kratkim izšel priročnik, ki bo tako vodjem in kadrovskim strokovnjakom kot tudi zaposlenim pomagal pri presojanju in razvoju kompetenc v policiji in kariernem razvoju posameznika. S tem bomo zagotovo tudi v prihodnje uspešno delovali in še naprej krepili ugled naše organizacije. Nikoli ne smemo pozabiti, da smo policija pravzaprav ljudje, posamezniki, ki si prizadevamo za skupno dobro. Prav je, da smo ponosni na to, kar smo. Zato še naprej združujmo moči in se zavedajmo, da smo del nečesa večjega od nas samih.

Vsem skupaj čestitam ob dnevu policije, našem prazniku, in vam želim uspešno in zadovoljstva polno delovno pot še naprej.

Mag. Senad Jušić
v. d. generalnega direktorja policije

Načelnika postaj mejnih policij Obrežje in Bregana Bojan Bogovič in Ivica Malek ob vstopu Hrvaške v schengensko območje

SCHENGENSKO OBMOČJE S 1. JANUARJEM 2023 UMAKNJENO Z NAŠE JUŽNE MEJE

KAJ NAM PRINAŠAJO DVIGNJENE ZAPORNICE?

Novo leto je v naši zavesti tradicionalno prelomni trenutek, ko se ozremo nazaj in v mislih preštejemo vsa svoja dejanja, obenem pa je to tudi trenutek, ko polni upanja in pričakovanja, včasih pa tudi skrbi in strahov, zremo v prihodnost, v dni, ki nas še čakajo. Pretekli 1. januar je bil sploh prelomen, in to tako za našo državo kot tudi (in predvsem) za našo institucijo in zaposlene.

Poleg menjave koledarskega leta so se namreč na naši meji s Hrvaško dvignile zapornice in prižgale zelene luči, s čimer smo simbolično oznanili vstop naše južne sosedbe v schengensko območje. S tem se je sprostil prehod meja med našima državama. To v praksi pomeni, da potnikov na mejah nihče več ne ustavlja, ampak jih na to, da so se znašli v sosednji državi, opozori le pozdravna tabla države, katere državno mejo so pravkar prečkali. Kaj pa spremembe pomenijo za policijo?

Živci državljanov ne bodo več na preizkušnji

Mejni prehodi med Slovenijo in Hrvaško so torej preteklost. Dolgih kolon, ki so se vile na mejnih prehodih med turistično poletno sezono, nihče ne bo pogrešal. Vsem potnikom bo s tem prihranjena marsikatera minuta, prav tako pa bodo ohranili precej več živcev. V dobrih 15 letih od vstopa Slovenije v schengensko območje smo namreč dodobra spoznali prednosti in koristi ene največjih pridobitev Evropske unije – prosto gibanje po skupnem evropskem prostoru.

Z novim letom smo v schengensko območje sprejeli sosednjo državo Hrvaško, spremembe tega dejanja

pa zagotovo najbolj občutijo obmejni prebivalci, saj je po ukinitvi mejne kontrole z veljavnim potovalnim dokumentom brez osebnega nadzora možno prehajati meje kadar koli in kjer koli. Prav tako je bistveno olajšana vsakršna komunikacija čez državno mejo, s tem pa tudi krepitev sodelovanja. Olajšano je dnevno migriranje delavcev čez schengenske notranje meje, obmejna območja z obeh strani meje pa lažje usklajujejo različne čezmejne projekte. Ugodni so tudi učinki na gospodarstvo in turizem, saj je olajšan transport čez mejo, in tudi dolgih čakalnih vrst na mejnih prehodih, ki povzročajo veliko obremenitev za okolje, v poletnih mesecih ni več.

Z vstopom Hrvaške v schengensko območje se je torej spremenil režim prehajanja meje med Slovenijo in Hrvaško. To pomeni, da lahko vsi potniki, ki izpolnjujejo pogoje (imajo veljavni osebni dokument za prehod meje), mejo med državama prestopijo kjer koli. Doslej pač ni bilo tako, saj je Slovenija pred več kot 15 leti z vstopom v schengensko območje prevzela tudi nalogo varovanja skupne zunanje meje. To je počela po schengenskih standardih in s tem pomagala zagotavljati varnost vseh držav članic schengenskega območja.

VARNOST

Glavna skrb policije še naprej varnost Slovenije in celotne EU

Varnost naše države in državljanov ter drugih prebivalcev po ukinitvi sistematičnega nadzora meja ni nič okrnjena. Policija je namreč sprejela strategijo dela, ki opredeljuje tudi način izvajanja izravnalnih ukrepov na notranjih mejah z vsemi sosednjimi državami in izvajanje zakonodaje EU na notranjih mejah. Namen je še naprej zagotavljati visoko raven varnosti.

Slovenska policija ves čas spremlja in analizira razmere na meji s Hrvaško, pa tudi širše na območju Zahodnega Balkana, ki neposredno vpliva na razmere na naši meji. Vsi ukrepi so tudi po vstopu Hrvaške v schengensko območje prilagojeni varnostnim razmeram z namenom zagotavljanja varnosti Slovenije in preprečevanja nezakonitih migracij, vključno z vsemi možnimi ukrepi, ki jih dopuščajo schengenska pravila.

Kaj ukinitiv sistematičnega nadzora meja pomeni za nas, policiste?

Sprememba prehajanja meddržavne meje je povzročila velike spremembe tudi v naši instituciji. Z dvigom mejnih zapornic in prižgom zelenih luči za prost prehod meje so namreč svoja delovna mesta na teh območjih zapustili številni policisti, saj njihovo delovanje tam ni bilo več potrebno. Nelagodje in mešani občutki, prežeti s tesnobo in zaskrbljenostjo, so v takšnih okoliščinah nekaj povsem običajnega, pomembno pa je, da jih ustrezno obravnavamo in rešujemo.

Korenita sprememba delovnega okolja zajema več kot 1400 policistov, ki so nadzorovali mejo. Ob njenem padcu so se nekateri upokojili, nekateri so bili premeščeni na policijske postaje za izravnalne ukrepe (pri čemer jih večina še naprej deluje na obmejnem območju), nekateri na območne policijske postaje ipd.

Pri tej veliki spremembi je ključno, da nobeden od policistov ni izgubil službe. Policistom nadzornikom državne meje, ki zdaj zasedajo delovna mesta s srednješolsko izobrazbo in so izrazili željo po pridobitvi poklica policist

IZRAVNALNI UKREPI

Policija razmeram na terenu, ki jih vseskozi budno spremlja, prilagaja način dela: s spremenjeno taktiko in metodiko dela, uporabo tehničnih sredstev, okrepljenim mednarodnim sodelovanjem in zlasti izravnalnimi ukrepi. Ti se izvajajo nesistematično na podlagi analiz tveganja. Poseben poudarek je na delovanju mobilnih policijskih enot na pomembnejših cestnih povezavah, železniških in avtobusnih postajah ter drugih mestih, za katera se na podlagi analiz tveganja in ocen ranljivosti pokaže, da predstavljajo tveganje za nezakonite migracije, čezmejno kriminaliteto ipd.

AKTUALNO

v višješolskem študijskem programu, bo vpis omogočen oktobra 2023. Maja 2023 je bilo 280 policistov nadzornikov državne meje, od tega jih je okoli 200 izrazilo zanimanje za vpis v višješolski študijski program za poklic policist.

Po besedah Suzane Rudež iz Službe generalnega direktorja policije je organizacijska in kadrovska prilagoditev delovanja policije po vstopu Hrvaške v schengensko območje eden od obsežnejših in zahtevnejših tovrstnih projektov: »V preteklih mesecih so s proaktivnim sodelovanjem policijskih enot na vseh ravneh organiziranosti, Urada za organizacijo in kadre na Ministrstvu za notranje zadeve ter Sindikata policistov Slovenije in Policijskega sindikata Slovenije intenzivno potekale aktivnosti za kadrovske in organizacijske prilagoditve delovanja policije po vstopu Hrvaške v schengensko območje.«

Kot pojasnjuje, je priprava podlag za organizacijske in kadrovske prilagoditve potekala v okviru delovne podskupine, ki so jo sestavljali uslužbenci vseh policijskih uprav, predstavniki Generalne policijske uprave, Ministrstva za notranje zadeve ter Policijskega sindikata Slovenije in Sindikata policistov Slovenije. Dejavnosti so potekale postopno: jeseni 2022 je bil med uslužbenci enot, predvidenih za ukinitiv, izveden spletni vprašalnik o željah po premestitvi. Uslužbenci so bili v decembru 2022 začasno napoteni večinoma na policijske postaje za izravnalne ukrepe ali pa na območne policijske postaje, če so izrazili takšno željo. Nato se je v januarju 2023 nadaljevala priprava podlag za Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v Policiji (v nadaljevanju besedila: Akt). Policijskim upravam je bilo naloženo, da opravijo pogovore z zaposlenimi o njihovih željah glede premestitve in nato glede na delovne potrebe, omejitve iz zakonodaje in merila za načrt premeščanja kadra pripravijo predlog podlag za sistemizacijo in zasedbo delovnih mest. Vse to je bila podlaga za pripravo Akta.

»Pri pripravi podlag za predlog Akta smo si prizadevali, da nihče od uslužbencev policije ne bi izgubil svoje zaposlitve v policiji in da bi uslužbenci policije ob premestitvi obdržali tako stopnjo naziva, ki so jo dosegli pred premestitvijo, kot plačne razrede,« še poudarja Suzana Rudež.

Dobra priprava je bila ključna

Dogodek, kot je vstop Hrvaške v schengensko območje, je bil skrbno načrtovan in nanj smo se vsi udeleženi na obeh straneh meje dolgo pripravljali. Po umiku policistov z mejne

Takšni prizori bodo v Sloveniji kmalu le še oddaljena preteklost.

kontrole in njihovi premestitvi v enote znotraj države se je poseben poudarek namenil izvajanju izravnalnih ukrepov policijskih enot za izravnalne ukrepe na pomembnejših cestnih povezavah, železniških in avtobusnih postajah ter drugih mestih, za katera se bo na podlagi analiz tveganja in ocen ranljivosti pokazalo, da pomenijo tveganje za nezakonite migracije, čezmejno kriminaliteto in podobno. Policisti sicer ostajajo tudi na obmejnem območju, še naprej pa delujejo tudi mešane slovensko-hrvaške patrulje. Tudi objekti na meji, potrebni za izvajanje vseh predvidenih ukrepov, ostajajo v upravljanju naše institucije, preostali objekti pa se bodo ponudili v uporabo drugim uporabnikom ali odstranili. Na lokalnem območju, torej na vseh cestnih povezavah, se intenzivneje izvajajo izravnalni ukrepi.

»Slovenska policija se je na vstop Hrvaške v schengensko območje v okviru Delovne skupine za prilagoditev delovanja policije ob vstopu Hrvaške v schengenski prostor pripravljala že dalj časa, in to tako na strateški kot taktični ravni,« poudarja vodja te delovne skupine Danijel Lorbek. »Strategija dela, ki jo je sprejela policija, med drugim zajema spremembo organizacije in načina dela na državni meji med Slovenijo in Hrvaško po ukinitvi sistematičnega nadzora skupne meje, potrebe po kadrih in opremi za spremenjen način dela in potrebe po ohranitvi oziroma prilagoditvi infrastrukture na mejnih prehodih. Opredeljuje tudi spremenjeni način izvajanja izravnalnih ukrepov na notranjih mejah z vsemi sosednjimi državami, izvajanje EU-zakonodaje na notranjih mejah in aktivnosti ob morebitni začasni ponovni uvedbi nadzora na notranjih mejah.«

Lorbek dodaja, da sta bili v okviru delovne skupine ustanovljeni delovni podskupini za področje kadrov in infrastrukture, ki izvajata potrebne aktivnosti. »Na področju kadrov so bili vključeni predstavniki obeh sindikatov, s katerimi smo vzpostavili konstruktiven in partnerski odnos. Izveden je bil tudi spletni vprašalnik med zaposlenimi v enotah, ki se ukinjajo. V njem so lahko izrazili želje glede premestitev.«

Na tem mestu tudi on poudarja, da se pri postopkih premeščanja na delovna mesta v skladu z novo sistemizacijo in na podlagi sprejetih meril oziroma prošenj policistov dosledno upošteva dejstvo, da nihče ne bo izgubil zaposlitve oziroma ne bo oškodovan pri plačnem razredu oziroma nazivu, in da zato celoten postopek traja malo dlje, kot je bilo predvideno.

»Na področju infrastrukture smo v skladu z opravljenimi ogledi pripravili časovni in finančni akcijski načrt infrastrukturnih posegov ter spremembe prometnih režimov na mejnih prehodih. Izvajajo se naloge na področju sprememb tehničnega varovanja, videonadzornih sistemov, prilagajanja fizične telekomunikacijske infrastrukture ter reorganizacije informacijsko-telekomunikacijskih sistemov in opreme. Vsekakor gre za kompleksen projekt, katerega namen je ob ustrezni prilagoditvi policije še naprej zagotavljati visoko raven varnosti v državi,« nazadnje sklene Danijel Lorbek.

Kaj pa o spremembah menijo policisti?

Da bi preverili stanje na terenu, smo se obrnili na policiste, ki jih ukinitve schengenskega območja dejansko zadeva, torej tiste, ki so doslej delali na mejnih prehodih. Povratne informacije iz prve roke smo se odločili pridobiti s krajšo anketo.

Policiste smo povprašali, kje in kaj delajo zdaj, kako se je njihovo delo spremenilo, ali so se težko navadili na nove naloge, ali kaj pogrešajo nekdanji kolektiv, pa tudi, kako je z vožnjo v službo in ali je ta zdaj daljša oziroma krajša, ter ali se bodo morali dodatno izobraziti za opravljanje dela. Zanimalo nas je tudi, kako so sprejeli spremembo in ali jih je ta zelo skrbela. V naslednjih odstavkih tako objavljamo njihove besede in misli ob tej veliki prelomnici na njihovi karierni poti.

Besedilo: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU in
Služba za odnose z javnostmi MNZ

Foto: Boštjan Podlogar (STA) in Alenka Drenik (PU Novo mesto)

MNENJA IN VTISI POLICISTOV

Davor Jovanovič, PP Lenart

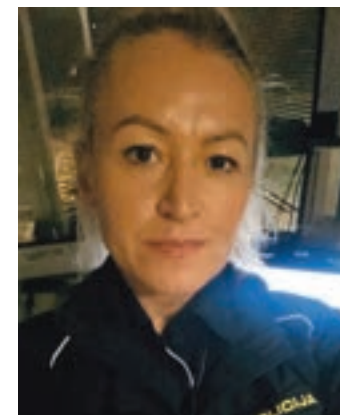
»Pred premestitvijo sem 17 let delal kot policist kontrolor na Mejnem prehodu Središče ob Dravi, zatem sem bil eno leto na Policijski postaji Maribor I. Večkrat sem bil kot policist in vodja napotenih policistov tudi v Severni Makedoniji.

Od decembra 2022 delam na Policijski postaji Lenart. Zdajšnje delo se zelo razlikuje od dela na mejnem prehodu, saj so bile tamkajšnje naloge precej specifične. Nisem imel stika s splošnimi policijskimi nalogami v smislu, da bi opravljal kontrolo in nadzor prometa, preiskoval različna kazniva dejanja ali izvajal intervencije oziroma deloval po prekrškovnem pravu v tolikšnem obsegu kot zdaj. Glede na to, da gre za veliko spremembo, se je bilo težje navaditi na delo v patrulji in izvajanje drugih nalog s splošnega področja. Poleg potrebe, da obnovim in razširim svoje znanje, saj sem na mejnem prehodu uporabljal specifične zakonske predpise, je zame dodatna obremenitev birokracija. Sprememba je tudi v vrsti dokumentacije, ki jo na splošni postaji izpolnujemo ob različnih zaznanih dogodkih (prekrški, kazniva dejanja, javni red in mir ...).

Pri novem delovnem področju je delo bolj razgibano, toda obenem je potrebnih mnogo več pisnih izdelkov. Presenečen sem nad količino obrazcev, ki se morajo izpolniti ob določenih dogodkih.

Enoto, v kateri delujem, sem po zapustitvi prejšnjega delovnega mesta izbral zato, ker se mi je zdela najboljša zame.

Res je, da po vseh teh letih, ki smo jih preživeli na mejnih prehodih, ni lahko preiti z mejnega prehoda na splošno postajo. Ogromno stvari se bo treba naučiti na novo in se navaditi na novo okolje in nove sodelavce. To je treba sprejeti kot izziv, novo izkušnjo. Prepričan sem, da nam bodo novi sodelavci pomagali na tej poti.«

Vanja Rajšp, PP Šentilj

»Vedno so me zanimali razgibano delo, socialna odgovornost, čut do soljudi, predanost redu, želja po enakopravnosti, napredovanje v karieri in možnost usposabljanja, zato sem se odločila za delo policistke. V policiji sem zaposlena 19 let. Po končani srednji ekonomski šoli in uspešnem zaključku izobraževanja za policistko sem najprej opravljala

delo policistke na Policijski upravi Novo mesto, Policijski postaji Metlika, nato pa na Postaji mejne policije Metlika. Na delo sem se vozila več kot 200 kilometrov v eno smer.

Aprila 2010 sem dobila nov naziv: postala sem mama. Ob tem sem bila k sreči premeščena bližje domu in sem od leta 2011 delo opravljala na mejnem področju. Tako je bilo vse do vključitve Hrvaške v schengen. V tem času sem napredovala na delovno mesto vodje izmene, kar je prineslo več odgovornosti.

Med zaposlitvijo sem se vpisala na Visoko upravno šolo na Fakulteti za upravo in v letu 2012 študij uspešno zaključila. Sem diplomantka upravnih ved. Kljub napornemu delavniku in skrbi za hčerko sem imela

moč in voljo nadaljevati študij in nadgraditi svoje znanje na Fakulteti za državne in evropske študije, smer mednarodno pravo. Študija še nisem zaključila, saj pravkar zaključujem Višjo policijsko šolo v Tacnu. Pred leti sem opravila tudi izpit za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku in opravljam naloge na tem področju. Za svoje dolgoletno delo sem prejela pohvale, odlične ocene in bronasti ščit za zasluge v policiji.

Po vstopu Hrvaške v schengen sem z januarjem začela opravljati delo na PP Šentilj, ki sem jo sama izbrala zaradi bližine doma. Že v preteklosti sem želela opravljati delo na splošni postaji, vendar zaradi kadrovske problematike to ni bilo izvedljivo. Na začetku je bilo težko, ampak kjer je volja, tam je pot. Imam podporo sodelavk in sodelavcev celotnega kolektiva PP Šentilj. Vsi mi pomagajo in res sem hvaležna, da so vsi tako razumevajoči in spoštljivi.

V življenju je dobro sprejeti nove izzive. Vsaka sprememba je vedno dobrodošla, le strah je tisti, ki nas drži nazaj, v udobju. Dejstvo pa je, da nihče ni popoln in da se na lastnih napakah največ naučimo. Če primerjam mejno področje dela in splošne naloge, so seveda opazne razlike. Vsako delo ima nekaj plusov in minusov. Te minuse je treba brez strahu sprejeti, se potruditi, dati največ od sebe in zadeva steče. Največ pa je odvisno od nas samih, od tega, koliko svoje energije bomo namenili za to. Vsakdo je ogledalo drugega. Tako da, drage sodelavke in sodelavci, ki se srečujete z isto izkušnjo kot jaz pred petimi meseci, le brez strahu in pogumno naprej. Če sem zmogla jaz, boste tudi vi. Predvsem pa bodite najprej iskreni do sebe. Vse dobro vam želim in vas lepo pozdravljam.«

Samo Rajh, PPIU Koper

»Pred vstopom Hrvaške v schengen sem 20 let delal na Mejnem prehodu Dragonja kot policist kriminalist.

Imel sem to srečo, da sem zadnjo noč, 31. decembra 2022, še delal na Mejnem prehodu Sečovelje in sem tako odšteval zadnje sekunde, preden smo dvignili zapornice in se z mešanimi občutki poslovili od našega mejnega prehoda ter hkrati zaželeli dobrodošlico hrvaškim policistom ob njihovem vstopu v schengen.

Nato sem tudi jaz, kot večina policistov z nekdanjih mejnih prehodov, začel opravljati dela in naloge na Policijski postaji za izravnalne ukrepe Koper. Kljub pomislekom in mešanim občutkom sem se po 20 letih dela na mejnem prehodu kar hitro ponovno prilagodil delu v patrulji. Največja težava za vse nas je morda to, da šele spoznavamo celotno območje Policijske uprave Koper, pri patruljiranju na PPIU pa je pomembno, da dobro poznaš vse cestne povezave, predvsem pa stranske gozdne poti, na katerih se v obmejnem območju največkrat pojavijo tujci, ki v Slovenijo vstopijo na nedovoljeni način.

Malo sem presenečen in hkrati tudi zelo vesel, ker smo se v sedanjo PPIU Koper združili policisti iz nekdanjih petih enot, ki se pred tem večinoma nismo poznali, zdaj pa smo, tudi po zaslugi vodstva PPIU, že v kratkem času postali uspešen kolektiv in dobri sodelavci, predvsem pa prijatelji, kar je za lažje delo vseh policistov na terenu zelo pomembno.«

Ksenija Lapanja, PPIU Koper

»Na Policijsko postajo za izravnalne ukrepe Koper sem bila razporejena 1. januarjem 2023. V modri družini sem od leta 1999, zadnjih 14 let pa sem opravljala delo vodje izmene na Mejnem prehodu Sočerga.

V zadnjih letih se je delo na mejnem prehodu zelo spremenilo, na kar so vplivali predvsem zunanji dejavniki, denimo covid-19. Sprememb, ki

so nam zadnje obdobje dihale za ovrtnik ob ukinitvi mejnih enot, se osebno nisem niti zavedala, vsekakor pa sem se seznanila z vsako informacijo, ki so nam jo posredovali. Med sodelavci je bilo veliko pogovorov o tem, kako, kam in kje. Vsi ti pogovori so bili velikokrat zelo čustveno obarvani, saj je za človeka vsaka sprememba delovnega okolja in samega mesta stresna. Na mejnem prehodu sem bila zadnjič v službi 31. decembra 2022 v dnevni izmeni. Takrat se nisem niti zavedala ali imela

občutka, kaj se bo zgodilo, kam bomo napoteni in kako bomo opravljali delo. Vedela sem samo, da zaključujem obsežen del knjige svojega življenja. S 1. januarjem 2023 sem obrnila nov list z novimi sodelavci, v novem kraju in z novim načinom dela.

Delo v novi enoti na Policijski postaji za izravnalne ukrepe Koper se precej razlikuje od mojega predhodnega dela na mejnem prehodu. Določena strokovna znanja s področja meje in tujcev bom ob nadaljnjem izobraževanju in pomoči sodelavcev nadgradila in s tem bom samozavestnejša pri opravljanju novega dela.

PPIU Koper ima sedež na nekdanjem mejnem prehodu Dragonja, tako da se mi je pot v službo podaljšala, predvsem pa se mi je zaradi velike gostote prometa večkrat tudi otežila. Glede novih sodelavcev lahko malo v šali rečem, da smo se zdaj na kup zbrali mejaši z nekdanjih mejnih prehodov in se pridružili izurjenim policistom PPIU Koper. Tudi njih je leta 2007 doletela podobna usoda kot zdaj nas. Takrat je Slovenija postala del schengenskega območja in mejna kontrola z Italijo je bila ukinjena. Tako kot so oni pozabili na 'mejaško' delo, bomo kaj kmalu tudi mi in bodo to samo še prijetni oziroma manj prijetni spomini.«

Robert Poredoš, začasno napoten na PP Gornji Petrovci

»Kot policist sem na Mejnem prehodu Petišovci, ki meji s Hrvaško, opravljal pomembno delo za varovanje naše državne meje vse od leta 2007, ko sem bil v to enoto premeščen z mejnega prehoda, ki je mejil z Madžarsko. Prejšnje delovno mesto sem moral zapustiti zaradi odprave nadzora na notranjih kopenskih mejah, ko je Slovenija postala država članica schengenskega območja. Delo na mejnem prehodu s Hrvaško je bilo ključno za zagotavljanje varnosti države in preprečevanje nezakonitega prehajanja meje. Vse od leta 2013 sem na mejnem prehodu opravljal dela in naloge skupaj z mejnimi policisti iz Hrvaške, ki so naloge opravljali na naši strani. Imeli smo zelo dobre odnose in smo odlično sodelovali.

V decembru 2022 je bilo odločeno, da se bo Hrvaška vključila v schengensko območje, slovenska policija in Policijska uprava Murska Sobota pa sta se na to že pripravljali. Kadrovska služba nas je seznanila z več prostimi delovnimi mesti na notranjih policijskih postajah na območju Murske Sobotne in z možnostjo takoj 1. januarja na novo začeti delo v teh enotah. Glede na ponujeno in razpis sem se po 28 letih dela na mejnih prehodih po tehtnem premisleku takoj odločil, da grem na splošno policijsko postajo. Delo, ki sem ga opravljal do takrat, se od novega dela zelo razlikuje.

Moja želja je bila upoštevana in s 1. januarjem sem bil začasno premeščen na Policijsko postajo Gornji Petrovci. Kljub začetnemu strahu in zaskrbljenosti sem se hitro prilagodil novemu načinu dela in novim sodelavcem. V tem okolju se dobro počutim. Vodstvo in sodelavci so me dobro sprejeli in mi pomagajo pri reševanju različnih nalog, s katerimi se na mejnem prehodu nisem srečeval. Za pomoč sem jim zelo hvaležen. V času opravljanja nalog na policijski postaji sem bil tudi na dodatnih usposabljanjih (radar, stereotipi ipd.) in sem se naučil precej novosti. Veselim se nadaljnjega dela v tej enoti.

Svoje delo na Policijski postaji Gornji Petrovci, ki je na podeželju, kjer imajo ljudje spoštljiv odnos do policistov, bi z veseljem nadaljeval in tukaj končal svojo policijsko karierno pot.«

Antonija Primc, začasno napotena na PPIU Koper s PMP Jelšane

»Delo na mejnem prehodu je bilo bistveno drugačno kot na postaji za izravnalne ukrepe. Omejeni smo bili na območje mejnega prehoda in njegove okolice. Ukvarjali smo se z mejnimi zadevami in tujci, tovarnim prometom in drugimi nalogami. Zdaj je delo

bolj raznoliko in ni prostorsko omejeno. Dejansko delamo vse: nadzor prometa, patroljiranje, opazovanje ...

Delo je razgibano in potrebne je precej samoiniciativnosti. Znanje, ki smo ga pridobili na mejnem prehodu, je zelo koristno, ker se tudi zdaj ukvarjamo s področjem tujcev. Sprememba, na katero se moramo še navaditi, je, da ne moremo več kar parkirati avtomobila in začeti preiskave, kot smo to počeli na mejnem prehodu. Poudariti pa moram, da nas lahko vsak trenutek preseneti kaj novega, toda na to smo policisti že navajeni.«

Borut Krnc, OKT SKP PU Novo mesto

»Spominjam se svoje zadnje nočne izmene na Mejnem prehodu Dobova. Ta je potekala v prijetnem, sproščenem vzdušju, končala pa se je z malce grenkim priokusom, saj smo ob polnoči še zadnjič razdolžili žige mejne kontrole v kovinsko blagajno, spustili zastavo, ugasnili luči, zaklenili našo postajo, si podali roke in zaželeli srečno na novi poklicni poti.

Svojo 22-letno poklicno kariero v policiji sem dejansko preživel na področju mejnih zadev. To področje sem odlično poznal in tudi v prihodnje sem nameraval delovati na PPIU, vendar sem se po drugi naporni nočni službi in telefonskem klicu takratnega in sedanjega sodelavca Gorana Murenca, ki me je vprašal, ali bi šel delat v Oddelek kriminalistične tehnike znotraj Sektorja kriminalistične policije na Policijski upravi Novo mesto, odločil, da sprejem nov izziv in delo nadaljujem v tem oddelku. Priznam, da sem bil malo nervozen, ker sem se podajal na neznano področje dela.

Prvi dan prihoda na novo delovno mesto je razblinil vso nervozo in negotovost, saj sem vstopil v kolektiv odličnih kriminalistov in

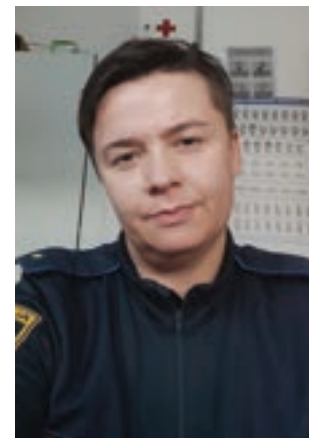
kriminalističnih tehnikov z dolgoletnimi izkušnjami in znanjem s področja ogledne dejavnosti. Najizraziteje opazne spremembe so bile menjava uniforme za civilna oblačila, naporne nočne službe za spanje doma in zadolžitev novega orožja – fotoaparata. V začetnem mesecu je sledilo teoretično seznanjanje z navodili in usmeritvami o zavarovanju različnih sledi s kraja kaznivega dejana, nadaljnjo obdelavo sledi in opremo ter spoznavanje praktičnega dela na terenu. Delo je razgibano in obširno, saj zajema delo v pisarni, pripravo pisnih izdelkov z vnosi v evidence, obdelavo sledi, pisanje dopisov Nacionalnemu forenzičnemu laboratoriju in policijskim postajam, stalni stik z različnimi službami ter ogled krajev kaznivih dejanj z iskanjem in zavarovanjem sledi (bioloških, daktiloskopskih in mehanskih, sledi obuval itd.). Pri vsem naštetem so mi v veliko pomoč izkušnje kriminalističnih tehnikov, ki so vedno pripravljene pomagati z nasveti in usmeritvami. Delo kriminalista je obrt, ki se je je treba naučiti, za to pa je potrebne veliko samoiniciativnosti, discipline in strokovnega znanja, vse to pa se nadgrajuje s prakso in delovnimi izkušnjami.«

Nensi Novak, začasno napotena na PPIU Murska Sobota

»Policisti Postaje mejne policije Petišovci smo bili na lastno željo ob vstopu Hrvaške v schengen napoteni na splošno policijsko postajo, postajo prometne policije ali policijsko postajo za izravnalne ukrepe. Za preместitve smo vedeli dovolj zgodaj, za to, na katero policijsko postajo bomo dejansko premeščeni, pa smo izvedeli tik pred zdajci. To je verjetno marsikoga tudi skrbelo, čeprav tega nismo kazali. Nekaterim je novo delovno mesto bližje, kot je bilo prej. Za vse sta se spremenili oblika in vsebina dela, saj smo se na mejnih prehodih večinoma ukvarjali z mejnimi zadevami in nekaj malega s prometnimi predpisi.

Na nove naloge se nismo težko navadili, saj smo vsi že kar nekaj let v policijskih vrstah. Morda se je bilo nekaterim malce težje navaditi na nove sodelavce, saj zdaj preživimo delovni dan z enim samim kolegom v patrulji. Za lažje delo na novi policijski postaji je bilo za nas organizirano dvodnevno usposabljanje. Po štirih mesecih smo zdaj ponovno v skrbeh, saj sledijo nove preместitve, ki bodo stalne, a tokrat morda ne po želji vsakogar izmed nas. Težko rečem, kaj bo kdo izmed nas pogrešal z mejnih prehodov, gotovo pa ne izpušnih plinov in gneče v času turistične sezone. Pozitivno je vsekakor to, da so ljudje veseli odprave mejne kontrole, strah jih je le povečanja čezmejne kriminalitete.«

Tatjana Movern, PP Metlika

»V policiji sem začela delati januarja 2001 kot kandidatka za policistko na policijski šoli v Tacnu. Leta 2003 sem šolanje uspešno končala. Enota, v kateri sem opravljala obvezno prakso, je bila takratna Policijska postaja Metlika, ki se je ob vstopu Slovenije v EU in schengen razdelila na dve samostojni postaji, in sicer na Policijsko postajo Metlika in Postajo mejne policije Metlika – v slednji sem bila zaposlena od leta 2009 do 31. decembra 2023.

Že takrat mi je bilo zelo zanimivo delo na mejnem prehodu, in to predvsem zaradi ukvarjanja z mejnimi zadevami in tujci, dela po vizumskem režimu, odkrivanja zlorab listin in vozil in podobno. Zaradi tega sem tudi ostala na mejnem prehodu v Metliki, kjer sem imela možnost opravljati to delo.

Zdaj ponovno opravljam delo na Policijski postaji Metlika, in sicer v patrulji za izravnalne ukrepe, ki je zame povsem drugo delovno okolje, a še vedno gre za delo s tujci. Na novo se je bilo treba prilagoditi sami naravi dela, ki je bolj dinamična in raznolika. Kolektiv je bil prej odličen in enako je na tej postaji. Tudi sama sem precej prilagodljiva, tako da sprememba ni bila stresna, prav nasprotno, zame je bila celo dobrodošla!

Trudim se spoznavati novosti, pogrešam pa kakšno konkretno izobraževanje, saj nam je večina dela tuja. Oddaljenost od službe je ostala enaka, vendar pa je na tem delovnem mestu ugodnejši delovni čas in posledično imam več prostega časa. Boljše so tudi delovne razmere; ni tako veliko nadur in neznosne vročine pod nadstrešnico poleti, predvsem pa ni stalnih izpušnih plinov, v katerih smo se dušili mnoga leta. Zadnja leta je bilo delo zelo naporno: čas novega koronavirusa je prinesel spremembe, mučilo pa nas je tudi pomanjkanje policistov, zato smo bilo vsi preobremenjeni in naveličani.

Sprememba je bila torej dobrodošla. Res je, da se bo treba še marsičesa naučiti, a bo bolj sproščeno, dinamično in raziskovalno. S sodelavci, ki so odšli na druge postaje, ohranjamo stike in se srečujemo v prostem času, navezujemo pa tudi že nova poznanstva. Opažajo nas občani, ki so vsakodnevno potovali čez mejni prehod. Vidijo, da zdaj delamo drugje, in prav prijetno je, ko se ustavijo ob nas in povedo, da smo bili prijetni in da nas pogrešajo za kak krajši klepet. Upam, da tako ostane še naprej in se nam omogoči čim več izpopolnjevanja na delovnem mestu in čim več novih delovnih uspehov.«

Robert Jančič, OKC PU Celje

»V policijskih vrstah sem že 25 let, od tega sem štiri leta vodil Postajo mejne policije Bistrica ob Sotli.

Na vstop Hrvaške v schengensko območje imam mešane spomine. Izjemno veselje domačinov na območju obeh mejnih občin na eni strani in zaskrbljenost, nelagodje in strah pred prihodnostjo med zaposlenimi na drugi strani. Velik del kolektiva je bil namreč v enoti zaposlen od same ustanovitve in misel na to, da bo nekje treba začeti znova, za marsikoga ni bila preprosta.

Sam sem dobil ponudbo za pomočnika vodje izmene v Operativno-komunikacijskem centru PU Celje in sem jo z veseljem sprejel. Mislim, da se ne bi moglo iziti bolje, in če bi po čudežu čas lahko zavrtel nazaj, bi želel ostati na delovnem mestu, na katerem sem danes. Šele zdaj počasi z mojih ramen padajo vsa bremena odgovornosti vodenja kolektiva. Ker pa sem po naravi izjemno odgovoren, sem sprejel novi izziv. Pri tem je bilo kljub policijski kilometrini prve dni prisotne nekaj pozitivne treme.

Zelo sem vesel, da imam zdaj več časa za domače, za delo na kmetiji in predvsem za to, da lahko doma brez skrbi odložim telefon.«

Besedilo in foto: policijske uprave Koper, Novo mesto, Celje, Maribor in Murska Sobota

INFORMATIVNI DAN NA POLICIJSKI AKADEMIJI V OČEH NAŠIH MLADIH PRIHODNIJH SODELAVK IN SODELAVCEV

ODMEVI IN ODZIVI Z LETOŠNJEGA INFORMATIVNEGA DNEVA V TACNU

Konec februarja je po vsej Sloveniji potekal informativni dan za vpis v srednje šole in na fakultete. Po dolgih dveh letih, ko je bila naša država, z njo pa tudi ves svet, ohromljena zaradi pandemije novega koronavirusa in se je večina družbenega življenja preselila na svetovni splet in v spletne klepetalnice, je informativni dan na veliko veselje vseh ponovno potekal v živo. Skoraj nepregledna množica mladih navdušencev je tako preplavila Tacen in poskrbela za živahno vzdušje v prelepem zelenem okolju pod Šmarno goro in Grmado.

Čez 300 obiskovalcev samo dopoldne

Vse skupaj se je začelo v petek, 17. februarja, malo pred deseto dopoldne na parkirišču pri glavnem vhodu Policijske akademije. Čedalje številčnejša množica je nakazovala, da bo treba za izvedbo informativnega dneva aktivirati načrt B, in sicer delitev udeležencev v dve večji skupini. Največja kapaciteta predavalnice, v kateri je potekala uradna predstavitev poklica policista, je namreč približno 160 ljudi, na parkirišču pa se jih je nabralo približno 300. In to samo dopoldne. Prva skupina približno 150 oseb je bila tako najprej odpeljana na predavanje

in uradno predstavitev, na kateri so bili predstavljeni delo policista, pogoji za sprejem v policijo, potek prijave na razpis in izbirni postopek, pa merila za izbor kandidatov, šolanje na Policijski akademiji in potek višješolskega študija ter preostale koristne informacije. Na koncu so bili podani tudi odgovori na zastavljena vprašanja.

Medtem je drugi del te velike množice zainteresiranih mladih ljudi in njihovih spremljevalcev v več manjših skupinah naredil obhod po tacenskem posestvu, kjer jih je na več točkah pričakala praktična predstavitev njihovega morebitnega prihodnjega poklica. Ogledali so si lahko telovadnico in borilnico, v

kateri so študentje prav takrat izvajali vadbo, se preizkusili na elektronskem strelišču, spoznali s policisti konjeniki in policisti vodniki službenih psov ... Ker so bili na predstavitvi prisotni tudi naši izjemni štirinožni pomočniki, torej konji in psi, najbrž ni težko ugotoviti, kje so se številni obiskovalci morda najraje zadržali.

Izjemno zanimiva je bila tudi predstavitev dela kriminalistične policije, ki je pripravila sceno umora, ter prometne policije, ki je pripravila prikaz prometne nesreče. Svoje so dodali tudi Letalska policijska enota, ki je na ogled postavila drone, skrivnostni »specialci«, Center za varovanje in zaščito ter Posebna policijska enota.

VARNOST

Obisk vodstva policije

Kako pomemben dogodek je predstavitev našega poklica za prihodnje generacije sodelavcev, dokazuje prihod ministrice za javno upravo Sanje Ajanović Hovnik, ki je tedaj še opravljala naloge ministrice za notranje zadeve, in mag. Boštjana Lindava, takrat v. d. generalnega direktorja policije.

Oba sta se skupaj z obiskovalci sprehodila po prikaznih točkah in si jih pozorno ogledala. Sproščeno sta komunicirala s prisotnimi in podala tudi izjave za medije. Ministrica je poudarila, da je policijsko delo izjemno pomembno, obenem pa tudi raznoliko in mladim ponuja številne možnosti samouresnitve. Ni pozabila omeniti, da je to delo, ki človeka izpolnjuje in je zanj poslanstvo. Izrazila je upanje, da se bodo mladi navdušili

nad videnim in želeli pridružiti našim policistom.

Mag. Boštjan Lindav je njene besede podkrepil s priznanjem, da so se na Policijski akademiji res potrudili in prikazali vso čarobnost policijskega poklica, ki je sicer zahteven, a če ga človek opravlja s srcem, to zanj ni pretežko, ampak mu je predvsem v osebno zadovoljstvo. Izrazil je upanje, da bo letošnji vpis dober in da so mladi s prikazom različnih oblik dela ter predstavitvijo naših pomočnikov in opreme lahko spoznali raznolikost in pestrost policijskega dela.

Popoldne in v soboto se je vaja ponovila

Pestro dogajanje se je nadaljevalo tudi v popoldanskem in sobotnem terminu, ko je bilo obiskovalcev še vedno veliko, a obenem ravno prav, da so lahko vsi skupaj najprej poslušali uvodno predstavitev v predavalnici in se nato po točkah spoznali s posameznimi področji policijskega dela. Ravno zaradi odličnega praktičnega prikaza dela so zainteresirani lahko dobili občutek, kdo sploh so policisti in kaj počnejo.

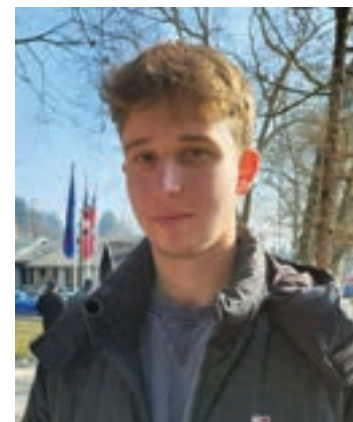
KAJ O POKLICU POLICISTA MENIJO MLADI?

Razmislek o naslovnem vprašanju nas je napeljal k ideji, da bi mlade zainteresirane udeležence informativnega dneva povprašali, kaj si mislijo o policijskem poklicu. S kratkimi intervjuji smo ugotavljali, zakaj si želijo postati policist/-ka, kdo jih je navdušil nad tem poklicem, katero področje dela jih zanima in ali se jim zdi to delo zahtevno. Zanimalo nas je tudi njihovo mnenje o tem, kakšne osebnostne lastnosti so potrebne pri tem poklicu.

Za pridobitev povratne informacije glede same izvedbe informativnega dneva smo jih povprašali tudi, kaj jih je na predstavitvi najbolj navdušilo in ali so dobili odgovore na svoja vprašanja ter, ključno, ali si po predstavitvi še vedno želijo postati policist/-ka in ali se bodo prijavili na letošnji razpis. Dodali smo še vprašanje, ali se že kaj pripravljajo na preizkus telesnih zmogljivosti oziroma, po domače, ali že kaj trenirajo. Njihovi odgovori so bili prisrčni, iskreni in opogumljajoči.

Valentin Vito, 18 let

»Že nekaj časa sem razmišljal, kaj bi po končani srednji šoli, in sem se videl v nečem takem, ko lahko pomagam človeku. Pa da ne bi sedel in se, hm, zredil. Da bi pač ostal v kondiciji. Policist je tudi mamin bratranec in mi je malo opisal, kako je v policiji. Nisem še razmišljal o tem, katero področje dela bi me najbolj zanimalo, potem po končani šoli pa bi, če mi bo uspelo, definitivno želel v Specialno enoto. Delal bi tudi z živalmi. Policijsko delo se mi ne zdi lahko, zahteva veliko truda, da lahko pomaga človeku, a zdi se mi, da se povrne. Pomembno je, da si miren, potrpežljiv, hladne glave, nevsiljiv in da poznaš svoje meje. Na predstavitvi mi je bilo všeč, kako je vse organizirano, povezano ... Pa čeprav se šolaš, si na delu. Na razpis se bom najverjetneje prijavil, tudi treniram že. Letos predvsem tek. Poskušal bom priti čim dlje in čim višje.«

Luka Košir, 18 let

»Policijsko delo se mi zdi zelo zanimivo. Veliko poteka zunaj, na terenu. Pomagaš vzdrževati red v okolju, disciplino. Sem sem prišel pogledat, ker se mi ta šola zdi zanimiva. Najbolj me zanima Specialna enota ali Posebna policijska enota. Na informativnem dnevu sem izvedel vse, kar me je zanimalo, in sem res zainteresiran za ta poklic.

Mislim, da moraš biti za to delo umirjen, načelen, fizično in psihično pripravljen, imeti moraš vse urejeno ...«

Bor Kaloper, 18 let

»Pri policiji me najbolj prepriča dinamika dela, to, kako policist deluje. Pa tudi, koliko imaš možnosti, da iz navadnega policista lahko napreduješ dalje. Recimo v Specialno enoto, Letalsko policijsko enoto. To me je v bistvu najbolj prepričalo. Prihajam iz družine policistov – dedi je bil policist, mami dela v policiji, brat je zdaj na Fakulteti za varnostne vede, kar je podobno. Mislim, da je to delo kar težko, in to ne samo fizično, ampak tudi psihično. Recimo ekipi, ki preiskuje umore, zagotovo ni lahko. Pregoni pa so fizično naporni. Dober policist je tisti, ki res upošteva policijska načela in je pošten. Tisti, ki pri delu na cesti nekega posameznika ne ustavi le zato, ker ima slab dan. Fizični preizkus za vpis poznam in se že pripravljam nanj. Hodim v fitness in mislim, da sem fizično pripravljen.«

Luka Dejak, 19 let

»Delo policista se mi zdi zelo zanimivo, razgibano. Všeč mi je, denimo, delo s psi in konji. Tudi doma imam psa. Delo policista se mi zdi kar naporno. Imaš veliko odgovornost, a če delaš to, kar te veseli, to ni težava. Na tem delovnem mestu se ne smeš prehitro razburjati, sprejemati moraš pravilne in pravočasne odločitve, biti moraš odločen. Na današnji predstavitvi mi je bilo vse zanimivo, tudi del s

puškami, živalmi, prometna policija. Vse mi je bilo všeč. Na letošnji razpis se bom prijavil. Pogledal sem si že navodila in informacije glede preizkusa sposobnosti.«

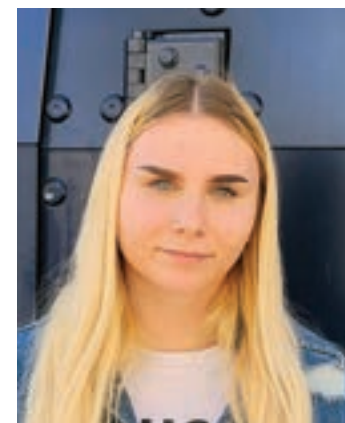
Anja Tomšič, 18 let

»Policistka si želim postati, ker je delo zelo razgibano. Všeč mi je, ker nikoli ne veš, kaj te bo tisti dan čakalo, in to mi je zanimivo. V družini sicer nihče ni policist, je pa sošolka enkrat omenila, da bo prišla sem, in je še mene počasi začelo zanimati, tako da sem prišla na informativni dan. Zanj sem izvedela na ekonomski šoli v Novem mestu. Zanima me predvsem delo policista v patrulji, pa tudi delo s psi. To mi je všeč. Delo se mi zdi psihično naporno, ker moraš biti dobro pripravljen na komunikacijo z ljudmi. Nekateri te lahko vržejo iz tira. Moraš biti kar človek za to. Potrebna je razumnost, potrpežljivost. Tudi to, da se človek počuti varno ob tebi in se te ne boji. Zanesljivost in poštenost. Na predstavitvi so me najbolj navdušili psi. Mislim, da se bom prijavila na letošnji razpis.«

Ema Korpar, 18 let

»Vedno sem hotela pomagati ljudem, poskrbeti, da so varni ob meni. Zelo veliko prijateljsev se je odločilo za ta poklic in jim je všeč. Zato sem si rekla, da se bom preizkusila in videla, kam to pelje. Zanima me delo s konji, psi, tudi patroljno delo. Prednost tega poklica se mi zdi, da te veliko ljudi spoštuje, vzgled si, pomagaš ljudem. Policist mora biti predvsem pogumen, potrpežljiv, prijazen in pošten. Na današnji predstavitvi mi je bil najbolj všeč kolektiv, tudi vse predstavljene enote, v bistvu vse. Za prijavo na letošnji razpis me je navdušil prijatelj, ki je tukaj v prvem letniku. Povedal mi je, da mu to delo zelo ustreza, malo mi je opisal program. Tudi na spletni strani sem že pogledala, še preden sem razmišljala o vpisu. Tam vse piše o pripravah in tudi jaz se že pripravljam, da bom uspešno opravila preizkus.«

Daniel Bogataj, 13 let

»Policist si želim postati zato, ker me zelo motivira akcija, recimo streljanje s pištolo, hkrati pa me tudi zanimajo tehnične stvari. In policija je taka akcija. Letalska enota je ravno vmes med tehniko in akcijo, tako da mi je zelo všeč. Če se spomnim za nazaj, sva z očijem šla na obisk v Letalsko policijsko enoto, kjer je njegov nekdanji sošolec zdaj pilot policijskega helikopterja. Motiviralo me je ... Sprva sem

hotel postati gasilec, nato pa sem bolj razmišljal o tehniki in mi je ta poklic prišel na misel. Vozil bi policijski helikopter. Vem, da je treba opraviti strojno fakulteto, nato pa tudi športno letenje s športnim avionom in jadralnim letalom. Potem stopnjuješ do helikopterja, sprva je to šolski, nato pa pravi. Pri prvih letih si morda živčen, ko se navadiš, pa je v redu. Jaz bi bil umirjen pri letu. Danes me je, pričakovano, najbolj navdušila postaja s policijskimi letalskimi zadevami, tudi postaja s psi, tam imam prijatelja, pa še posebno Specialna enota in Posebna policijska enota, ker je tam veliko akcije. To mi je zelo všeč. Policijske sanje sanjam že zelo dolgo in težko je to držati doma in si predstavljati, to moraš tudi doživeti v življenju.«

Marcela Cugmas, 18 let

»Policistka bi rada postala, ker si želim pomagati ljudem. V bistvu sem iz policijske družine; moj dedi je bil policist, pa polsestrin stric, tako da je to že v moji krvi. Dedi me je navdušil. Rada bi preprečevala kriminal in kazniva dejanja. Zdi se mi, da bi moralo biti več pravic na tem svetu in rada bi se borila za pravice ljudi. Razmišljam, da bi postala kriminalistka ali pa vodnica psov. Za to moram biti telesno sposobna in psihično pripravljena,

hitra, tudi psihično močna, ker na primer pri prometnih nesrečah vidiš tudi mrtve ljudi in moraš biti pripravljen na to. Na predstavitvi mi je bilo všeč, da sem lahko streljala, pa tudi prikaz dela kriminalistov. Zdaj si še bolj želim postati policistka. Za informativni dan sem izvedela od sosedice, ki je kriminalistka. Rekla mi je, naj pridem sem. Na preizkus se že pripravljam s hojo, tekom. Pisala sem tudi profesorju športne vzgoje in bom zdaj vadila v telovadnici. Letos se nameravam prijaviti na razpis.«

Bernarda Flisar, 19 let

»Policistka si želim biti že od mladih nog, odkar se zavedam tega poklica. Navdušilo me je predvsem predavanje o policistih v vrtcu. Odkar sem videla može v modrem, ne morem nehati razmišljati, da bi tudi jaz rada bila policistka. Z leti, ko sem odrasčala, je ta želja samo rasla z mano. Rada imam pravico, pa da so stvari take, kot morajo biti, rada pomagam ljudem ... To me vleče naprej. Najbolj me zanima kriminalistično delo, ker ... preprosto ne vem. Vse te enote, ki smo jih danes spoznali, so mi zelo zanimive in sem se naučila nekaj novega, še vedno pa bi bila rada kriminalistka. Najbolj zanimivo se mi zdi hoditi na teren, raziskovati, najti storilca. Vse svoje življenje že spremljam policijo. Ta poklic bi priporočala vsakomur, ki ve, da je sposoben in da rad pomaga sočloveku, ve, kaj je prav in kaj ni. Vsem, ki imajo željo biti v pomoč nekomu.«

Tina Vatovec, 21 let

»Že od nekdaj sem obkrožena z ljudmi, ki pomagajo sočloveku; moja mami je medicinska sestra, očim pa gasilec, tako da nekako manjka še ta, tretji poklic. Od nekdaj sem bila oseba, ki jo izpopolnjuje, da lahko nekomu pomaga. Vedno sem bila ob ljudeh in to delam že od nekdaj. V policiji me najbolj zanimajo policisti konjeniki, ker jaham že od mladih nog, tako da bi mi bilo super, če bi lahko združila oboje in bi tako v tem še bolj uživala. Sicer pa mi je zanimiva tudi kriminalistična enota. Iskreno se mi zdijo izkušnje zelo pomembne, ker so določene situacije, ko si na skoraj tonski živali. Zdi se mi, da to delo ni primerno za kogar koli, a če si res močno želiš, ti lahko uspe. Danes sem na predstavitvi izvedela še več, kot sem mislila, da bom, tako da sem zelo zadovoljna. Poskusila se bom prijaviti. Za zdaj priprave še ne potekajo posebno dobro, a se bom zdaj vzela v roke in začela na polno trenirati. Vse imam že izpisano, vem, kaj je potrebno za vpis. Jaham pa redno, tako da že s tem vzdržujem kondicijo. Že nekaj let spremljam razpis, a se nikoli nisem opogumila priti. Zdaj sem tu in zadovoljna sem s tem, kar vidim. Vsi, ki imajo to željo v srcu že dlje časa ali pa je bolj nova, naj se opogumijo in pridejo pogledat, ker se splača.«

Besedilo: mag. Nataša Podhraški,
Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: Andraž Šegš, Brigita Petric in mag. Nataša Podhraški
(vsi SOJ SGDP GPU), Erik Perušek (PA GPU)

Nova slovenska osebna izkaznica prejela prestižno nagrado HSP za najboljšo osebno izkaznico

INTERVJU Z MAG. ALENKO COLJA, VODJO SEKTORJA ZA REGISTRACIJO PREBIVALSTVA IN JAVNE LISTINE

BIOMETRIČNE OSEBNE IZKAZNICE SO Z NAMI ŽE LETO DNI

Marca je minilo leto dni, odkar smo v Sloveniji začeli izdajati nove biometrične osebne izkaznice. Te se od starih razlikujejo po videzu in kakovosti, predvsem pa po funkcionalnosti. Novo osebno izkaznico lahko uporabljamo tudi za digitalno podpisovanje in številne e-storitve. Izkaznica vsebuje čip s kvalificiranim potrdilom za elektronski podpis, dve sredstvi elektronske identifikacije in QR-kodo, ki omogoča odprto in široko dostopno preverjanje statusa veljavnosti. Imetniki jo od letošnjega aprila lahko uporabljajo tudi v sistemu zdravstvenega zavarovanja.

Nad projektom nastanka in vzpostavitve nove osebne izkaznice je vseskozi bdela mag. Alenka Colja, vodja Sektorja za registracijo prebivalstva in javne listine na Direktoratu za upravne notranje zadeve Ministrstva za notranje zadeve, s katero smo se pogovarjali ob obletnici izdajanja novih osebnih izkaznic. Obletnica je bila še posebno slovesna, saj je nova biometrična izkaznica marca letos v Abu Dabiju v Združenih arabskih emiratih prejela prestižno mednarodno nagrado.

Je bil projekt nastanka in vzpostavitve biometrične osebne izkaznice dolgotrajen in zahteven?

Če bi na osebni izkaznici uprjavali le biometrijo, bi bila zadeva preprosta, saj biometrija na identifikacijskem dokumentu ni novost. Tudi izdelava kartice z elektronsko identiteto ni nekaj novega. Novost in poseben izziv je bila odločitev, da se oboje združi v en dokument, ki bo hkrati nadomeščal tudi kartico zdravstvenega zavarovanja. V povezavi s kompleksnostjo in časovno komponento možnosti izvedbe se je stališče glede implementacije takšne rešitve večkrat spreminjalo. Vesela sem, da smo se odločili za izvedbo kompleksnejše rešitve, ki omogoča, da se danes osebno izkaznico uporablja tudi kot kartico zdravstvenega zavarovanja, četudi to ni pomenilo izbrati lažje poti.

To, da je bil projekt zahteven, pove podatek o velikem številu vseh, ki so bili tako ali drugače vključeni vanj. Neposredno je sodelovalo več kot 80, posredno pa še veliko več strokovnjakov iz različnih služb ministrstev za notranje zadeve, javno upravo in digitalno preobrazbo, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in gospodarskih družb zunanjih izvajalcev.

Pot do nove osebne izkaznice je bila res dolga. Po sprejetju Uredbe (EU) 2019/1157 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o okrepitevi varnosti osebnih izkaznic državljanov Unije smo začeli pogovore, kaj poleg biometrije še lahko vključimo v osebno izkaznico. Ko je bilo vsem jasno, kaj in kako želimo, smo začeli pripravljati zakonske in podzakonske podlage. Treba je bilo spremeniti Zakon o osebni izkaznici in sprejeti Zakon o elektronski

VARNOST

identifikaciji in storitvah zaupanja. Ta je bil sprejet 13. julija 2021, javno naročilo pa je bilo v Uradnem listu Evropske unije objavljeno samo dva dni pozneje, 15. julija 2021.

Z navedbo datuma želim poudariti, da smo stvari delali v maksimalnih rokih. Hkrati z zakonodajo smo pripravljali in usklajevali izredno zahtevne tehnične specifikacije javnega naročila, ki so temeljile na številnih mednarodnih standardih.

Okvirni sporazum za izdelavo izkaznice je bil podpisan 8. novembra 2021, prva osebna izkaznica pa je bila izdana le štiri mesece in 22 dni pozneje.

Katere aktivnosti so potekale pred izdajo osebne izkaznice?

Morda se obdobje od podpisa sporazuma do izdaje izkaznice zdi dolgo, vendar je bilo treba opraviti veliko vzporednih, pa tudi med seboj odvisnih in povezanih aktivnosti. Izdelati in potrditi je bilo treba oblikovno rešitev, testne vzorce in laboratorijske teste. Preverjali smo zaposlene in varnostne elaborate, poleg tega pa je bilo treba vzpostaviti in testirati informacijsko podporo posameznim fazam izdelave, skladiščenja, personalizacije, kuvertiranja in predaje na pošto.

Med vsemi pripravami smo hkrati izvedli usposabljanje za več kot 500 uradnih oseb ter zanje izdelali natančna in jasna uporabniška navodila. Pripravljali smo tudi promocijska gradiva in predstavitevne brošure za tujo strokovno javnost. Posneli smo video o poteku upravnega postopka vloge in

AKTUALNO

vročitve nove izkaznice. Pogodbeni partner Cetus je posnel video o izdelavi osebne izkaznice in varnostnih komponent.

Kako ste izbirali in izbrali videz kartice?

Izdelava oblikovne rešitve je bila poseben izziv. Kartica glede oblike in postavitve podatkovnih polj temelji na mednarodnem standardu ICAO 9303, ki se nanaša na strojno berljive potovalne dokumente. Hkrati temelji na uredbi EU, ki določa, da mora biti biometrična in vsebovati osnovni nabor zaščitnih elementov. Naše izhodišče pri oblikovanju je bilo, da tudi nova osebna izkaznica sledi celostni grafični podobi slovenskih potovalnih dokumentov. Dizajn so navdihovali slovenski simboli, naša narava, zgodovina, kultura in šport. Zaščitne elemente (kar 34 jih je) smo prek motivov obrisa zemljevida Slovenije, grba, različnih oblik besedila iz Prešernove Zdravljice, podob s plašča vaške situle s poudarjenim likom konjenika, lipovega lista, podobe Triglava in morja ter naših rek vključili na kartico tako, da zagotavljajo zelo dobro zaščito, obenem pa dizajn omogoča nanos osebnih podatkov ter prepoznavnost dokumenta kot dokumenta Republike Slovenije.

Izredno pomembna je zaščita fotografije. Ta se pojavlja kar trikrat. Novost je dokaj nova tehnologija prosojnega

Od 28. marca 2022 do 8. maja 2023 je bilo izdanih **449.484** biometričnih osebnih izkaznic.

Potrđitev, da je slovenska osebna izkaznica zares vrhunski izdelek, je tudi prestižno mednarodno priznanje za najboljšo novo nacionalno osebno izkaznico za območje Evrope, Afrike in Bližnjega vzhoda, ki smo ga marca letos prejeli na letošnji konferenci v Abu Dabiju (Združeni arabski emirati). Nagrado so prevzeli mag. Aleš Pelan in mag. Alenka Colja s pristojnih ministrstev ter Mihela Colnarič in mag. Simona Strnad iz Cetisa (z leve).

Mag. Alenka Colja, nosilka projekta vzpostavitve nove osebne izkaznice

okna s fotografijo, ob kateri ima vsak državljan začetnici svojega priimka in imena. Vsakdo na svoji fotografiji dobi tudi »unikatno ogrlico« z izpisom imena, priimka, leta rojstva in serijske številke osebne izkaznice. Slovenci smo ponosni na športne uspehe svojih športnikov doma in v tujini, zato ni naključje, da so barve nove osebne izkaznice prepoznavne barve slovenskega športa.

Ukvarjali smo se tudi z vprašanji umestitve podatkov na način, ki bo omogočal maksimalno funkcionalnost, in s podrobnostmi, kot so oblika in velikost črk, da bomo lahko izdali lep dokument tudi tistemu državljanu, ki prebiva na naslovu z dolgim zapisom ali ima dolgo osebno ime.

Verjetno je veliko časa in znanja zahtevala tudi vzpostavitev informacijske podpore. Kako ste se lotili tega izziva?

Hkrati z razvojem kartice in vzpostavljanjem pogojev za grafično in elektronsko personalizacijo so ves čas potekale nadgradnje evidenc in njihovih povezav. Med drugim je bilo treba zagotoviti odvzem prstnih odtisov, in to tudi na slovenskih predstavništvih v tujini. Uvedli smo mobilne delovne postaje, ki omogočajo odvzem prstnih odtisov v bolnišnicah, domovih za starejše in na domovih tistih, ki ne morejo do upravne enote. Na Ministrstvu za javno upravo so vzpostavljali nove evidence in nove povezave z našo evidenco in proizvajalcem.

Ukvarjali smo se z nešteto podrobnostmi, ki omogočajo, da je vloga uspešno obdelana tudi v primerih, ki niso povsem tipični. Vzpostavili smo sistem, ki omogoča, da s prenehanjem veljavnosti osebne kartice v fizični obliki takoj preneha tudi veljavnost elektronske identitete. Na Ministrstvu za javno upravo in v Cetisu so se izvajale obsežne aktivnosti za vzpostavitev elektronskih komponent čipa.

Poudarila bi tudi uvedbo QR-kode na osebni izkaznici in s tem zagotovitev možnosti preverjanja statusa osebne izkaznice prek te kode na portalu eUprava. To pomembno povečuje pravno varnost pri vsesplošni uporabi tega identifikacijskega dokumenta.

Ste med projektom naleteli na kakšno oviro?

Pri projektu se je žal zgodil nepričakovan zaplet, povezan z dobavo in programiranjem čipov, kar je vplivalo na zamik začetka izdaje, pozneje pa tudi na začetek uporabe elektronskih komponent. To so bile okoliščine, na katere dejansko ni mogel vplivati nihče, zato so bile takratne kritike v medijih in javnosti povsem neupravičene. Slovenci bi morali biti ponosni, da smo po 24 letih dobili novo, sodobno in varno osebno izkaznico.

VARNOST

Na kaj ste še posebno ponosni?

Na začetku marca letos je Slovenija prejela mednarodno nagrado za najboljšo novo nacionalno osebno izkaznico.

Oceno našega dela so podali za to kompetentni in neodvisni mednarodni strokovnjaki. Na glede na navedeni zaplet smo dobili potrditev, da je naša osebna izkaznica zares vrhunski izdelek. V okolju, kjer je bila nagrada podeljena, smo lahko bili še posebno ponosni na to, da je naša osebna izkaznica v celoti produkt domačega, slovenskega znanja.

Za to so zaslužni vsi sodelavci v projektu. Vsi so v novo osebno izkaznico vložili veliko svojega znanja, časa, energije, zanesa in dobre volje v popolnoma vseh fazah, od zakonodaje, urejanja pogodbenih odnosov, javnega naročanja, priprave dokumenta, priprave informacijske podpore do implementacije v prakso. V obdobju najintenzivnejših aktivnosti marsikdo od nas ni imel običajnega osemurnega delavnika in prostih koncev tedna in prepričana sem, da smo kolegom iz zasebnega sektorja pokazali, da se v državni upravi zna delati z dobrim tempom.

Imeli smo poseben privilegij biti inovativni in soustvariti pomemben mejnik v digitalizaciji Slovenije. Ponosna sem na naš skupni uspeh. Prepričana sem, da jih bomo skupaj soustvarili še mnogo.

Imate še kakšen napotek za celovito uporabo osebne izkaznice?

Osebna izkaznica je identifikacijski dokument, zato je treba z njo ravnati skrbno. Pred potovanji, zlasti med prazniki in počitnicami, ne pozabimo preveriti veljavnosti dokumentov.

Novi biometrični osebni izkaznici na njeni poti želim, da v svoji uporabnosti uspešno raste in se razvija, da služi mnogim potovanjem in elektronsko podpiše čim več dokumentov. Upam, da poenostavi storitve in življenje ljudi ter da jo državljani prepoznajo kot napreden, nepogrešljiv dokument in nenazadnje, da gre, čeprav lahko, čim manjkrat k zdravniku in v lekarno.

Besedilo: Služba za odnose z javnostmi MNZ
Foto: SOJ MNZ in Cetis

NAJVIŠJA SLOVENSKA GORA TRIGLAV (2864 m)

MORSKI VALOVI pod motivom Triglava

Fotografija: STA

LIPOV LIST

Pomemben del slovenske narodne dediščine. Pomembna srečanja so tradicionalno potekala okoli okroglih miz pod tem drevesom.

FIGURE Z VAŠKE SITULE

s poudarjeno podobo konjenika.

NASILJE V DRUŽINI, KRVNI IN SEKSUALNI DELIKTI

KAKO POROČATI V TAKO OBČUTLJIVIH IN ODMEVNIH PRIMERIH, KOT SO UMORI IN POSILSTVA?

Slovenska policija je lani obravnavala več odmevnih primerov nasilja v družini, krvnih in seksualnih deliktov. Policijske preiskave so bile nadvse zahtevne in obenem pod izjemnim drobnogledom javnosti, zelo intenzivno pa je bilo tudi komuniciranje policije o teh primerih. Tako samo delo kot komuniciranje policije je bilo kritično obravnavano.

Konec novembra smo zato izvedli dvodnevno usposabljanje policijskih govorcev za nastopanje v javnosti ob takih dogodkih. Pokazalo se je namreč, da potrebujemo premislek o morebitnem drugačnem komunikacijskem pristopu policije, še posebno ko gre za občutljive primere, kot je intimnopartnersko nasilje, ki eskalira v odvzem življenja. Žal tega ni malo, saj se kar tretjina umorov in ubojev v Sloveniji zgodi v krogu družine.

Dodatna težava je senzacionalizem v medijih, ki mnogokrat le še pogloblja že zakoreninjene spolne stereotipe in seksizem, relativizira težo nasilja v družini, zvrča krivdo na žrtev in posredno opravičuje storilca ... Pa lahko v policiji kaj ukrenemo tudi glede tega? Nekateri menijo, da lahko. Med njimi je sociologinja dr. Jasna Podreka, ki smo jo kot predavateljico povabili na naše usposabljanje, da bi prisluhnili njenim argumentom.

Med izpostavljenimi dogodki s področja krvnih in seksualnih deliktov je največ umorov žensk

Med obravnavanimi primeri krvnih in seksualnih deliktov, ki so leta 2022 v javnosti poželi daleč največ zanimanja, so bili umor ženske, ki ga je zakrivil nasilni partner na območju

Sevnice februarja lani, umor ženske v Dravogradu na začetku maja, kljub temu da je bila njenemu zakoncu pred tem izrečena prepoved približevanja, umor ženske in samomor storilca – njenega partnerja julija v Šentjurju, strelski obračun med Romi pri naselju Brezje v septembru, preiskava kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost, omogočanje uživanja prepovedanih drog in drugih kaznivih dejanj v Ljubljani (v javnosti znana kot t. i. afera Fotopub), poskus umora oziroma hud napad na dekle v mariborskem parku s predhodnim zalezovanjem, septembrski femicid v Pomurju in večkratno zalezovanje moškega oziroma njegovo nadlegovanje žensk na javnih cestah na Krasu.

Velika medijska odmevnost ter izjemno intenzivno in obsežno komuniciranje policije

Kot je na začetku usposabljanja policijskih piarovcev povzel eden od izvajalcev, Drago Menegalijski iz Sektorja za odnose z javnostmi na Generalni policijski upravi, je bilo v vseh teh primerih čutiti izjemno izpostavljenost policijskih preiskav in velik pritisk na operativno. Ogromno je bilo medijskih poročil, v javnosti pa se je razvila obsežna razprava, še zlasti na družbenih omrežjih. Priča smo bili

VARNOST

pravi poplavi objav in odzivov iz vrst politike, nevladnih organizacij, strokovnjakov, bloggerjev in medijskih vplivnežev.

Tudi komuniciranje policije je bilo zelo intenzivno in obsežno. Praktično v vsakem od naštetih primerov so bila uporabljena vsa razpoložljiva komunikacijska orodja odnosov z javnostmi, dnevno pa je policija odgovorila tudi na deset in več novinarskih zaprosil. Samo v primeru preiskave spolnih in drugih kaznivih dejanj v Ljubljani je policija objavila kar osem obsežnih sporočil za javnost in odgovorila na okoli 80 različnih novinarskih vprašanj. A še bolj kot količinski obseg informacij, ki smo jih dnevno morali posredovati iz policije, nam je bilo izziv notranje usklajevanje, kar je znova potrdilo, kako pomembna sta dobro razumevanje in podpora vodstva, operative in strokovnjakov ter piarovcev pri odločanju o vsebini in dinamiki komuniciranja v takšnih občutljivih primerih.

Javnost nad nasiljem zgrožena, a kritična tudi do policije in njenega ukrepanja

Medtem ko policija vodi preiskavo konkretnega delikta, svojo »preiskavo« oziroma ugotavljanje, kaj se je pravzaprav zgodilo, kaj je prispevalo k nasilnemu dejanju ipd., vzporedno vodijo tudi druge javnosti: mediji, nevladne organizacije, psihološka in medicinska stroka, laična javnost ... Te nato – pogosto še preden je policijska preiskava končana! – že izpeljujejo svoje zaključke, izražajo vrednostne sodbe, podajajo komentarje in objavljajo razna kritična mnenja. To je hočeš nočeš treba sprejeti kot dejstvo in prav zato, ker se temu ne moremo izogniti, je nujno, da tudi policija deluje in komunicira hitro in proaktivno, še pred pojavom najrazličnejših dezinformacij.

Ob lanskih dogodkih smo bili v policiji deležni nekaterih očitkov, dvomov in nezaupanja v naše delo, pri čemer so (bili) očitki pogosto neutemeljeni, včasih pa so (le) rezultat nerazumevanje narave policijskega dela. Zato bomo morali vprašanjem tipa »Ali policija res lahko ukrepa šele, ko je žrtev v podplutbah, polomljena ali celo mrtva? Ali res ne more odpeljati nasilnega človeka v pridržanje?« v prihodnje bolj prisluhniti in še okrepiti svoje delovanje in komuniciranje. Javnosti bomo morali vsekakor bolj znati pojasniti tako konkretne ugotovitve kot tudi svoje pristojnosti in ukrepe za preprečevanje takih dejanj.

Usposabljanje delavcev policije za najzahtevnejše nastope v medijih – psihološki vidiki komuniciranja

Boštjan Polutnik, predavatelj komunikacijskih veščin na Policijski akademiji, je udeležencem usposabljanja v Gotenici v nadaljevanju predstavil nekatere psihološke vidike komuniciranja policije. Pri poročanju o nasilju v družini ter krvnih in seksualnih deliktih so pomembni miren nastop, izražanje empatije do prizadetih in izrazi sožalja, neverbalna govorica, premišljena uporaba premorov in pogledov v kamero ... Na nastop se mora govorec dobro pripraviti, poiskati ključne poudarke, uporabljati kratke in jedrnatte povedi ter se izogibati pretirano strokovnim izrazom in žargonu. V izjavi mora biti konkreten. Na primer, občanom naj ne svetuje s splošno frazo, da »morajo ravnati samozaščitno«, raje naj navede konkretna dejanja, ki jih ima v mislih.

Po Polutnikovih besedah je dobro razmisliti tudi o izboru samega govorca: naj bo moški ali raje ženska? Idealno bi bilo, če bi izjavo podali dve osebi, moški in ženska, eden v »civilu« in drugi v uniformi. Govorca bi se dopolnjevala, saj

AKTUALNO

»ženska vzbuja več zaupanja in varnosti pred sekundarno viktimizacijo, moški pa daje osnovni občutek varnosti in zaščite pred nasilnežem. Sicer pa, ko gre za poročanje o ukrepih, pravzaprav ni pomemben spol govorca, ampak njegova strokovnost s poudarkom na odnosu do vsebine,« je prepričan Polutnik.

Zunanji pogled na komuniciranje v primeru nasilja v družini, krvnih in seksualnih deliktov – vloga medijev in strokovnih služb

Sociologinja in predavateljica na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, doc. dr. Jasna Podreka, ki kot prostovoljka že vrsto let pomaga tudi v društvu SOS telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, je podrobneje osvetlila problematiko intimnopartnerskega nasilja, še posebno femicida. Slednji je najpogostejši razlog za nasilne in prezgodnje smrti žensk pri nas, zato je po njenem mnenju potreben večji angažma na področju preventive in senzibilizacije za to problematiko. Na tem področju vsi skupaj, kot družba, storimo premalo, je prepričana, kajti skoraj dve tretjini takšnih umorov se zgodita tam, kjer povzročitelj ni bil prijavljen in se nasilje ni obravnavalo v okviru institucij. In ravno poročanje o nasilju v družini in nasilju nad ženskami ima tu pomembno vlogo in lahko močno vpliva na oblikovanje oziroma spreminjanje stališč državljanov.

Po besedah dr. Podreke je v javnem interesu, da je to poročanje odgovorno, dobro premišljeno, z veliko mero občutljivosti in razumevanja za žrtve nasilja in drugih vpletenih, predvsem otrok, ter spoštovanja njihove zasebnosti. »Mediji so prizma, skozi katero si splošna javnost oblikuje stališča,« je poudarila. Opozarjati morajo na sistemske

pomanjkljivosti, na pomen pravočasnega prepoznavanja in prijave nasilja, na sistem pomoči in podpore ter na dejanske vzroke za najhujša kazniva dejanja v kontekstu intimnopartnerskega nasilja. Vloga profesionalnega in etičnega poročanja bi morala biti tudi pomirjanje in »vzgajanje« javnosti ter umeščanje nasilja v družbeni kontekst in prikaz širše slike, v katerih okoliščinah nasilje nastaja, kar je pomembno predvsem v primeru umorov. Slednji namreč ne smejo biti predstavljeni le kot težava posameznika, saj jih tako potisnemo v zasebno sfero in s tem zanikamo odgovornost družbe oziroma vseh, ki nasilje le opazujejo in ne ukrepajo.

Femicid v medijih – stanje v širši regiji

Realnost je na žalost povsem drugačna. Tako vsaj kažejo izkušnje z medijskim poročanjem na območju Srbije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine, ki smo jim lahko prisluhnili med usposabljanjem. Situacija je pravzaprav podobna v celotni regiji, kjer je prisotno senzacionalistično, tabloidno poročanje, širjenje stereotipov o povzročiteljih in žrtvah nasilja, opravičevanje storilca in zmanjševanje njegove odgovornosti oziroma pripisovanje krivde žrtvam in neupoštevanje zgodovine nasilja v odnosu.

Po ugotovitvah dr. Jasne Podreka se v medijih vse prevečkrat iščejo individualni vzroki za povzročanje nasilja, prezrejo pa se družbeni vidiki. Toleranca do nasilja v družbi se niža. Novinarji pogosto izvajajo vzporedne poizvedbe in »preiskave« dogodkov, k izjavam vabijo nekompetentne sogovornike, komentirajo vedenje žrtve, razkrivajo podatke o družinskih članih in na druge načine kršijo etične standarde. Pri poročanju se naslanjajo tudi na nezanesljive vire, sprašujejo sosede in prijatelje ... Rezultat so velikokrat popačene, izkrivljene ugotovitve, za katere pa sami – ob pandemiji novih družbenih portalov in nereguliranem medijskem trgu – ne sprejemajo nobene odgovornosti.

Dvodnevno usposabljanje za nastopanje v javnosti v primeru nasilja v družini, krvnih in seksualnih deliktov smo za vse zaposlene v Sektorju za odnose z javnostmi in predstavnike za odnose z javnostmi na policijskih upravah izvedli konec novembra 2022 v Gotenici. Del usposabljanja je bila tudi praktična delavnica z vajami nastopov pred kamero, na kateri smo poskušali upoštevati čim več koristnih napotkov, ki smo jih prejeli med teoretičnim delom oziroma predavanji.

Za medije je motiv ključna informacija o umoru. A zakaj je to lahko problematično?

Med najzanimivejšimi informacijami o umoru je prav motiv, saj medijem omogoča najvišjo stopnjo senzacionalizma. Z razkrivanjem »umazanih« podrobnosti mediji pod pretvezo svoje objektivnosti in resnicoljubnosti javnosti omogočajo nekakšen voajerski vpogled v neko intimno razmerje ter tako drame, kriminala in škandala željnemu občinstvu dajejo ustrezno »kost za glodanje«. Toda z glasnim ugibanjem, kaj je pripeljalo do krvavega dogodka, mediji ustvarjajo le (navidezni) vtis, da poskušajo poiskati (prave) razloge za umor, v resnici pa je njihov cilj izboljšanje naklade oziroma gledanosti, kar najlažje dosežejo prav z »bombastičnim« poročanjem o motivu za krvavo dejanje.

Tako velikokrat poročajo, da so k umoru prispevali »družinska nesoglasja, prepiri, konflikti« (težava je, da takšna navedba posredno vodi v »logičen« sklep, da sta za prepir vedno potrebna dva, in še naprej, da je torej tudi odgovornost za nasilni dogodek na obeh straneh), da »je bil storilec ljubosumen« (kar se med vrsticami lahko razume, da je bil pravi razlog na strani žrtve) ali da ga je k dejanju »napeljal alkohol« (kar posredno implicira, da se povzročitelj ni zavedal, kaj počne). Posledično je tudi odziv javnosti na intimnopartnersko ali spolno nasilje, o katerem poročajo mediji, vse prevečkrat zanikanje, minimaliziranje, racionalizacija, napačne interpretacije nasilja, celo molk, češ, »žrtve zagotovo lažejo, pretiravajo,« »nasilje se v resnici ni zgodilo«, »saj ni čudno, da se mu je snelo«, »nasilje je del zasebnosti, ostati bi moralo med štirimi stenami«, »ni se mogel odzvati drugače, ko pa ga je izzivala«, »ljubil jo je, ona pa ga je varala« in podobno.

»Na žalost poenostavljeno navajanje motiva in predstavljanje femicida kot (le) 'družinske tragedije', ko pa

dejansko gre za najekstremnejši (!) pojav nasilja nad ženskami, zločin nekako romantizira in relativizira,« je kot težavo poudarila dr. Jasna Podreka. V očeh javnosti so takšni »razlogi« po njenem mnenju razumljeni kot olajševalna okoliščina, s katero se opravičuje nasilje, obenem pa se odgovornost in krivda s tem prenašata, prerazporejata s povzročitelja na žrtev. To pa je po njenem prepričanju zelo narobe.

Skoraj noben femicid se ne zgodi brez predhodnega nasilja

»Alkoholizem in ljubosumje sta v resnici (le) dejavnika tveganja za nasilje in umore, nista pa nikoli neposredni vzrok zanj!« trdi dr. Podreka, ki kot resnični, globlji motiv za femicid poudarja moško spolno posestništvo.

Povzročitelj nasilja v družini si namreč vedno, s fizičnim ali psihičnim nasiljem in ustrahovanjem, prizadeva za popoln nadzor nad drugo osebo, prevlado nad njo: »Vsi storilci so bili že pred kritičnim dogodkom izjemno ljubosumni, posesivni in nadzorovalni. Smrtonosno nasilje je pogosto odziv na frustracijo ob izgubi dominantnega položaja in položaja moči nad partnerico. V večini primerov je šlo za situacije, ko storilec ni hotel sprejeti, da se je vsa leta podrejena partnerica začela upirati, postavljati zase (v 44 odstotkih primerov) oziroma da je napovedala prekinitev nasilnega razmerja ali je razmerje tudi prekinila (v 66 odstotkih). Intimnopartnersko nasilje je dolgotrajen proces, umor pa je običajno le vrh ledene gore nasilja vseh oblik, ne samo fizičnega. Noben femicid se zato ne zgodi zaradi izbruha strasti ali močnih čustev pri moškem, ki predhodno ni bil nasilen!«

Odprta razprava okoli vprašanja: poročanje o motivu – da ali ne?

Po mnenju dr. Jasne Podreka bi bilo zato dobro, če bi znotraj policije poiskali alternative obveščanja javnosti, brez neposrednega navajanja (poenostavljenega) motiva, kot je na primer motiv ljubosumja, ki lahko izkrivlja sliko dogajanja.

»Je res nujno, da policija medijem daje informacije o motivu?« je bilo njeno vprašanje, ki je v nadaljevanju med udeleženci usposabljanja sprožilo debato o tem, kateri so tisti pomembni poudarki, ki so za opis nekega dogodka resnično nujni, in kateri ne. Razpravljali smo na primer, ali se policija res mora ukvarjati s tem, kako bodo neke informacije povzemali novinarji in kako jih bo v nadaljevanju razumela javnost – je to res naša naloga? Policijski piarovci moramo, še zlasti ko gre za krvne in seksualne delikte, že tako upoštevati vrsto usmeritev, ki se nanašajo na nerazkrivanje informacij, ki bi škodile preiskavi, in varovanje osebnih podatkov tako oškodovancev kot žrtev in prijaviteljev, posebno previdno komuniciramo, ko gre za vpletene otroke, itn. Povedano drugače, na številna vprašanja lahko podamo le zelo skope odgovore. Med informacijami, ki bi jih skrivali, motiva doslej ni bilo. »Gre za ugotovljeno dejstvo med kriminalistično preiskavo. Če so policisti pri preiskovanju umora ugotovili, da je bil storilec ljubosumen, je to za policijo golo dejstvo, ki ji pomaga pri preiskovanju,« je na primer ugovarjal Boštjan

Polutnik in v nadaljevanju razvil več strokovnih argumentov, da je ljubosumje vendarle lahko eden od možnih vzrokov za femicid (njegov obširneje predstavljen pogled na ljubosumje kot vzrok nasilja si lahko preberete v sosednjem članku).

»Morda bi bilo kljub temu bolje navesti, da motiv še ni znan, ali pa raje navesti 'motiv nasilja v družini',« je predlagala dr. Podreka, češ, če mediji od policije ne bodo pridobili tega podatka, ga (verjetneje) tudi sami ne bodo mogli navesti. »Vprašajte se, kaj dosežete z izpostavljanjem motiva in kaj – če sploh – izgubite, če ga zamolčite?« Kot je poskušala pojasniti, je težava, da v hipu, ko javnost iz medijev izve »mož jo je ubil, ker je bil ljubosumen«, večina ljudi to skoraj vedno razume kot »aha, očitno mu ni bila zvesta«. Tako je žrtev vedno posredno ožigosana v smislu, da »si je sama kriva«, medtem ko je partnerjevo nasilje v očeh javnosti upravičeno, teža njegovega dejanja pa relativizirana. »Še več. Lahko da je to v mnogo primerih celo res in ga je partnerica res (pre) varala, a nikakor to ne sme in ne more biti razumljeno kot opravičilo za kakršno koli obliko nasilja. Lahko takšno dejanje seveda obsodimo na deklarativni ravni, lahko se z njim ne strinjamo, a nihče nima pravice nekoga kaznovati s silo ali nasiljem, četudi se z nekim vedenjem globoko ne strinja. V družbi pa se še prepogosto srečamo s toleranco do nasilja, ravno skozi takšna prepričanja. Zato velikokrat na nasilje v intimnopartnerskih razmerjih kot družba tudi ne odreagiramo dovolj odločno. Ravno predhodne reakcije na nasilje pa so ključ do preventive najhujših kaznivih dejanj, kot je npr. femicid.«

Prav tako pa je takšno poročanje problematično, in sicer za vse tiste primere, pri katerih žrtvi s tem dejansko naredimo krivico! Kajti pozneje nihče več ne pomisli, da žrtev možu morda nikoli ni dala niti najmanjšega povoda za njegovo ljubosumje in da njegovo ljubosumje morda v resnici sploh ni bilo utemeljeno. Le zelo malo ljudi namreč razmišlja o tem, da bolesto ljubosumen človek z osebnostno motnjo, paranojo ipd. pravzaprav ne potrebuje povoda za nasilje in lahko žrtev naredi karkoli, pa ga ne bo mogla prepričati o nasprotnem.

Nujno preprečevati ponovno viktimizacijo žrtev

Kakor koli, ne glede na to, kako se bo nadaljevala naša razprava glede (ne)navajanja motiva v policijskih poročilih, s predavateljico se lahko povsem strinjamo, da v Sloveniji potrebujemo boljše razumevanje in reševanje problematike intimnopartnerskega nasilja.

Strinjamo se, da je izjemnega pomena, kako se kot družba odzovemo na različne oblike nasilja. Pomembno je, da znamo prepoznati temeljne vzroke za nasilje in umore in da se ne omejujemo samo na dejavnike tveganja, kot sta ljubosumje ali alkohol. Pomembno je poudarjati, da so za nasilje odgovorni izključno tisti, ki ga povzročajo, in ne žrtve. Žrtve bi morali še bolj spodbujati, naj poiščejo pomoč za prekinitev nasilja, saj se dve tretjini umorov zgodita tam, kjer nasilje ni bilo prijavljeno. Ljudi je treba bolj ozaveščati o prepoznavanju znakov nasilja, ki vodijo v najhujša kazniva dejanja. Seveda bi morali izpostavljati tudi primere dobrih praks, ko je bilo nasilje prijavljeno in je žrtev našla pot iz spirale nasilja. In nenazadnje, iskati bi morali poti za ukvarjanje z žrtvami tako, da se te ne bi počutile ponovno zlorabljene. Po drugi strani je nujno delo z osumljenci oziroma storilci. Morda bi se vse pristojne institucije morale vprašati tudi o tem, katere so (tako individualne kot širše družbene) okoliščine in dejavniki, ki so jih pripeljali do nasilnega dejanja.

Zagotovo bomo v policiji tudi v prihodnje – tako pri preiskovanju kot komuniciranju – poskušali upoštevati vso kompleksnost obravnavanih primerov ter različne vidike in okoliščine vseh vpletenih v tragične dogodke.

Razmislek o morebitni spremembi načina poročanja

Naj sklenemo. Vsekakor je naloga države kot celote, vseh njenih strokovnih služb, da v nevarna in bolna partnerska razmerja poseže dosledneje in odločneje. Pri tem ima veliko vlogo tudi izrazoslovje, način, kako ubesedimo dogodek in javnosti pošljemo jasno sporočilo, da je nasilje nevarno in nesprejemljivo.

Policijski piarovci smo novembrsko usposabljanje zato zaključili z mislijo, da je zaradi pomembnosti komuniciranja policije v primeru obravnave nasilja v družini ter krvnih in seksualnih deliktov potreben razmislek o morebitni spremembi načina poročanja v primerih intimnopartnerskih umorov, saj so prav izjave policije s krajev dogodka pomemben vir za medije, ki naše informacije nato povzemajo naprej. Informacije iz policije oziroma strokovnih organov pri ugotavljanju vzrokov in motivov ljudje namreč dojemajo kot najbolj uradne, verodostojne in merodajne.

Vendar pa je res tudi, da celotnega bremena nagovarjanja in »vzgajanja« javnosti ne more nositi le Policija, ampak tudi druge institucije v državi, ki so pristojne za reševanje te problematike in ozaveščanje o njej. Tudi te bi morale prevzeti svoj del odgovornosti.

Besedilo: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: SOJ SGDP GPU in Depositphotos

LJUBOSUMJE KOT VZROK FEMICIDA?

Obveščanje javnosti v primeru obravnave nasilja v družini, krvnih in spolnih deliktov je zelo zahtevna naloga, saj lahko hitro (preveč) posežemo v intimo vpletenih oseb. Zato moramo v teh primerih komunicirati z javnostmi zelo zadržano in previdno. V lanskih primerih femicidov pri nas je bila policija večkrat tarča kritik, da je nedopustno kot vzrok za umor ženske v intimnopartnerskem odnosu navajati ljubosumje, saj naj bi s tem krivdo za nasilno dejanje pripisovali tudi žrtvi kaznivega dejanja. Opozorili so nas, »da je motiv za femicid nasilje, in ne ljubosumje«. Menim, da je nasilje posledica, ki pogosto izhaja prav iz ljubosumja. »Raziskave kažejo, da približno tretjino vseh ubojev motivira ljubosumje.« (Milivojevič, 2008)

Patološko ljubosumje kot vzrok nasilja

Patološko ljubosumje je eden od najpogostejših vzrokov za nasilje v intimnopartnerski zvezi. Izvira lahko iz nizke samopodobe storilca, ki je lahko bolešno ljubosumen denimo nad žrtvino profesionalno uspešnostjo, ki je v družbi dojeta kot pozitivna osebnostna lastnost. Zato trditev, da z izjavo, da je bilo ljubosumje motiv za kaznivo dejanje umora ali uboja, krivdno obremenimo žrtve, ne drži. Takšne trditve izhajajo iz napačne predpostavke, da nam čustva sprožajo drugi s svojim vedenjem, in pogosto zmotnega prepričanja, da se za ljubosumjem vedno skriva nezvestoba, ki še zdaleč ni edini razlog za ljubosumje.

Ljubosumje je kompleksno čustvo, ki ima pogosto rušilne posledice za odnos. Namen članka ni, da bi na splošno teoretično predstavili ljubosumje kot čustvo, ampak da bi v naših strokovnih krogih razumeli, da je ljubosumje gotovo eden od možnih motivov za femicid. Zato ni treba slepo slediti vsakemu očitku, ki nam ga kdor koli nameni, ter bojazljivo, po nepotrebnem, spreminjati svojih stališč, ko raziskujemo vzrok za nasilno kaznivo dejanje in komuniciramo z javnostmi. Psiholog dr. Peter Umek v številnih člankih pojasnjuje, da »je ljubosumje najpogostejši vzrok za družinske tragedije«. Psihiater Bojan Zalar opozarja, da »lahko ljubosumje človeka vodi v nenadzorovano stanje, ki lahko generira tragično dejanje«. Takšnih ugotovitev strokovnjakov z različnih področij, predvsem pa psihologov in psihiatrov, lahko najdemo veliko.

Ne morem živeti brez nje

V strokovni literaturi je kar nekaj definicij ljubosumja in še več razlogov, zaradi katerih nastaja. »Ljubosumnost je strah, da nas bo ljubljena oseba prenehala ljubiti in svojo ljubezen usmerila na tretjo osebo. [...] Če je ljubosumje pretirano oziroma patološko, izgubi smisel; tedaj prav ljubosumje postane glavni razlog za konec ljubezni.« (Milivojevič, 2008) »Ljubosumje je vedno (vedno!) znak nevroze in izraz naših najtemačnejših lastnosti. Biti ljubosumen pomeni, da vztrajamo v prepričanju, da naš partner daje nekemu drugemu nekaj, kar pripada samo nam. Biti ljubosumen pomeni bati se, da bomo izgubili nekoga, ki ga, če ga izgubimo zaradi tistega, zaradi česar se ga bojimo izgubiti, niti ni vredno obdržati.« (Bucay, 2012)

Ljubosumje je torej lahko normalen odziv na občutek, da je morda ogroženo razmerje (v najširšem pomenu, ne samo ljubezenskem) z nekom, ki nam veliko pomeni. V običajnih odnosih je zdrava mera ljubosumja kazalnik, da nam ni vseeno za nadaljnji odnos z neko bližnjo osebo. Težava nastane, ko ljubosumje postane pretirano, neobvladljivo, celo patološko, ko posameznik postane obsesivno sumničav in to do skrajnosti zamaje zaupanje do partnerja, velikokrat popolnoma brez poviča

partnerja ali nekega razumnega razloga. Razlog za tako ljubosumje je pogosto le plod domišljije ljubosumne osebe. Patološko ljubosumje je najpogostejše odziv negotovosti, ki se izraža destruktivno. Ljubosumne in posesivne osebe so torej izjemno negotove, dvomijo o lastni vrednosti, privlačnosti, dobroti ...

Pogosto se tako imenovani umor iz strasti zgodi, ko ženska zapusti partnerja, ki je lahko bil nasilen do nje ali pa tudi ne. Milivojevič (2013) psihologiko femicida v tem primeru opisuje takole: »Ona je moja edina ljubezen. Če ni z menoj, strašno trpim. Zato ne morem živeti brez nje. Mora se vrniti k meni. Če se noče vrniti, potem je okrutna, ker me sili, da trpim. Ni prav, da sem jaz nesrečen, ona pa srečna. Kako brezčutna je! Če noče biti moja, ne bo od nikogar. S tem, da se noče vrniti, mi uničuje življenje. To pa mi daje pravico, da jaz uničim njeno.« Tako morilec stori dejanje iz ljubosumja in pokaže svojo šibkost ter posesivnost – primitivno željo imeti drugo osebo v lasti. Če v tem primeru motiv za dejanje označimo kot ljubosumje, to nikakor ne pomeni sekundarne viktimizacije žrtve kaznivega dejanja.

Raziskava kaznivih dejanj z elementi nasilja velikokrat pokaže, da je bilo nasilje v družini ali nekem odnosu prisotno že dlje časa, so pa tudi primeri, ko preiskovalci ugotovijo, da pred tem dejanjem storilec še ni bil nasilen. Tudi sosedje in znanci so velikokrat vidno presenečeni nad dejanjem in storilca opisujejo kot sicer dobro, nenasilno osebo. To seveda ne opravičuje samega dejanja.

Femicid je čedalje resnejša družbena težava, saj njegov pojav narašča. Leta 2021 je bilo ubitih 81.000 žensk in deklet, od tega je bilo okoli 45.000 femicidov. Najpogostejši storilci so partnerji, nekdanji partnerji in člani družine. Vsako uro je po svetu v povprečju ubitih več kot pet žensk; v Sloveniji od pet do sedem letno, kar je nad povprečjem glede na število prebivalcev. Raziskave v Srbiji so pokazale, da se žrtve nasilja v intimnopartnerskem odnosu od pet- do sedemkrat vrnejo k nasilnemu partnerju (oddaja Globus na TV Slovenija, 7. marec 2023).

Sklepne misli

Vprašanje za našo nadaljnjo razpravo na tem področju torej ni in ne more biti, ali je ljubosumje lahko (ali ne) motiv za dejanje najokrutnejših kaznivih dejanj, ki jih obravnavamo, ampak le, ali naj policija pri komuniciranju z javnostmi v teh primerih poroča o vzroku ali ne. Če obstajajo strokovni argumenti, da ne, bomo spremenili svojo prakso in se v prihodnje vzdržali komentarjev o motivu za ta kazniva dejanja. Podobno smo pred leti novinarje seznanili, da policija, po posvetu z inšpektorjem za varstvo osebnih podatkov, v svojih sporočilih za javnost ne bo več uporabljala inicialk oseb, ki jih obravnavamo. Doživeli smo oster odziv in protest novinarjev, danes pa je to že dolgoletni standard, ki javnosti ni prikrajšal za pravico do obveščenosti, nam pa je (pišem po lastnih izkušnjah nekdanjega predstavnika za odnose z javnostmi) prihranil marsikatero nevšečnost, s katero smo se srečevali pred tem.

Literatura

- 1. Jorge Bucay, Ljubiti z odprtimi očmi, 2012, Mladinska knjiga.
- 2. Peter Žakelj, Psihološko teološka razlaga ljubosumja, doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta.
- 3. Zoran Milivojevič, Ulovimo ljubezen, 2013, Mladinska knjiga.
- 4. Zoran Milivojevič, Emocije, 2008, Psihopolis institut.

Besedilo: Boštjan Polutnik, Višja policijska šola PA GPU

VSAKO NASILJE LAHKO PRIJAVITE TUDI PREK ANONIMNIH E-PRIJAV

Nasilje ima veliko obrazov. Policisti tako vsako leto obravnavamo več tisoč primerov nasilja v družinskem okolju, od na videz blagih oblik, z manj opaznimi posledicami, do tistih najhujših, kot so umori v družini.

Obravnavamo tudi različna nasilna spolna ravnanja, med katerimi je najhujše posilstvo, sem pa spadajo tudi vsa preostala spolna ravnanja, ki jih žrtev občuti kot prisilo oziroma se zgodijo brez njene privolitve (spolno nasilje, spolna zloraba slabotnih oseb, spolni napadi na otroke oziroma osebe, mlajše od 15 let, kršitev spolne nedotakljivosti z zlorabo položaja in drugo).

Vsa nasilna kazniva dejanja, ne glede na pojavno obliko, na podlagi zakonskih pooblastil in v skladu s kriminalistično stroko preiskujemo skrbno in temeljito. Tudi žrtvam nasilja zagotavljamo največjo možno stopnjo pomoči. Razumemo sicer upravičeno zadržanost oškodovancev oziroma žrtev, da se ne želijo izpostavljati, pogosto zaradi občutka krivde in sramu, strahu pred maščevanjem napadalca, strahu pred morebitno stigmatizacijo in odzivom okolice, morda so zaradi travmatične izkušnje v šoku in ne zmorejo razumno odreagirati.

Vendar pa želimo žrtve in vse, ki bi o takšnih ravnanjih kar koli vedeli, spodbuditi, naj dejanja čimprej prijavijo. Vsako prijavo preverimo in obravnavamo resno, proučimo vse okoliščine, v postopku z žrtvami pa ravnamo še posebej skrbno in obzirno. Seznanimo jih z možnostmi in različnimi oblikami pomoči ter jih napotimo na ustrezne strokovne službe. Poskušamo torej storiti vse, kar je v naši moči, da zaščitimo žrtev, po drugi strani pa, da odkrijemo storilca, ki bo v nadaljevanju ustrezno obravnavan, in preprečimo, da bi se dejanja še kdaj ponovila.

Omogočamo več načinov prijave na policijo: od telefonskega klica na številko 113 ali anonimno telefonsko številko 080 1200 in osebne prijave na najbližji policijski postaji pa do prijave prek spleta, kjer je katero koli kaznivo dejanje ali prekršek mogoče prijaviti zelo preprosto in tudi povsem anonimno.

Že obstoječim obrazcem za podajanje anonimnih e-prijav na državnem portalu eUprave smo lani jeseni dodali še možnost prijav posebej za nasilna spolna ravnanja, saj si želimo, da bi javnost dodatno spodbudili k sodelovanju in tako še povečali učinkovitost zbiranja informacij.

KONČNO JE IZŠEL PRIROČNIK ZA PRESOJANJE IN RAZVOJ KOMPETENC

KOMPETENČNI MODEL V POLICIJI

»Za delo v policiji moraš biti kompetenten.« To je poved, ki jo mnogokrat slišimo. Toda ali se kdaj vprašamo, kaj to zares pomeni? Kaj vse obsega? Kako bi kompetentnost pojasnili nekomu, ki se želi pridružiti naši organizaciji? Kako bi mu razložili, kaj mora znati in vedeti, pa tudi katere lastnosti mora imeti in katere veščine mora obvladati, da bo lahko opravljal naloge na določenem delovnem mestu? Ali pa kaj je pomembno, če želi napredovati v vodjo neke enote? Opredeljenost vsega naštetega je ključna v vsaki organizaciji, ki želi dobro delovati, tudi v policiji. To namreč pomeni, da ima oblikovan kompetenčni model.

V policiji se pogosto srečujemo z diskusijami o kompetencah zaposlenih. Na področjih dela, ki zahtevajo zahtevnejše postopke selekcije, so se v preteklosti že uporabljale nekatere metode preverjanja strokovnih kompetenc, doslej pa še ni obstajal celovit model kompetenc, ki bi ga lahko uporabljali kot pripomoček pri presoji in ocenjevanju tistih značilnosti kandidatov in zaposlenih, ki so pomembne za uspešno delo na določenem delovnem mestu, področju ali v organizaciji.

Člani projektne skupine po zaključnem sestanku aprila lani

Oblikovanje kompetenčnega modela v policiji

Člani od leta 2018 delujoče Projektne skupine za razvoj modela upravljanja potencialov za vodenje in izbirnih postopkov policijskih vodij so podali predlog za razvoj celovitega modela kompetenc v policiji. Ožji kolegij takratne generalne direktorice policije je podpora predlogu projekta podal že leta 2019. Za njegovo izvedbo je bila v marcu 2021 s sklepom imenovana projektna skupina za razvoj kompetenčnega modela v policiji, ki so jo sestavljali zaposleni z vseh treh ravni organiziranosti policije.

Projektna skupina je skupaj s strokovno podporo Skupine Primera

VARNOST

razvila temeljne, vodstvene in delovno specifične kompetence. Kompetenčni model v policiji obsega pet temeljnih kompetenc, štiri vodstvene kompetence in 26 delovno specifičnih kompetenc. Delovno specifične kompetence so umeščene znotraj 21 ključnih področij dela. Kot rezultat vsega opravljenega dela je izšel tudi Priročnik za presojanje in razvoj kompetenc v policiji. Zelo koristen bo za vsakogar, ki se v policiji ukvarja z vodenjem in kadrovanjem.

Kompetenčni model v policiji sledi tudi poslanstvu (zagotavljati varnost posameznikom in skupnosti, varovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitev pravne države), vrednotam (zakonitost, strokovnost in profesionalnost, integriteta, pripadnost poklicu, odličnost, transparentnost in komunikacija) in viziji (proaktivno delovanje policije kot temelj varnosti, zaupanja in zadovoljstva), ki so opredeljeni v Resoluciji o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo«, Srednjeročnem načrtu razvoja in dela policije za 2018–2022 ter drugih ključnih razvojnih in normativnih dokumentih Policije.

Projekt Razvoj kompetenčnega modela v policiji je za našo institucijo zelo pomemben razvojni projekt za upravljanje kadrovskih potencialov in priložnost, da sledimo razvojnim trendom kadrovskega menedžmenta. Namen projekta je bil razviti celovit

kompetenčni model policije (temeljne, vodstvene in delovno specifične kompetence), ki bi ga lahko uporabljali v različnih procesih kadrovskega menedžmenta (razvojni pogovori, prepoznavanje kadrovskih potencialov, načrtovanje usposabljanj in izpopolnjevanj, selekcijski razgovori ipd.).

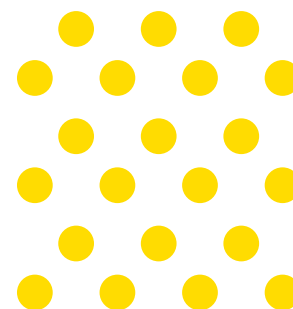
Projekt smo začeli marca 2021 in končali marca 2022. V okviru projekta so decembra 2021 in januarja 2022 v živo in digitalno potekala prva pilotna usposabljanja presojevalcev kompetenc. V februarju in marcu 2022 so potekala obsežnejša usposabljanja Train the Trainers za presojevalce kompetenc, ki bodo lahko prenašali znanje in nudili strokovno pomoč in podporo vodjem pri selekciji kadrov, identifikaciji potencialov, presoji kompetenc, razvojnih pogovorih in drugih kadrovskih procesih.

Končno poročilo s priporočili Projektne skupine za razvoj kompetenčnega modela v policiji je bilo predstavljeno 14. septembra 2022 na drugem širšem kolegiju vršilca dolžnosti generalnega direktorja policije. Širši kolegij je podprl predlagane aktivnosti za implementacijo kompetenčnega modela v policiji. Na podlagi sprejetih sklepov kolegija se v okviru nalog Projektne skupine za razvoj modela upravljanja potencialov za vodenje in izbirnih postopkov policijskih vodij pripravlja spletni program usposabljanj za uporabo kompetenčnega modela

VODSTVENE KOMPETENCE

RAZVOJ ZAPOSLENIH
SKRB ZA DOBRE ODNOSE
CILJNA USMERJENOST
ORGANIZIRANJE DELA

DELOVNO SPECIFIČNE KOMPETENCE

TEMELJNE KOMPETENCE

ODGOVORNO RAVNANJE
SODELOVANJE S SKUPNOSTJO
OBVLADOVANJE ZAHTEVNIH SITUACIJ
PROAKTIVNO DELOVANJE
ZAVEZANOST STROKOVNOSTI

Kompetenčni model v policiji

AKTUALNO

PRIROČNIK ZA PRESOJANJE IN RAZVOJ KOMPETENC V POLICIJI

Maja letos je bil izdan Priročnik za presojanje in razvoj kompetenc v policiji, ki bo za vodje in kadrovske strokovnjake pripomoček pri izvajanju procesov kadrovskega menedžmenta in zaposlenih pri kariernem razvoju.

in predvideno je izvajanje delavnic. Usposabljanja se bodo izvajala tudi v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo.

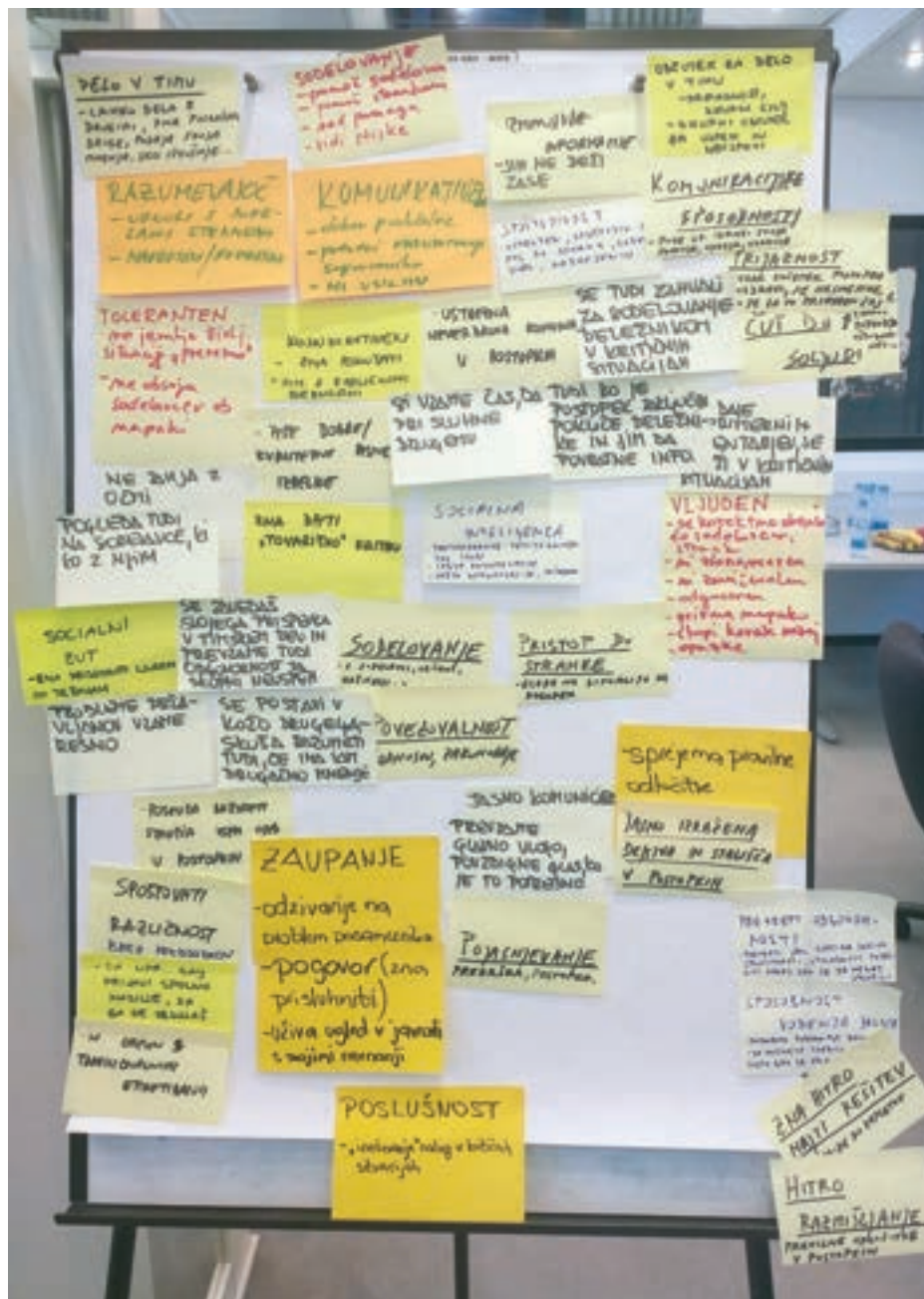
Hkrati se v okviru medresorske delovne skupine, ki jo vodi Ministrstvo za javno upravo, izvaja projekt Vzpostavitev informacijskega sistema za upravljanje in razvoj zaposlenih v državni upravi – IS MUZA, ki bo nudil informacijsko podporo pri uporabi kompetenčnega modela.

»Prepričana sem, da s tovrstnimi razvojnimi projekti lahko pomembno prispevamo k razvoju organizacije in zaposlenih, s tem pa tudi k učinkovitosti našega dela in zadovoljstvu na delovnem mestu. Zahvaljujemo se vsem, ki so proaktivno sodelovali pri pripravi kompetenčnega modela v policiji,« je z izvedbo celotnega projekta zadovoljna njegova vodja Suzana Rudež.

Uporaba kompetenc v policiji

V kadrovskih procesih organizacij in javnega sektorja so kompetence doživele večji razcvet šele od konca devetdesetih let prejšnjega stoletja naprej. Kljub temu njihova uporaba ni nekaj novega. Že stari Rimljani so namreč z nekakšnim profiliranjem poskušali opredeliti značilnosti dobrega rimskega bojevnika.

V različnih državah se kompetence na področju policije najpogosteje

PRISPEVEK KOMPETENČNEGA MODELA

uporabljajo za potrebe rekrutiranja in selekcije novih kadrov. Policije tujih držav nabor ključnih kompetenc objavljajo na prvih straneh svojih spletnih mest, da kandidatom sporočajo, kaj se od njih na delovnem mestu policista pričakuje. Kandidati, ki jih to delo zanima, lahko tako že sami presodijo, ali so primerni za to delovno mesto.

Naslednje najpogostejše področje uporabe kompetenc v policiji je usposabljanje vodij. Transparentna komunikacija glede zahtevanih vodstvenih kompetenc vodjem sporoča, kaj se od njih pričakuje, kandidatom, ki si želijo postati vodje, pa daje smernice za njihov nadaljnji karierni razvoj.

Poleg izpostavljenih področij vzpostavljen sistem kompetenc v organizaciji olajša, strukturira in poveže tudi številne druge kadrovske in vodstvene procese. Vodjem in kadrovnikom omogoča lažje prepoznavanje potencialov zaposlenih in načrtovanje njihovega nadaljnjega razvoja. Ker kompetence zajemajo tudi vrednote in strateške smernice organizacije, vodjem olajšajo komunikacijo glede pričakovanj do zaposlenih, slednjim pa prinašajo vpogled v možnosti in zahteve glede njihove nadaljnje karierni poti, kar jih lahko spodbudi k aktivnejši vlogi na kariernem področju.

Kaj sploh so kompetence?

»Potrebujemo nekoga, ki je kompetenten.« »Ta pa res ni kompetenten za to.« »Sprašujem se o njegovi kompetentnosti ...« Takšne in podobne komentarje pogosto srečamo v delovnih okoljih, kadar pogovor teče o učinkovitosti in uspešnosti posameznika pri delu. Izraz je tako pogost, da se niti ne vprašamo več, kaj kompetence pravzaprav so. V nekaterih organizacijah se izraz kompetence uporablja tudi kot sopomenka za pristojnosti, vendar je takih primerov čedalje manj.

Dodatno zmedo na področju razumevanja kompetenc ustvarjajo številne opredelitve kompetenc, ki se med seboj nekoliko razlikujejo. Če bi želeli vse, kar je pomembno, povedati na preprost način, bi lahko povzeli, da so kompetence vsota sposobnosti, znanja, spretnosti, veščin, stališč, motivacije in odzivov posameznika, ki mu omogočajo učinkovito, uspešno in kakovostno opravljanje delovnih nalog. Kompetence torej zajemajo tiste vidike delovanja posameznika

pri delu, ki niso strogo vezani samo na njegovo strokovno znanje in usposobljenost (čeprav so z njima močno povezani). Zajemajo tudi pristop k delu, motivacijo, odnos do drugih, osebnostne lastnosti in podobno.

Kadar govorimo o kompetencah kot sistemu oziroma orodju za različne kadrovske in vodstvene procese v organizaciji, imajo te običajno opredeljenih nekaj ključnih elementov, in sicer:

- ime kompetence – to je poimenovanje kompetence, ki je lahko zelo preprosto, kot na primer »natančnost« ali »skrb za ekipo«,
- opredelitev oziroma opis kompetence – obsega lahko en, običajno pa več kratkih stavkov, ki opisujejo, kako se pri delu vede posameznik z visoko razvito izbrano kompetenco.

Če želimo kompetence v organizaciji uporabiti za ugotavljanje njihove razvitosti pri zaposlenih, moramo za vsako kompetenco opredeliti tudi natančne vedenjske kazalnike oziroma vedenja. Ta konkretno opisujejo, kako se pri delu v organizaciji, v tem primeru v policiji, vede posameznik, ki ima posamezno kompetenco visoko razvito. Kompetence so najuporabnejše takrat, kadar so vedenja čim bolj povezana in

Primer kompetence

Ime kompetence	ZAVEZANOST STROKOVNOSTI
Opis kompetence	<i>Sodelavec/sodelavka ima strokovno znanje, ki ga/jo vodi pri pripravi in argumentaciji rešitev. Svoje znanje nenehno nadgrajuje in si prizadeva, da bi tako svoje delo opravljal/opravljala še bolje in učinkoviteje.</i>
Vedenja	1. Spremlja dogajanje na svojem strokovnem področju. 2. Izkoristi priložnosti, ko se lahko nauči kaj novega. 3. V svoje delo vključuje znanje z različnih strokovnih področij. 4. Poglobi se v zadeve, ki jih ne pozna dovolj podrobno. 5. Pri zagovarjanju svojega mnenja se sklicuje na strokovne argumente. 6. Novo strokovno znanje hitro prenese v tekoče delo.

relevantna za organizacijo, za katero so oblikovana. V primeru presojanja razvitosti nam vedenja pomagajo kot merilo oziroma ideal, s katerim primerjamo vedenja zaposlenega, ki ga presojamo.

Da zadovoljivo opredelimo vse ključne veščine, ki jih za uspešno delo potrebuje posameznik na določenem delovnem mestu, običajno potrebujemo več kot eno kompetenco. Razlikujejo se tudi veščine, ki jih potrebujejo strokovnjaki in vodje. Zato je običajno smiselno pripraviti ločen nabor strokovnih ali delovno specifičnih kompetenc ter vodstvenih kompetenc.

Sistematično predstavitev in ureditev kompetenc, pripravljenih za določeno organizacijo, imenujemo model kompetenc.

*Besedilo: Suzana Rudež, vodja projekta,
dr. Džemal Durić, namestnik vodje projekta,
ter mag. Andrej Juričko in
mag. Petra Lepoša (oba iz Skupine Primera)
Foto: arhiv Policije in Skupine Primera*

VAROVANJE FIS SVETOVNEGA PRVENSTVA V NORDIJSKEM SMUČANJU V PLANICI

SOUSTVARILI SMO NAJVEČJI ŠPORTNI DOGODEK V ZGODOVINI SLOVENIJE

Planica je bila od 22. februarja do 5. marca 2023 prizorišče tekmovanj novih svetovnih prvakov in prvakinj v teku na smučeh, nordijski kombinaciji in smučarskih skokih, Kranjska Gora pa prizorišče zabavnih spremljevalnih programov. Na enem največjih športnih dogodkov, kar jih je doslej gostila Slovenija, je bilo treba načrtovati in izvesti varovanje vseh prireditev na obeh prizoriščih. Posebnost je bila, da so prireditve trajale skoraj cele dneve. Da je vse teklo gladko in brez zapletov, smo morali tudi policisti skrbno načrtovati vsako malenkost. In uspelo nam je.

Policija je na prireditvah in zunaj njih skrbela za varnost ljudi in njihovega premoženja. Najpomembnejši nalogi policistov sta bili nadzor in skrb za varnost prometa na relaciji Jesenice–Planica ter v ulicah okoliških naselij v Zgornjesavski dolini. Tako v športnem prireditvenem prostoru v Planici kot tudi v zabavi namenjenem prireditvenem prostoru v Kranjski Gori smo skrbeli za javni red in mir ter preprečevanje in obravnavo prekrškov, kaznivih dejanj in podobnih varnostnih dogodkov.

Delovali smo tudi preventivno in s svojimi nasveti ljudi ozaveščali o tem, kako ravnati samozaščitno in se izogniti marsikateremu neljubemu dogodku.

Vsakodnevne prireditve smo varovali s številnim moštvom, policisti in kriminalisti, ki so prihajali ne le s kranjske, temveč tudi z drugih policijskih uprav. Dnevno je to pomenilo od 30 do 80 oziroma v povprečju okrog 50 uslužbencev policije iz različnih služb. Pri nekaterih nalogah smo sodelovali z reditelji organizatorja, medobčinskim

redarstvom, reševalci, vojaki, gorsko reševalno službo, Rdečim križem itd. V timsko organiziranem delu ni bilo naključij – bili smo namreč dobro usklajeni. Kot velik uspeh si štejemo, da med potekom prvenstva nismo obravnavali hujših prekrškov ali kaznivih ravnanj, ki bi za seboj pustila trajne posledice.

Policisti smo se zavedali svojega poslanstva. S svojim znanjem in zaupanjem v profesionalno, zakonito in strokovno opravljanje nalog smo in bomo še naprej skrbeli za visoko stopnjo varnosti tako na prireditvah kot drugod. Dobro izpeljan dogodek, ki ga je po televizijskih zaslonih spremljalo mnogo ljudi (tudi izven naših meja), je svojevrstna promocija tako našega športa kot tudi države. Nenazadnje je to tudi promocija policijskega dela, s katerim smo skrbeli za varnost športnikov in obiskovalcev.

Policistke in policiste, kriminalistke in kriminaliste so 26. februarja 2023 v Planici obiskali in si ogledali njihovo delo minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar, namestnik v. d. generalnega direktorja policije Igor Ciperle in direktorica

Policijske uprave Kranj Melita Močnik ter se jim zahvalili za strokovno, zakonito in predano opravljanje nalog. Igor Ciperle je pred prihodom v Planico najprej obiskal policistke in policiste na PP Kranjska Gora, kjer sta ga pričakala direktorica PU Kranj Melita Močnik in načelnik PP Kranjska Gora Damjan Lepoša.

Ob tej priložnosti se je direktorica PU Kranj Melita Močnik takole zahvalila sodelujočim: »Spoštovani vodje enot, cenjeni načelniki, v Planici in Kranjski Gori se je zaključilo svetovno prvenstvo v nordijskih disciplinah, ki ga je letos gostila Slovenija. Ob tej priložnosti bi se vam kot vodjem, vašim pomočnikom, policistom, kriminalistom, inšpektorjem, tehničnemu in administrativnemu osebju, skratka, vsem in vsakemu posebej, želela zahvaliti za predano, profesionalno in z veseljem opravljeno delo in naloge pri zagotavljanju varnosti na prvenstvu. Posebna pohvala gre PP Kranjska Gora, ki je znala in zmogla delo organizirati tako, da je vse teklo gladko. Zahvalila bi se tudi vodji Sektorja uniformirane policije in njegovim inšpektorjem za pametno in smotno načrtovanje ukrepov, fleksibilnost, predvsem pa za predano delo in stalno prisotnost v operativnem štabu. Naj za zaključek dodam besede enega od navijačev v dolini pod Poncami: 'Če Slovenci stopimo skupaj, smo zmožni marsičesa.'«

Svetovnega prvenstva v nordijskih disciplinah si je po ocenah organizatorja ogledalo okoli 63.000 obiskovalcev. Naši skakalci so osvojili 1. mesto v ekipni tekmi smučarskih skokov in postali svetovni prvaki. Ekipo so sestavljali Anže Lanišek, Timi Zajc, Lovro Kos in Žiga Jelar, ki je kot vrhunski športnik tudi zaposlen v slovenski policiji.

Če povemo v športnem jeziku, smo na koncu štafetno palico s ponosom predali vodji operative in operativnemu svetovalcu direktorja norveške policije v Trøndelagu Geirju Arneju Sjøhaggu ter Oli Heavu Eggnu, policijskemu svetniku, ki bo skrbel za operativno varovanje naslednjega svetovnega prvenstva leta 2025 v Trondheimu na Norveškem. Omenjena sta 3. marca 2023 v spremstvu Adama Matjaža iz Sektorja splošne policije na Generalni policijski upravi obiskala direktorico PU Kranj Melito Močnik in si ogledala delo policistov v Planici.

Besedilo: Roland Brajič, Policijska uprava Kranj
Foto: PU Kranj

Slovesna predaja novega prapora Specialne enote

50 LET SPECIALNE ENOTE

RDEČI PANTERJI

PONOSNO ZAZNAMOVALI POL STOLETJA DELA IN RAZVOJA

V Kongresnem centru Brdo je 16. marca 2023 potekala slovesnost v počastitev 50-letnice obstoja Specialne enote. Dogodka so se udeležili v. d. generalnega direktorja policije mag. Senad Jušić s sodelavci, minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar s sodelavci, aktualni in nekdanji pripadniki te elitne enote slovenske policije ter drugi vabljeni gostje.

Izurjeni za pomoč, a tudi za udarnost in ostrino

Dogodek se je po prihodu vseh visokih gostov začel ob taktih Adamičeve policijske koračnice v izvedbi Policijskega orkestra, nato pa je sledil slikovni sprehod skozi pol stoletja obstoja enote, ki je razkril pestrost in posebnost tega poklica.

Da delo Rdečih panterjev, kot se imenuje naša Specialna enota, ni povsem običajno in zahteva celega človeka, je v svojem govoru poudaril poveljnik Damjan Žagar: »Moč Specialne enote temelji na znanju, sposobnostih in izkušnjah, ki so se zgodovinsko razvijale in bogatile. Rdeči panterji sledimo motu Izurjeni za pomoč, a tudi za udarnost in ostrino. Ta moto je naš odgovor na izzive, ki so pred nami, in sicer da smo pripravljeni

na boj s terorizmom ter nevarnimi storilci kaznivih dejanj in ekstremnega nasilja. Zakonitost in strokovnost sta temeljni načeli, od katerih ne odstopamo. V vseh ključnih trenutkih osamosvojitve in razvoja Slovenije smo bili temeljni branik ustavnih postulatov pravne države.«

»Zavedamo se dejstva, da ob naši aktivaciji za nami ni nikogar več, ki bi lahko ukrepal. To je hkrati breme in privilegij, ki nam nalaga odgovornost, da nikoli nismo zares zadovoljni in da najprej od sebe, nato pa tudi od drugih zahtevamo še več, predvsem pa absolutno spoštovanje najvišjih standardov,« je še dejal Žagar.

Besede poveljnika Specialne enote je podkrepil v. d. generalnega direktorja policije mag. Senad Jušić, ki se je ob tej priložnosti pogumnim pripadnikom

enote zahvalil za njihov prispevek k varnosti vseh nas, prebivalcev Republike Slovenije, ter jim čestital ob visokem jubileju. Poudaril je, da so dogodki, kot je današnji, redki, saj je enota zaradi narave svojega dela očem pogosto skrita in se v javnosti ne izpostavlja. V svojem nagovoru ni pozabil niti na družine naših specialcev. »Iskrena hvala tudi vašim družinam, saj vem, da bi bile brez njihove podpore vaše vrste prazne, slovenska policija pa prikrajšana za svoj najeminentnejši del.«

Vse zbrane je nagovoril tudi minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar. Poudaril je zgodovinsko vlogo Specialne enote v osamosvojitvenih procesih. V tem obdobju so bili njeni pripadniki tam, kjer je bilo najtežje, opravljali so specialne naloge, mnoge še danes zavite v tančico skrivnosti in

VARNOST

poklicne molčečnosti. »V največji konspirativnosti je Specialna enota delovala na tajnih lokacijah in s posameznimi akcijami demonstracije sile psihološko učinkovala na moralo jugoslovanskih oficirjev in njihovih obveščevalnih služb.« Na častno mesto je postavil »legendarnega poveljnika, pokojnega Vinka Beznika, ki je Specialno enoto vodil v času najtežjih preizkušenj. Neverjeten pogum, odločnost, srčnost, karizma in zmagovalni duh poveljnika Vinka Beznika bodo še dolgo navdihovali generacije specialcev«. Ob tem je minister napovedal, da bomo skupaj s svojci, veterani Združenja Sever, policijo in Ministrstvom za notranje zadeve ustrezno zaznamovali spomin nanj.

Pripadnice in pripadniki Specialne enote so vrhunsko usposobljeni in izurjeni za najtežje operativne akcije, je še dejal minister. »Aktivirani ste povsod tam, kjer se zahteva najvišja stopnja operativnosti vašega delovanja. V najkrajšem možnem času lahko delujete povsod – pod vodo, z zemlje in iz zraka –, kjer naloge visokega tveganja opravljate z najvišjo stopnjo natančnosti. Specialna enota policije ne dela napak,« je poudaril in se ji zahvalil za izjemen prispevek k varnosti Slovenije.

Zahvala za pripadnost in trud

Slavnostni govori so bili zaokroženi s podelitvijo spominskega znaka notranjega ministrstva Specialni enoti za njene zasluge in uspešno delo ob visoki obletnici njenega delovanja. Spominski znak je v imenu enote od

notranjega ministra prevzel poveljnik Specialne enote Damjan Žagar.

Ker je Specialna enota po osamosvojitvi države zdaj dosegla še eno prelomnico v svojem dolgoletnem delovanju, se je aktualno vodstvo Specialne enote ob tej priložnosti s podelitvijo zahval javno poklonilo vsem nekdanjim poveljnikom.

Sledila je slovesna predaja novega prapora Specialni enoti in predaja dosedanjega prapora, ki je odražal duh nekega drugega, preteklega časa, Muzeju slovenske policije v trajno hrambo.

Spominski kovanec za vse udeležence slovesnega dogodka in tematska razstava

Ob vstopu v dvorano so vsi gostje poleg za ta dogodek pripravljene zloženke, ki vsebuje zgodovinski pregled delovanja Specialne enote, prejeli tudi tako imenovani spominski kovanec. Ta ni zbirateljski kot kovanci, ki jih izdaja Banka Slovenije, nima vrednosti nacionalne valute in je namenjen le spominu na ta slovesni dogodek. Trenutek, kot je današnji, namreč ni vsakdanji.

Nit te slovesnosti je bila obnova prehojene poti do danes. Da bi se ta del naše zgodovine ohranil in bi ga lahko delili z drugimi, je ponovno poskrbel Muzej slovenske policije, ki je ob tej priložnosti pripravil tematsko razstavo v predvorju prireditvene dvorane. Po razstavi je goste popeljala kustodinja in vodja muzeja Darinka Kolar Osvald.

Minister za notranje zadeve Boštjan Poklukar in poveljnik Specialne enote Damjan Žagar

Letnik LXIX/št. 1/2023

OBLETNICE

Priložnostna zloženka

Specialna enota danes

Ponavadi se tovrstni dogodki sklenejo z glasbo, tokratni pa je bil zaokrožen malo drugače – z ogledom kratkega filma, ki je bil namensko posnet za to priložnost. Film je prikazal Specialno enoto danes, rezultate napornega dela in treningov ter mnogih preizkusov njenih pripadnikov, pa tudi njihovo samozavest, pokončno držo, uigranost in enotnost.

Kaj bo prinesla prihodnost, se ne ve. Vemo pa, da je za in pred njimi mnogo naporov, ki jih zmorejo le oni, neomajni in odločni, zagotovo zavezani višjemu cilju, ki ga nosijo v sebi, in predani ne le svoji enoti, temveč državi in širši skupnosti. Zaželimo jim lahko le: Srečno, Rdeči panterji!

RDEČI PANTERJI PONOSNO IN ODKRITO O SVOJEM DELU. ZAZNAMOVANI S PREPLETANJEM POTRPEŽLJIVOSTI IN EKSPLOZIVNOSTI

Pripadniki Specialne enote se ne izpostavljajo, ne kažejo v javnosti. Njihovo pravilo je pravzaprav ravno nasprotno – delujejo nevidno, iz ozadja. Tako so najučinkovitejši. Pa vendar ... Ob praznovanju polstoletja svojega delovanja so se nam malenkost odprli in odgovorili na nekaj vprašanj o svojem dojemanju enote in delovanju v njej.

Povprašali smo jih, kakšni občutki jih prežemajo ob njihovem jubileju, kaj jim pomeni biti pripadnik te enote, ali svojci vedo, kaj je njihova služba, pa tudi o tem, kako se počutijo v akciji in ali jih je tudi kdaj strah. Malo hudomušno smo povprašali tudi, ali je njihovo delo v resnici videti tako, kot je predstavljeno v akcijskih filmih in kriminalnih serijah, ki si jih lahko ogledamo po televiziji. Poveljnika Damjana Žagarja smo povprašali, kako je voditi tako specifično enoto in kakšen je njegov pogled na enoto danes. K intervjuju smo pritegnili tudi edino pripadnico Specialne enote, nekdanjega poveljnika enote mag. Zlatka Haliloviča in gosta, pripadnika specialcev iz tujine. V naslednjih vrsticah objavljamo njihove misli. Pri tem, z izjemo poveljnikov, ne navajamo imen in priimkov, saj so v javnosti raje anonimni.

Pripadnik Specialne enote: »Kaj o svojem delu povem doma? Ničesar ne skrivam, le ne povem vsega«

»Od nekdanj sem sanjal, kaj bom počel, in sicer to, da bom policist. Moja strica sta bila policista in to je vplivalo na odločitev, da sem šel na srednjo policijsko šolo. V času prehoda iz prvega v drugi letnik je bil v časopisu objavljen članek, pri katerem so bili na sliki specialci, in takrat sem se odločil, kaj bom počel. Če bi se še enkrat odločal, bi ponovno izbral isto. Zakaj? Zaradi sodelavcev. Njihov pristni odnos in odnos do dela me vsak dan vračata nazaj sem. Za posamezne zadeve bi potrebovali tudi nežnejši spol, a dvomim, da bi ženske zmogle opravljati to delo, ker je med nami velika razlika v fizični moči. Mi kot skupina pa smo močni toliko, kot je močan naš najšibkejši člen. Doma nič ne prikrivamo, kje delamo, nikoli pa se ne pogovarjamo o tem, kaj delamo. Tako da ničesar ne skrivamo, le ne povemo vsega.

Pri tem delu mi je najbolj všeč raznolikost, ki je povezana s športom. To je tisto, kar te ves čas vleče naprej. Delo ni rutinsko, ampak je vsak dan drugačno. Vsekakor je prisotnega še precej adrenalina, ki se pojavlja pri tem delu. Na začetku je precej večji, z leti pa se zmanjšuje. Ljudje lahko o našem delu kaj izvedo ob gledanju serij in filmov, a dejansko je po televiziji prikazan le odstotek ali dva od vsega, kar delamo. Zato pa smo zaviti v tančico skrivnostnosti in prav je, da vsi ne vedo, kaj vse obsega naše delo. Vsi, ki postanejo pripadniki naše enote, se v celoti seznani z našim delom, marsikdo pa se po prihodu v enoto in seznaitvi s tem, kako naše delo poteka, sčasoma odloči, da to ni zanj.«

Pripadnik Specialne enote: »Kako se počutim kot specialec? Uf!«

»Pot v Specialno enoto me je vodila od delovnega mesta policista na policijski postaji. Pritegnile so me oblika dela, raznovrstnost in dinamika. Da si torej več na terenu in da je čim

manj pisnih izdelkov. Si policist, a nimaš tega občutka. Ni povezano s klasično policijo, ampak je nekaj čisto drugega. Občutek ob tem, da sem pripadnik takšne enote je ... uf, to je tisti maksimum, vrh, ki ga lahko dosežeš kot policist, če izhajamo samo iz policista. To je nekakšna čast oziroma čutiš osebno zadovoljstvo, da ti je to uspelo in da to sposobnost tudi vzdržiš toliko časa. Čutim osebno izpolnjenost. Številni želijo postati specialci. Naše delo je zelo podobno temu, kar je prikazano v serijah in filmih po televiziji, a ni zajeto vse.

Z leti sicer čutim čedalje manj adrenalina, a to ni vedno dobro. Strah, ki se ga odrasli oziroma sploh mi zelo izogibamo, je pravzaprav priporočljiv. Zlasti če ga znaš izkoristiti v smislu, da si bolj osredotočen na samo delo. Če pa je prisoten pristni strah, zaradi katerega pri delu odpoveš, pa tukaj ne moreš delati. Največja odlika pripadnika naše enote je pripadnost timu. Biti del tima, timski človek je ključno. Skupaj smo namreč močni. Če posameznih značilnosti ne znaš vključiti v delo ekipe, nimajo smisla. Sam

nisi nič, ekipa je moč. Moja družina pozna osnove mojega dela, sicer pa se služba po preteku delovnika konča in se moje misli osredotočijo na družino. O delu se ne pogovarjamo. V Specialni enoti sem že več kot 20 let in to ni več nič posebnega, vznemirljivega. Zdaj nič več ne premlevam dogodkov, bilo pa je obdobje, ko sem se prevpraševal o ustreznosti svojega dela. Z leti se tudi telo ne odziva več enako, kot se je nekoč. Čeprav sem pred nekaj leti mislil, da bom to delo z lahkoto opravljal še nadaljnjih 50 let in več, ni tako. Praksa z vsega sveta govori drugače. Si sicer v kondiciji in sposoben, a leta se poznajo. Ni enako kot pred petimi ali desetimi leti.«

Pripadnica Specialne enote: »Opažam, da je moški kolektiv bolj kolegialen«

»Moja pot se je začela tako, da sem izvedela, da želijo v Specialni enoti ustanoviti manjšo skupino žensk, ki bi opravljale posebne naloge. To so naloge, kakršne danes opravlja Center

za varovanje in zaščito. Bila sem vrhunska športnica, in ker sem se ukvarjala s športnim strelstvom, sem imela prednost s tega področja, ki je nekako sovpadalo s področjem dela specialcev, torej streljanjem. To je pripomoglo k temu, da sem bila izbrana v to vrsto. V srednji šoli sem bila obkrožena s samimi puncami, čez nekaj let pa sem se znašla v samo moški družbi in opažam bistveno razliko. Kolektiv je bolj kolegialen. Zdaj sem tu že vrsto let in sem vajena vsega. Odnosi so odlični. Strahu načeloma ne čutim. Šport mi je zelo pomagal pri osebnostnem razvoju in sem že znala obvladovati določene situacije. To sem prenesla tudi v službo oziroma službene naloge. Pri delu v tej enoti mi je všeč raznolikost, čeprav so nekatera dela, ki jih opravljam, enaka skozi čas, kar mi je morda bolj pisano na kožo. A raznolikost me še vedno pritegne. Ponosna sem, da sem del te ekipe.«

Mag. Zlatko Halilovič, nekdanji poveljnik Specialne enote: »Ponosen sem na svoje takratno delo«

»Sodelavci Specialne enote so kirurško usposobljeni posamezniki in kot takšne bi jih tudi morali obravnavati v slovenskem prostoru, ne pa da jih izpostavljamo samo takrat, ko se dogajajo najbolj neprijetne stvari v državi. Morali bi jih tudi nagraditi, spoštovati in ohranjati njihovo identiteto prikrito, ker so dnevi in meseci vsak dan ostrejši, zahtevnejši. Čedalje več je okoliščin, ki zahtevajo, da so delavci Specialne enote prikriti, in morali bi ceniti, da se oddaljijo od družine in vsakodnevno posvečajo večji del svojega življenja Specialni enoti. Pri tej enoti gre za čisto diskretnost. V enoti vsi vemo vse, zunanji pa nič. Tudi žena mi je morala zaupati.

Ob današnjem srečanju sem se najprej razveselil starih obrazov. Že dolgo se nismo videli v živo. Danes obujamo spomine. Ponosen sem na svoje takratno delo. Morda veste, da sem uvedel nov sistem uniforme v Specialni enoti, zahteval pa sem tudi, da se bombna enota iz kriminalistične policije pridruži Specialni enoti, ker gre za vrhunske specialnosti, ki jih mora opravljati ena enota in je prav, da so vse te specialnosti na enem mestu. Posebno me veseli, da je Specialna enota samostojna v okvirju Generalne policijske uprave, ker je takšen tudi njen položaj in njena odgovornost za varnost v tej državi.

Sam še vedno vzdržujem nekdanjo kondicijo. To počnem z rednim kolesarjenjem, tekom in hojo v gore. Tudi streljam še, sem namreč ljubitelj streljanja. Rad plavam in igram tenis. V kondiciji moraš biti ves čas. Zato sem tudi eden tistih srečnežev, ki pri svojih letih še ne potrebuje nobenih tablet.

Pri delu mi je bilo najbolj všeč to, da je bila hierarhija v enoti dejansko v dobesednem pomenu na prijateljski ravni. Ni bilo treba izpostavljati svoje funkcije, ampak je vsakdo vedel, zakaj je na svojem delovnem mestu in kakšna je njegova odgovornost. Sam nikoli nisem prenašal nalog na svoje podrejene. Vsakdo je plačan za svoje delo. Vedno sem tudi svoje sodelavce zagovarjal pred nadrejenimi, zato so me spoštovali in smo bili v dobrih odnosih, v kakršnih smo še danes. Obiščemo se in slišimo po telefonu. V letošnjem letu načrtujem ožji kolegij za vse svoje nekdanje sodelavce. Zbrali se bomo in pogovarjali o specialnosti.«

Pripadnik nemške specialne enote: »Delo v tej enoti ti da izkušnje, ki se jih z denarjem ne da kupiti«

»Postati pripadnik specialne enote so bile moje sanje, ko sem bil otrok. Spomnim se, da je bil na začetku osemdesetih let na televiziji dokumentarec o policijski specialni enoti v Nemčiji. S prijatelji smo se nato igrali, da smo specialci, in takrat se je pojavila ideja, da bi postal policist. Leta pozneje sem se pridružil skupini. Pri tej enoti mi je všeč, da lahko počnem mnogo stvari, ki se jih z denarjem ne da kupiti. Niti milijonar ne more pridobiti naših izkušenj. Veliko pozitivnih izkušenj je tudi s kolegialnostjo v skupini. To je zelo dragoceno in mislim, da noben drug poklic ne omogoča teh doživetij. To delo je za vse pripadnike enote več kot služba. Je notranja izpolnitev. Seveda so bile tudi situacije, ko me je bilo strah. Mislim, da je vsakogar kdaj strah, to je povsem človeško. Ni v redu, če ne čutiš strahu. Pravzaprav te mora biti strah ob nekaterih dogodkih, da se res osredotočiš. Pomemben je adrenalin. Družina in dobri prijatelji vedo, kaj delam, za druge pa sem običajen policist.

Zelo nas veseli, da smo bili povabljeni na to slovesnost Specialne enote v Sloveniji. Mislim, da je bil to zelo dragocen dogodek. Všeč mi je bilo prepletanje elementov tradicije in formalnosti dogodka. Predvsem predaja zastave je bila zanimiva ceremonija. Res sem užival v njej. Lahko sem primerjal, kako to storimo v naši enoti, in pridobil kakšno idejo za prihodnjo slovesnost. Sicer pa smo tudi mi lani praznovali 50-letnico delovanja.«

Poveljnik Specialne enote Damjan Žagar: »V tej enoti so vsi zvezde«

»Zelo sem ponosen na vse svoje sodelavke in sodelavce, s katerimi delam. Ponosen sem, da sem član skupine Rdečih panterjev. Med nami je vedno zdrav humor, morda malo specifičen, pa vendarle. Mnogi nas vidijo samo v tistem

delčku akcije, ampak vsako operativno delo, ki ga izvajamo, je sestavljeno predvsem iz čakanja. Potrpežljivega čakanja, ki lahko traja nekaj ur, dan, dva, tri. Pri nas je tako glavna odlika potrpežljivost, ne toliko druge lastnosti. V trenutku, ko je treba eksplodirati, pa eksplodiraš. In najtežje je to storiti usklajeno. Ti občutki so vezani na celotno zgodbo Specialne enote. Od tega, da je težko, do ... Vse je povezano s potrpežljivostjo.

V tej enoti so vsi zvezde in radi žarijo. Prav vsi. Vsakdo izmed njih je v svojem okolju odraščanja ali razvoja blestel v intelektualnem ali športnem smislu. Večina je torej dosegla vrhunske športne dosežke in do 35. leta imajo vsi visoko šolo ali več. Željni so uspeha in visokomotivirani. S takimi ljudmi je po eni strani seveda težko delati, po drugi strani pa lahko, ker si nenehno prizadevajo doseči dobre rezultate. V enoti smo začrtali strategijo razvoja, od taktike, ki je zelo pomembna, do usposabljanj, pa tudi strategijo razvoja po posameznih področjih. Naši cilji za naprej so novi operativni standardi in njihov razvoj. Glavna strateška točka naslednjih desetih let pa je izgradnja nove baze v sodelovanju z notranjim ministrstvom.

Pri svojem delovanju se nenehno prilagajamo spremembam v družbi in novim izzivom. Naš razvoj se opazi skozi desetletja. Spreminja se naša taktika, oprema. Mi pravzaprav nobene stvari ne preiskujemo, ampak smo vedno v službi nekoga drugega. Običajno je to kriminalistična policija. Oni so tisti, ki so izpostavljeni in ocenjujejo tveganje pri prijetju določene nevarne osebe. In oni nas potrebujejo. Mi pa imamo vsa sredstva. Lahko pridemo s skupino 15 specialcev in primemo nevarno osebo. To lahko storimo varno za vse. Vsaka preiskava namreč traja nekaj let in pomembno je, da nas takrat, ko se pojavimo v določenih fazah preiskave, nihče ne vidi. In da tudi ljudje nič ne povedo. Zaupanje je temelj. To je tisto, kar nas najbolj skrbi in obenem krasi. Niti doma ne smeš povedati, kaj natančno si počel in kje si bil, ne danes ne čez leto dni. To je zelo pomembno. Ta standard je treba nenehno vzdrževati. Je svet. To je moja naloga skupaj s timom psihologinje in vodstveno strukturo Specialne enote.

Nikogar izmed nas ne vidim kot zelo častihlepnega. V ekipi nas najbolj osreči, ko je neka zadeva uspešno končana in se nikomur nič ne zgodi. In gremo dalje. Tu so drobne reči, ki nas osrečujejo. Tako smo se naučili živeti.«

*Besedilo: mag. Nataša Podhraški, Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: Erik Perušek, PA GPU, in arhiv Specialne enote*

POLICIJSKI ORKESTER S KONCERTOM PRAZNOVAL ČASTITLJIVIH 75 LET SVOJEGA DELOVANJA

UGLASBENI LJUBEZEN IN PRIJATELJSTVO KOT KLJUČNI VODILI NAŠIH ŽIVLJENJ

Policijski orkester ima izjemno pomembno vlogo tako v naši organizaciji kot tudi širše v slovenskem prostoru. Letos praznuje že 75 let delovanja, njegovo udejstvovanje v kulturno-umetniškem svetu pa se je v teh letih močno spremenilo in izpopolnilo – iz preproste pihalne godbe se je razvil v vrhunski umetniški sestav.

Navdušeni poslušalci so 27. marca 2023 v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma ponovno lahko uživali v ubranih melodijah našega orkestra, saj je ta delovno, s koncertom, zaznamoval tričetrsto stoletja svojega obstoja. Ob tej priložnosti so gostje lahko prisluhnili zanimivemu glasbenemu programu, pod katerega se je podpisal dirigent orkestra Nejc Bečan.

Dogodka se je udeležil tudi v. d. generalnega direktorja policije mag. Senad Jušič, ki je orkestru voščil in se njegovim članom zahvalil za njihov trud in prispevek k ugledu slovenske policije ter obenem izpostavil njegovo pomembno vlogo v kulturno-umetniškem svetu.

»Spoštovani kolegi in kolegice iz Policijskega orkestra, cenjeni nekdanji člani in članice, ponosni smo na vaše delo in

dosežke, predvsem pa hvaležni, da ste ustvarili pomemben del policijske zgodovine. Od samih začetkov ste bili in ste še danes vezni člen med policijo in ljudmi, ki jim je naše delo namenjeno,« je dejal mag. Jušič.

Minister Boštjan Poklukar je njegove besede še podkrepil: »Danes je 60-članski Policijski orkester vrhunski simfonični pihalni ansambel, ki ga sestavljajo akademsko izobraženi glasbeniki. Orkester nastopa na različnih slovesnostih in

dogodkih tako slovenske policije kot na samostojnih koncertih, različnih svečanostih in javnih prireditvah, od leta 1994 pa nastopa kot uradni protokolarni orkester Slovenije na vseh državnih ceremonialih. Policijski orkester je v svoji 75-letni zgodovini delovanja prehodil umetniško in organizacijsko pot, ki so jo zmogli prehoditi le redki svetovni orkestri.

Ob tej priložnosti se kot minister za notranje zadeve zahvaljujem vsem sedanjim in nekdanjim članicam in članom Policijskega orkestra, sedanjim in nekdanjim poveljnikom, dirigentom, asistentom dirigentov in koncertnim mojstrom, ki ste s svojim glasbenim talentom, znanjem, izkušnjami in vizijo zgradili vrhunsko slovensko glasbeno institucijo – Policijski orkester. Kot minister za notranje zadeve in tudi kot nekdanji godbenik sem ponosen na vas. In ponosna je Slovenija!«

Minister za notranje zadeve je Policijskemu orkestru ob tej visoki obletnici podelil tudi spominski znak za njegove zasluge in uspešno delo. Znak je v imenu orkestra prevzel njegov vodja, Roman Grabner.

Prireditve je povezovala znana radijska voditeljica Monika Tavčar.

S pesmijo suvereno v prihodnost

Glasbeni izbor tokratnega koncerta je bil izjemno skrbno premišljen in priložnosti primerno v glasbenem jeziku pripoveduje zgodbo o preteklosti, o tem, kaj nam je v življenju pravzaprav pomembno. Skladbe Three Dance Variations Leonarda Bernsteina, Prelude to a Kiss ... Nejca Bečana in Mouvements Frénétiques Alexandra Kosmickega podčrtavajo, da sta to predvsem ljubezen in prijateljstvo, ki sta vodilni niti našega vsakdanjika.

Ta del glasbenega izražanja je bil koreografsko podprt s plesno skupino v sestavi Mateje Železnik, Lukasa Baremana, Filipa Jorja in Mattea Moretta pod vodstvom Lukasa Zuschlaga, ki je v sodelovanju z dirigentom pripravil plesno interpretacijo skladb.

V prvem delu koncerta so glasbeniki združili moči s plesalci in presenetili s koreografijo, sestavljeno posebej za ta dogodek, s čimer so poskrbeli, da je bilo doživetje tudi paša za oči, ne le za ušesa!

V drugem delu programa je bila s skladbama Winds of Power Nigela Hessa in Re(new)al Vieta Cuonga v ospredju energija, ključ, ki poganja naša življenja. Dirigent Nejc Bečan z njima pripoveduje, da je življenje, ki je napolnjeno z bistvom in smislom, neomajno in neustrašno, obstoj pa je zagotovljen z neskončnimi energijami. Poudarja, da lahko zato mirno zremo v prihodnost in v naslednjih četrletjih tkemo nove zgodbe. To misel glasbeno izrazi v zadnji skladbi Bring Light in the World avtorice Carol Brittin Chambers.

Policijskemu orkestru so se na odru pridružili tudi tolkalci Katarina Kukovič in Petra Vidmar ter Enej Nik Juran in Peter Jurešina. Vsi so priznani glasbeni virtuozji, ki jih orkestri radi povabijo v svoje vrste, saj z njimi koncertne melodije zazvenijo še slovesneje in veličastneje.

Skupina mladih nadarjenih tolkalcev je eterične zvočne podobe v izvirnem delu Re(new)al izvajala celo s potrkavanjem kozarcev za penino!

Za počastitev visokega jubileja je bila poleg koncerta pripravljena tudi razstava, za katero je poskrbela kustodinja Muzeja slovenske policije Darinka Kolar Osvald. Postavitve razstave je za to priložnost okrasila prvo preddverje Cankarjevega doma, s sprehodom skozi razstavo pa so si gostje lahko ogledali razvoj in ključne trenutke v zgodovini in sedanjosti Policijskega orkestra.

V 75 letih do vrhunske kakovosti

Policijski orkester ima izjemno pomembno vlogo v kulturno-umetniškem svetu. V 75 letih obstoja se je iz preproste, zanesenjaške pihalne godbe razvil v vrhunski, profesionalni umetniški sestav, ki je zgled številnim podobnim sestavam v Evropi in po svetu. Kako vrhunski je, dokazujejo številna sodelovanja z domačimi in tujimi kulturnimi ustanovami, organizacijami in založbami, pa tudi nešteta zaprosila za nastope; njegovi člani in članice jih vsako leto opravijo več kot 300. Je promotor slovenskega godbenišstva in slovenske glasbe za pihalne orkestre ter izvajalec najvidnejših del za tovrstne zasedbe na najvišji ravni.

Zasluge za njegovo prepoznavno kakovost gredo vsem njegovim članicam in članom, dirigentom in umetniškim vodjem, ki so v dobrih sedmih desetletjih vsak na svoj način pustili osebni in profesionalni pečat. Vsak od njih je orkestru dodal tisto nekaj več.

Tudi aktualni umetniški vodja in dirigent Nejc Bečan ima lastno vizijo in tudi tokrat je orkester z nekaterimi povsem novimi in drugačnimi deli pod njegovo taktirko poslušalce popeljal v nove dimenzije doživljanja glasbe.

Za slovesno priložnost so se naši glasbeniki še posebno potrudili, si iz tujine priskrbeli težko dostopno notno gradivo ter v sodelovanju z najboljšimi slovenskimi plesalci in tolkalci pripravili izjemno zanimiv, ekskluziven program z nekaterimi deli, ki so jih samo za ta koncert izvedli prvič.

Navdušeno občinstvo je orkester nagradilo z bučnim aplavzom in stoječimi ovacijami.

*Besedilo: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: Anton Bukovnik, Muzej slovenske policije*

INTERPOL, MEDNARODNA ORGANIZACIJA, KI ZDRUŽUJE SKORAJ VSE DRŽAVE SVETA

30 LET INTERPOLA SLOVENIJE IN 100 LET INTERPOLA

Mednarodna organizacija kriminalistične policije Interpol je največja policijska organizacija s 195 državami članicami. Njeno delovanje je globalno in to je v današnjem svetu, v katerem kriminaliteta ne pozna več meja, še posebno pomembno. Pogosto namreč šele skupni odziv povzroči učinek in vnese spremembo tako na lokalni, regionalni kot tudi na svetovni ravni.

Letos je za Interpol prelomno leto – praznuje namreč stoletnico svoje ustanovitve, obenem pa je to pomembno leto tudi za slovenski Interpol, saj praznujemo že 30. obletnico pridružitve tej pomembni svetovni organizaciji. V naslednjih vrsticah je predstavljeno delovanje Interpola kot mednarodne organizacije in zlasti vloga slovenskega centralnega biroja v njej.

Zakaj Interpol?

Osnovni cilj Interpola je zagotoviti in širiti medsebojno pomoč med vsemi kriminalističnimi policijami v okviru zakonskih določb v posameznih državah in v skladu z načeli Splošne deklaracije o človekovih pravicah ter vzpostaviti in razvijati vse vrste institucij, ki bi lahko učinkovito prispevale k učinkovitejšemu preprečevanju in zatiranju kriminalitete.

Glavna naloga organizacije je boj proti mednarodni kriminaliteti. V skladu z ustanovno listino je v okviru organizacije prepovedano opravljati kakršne koli dejavnosti in posredovanja

s političnim, vojaškim, verskim ali rasnim ozadjem.

Začetki slovenskega delovanja v Interpolu

V slovenski policiji mineva že 30 let, odkar aktivno sodelujemo v boju proti mednarodnemu kriminalu v okviru največje mednarodne policijske organizacije, ki ima pomembno vlogo pri zagotavljanju globalne varnosti.

Čeprav danes praznujemo 30-letnico članstva Republike Slovenije v Interpolu, lahko rečemo, da je bila Slovenija od začetka udeležena pri ustanavljanju

organizacije. Predstavniki takratne Kraljevine Jugoslavije so se udeležili mednarodnega kongresa na Dunaju 1923. V času nekdanje Jugoslavije je sodelovanje z Interpolom potekalo prek Nacionalnega centralnega biroja (NCB) Beograd, ki ga je predstavljala 29. oddelek Zveznega sekretariata za notranje zadeve s sedežem v Beogradu.

Z razpadom Jugoslavije in razglasitvijo neodvisne države Republike Slovenije NCB Beograd ni imel več nobenih pristojnosti, da bi izvrševal naloge v okviru aktivnosti NCB-ja, ki so se nanašale na področja in teritorij Republike Slovenije.

VARNOST

Slovenska policija je že pred razglasitvijo samostojnosti uspešno navezala stike s policijami po Evropi in drugje po svetu, predvsem po zaslugi osebnih poznanstev posameznikov s predstavniki tujih policij. 17. julija 1991 je tako Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije poslalo pismo predsedniku Interpola Barbotu in generalnemu sekretarju Kendallu, v katerem ju je obveščalo o zapleteni situaciji, v kateri se je znašla slovenska policija v okviru mednarodnega sodelovanja. Danes se zdi, da je to pismo prva javno izražena zahteva o nujnosti oblikovanja NCB Interpola Ljubljana.

Za sodelovanje na meddržavni ravni (stiki z Generalnim sekretariatom Interpola, ministrstvu za notranje zadeve drugih držav in njihovimi NCB-ji Interpola) je bila s sklepom Izvršnega sveta Republike Slovenije z dne 18. oktobra 1991 določena Uprava kriminalistične službe Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije.

Izvršni svet Republike Slovenije je 17. januarja 1992 na podlagi informacije o predstavitvi Ministrstva za notranje zadeve v Interpolu sprejel dve odločitvi:

- poslati prošnjo Generalnemu sekretariatu Interpola za sprejetje Republike Slovenije kot polnopravne članice organizacije in
- da Uprava kriminalistične službe Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije postane Nacionalni centralni biro Interpola Republike Slovenije.

Kmalu po mednarodnem priznanju Republike Slovenije kot samostojne države je Uprava kriminalistične službe

VODSTVO INTERPOLA SLOVENIJE

- Srečko Lovrenčič, načelnik Urada za mednarodno sodelovanje UKS (1992–1993)
- Boris Rehar, načelnik Urada za mednarodno sodelovanje UKS (1995–1998)
- Boris Rehar, vodja Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU (1998–2006)
- Dušan Kerin, vodja Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU (2006–2014)
- Borut Selan, vodja Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU (2014–)

Ministrstva za notranje zadeve vsem vodjem NCB-jev poslala pisni predlog za podpis dvostranskih sporazumov, ki bi uredili medsebojno sodelovanje v času do sprejetja Slovenije v polnopravno članstvo Interpola. Veliko držav je pozitivno odgovorilo na poslani predlog.

Na 61. Generalni skupščini Interpola v Dakarju, Senegal, je bila Slovenija na prvem plenarnem zasedanju skupščine 4. novembra 1992 sprejeta med člane te prestižne mednarodne policijske organizacije. Članstvo je bilo eno izmed priznanj, ki jih je bila slovenska policija deležna ob osamosvojitvi.

Nacionalni centralni biro Interpola Ljubljana

V skladu z 32. členom statuta organizacije vsaka država članica ustanovi oziroma imenuje organ, ki deluje kot NCB Interpola in je načeloma imenovan po glavnem mestu države. NCB-ji so središče delovanja organizacije in prek njih poteka vse sodelovanje med državami članicami in strukturami Interpola.

Mednarodno policijsko sodelovanje slovenske policije v okviru Interpola se izvaja v Sektorju za mednarodno policijsko sodelovanje Uprave

kriminalistične policije, ki je centralna služba slovenske policije za operativno mednarodno policijsko sodelovanje in kot celota deluje kot NCB Interpola Ljubljana. Sestavljajo ga štirje oddelki, in sicer:

- Oddelek za ocenjevanje varnostnih tveganj in operativno podporo, katerega dela in naloge obsegajo zagotavljanje stalne dosegljivosti za potrebe mednarodnega policijskega sodelovanja (Interpol, Europol, SIS, PNR; predstavlja tudi enoto za nadzor letalskih potnikov);
- Oddelek za mednarodno operativno, katerega dela in naloge obsegajo izmenjavo informacij v operativnih primerih (predstavlja tudi slovensko nacionalno enoto Europa);
- Oddelek SIRENE (predstavlja nacionalni urad SIRENE za Slovenijo), katerega dela in naloge obsegajo iskanje oseb in predmetov; ter
- Oddelek za ciljno iskanje oseb, ki je najoperativnejša enota v sektorju in se osredotoča na iskanje ciljno izbranih ubežnikov ter je član Evropske mreže za ciljno iskanje oseb.

Slovenija zaseda tudi pomembnejše vloge v organizaciji

Od skromne članice, ki je po razpadu skupne države in ustanovitvi svoje lastne države postala del te velike mednarodne družine, je Slovenija prehodila dolgo pot. Z leti je počasi utrjevala svoje mesto in postaja vidnejša v organizaciji. Tako je leta 1995 prav naša država organizirala 24. Evropsko regionalno konferenco Interpola, kar je bilo za nas kot državo članico novinka velika čast. Konferenca je bila množično obiskana, saj se je je udeležilo 110 visokih predstavnikov policij iz 41 držav članic Interpola iz regije Evropa, vključno z vrhovnim vodstvom organizacije. Konferenca je bila s popoldanskim sprostitevni programom tudi odlična priložnost za predstavitev lepote Slovenije, ki tedaj še ni bila tako prepoznana kot turistična destinacija.

Vodja Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU Borut Selan je na slovesnosti ob 30-letnici Interpola Slovenije, ki smo jo priredili 19. maja, predstavil najpomembnejše mejnike na poti delovanja slovenske policije v Interpolu.

KONTAKTNI OFICIRJI

Nekdanji in trenutni člani mreže evropskih kontaktnih oficirjev Interpola iz Slovenije:

- Boris Rehar, načelnik urada in nato vodja sektorja
- Darin Hvalec, vodja oddelka
- Borut Selan, vodja oddelka in nato vodja sektorja
- Gabriel Gajšek, vodja oddelka
- Jože Peterka, namestnik vodje oddelka

Naslednji vidnejši dogodek je bil izvolitev slovenskega predstavnika Borisa Rehara, takrat vodje Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU, za člana Evropskega komiteja Interpola leta 2001. To je bilo namreč prvič, da je predstavnik Slovenije postal član enega od upravnih organov organizacije.

Evropski komite Interpola je izvršilni organ na ravni regije, ki ga sestavlja osem članov, predstavnikov NCB-jev, ki so izvoljeni za štiriletni mandat. Komite je odgovoren za obravnavo, posvetovanje ter preučevanje strategij, politik in praktičnih zadev, ki izhajajo iz sodelovanja v boju proti kriminaliteti v evropski regiji, in podaja priporočila Evropski regionalni konferenci. Zasedanja potekajo trikrat letno, in sicer običajno na sedežu Generalne skupščine Interpola v Lyonu (Francija).

Maja 2010 je bil na 39. Evropski regionalni konferenci Interpola za novega člana Evropskega komiteja izvoljen Borut Selan, takratni vodja oddelka Interpol znotraj Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU. Borut Selan je bil leta 2011 na 57. zasedanju komiteja izvoljen za novega predsednika in je Evropskemu komiteju predsedoval v letih od 2011 do 2013. Slovenija je bila tudi v tem času neposredno aktivno vključena v obravnavo in sprejemanje vseh

pomembnih odločitev, ki zadevajo mednarodno policijsko sodelovanje v okviru Interpola v evropski regiji in posledično tudi na globalni ravni.

Za usklajen pristop in ustvarjanje sinergij

Slovenija je vedno bila močna zagovornica usklajenega pristopa in prizadevanj ter ustvarjanja sinergij med EU in Interpolom pri uresničevanju skupnih ciljev. Kot prva država, predsedujoča EU v prvi polovici leta 2008, smo organizirali skupno srečanje na visoki ravni med odborom iz 36. člena (CATS) Sveta EU in Interpolom. Tovrstni sestanki so odtlej postali redni in jih organizira vsako predsedstvo Sveta EU.

Zasluga naše države je tudi, da je bil Interpol naveden oziroma vključen v 9. poglavje takrat novega večletnega programa na področju pravosodja in notranjih zadev 2010–2014 (Stockholmski program), in sicer kot pomemben partner EU pri sodelovanju na področju kazenskega pregona (t. i. Law Enforcement Cooperation).

Integracija podatkovnih zbirk Interpola v nacionalni policijski sistem

Generalni sekretariat Interpola s sedežem v Lyonu upravlja varen globalni policijski komunikacijski sistem I-24/7 in podatkovne zbirke organizacije. Najpomembnejše podatkovne zbirke so Zbirka ukradenih in izgubljenih potovalnih dokumentov (Stolen and Lost Travel Documents – SLTD), Zbirka ukradenih vozil (Stolen Motor Vehicles – SMV) in Zbirka iskanih oziroma zabeleženih oseb (Nominals). V njih so razpisane zabeleške in ukrepi za iskanje oseb in predmete (listine in vozila) na podlagi zahtev NCB-jev Interpola držav članic in mednarodnih organizacij, s katerimi ima Interpol sklenjen poseben sporazum.

Uprava kriminalistične policije in Urad za informatiko in telekomunikacije GPU sta 8. aprila 2009 vzpostavila avtomatsko integrirano povezavo z mednarodnimi podatkovnimi zbirkami Interpola in od takrat lahko končni uporabniki – policisti v skladu z nacionalno zakonodajo simultano preverjajo razpisane ukrepe v centralnem računalniku policije za iskane osebe in predmete (listine in vozila) na nacionalni ravni v nacionalnem delu SIS-a (tj. schengenskega informacijskega sistema) in v podatkovnih zbirkah Interpola.

Dotlej je bila integracija v tem obsegu izvedena le še na Norveškem, tako da je bila Slovenija med prvimi državami, ki je policistom omogočila neposreden dostop do podatkov iz mednarodnih podatkovnih zbirk Interpola. Šlo je za popolno integracijo Interpolovih podatkovnih zbirk v nacionalni policijski sistem ter omogočanje neposrednega dostopa do podatkov iz globalnih podatkovnih zbirk organizacije, in sicer do podatkov o:

- iskanih oziroma obravnavanih oseb (Nominals),
- ukradenih vozil (SMV) ter
- ukradenih in izgubljenih potovalnih dokumentih (SLTD).

To posledično pomeni, da lahko vsak slovenski policist takoj ugotovi, ali je v kateri od držav članic Interpola:

- zoper določeno osebo objavljen mednarodni razpis iskanja,
- oseba operativno zanimiva in je bila že predmet mednarodnega policijskega sodelovanja,
- vozilo zabeleženo kot ukradeno in
- potovalni dokument zabeležen kot ukraden ali izgubljen.

Od takrat naprej lahko vsak slovenski policist z enim samim iskanjem preveri podatke v nacionalnem policijskem sistemu,

schengenskem informacijskem sistemu in podatkovnih zbirkah Interpola. Komunikacijski sistem I-24/7 z nadgradnjami še danes uporablja vseh 195 držav članic organizacije in prek njega so svetovne policije povezane ena z drugo.

Z uvedbo integracije je Slovenija povečala nacionalno varnost, varnost svojih državljanov in obiskovalcev ter dosegla enega od temeljnih ciljev Interpola, tj. zagotovitev dostopa do storitev in podatkovnih zbirk organizacije policistom na terenu.

Kampanja Preprečimo kriminal

Slovenija se je junija 2014 pridružila svetovni kampanji Interpola Preprečimo criminal (Turn Back Crime), ki se je osredotočala na nevarnosti organiziranega kriminala in njegovega vpliva na naše vsakdanje življenje. »Organizirani kriminal se začne z denarjem – naj to ne bo naš denar,« so pozivali v Interpolu in pojasnjevali, da se z nakupom ponarejenih ali piratskih izdelkov lahko omogočajo podtalne dejavnosti kriminalnih združb. V kampanji se je svetovalo, kako se izogniti nevarnostim organiziranega kriminala in kako lahko vsak posameznik s svojim

obnašanjem pomaga zmanjšati količino denarja, ki ga organizirane kriminalne združbe usmerjajo v svoje nezakonite dejavnosti. Glavni dogodek v Sloveniji je potekal istočasno s podobnimi dogodki po svetu, in sicer 5. junija 2014 na kontejnerskem terminalu v pristanišču v Kopru.

Projekt InfoEx Facts

Slovenski Interpol se že več let ukvarja z optimizacijo dela mednarodnega policijskega sodelovanja. V okviru optimizacije je bila zaznana potreba po posodobitvi obstoječega zbirnika informacij Interpol FAQ (Frequently Asked Questions) oziroma po vzpostavitvi novega orodja za olajšanje in poenostavitev dela NCB-jev.

Na začetku leta 2020 smo v sodelovanju z našim predstavnikom na sedežu Interpola pripravili zbirno preglednico, ki vsebuje podatke iz vseh držav, priključenih Interpolu. V njej so navedena najpogostejša vprašanja oziroma aktivnosti, ki si jih NCB-ji pošiljajo med seboj. Zanimalo nas je zlasti, katere preiskovalne aktivnosti lahko posamezna država opravi v okviru mednarodnega policijskega sodelovanja in za katere aktivnosti je

potrebno zaprosilo za mednarodno pravno pomoč. Preglednica poleg navedenega vsebuje tudi rubriko, v kateri so opisane nacionalne posebnosti, prav tako pa vsebuje tudi kontaktne podatke NCB-jev in pristojnih organov za posredovanje zaprosil za mednarodno pravno pomoč.

Projekt smo poimenovali InfoEx Facts, odobril pa ga je Evropski komite Interpola. Na začetku januarja 2021 je bila zbirna preglednica poslana državam v evropski regiji in zbrani podatki so zdaj na voljo vsem državam. Podatki naj bi se enkrat letno posodabljali in izpopolnjevali in za to skrbi mreža evropskih kontaktnih oficirjev Interpola.

Predsedovanje Slovenije Svetu EU leta 2021

Med predsedovanjem Slovenije Svetu EU leta 2021 je bil Interpol povabljen k sodelovanju na prvem zasedanju delovne skupine Sveta EU za kazenski pregon (LEWP – Police). Glavna slovenska prioriteta predsedovanja Svetu EU v delovni skupini LEWP – Police je bila okrepitev čezmejnega policijskega sodelovanja na področju pogrešanih oseb in na

prvem sestanku, na katerem smo predstavili temo, je Interpol predstavil svoje bogate izkušnje na področju pogrešanih oseb, in sicer zlasti vlogo t. i. rumenih obvestil (Yellow Notices), ki se izdajajo v primerih pogrešanj oseb, ter novoustanovljeno bazo DNK-profilov sorodnikov pogrešanih oseb I-FAMILIA.

Operacija Hotspot 2021

Septembra 2021 je potekala izvedbena faza skupnih akcijskih dni jugovzhodne Evrope, pri čemer so bile aktivnosti usmerjene na mejne prehode. Slovenija je bila vključena v Interpolov projekt Hotspot, ki je zajemal preverjanje migrantov v bazah Interpola, AFIS in IFCR (prstni odtisi in obrazne prepoznavne).

Cilj je bila identifikacija tujih terorističnih borcev in preostalih oseb, povezanih s tveganim vstopom med nezakonitimi migranti, v bazah Interpola. Uslužbenci Interpola in Policije (SMPS UKP) so sodelovali v postopkih z migranti na policijskih postajah Brežice, Črnomelj, Ilirska Bistrica, Koper in Kozina. V času nadzora je bilo 69 nezakonitih migrantov preverjenih v Interpolovi bazi. Z napravami Biosled so bili zajeti prstni odtisi in fotografije za obrazno prepoznavo, zajeti podatki pa nato preverjeni v evidencah Interpola. Izkušnje so bile zelo pozitivne in so bile predstavljene tudi na zadnjem zasedanju delovne skupine LEWP – Police v okviru predsedovanja Slovenije Svetu EU decembra 2021.

Slovenski policisti na sedežu Interpola

Slovenija je prvega policista, uradnika za zvezo, na sedež Interpola poslala leta 1999. Dela in naloge na Generalnem sekretariatu v Lyonu je v obdobju do leta 2006 opravljal Rudolf Kaniški kot regionalni specializirani uradnik za regijo Evropa.

Od leta 2007 do 2017 je dela in naloge v Lyonu opravljal Marko Milačič, in sicer najprej na delovnem mestu regionalnega specializiranega uradnika in nato kot koordinator v Centru za poveljevanje in koordinacijo (Command and Co-ordination Centre – CCC). Zaupana mu je bila odgovornost za nadzor nad pripravami in razporeditvami enot za podporo pri pomembnih dogodkih Interpola (Interpol Major Event Support Teams – IMESTs) in enot za podporo ob incidentih (Incident Response Teams – IRT), ki so del ključnih operativnih

podpornih storitev, ki jih Interpol zagotavlja svojim državam članicam.

Od leta 2018 dela in naloge v Lyonu na delovnem mestu regionalnega specializiranega uradnika za regijo Evropa opravlja dr. Damjan Potparič. V okviru svojih nalog je pristojen tudi za stike z državami Zahodnega Balkana. Zanje je stik za zvezo z Generalnim sekretariatom Interpola.

Slovenski policisti v mreži evropskih kontaktnih oficirjev Interpola

Mrežo evropskih kontaktnih oficirjev Interpola sestavljajo kontaktni oficirji iz 50 NCB-jev Interpola v regiji Evropa. Mreža se aktivira v primerih, ki zahtevajo posebno pozornost in ažurnost. V slovenskem biroju Interpola redno uporabljamo to mrežo, in sicer v vseh primerih, ki zahtevajo posebno obravnavo. Mreža kontaktnih oficirjev dobro deluje in je namenjena vzpostavljanju in vzdrževanju neposrednih stikov med centralnimi organi za mednarodno sodelovanje, reševanju težav in izmenjavi dobrih praks pri medsebojni izmenjavi informacij.

Slovenski kontaktni oficirji so vedno bili eni izmed aktivnejših in so na zasedanjih večkrat imeli predstavitve in podajali predloge, ki so v skladu z našimi potrebami dodatno pripomogli pri nadaljnjih uspešnih aktivnostih mednarodnega policijskega sodelovanja slovenske policije. Za mrežo evropskih kontaktnih oficirjev so odgovorni v enoti na sedežu Interpola, kjer dela slovenski policist dr. Damjan Potparič.

Več kot 100 let mednarodnega policijskega sodelovanja in 100 let Interpola

Aprila 1914 je v Monaku potekal prvi mednarodni kongres kriminalistične policije, ki so se ga udeležili policisti, odvetniki in sodniki iz 24 držav. Namen je bil izmenjava izkušenj in razprava o združitvi moči za spopadanje z izzivi mednarodne kriminalitete. Kongres je posledično privedel do ustanovitve organizacije, ki jo danes poznamo kot Interpol (ICPO – International Criminal Police Organization). Ta je s 195 državami članicami največja in hkrati najstarejša mednarodna policijska organizacija.

Septembra 1923 je bila na policijskem kongresu na Dunaju ustanovljena Mednarodna

komisija kriminalistične policije (ICPC – International Criminal Police Commission). V povojnem kontekstu geopolitičnih pretresov in skrbi zaradi naraščajočega mednarodnega kriminala so se predstavniki na Dunaju strinjali, da se lahko policija proti grožnjam mednarodnega kriminala bori le s sodelovanjem – to je cilj, ki je skupen v vseh obdobjih politične ali gospodarske napetosti.

Dunajski kongres, ki so ga neposredno sklicali policijski uradniki, je določil temeljna načela, ki še danes usmerjajo delo Interpola: osredotočenost na praktična orodja za pomoč organom odkrivanja in pregona v boju proti kriminalu izven njihovih meja in zaveza principu nevtralnosti.

Organi Interpola

Glavni upravljavski organ Interpola je Generalna skupščina. Vanjo so s po enim glasom vključene vse države članice. Zastopajo jih delegati, ki jih imenujejo vlade držav članic organizacije. Skupščina se sestaja enkrat letno in sprejema pomembne odločitve, ki zadevajo politiko, delovne metode, finance, sodelovanje, načrt aktivnosti in prihodnost organizacije.

Izvršilni organ Interpola je Izvršni komite, ki ga sestavljajo izvoljeni predstavniki držav članic. Ti so za štiriletni mandat voljeni glede na regije (Evropa, Azija ipd.). Komite ima enajst članov (vključno s predsednikom organizacije).

Ista ureditev velja tudi za regijo Evropa, pri čemer je najvišji upravljavski organ Interpola Evropska regionalna konferenca, ki jo sestavlja 52 držav članic. Evropska regionalna konferenca je sicer najvišji organ Interpola v regiji, v okviru katerega visoki predstavniki evropskih držav članic razpravljajo o strateških in operativnih zadevah v zvezi z mednarodnim policijskim sodelovanjem v regiji. Konferenca lahko sprejema odločitve v zvezi z regionalno policijsko strategijo in v sprejem posreduje priporočila Generalni skupščini Interpola.

Izvršilni organ na ravni regije je Evropski komite, ki ga sestavlja osem članov, predstavnikov NCB-jev, ki so izvoljeni za štiriletni mandat. Evropski komite Interpola je odgovoren za obravnavo, posvetovanje in preučevanje strategij, politik in praktičnih zadev, ki izhajajo iz sodelovanja v boju proti kriminaliteti v evropski regiji, ter podaja priporočila Evropski regionalni konferenci.

Visoki predstavniki slovenske policije se redno udeležujejo zasedanj Generalne skupščine in Evropske regionalne konference ter tako izpolnjujejo mednarodne obveze, ki izhajajo iz članstva Slovenije v Interpolu, in se aktivno udeležujejo na področju mednarodnega policijskega sodelovanja.

Komandni in koordinacijski center Interpola

Na Generalnem sekretariatu Interpola deluje Center za poveljevanje in koordinacijo (CCC), ki zagotavlja podporo državam članicam 24/7. Njegove glavne aktivnosti so:

- spremljanje izmenjave sporočil med državami in informacij javnih medijev;
- usklajevanje izmenjave informacij med državami ter
- zagotavljanje in usklajevanje neposredne podpore državam članicam.

Neposredna podpora državam članicam pomeni, da je CCC odgovoren za to, da na prošnjo države članice v primeru potrebe pripravi ter pošlje neposredno pomoč, in sicer gre za naslednje enote:

- Enota za odgovor na incidente (IRT – Incident Response Team);
- Enota za identifikacijo žrtev množičnih nesreč (DVI – Disaster Victim Identification) in
- Enota za podporo ob večjih dogodkih (IMEST – Interpol Major Events Support Team).

Globalni kompleks za inovacije (IGCI)

Interpol je v Singapurju zgradil Globalni kompleks za inovacije, ki bo deloval kot dopolnitev sedeža organizacije, tj. Generalnega sekretariata v Lyonu. Namen kompleksa je izboljšati zmogljivost spopadanja z grožnjami kriminala 21. stoletja in okrepiti mednarodno policijsko dejavnost po svetu. To se bo doseglo na naslednje načine:

- z inovativnimi raziskavami in razvojem oziroma izboljšanjem forenzike in zmogljivosti zbirk podatkov, zlasti kar zadeva identifikacijo kaznivih dejanj in njihovih storilcev;
- z obravnavanjem zahteve po tehnologiji, krepitvijo zmogljivosti, ki temelji na inovacijah, ter usposabljanjem;

- z izboljšanjem zmogljivosti Interpola, da policiji nudi operativno podporo 24/7 v vseh časovnih pasovih in razdaljah z večjo mobilnostjo.

Sklepne misli

Medtem ko se je svet v zadnjem stoletju močno spremenil, so ustanovna načela organizacije še vedno enako pomembna, kot so bila ob ustanovitvi. Orodja in tehnologije, ki jih uporabljamo za podporo policiji v naših državah članicah, pa so se seveda dramatično razvili – od telegrafskih kod do zaščitenega komunikacijskega sistema I-24/7, od prstnih odtisov do prepoznavanja obrazov. Danes smo ponovno v obdobju globalnih izzivov, ki jih poganjajo čedalje večja digitalizacija in geopolitični tokovi, zato je potreba po trdnem mednarodnem policijskem sodelovanju zdaj večja kot kdaj prej.

Interpol in države članice se namreč srečujejo s čedalje zahtevnejšim operativnim okoljem, v katerem inovacije in tehnologije ustvarjajo agresivnejše, globalnejše in bolj izmuzljive kriminalne pojave. Da bi zagotovili, da se mednarodna policijska dejavnost razvija in ostane napredna, namerava Interpol delovati kot globalna referenčna točka v raziskavah in razvoju identifikacije kaznivih dejanj in njihovih storilcev. Cilj je prav tako krepitev zmogljivosti, ki temelji na inovacijah in nudenju operativne policijske podpore 24/7. Za uresničitev tega mora Interpol

okrepiti temeljno infrastrukturo, saj bomo tako bolje izkoristili priložnosti in zmanjšali grožnje.

Čeprav se v popularni kulturi domneva, da v različnih državah delujejo nekakšni agenti Interpola kot člani nadnacionalne policije, imajo v resnici pooblastila za prijetje in zased le nacionalni organi odkrivanja in pregona, Interpol pa pomaga policiji v boju proti kriminalu, ki presega nacionalne meje, saj ji omogoča izmenjavo in dostop do podatkov iz vseh 195 držav članic, prav tako pa omogoča tudi koriščenje različnih oblik tehnične in operativne podpore.

V današnjih razmerah, ko je kriminal bolj globalen kot kdaj prej in ko storilci kaznivih dejanj čedalje pogostejše delujejo v brezmejnem spletnem prostoru, je Interpol za organe odkrivanja in pregona še pomembnejši. Policisti v povprečju več kot 20-milijonkrat na dan opravijo iskanja v Interpolovih zbirkah podatkov, kar pomeni približno 250 iskanj na sekundo.

Uspešnega preprečevanja in zatiranja kriminala si tako danes ne moremo več predstavljati brez pomoči in sodelovanja organizacije, kakršna je Interpol.

*Besedilo: Borut Selan, Sektor za mednarodno policijsko sodelovanje UKP GPU
Foto: arhiv Policije in Interpola*

30 LET POLICIJSKIH POGAJALCEV

GLAS POMIRITVE V NAPETIH SITUACIJAH

Pogajanje je del človekove komunikacije, njegove narave in družbenega značaja. Vsak odnos, naj bo služben, zaseben ali popolnoma bežen in površinski, pravzaprav vsebuje elemente pogajanj, ki se jih večinoma niti ne zavedamo. Vse svoje življenje se namreč srečujemo s situacijami, ko želimo nekaj pridobiti, doseči, preprečiti, pojasniti ali koga o čem prepričati. Pogajanje je tako postalo umetnost doseganja določenih ciljev, predvsem pa reševanja nesoglasij in konfliktov.

Delo policijskega pogajalca je mnogo bolj zapleteno kot naše vsakodnevne »pogajalske izkušnje«, predvsem pa je tveganje veliko večje. Za takšno delo je treba imeti precej znanja, spretnosti in ustrezne osebnostne lastnosti. Predvsem pa je treba biti pripravljen sprejeti veliko odgovornost in tudi breme, če ne gre vse po načrtu. Pogajalec vsekakor ne more biti vsak.

Začetki pogajalstva

Vse se je začelo na Fernetičih leta 1993. Tam je namreč potekalo prvo pogajanje, v katero so se vključili policijski pogajalci. Na nekdanjem mejnem prehodu je tuji državljan, opasan z osmimi kilogrami eksploziva, zahteval pozornost medijev, da bi širši javnosti povedal o grozotah, ki so se tisti čas dogajale v vojni na Balkanu. Pogajanja so potekala v izjemni napetosti, krizna situacija pa je bila razrešena uspešno in srečno, brez ene same žrtve.

To je bil dogodek, ki je tudi v slovenski policiji odprl vrata odločitvi, da se področje policijskih pogajalcev začne razvijati bolj poglobljeno in sistematično, saj je dogajanje v 90. letih,

tako v svetu kot v naši neposredni bližini, nakazovalo na korenite spremembe družbenega ozračja.

Možen način reševanja najtežjih kriznih dogodkov

S policijskimi pogajalci je policija dobila nov pristop k reševanju najtežjih kriznih dogodkov. Pogajanja so bila postavljena pred uporabo sile in orožja, da bi s čim manj škode in žrtvami uspešno rešili najbolj tvegane dogodke.

V zadnjih 15 letih, odkar se beležijo poročila o aktiviranjih, so pogajalci uspešno posredovali v več kot 250 primerih. Situacije in število aktiviranj te enote, ki deluje na sklic, so

vsako leto zelo različni, kar kaže, da na nastanek kriznih dogodkov vplivajo tako individualne kot širše družbene okoliščine. Obravnavanim situacijam je skupno, da so vse čedalje kompleksnejše, zahtevnejše in nevarnejše.

Danes so pogajalke in pogajalci pri marsikaterem dogodku nepogrešljivi, saj so glas pomiritve v napetih trenutkih. Vajeni najtežjih scenarijev rešujejo življenja, ko posamezniki zaidejo v navidezno brezizhodne situacije. Ponudijo jim roko podpore in glas razuma.

Ugrabitve, zajetja talcev, poskusi samomorov ...

Pogajanje je oblika komuniciranja v različnih in specifičnih situacijah, katere namen je razumno obvladovanje neposredno vpletenih oseb. Policijski pogajalci ali pogajalske skupine se skupaj s policisti drugih policijskih enot vključujejo v reševanje kriznih situacij, kot so ugrabitve, zajetja talcev, zasedbe objektov, poskusi samomorov in podobne varnostne situacije, pri katerih policisti na kraju ugotovijo, da sami ne bodo mogli rešiti nastalega položaja. O tem obvestijo svoj regijski operativno-komunikacijski center, ki za aktivacijo policijskih pogajalcev zaprosi operativno-komunikacijski center na Generalni policijski upravi. Najpogostejše se poleg policijskih pogajalcev aktivira tudi Specialna enota.

Naloge policijskih pogajalcev so predvsem, da vodijo pogajanja s storilci, talci in drugimi osebami, ki so vpletene v situacijo. Ob tem razvijajo in izvajajo različne pogajalske strategije, presojajo psihofizično stanje storilcev in talcev ter vodjem akcije prenašajo relevantne informacije, pridobljene v procesu pogajanj.

Razvojna pot

- **1993:** Na mejnem prehodu Fernetiči je zaradi grožnje z eksplozivom potekalo prvo pogajanje.
- **1998:** Prvi organizacijski pristop k policijskemu pogajalstvu; priprava za sistemsko organiziranje dela.
- **1999:** Na območju celotne Slovenije je začelo delovati pet policijskih pogajalcev.
- **2002–2007:** Na območju celotne Slovenije je delovalo sedem policijskih pogajalcev.
- **2007:** Resnejši organizacijski pristop; s sprejetimi Pravili o delu policijskih pogajalskih skupin so se pogajalci umestili v sistemizacijo v Policiji.
- **2007:** Vzpostavljen je bil sistem pisanja poročil v aplikaciji Lotus Notes.
- **2008, 2014 in 2017:** Izvedeni so bili trije izbirni postopki za pridobitev novih pogajalcev oziroma popolnitev vrzeli v policijskih pogajalskih skupinah, ki so nastale zaradi upokojitvev ali odhoda iz pogajalski vrst.
- **2022:** V okolju SharePoint je bila vzpostavljena nova platforma policijskih pogajalcev, namenjena objavam literature, poročil o usposabljanjih doma in v tujini ter poročil o vključitvah v reševanje kriznih situacij in objavam aktualnih tem.
- **Od leta 2007** do danes so bili policijski pogajalci vključeni v reševanje več kot 250 kriznih situacij.
- **2023:** Policijske pogajalske skupine trenutno štejejo 20 policijskih pogajalk in pogajalcev, štiri tehnike in dva psihologa.

»NA LETO POSREDUJEMO V OKOLI 20 SITUACIJAH«

Miran Ozebek iz Uprave kriminalistične policije je od leta 2007 **vodja policijskih pogajalcev**. Ko je prevzel vodenje tega področja, je bilo pogajalstvo v slovenski policiji nekaj relativno novega in nepoznanega.

»Vsem nam je bil izziv razviti to področje, ga sistemsko urediti in umestiti v policijo. Od takrat smo naredili veliko: danes to področje dela obvlada 20 pogajalk in pogajalcev iz različnih enot policije, od tega sedem žensk in 13 moških. Vsi imajo ogromno znanja iz komunikacije in psihologije, predvsem pa prav poseben občutek za delo z ljudmi. Poleg pogajalk in pogajalcev imamo na razpolago še dva psihologa (psihologinja iz Specialne enote in psiholog iz Uprave kriminalistične policije) ter štiri tehnike.«

Kaj je pogajalstvo prineslo slovenski policiji?

»Mislim, da izjemno veliko. V povprečju imamo 20–22 situacij letno, v katerih posredujemo, analize pa so pokazale, da bi nas v resnici lahko poklicali tudi do 200-krat letno. Odlično se povezujemo s kolegi iz sosednjih držav, predvsem držav Zahodnega Balkana, in trdno verjamem, da bi brez takšnega sodelovanja težko rešili katero koli (morebitno) krizno situacijo, ki bi se prelila iz ene države v regijo. Ta poznanstva in usklajenost delovanja so nujni.«

Ali lahko primerjamo policijsko pogajalstvo pri nas z drugimi državami?

»V nekaterih sosednjih državah imajo pogajalce sistemizirane v specialnih enotah, pri nas pa je drugače; pogajalci prihajajo iz vseh enot, kar je prednost, saj imajo različne izkušnje s terena in tudi znanja. Imamo tudi ženske pogajalke, ki jih v nekaterih državah nimajo. Tudi to je naša prednost. Določeni primeri so specifični in jih moški pogajalec težko obvladuje, zato so za pogajanja primernejše ženske. Te imajo namreč popolnoma drugačen pogled in pristop in nekatere krizne situacije mnogo bolje rešujejo kot moški. To so denimo primeri nasilja v družini, situacije, v katere so vključeni tudi otroci, itd. Moški imamo nekoliko trši pristop in smo morda uspešnejši v primerih, kot so nasilne in zelo nevarne situacije, v katerih osebe ali storilci, s katerimi se pogajamo, delujejo proti policiji oziroma vsem, ki so na kraju krizne situacije. Skupaj pa izjemno dobro delujemo in se dopolnujemo. Ekipa je res odlična, vedno lahko računamo na to, da se bodo odzvali in v vsaki situaciji dali vse od sebe.«

Kdo so policijski pogajalci

Policijski pogajalci so policistke oziroma policisti in kriminalistke oziroma kriminalisti, ki so zaposleni v svojih matičnih enotah, prihajajo pa z lokalne, regijske in državne ravni policije. Delo policijskega pogajalca je prostovoljno, izbrani pa so v za to določenem postopku. Imeti morajo vsaj pet let ali več izkušenj z delom v policiji, predvsem pa morajo prestati posebne psihološke teste, ki so bolj ali manj standardizirani oziroma podobni po vsem svetu.

Policijski pogajalci so razdeljeni v tri skupine, ki so sestavljene tako, da vsaka poskuša zajeti čim večji del države. Vsaka ima tudi svojega vodjo. Posamezna pogajalska skupina je dežurna od ponedeljka od sedme ure zjutraj do naslednjega ponedeljka do sedme ure zjutraj. Dežurstvo

»KOMUNIKACIJA JE PREDVSEM POSLUŠANJE«

Mateja Šušteršič s PP Maribor II je med pogajalci pet let.

Zakaj se je odločila za takšno delo in katera je bila tista njena osebnostna lastnost, zaradi katere je ocenila, da bi zmogla biti pogajalka?

»Pri sebi sem opazila, da sem zelo empatična. Vedno sem tudi rada komunicirala z ljudmi, in pri takšnem delu se veliko naučiš o komunikaciji. Iskala sem tudi nove izzive. Mislim, da je v policiji veliko ljudi, ki bi bili sposobni opravljati delo pogajalca; morda potrebujejo le malo spodbude nadrejenih.«

V petih letih je imela štiri pogajalske situacije, vsaka je bila drugačna.

»V neki situaciji oseba v času povodnji in med evakuacijo ni hotela zapustiti svojega doma, druga situacija je bila grožnja z razstrelitvijo

poteka po načelu 24/7. V pripravljenosti dežurne skupine so trije policisti in tehnik, pogajalski psiholog pa je aktiviran po potrebi. Kot pravijo pogajalci, je telefon pogajalca v resnici vključen ves čas, tudi ko niso dežurni. Nikoli namreč ne veš, kdaj bo kdo potreboval pomoč.

plinske bombe v hiši, v tretji je storilec zabodel moškega in se nato zaprl v hišo.

Vse te so bile uspešno rešene. Četrta pa je bila žal neuspešna; moški je vzel ročno bombo in se razstrelil. Ko je delo uspešno in so vsi živi in zdravi, si pomirjen in zadovoljen. Ko pa ne uspe, se moraš sam s sabo dobro pogovoriti. Vsak od nas ima svoj način za spopadanje s takšnimi dogodki. Sama grem še enkrat skozi dogodek, skozi vse izrečene besede. Ko ugotoviš, da si naredil vse, kar je bilo v tvoji moči, se poskušaš sprijazniti s situacijo.«

Pa se lahko sprijazniš?

»Moraš se. Vsa ta leta dela v policiji so nas naučila, da vsem, žal, ne moreš pomagati. Če si eno osebo rešil, si nekomu rešil ves svet.«

In kakšno je po vseh izkušnjah njeno sporočilo?

»Ljudje bi se morali zavedati, da komunikacija ni samo govorjenje, ampak tudi in predvsem poslušanje. Naučiti se moramo poslušati, če želimo uspešno sobivati.«

Prizor iz interne vaje, ki so jo policijski pogajalci pripravili s kriminalisti mobilnih kriminalističnih skupin in jo predstavili na slovesnosti, s katero so maja letos v Vadbenem centru Gotenica praznovali 30-letnico svojega delovanja.

»PO KLICU TE PREPLAVI ADRENALIN, AMPAK TREBA SE JE UMIRITI«

Aljoša Jaklin iz Nacionalnega preiskovalnega urada je pogajalec že 14 let. V tem času je posredoval v približno 25 primerih in vsi so bili uspešno rešeni.

Kakšni občutki ga spremljajo ob posredovanjih?

»Ko prejmeš klic, te vedno zaščemi v trebuhu, preplavi te adrenalin in postaneš nervozen, saj ne veš, kakšna situacija te čaka. Tudi sama vožnja na kraj je včasih stresna, saj želiš prispeti čim prej, pa ne gre – nimamo namreč zmeraj na razpolago modre luči. Ko si tam, so vse oči uprte vate, pričakovanja so velika, s tem pa tudi breme odgovornosti. Takrat se je treba umiriti, zbrati čim več informacij od OKC-ja in policistov na samem kraju in začeti pogovor.«

In kako začeti?

»Vsak pogovor je treba prilagoditi situaciji, osebi. Nekateri se sploh nočejo pogovarjati. Treba je najti pot do njih, vsako njihovo dobro dejanje pohvaliti in spodbujati sodelovanje.«

Eden od primerov, ki se mu je najbolj vtisnil v spomin, je bil, ko je storilec po družinskem prepiru kot talko zajel svojo babico, ves čas štiriurnih pogajanj pa ji je držal nož na vratu.

»S sodelavcem, s katerim sva skupaj opravljala pogajanja, sva mu en nož, ki je bil na mizi, odvzela, vendar nisva uspela doseči, da bi babico izpustil ali odložil nož. Na koncu je morala posredovati Specialna enota. Celotna situacija je bila izjemno stresna za vse vpletene, tudi za nas policiste. Nekateri so po dogodku morali koristiti bolniško odsotnost.«

Koliko pa se v takšni situaciji pogajalec sme fizično približati osebi?

»Učijo nas, naj se ne izpostavljam nevarnosti, in naj se, če je le mogoče, pogovarjamo po telefonu, vendar v veliko primerih to ne gre. Če želiš nekoga odvrniti od nekega dejanja, se mu včasih moraš približati, da lahko vzpostaviš stik in zaupanje. Ko se pogovarjaš z osebo, nekako tudi sam pozabiš na nevarnost, saj se osredotočiš na to, da pomagaš ali nekoga rešiš. Zato je dobro, da sva v takšnih situacijah vedno prisotna vsaj dva pogajalca ali celo trije.«

Kakšen pa je občutek po uspešno rešeni situaciji?

»Zelo, zelo dober. Občutek, ko nekoga rešiš gotove smrti, je neprecenljiv. To je to, zato smo tu. To je naše poslanstvo.«

Poznavanje policijskega dela, komunikacijske sposobnosti, čustvena zrelost, vztrajnost in sposobnost dela pod pritiskom

Kakšne lastnosti mora imeti policijski pogajalec? Biti mora prostovoljec, izkušen policist oziroma kriminalist, dobrega zdravja in čustveno uravnotežen. Tudi pod vplivom stresa mora biti sposoben jasnega razmišljanja.

»ZA VSAKO SITUACIJO JE TEBA IZBRATI PRIMERNEGA POGAJALCA«

Boštjan Mlačnik je vodja preiskav v Nacionalnem preiskovalnem uradu in dela kot vodja ene od treh pogajalskih skupin. Pogajalec je že 15 let. Vsi primeri, pri katerih je sodeloval sam ali njegova skupina, so bili uspešno rešeni.

Zakaj se je odločil za to delo?

»Mogoče zveni kot obrabljena fraza, a je vendarle res – za to delo se odločamo predvsem zato, ker želimo pomagati. Znanja, ki jih pridobimo, denimo o izboljšani komunikaciji, obvladovanju stresa, tem, kako pomiriti človeka in tudi sebe in se naučiti mirno odreagirati pod pritiskom, pa so vsekakor uporabna pri vsakdanjem policijskem delu, nenazadnje tudi v zasebnem življenju.«

Kakšna je naloga vodje pogajalske skupine?

»Vodja skrbi predvsem za organizacijo dela. Ko pride klic, najprej izbere primerne pogajalce za določeno situacijo; vsak izmed nas ima namreč svoje specifične lastnosti. Eden izmed pomembnih dejavnikov je tudi čas, torej kje je pogajalec in kako hitro bo lahko prišel na kraj. Situaciji primerno vodja tudi oceni, ali bo na kraj poslal enega ali več pogajalcev, ali potrebujemo tudi tehnika. Medtem ko se pogajalec osredotoča na osebo, s katero se pogaja, je vodja tisti, ki prenaša informacije od njega do drugih enot, pa naj bodo to naše, policijske enote, npr. Specialna enota, ali zdravstveno osebje.«

Ali delo pogajalca vpliva tudi na zasebno življenje?

»Zagotovo. Imamo tri pogajalske skupine, vsaka je dežurna po en teden. To pomeni, da po dveh tednih znova prideš na vrsto in si v pripravljenosti. Takrat ne moreš načrtovati svojega zasebnega časa, po službi ne moreš nikamor na izlet z družino, celo večji nakupi so lahko težava, ker je potem odzivni čas daljši. Na srečo imam rad svoje delo, zato se mi ni težko prilagoditi – pred očmi imam razlog, zaradi katerega to delam.«

Kaj bi sporočil policistom, ki razmišljajo, da bi se pridružili pogajalcem?

»Takšno delo te mora res zanimati. Rad moraš imeti ljudi, v sebi moraš imeti močno željo, da jim pomagaš, in moraš biti komunikativen, sposoben prepričati človeka. Po drugi strani je to delo izpolnjujoče, zato naj se ne ustrašijo izziva.«

Za pogajalce so zaželenе naslednje osebnostne lastnosti:

- Biti mora čustveno zrel. Na žalitve, grožnje in posmehovanje se ne sme čustveno odzivati. Trezno glavo mora ohraniti tudi, ko so vsi drugi v njegovi okolici nezaupljivi, prestrašeni, jezni ali zmedeni.
- Znati mora dobro poslušati in biti dober govorec. Imeti mora veliko izkušenj v opravljanju informativnih razgovorov.
- Znati mora predstaviti in dokazati svojo strokovnost in verodostojnost ter vzbujati avtoriteto in spoštovanje.
- Z logičnimi argumenti mora znati sogovornika prepričati o razumnem in realnem pogledu na določeno stvar.

- Znati se mora pogovarjati z osebami iz vseh družbenih skupin, ne glede na njihov status, spol, starost, različne vrste pripadnosti itd.
- Imeti mora smisel za zdrav, v praksi uporaben in razumen pogled, biti pa mora tudi tako rekoč poulično prebrisan.
- Sposoben mora biti spopadanja z negotovostjo in pripravljen sprejeti odgovornost.
- Popolnoma mora biti predan načelu reševanja težav s pogajanjem.
- Razumeti mora, da bo moral v primeru neuspešnih pogajanj in ogroženosti življenj pomagati pri načrtovanju napada na storilce in reševanju talcev. To še zlasti in predvsem velja za vodjo skupine.
- Biti mora zdrav in fizično dobro pripravljen.

Ni mogoče pričakovati, da bi policist ali kriminalist, ki se odloči za delo pogajalca, že takoj imel vse naštete lastnosti, vendar pa jih je mogoče doseči z izobraževanjem in vajo, pri čemer je zelo pomembno, da tudi samoiniciativno išče nova znanja, se dodatno izobražuje in uri svoje veščine.

Za pridobivanje in vzdrževanje znanj so nujna usposabljanja

Delo policijskih pogajalcev zahteva nenehno usposabljanje in izpopolnjevanje ter vzdrževanje pridobljenih specifičnih znanj. Posamezna pogajalska skupina izvede več različnih usposabljanj letno.

Na njih pogajalci obnovijo obstoječa teoretična znanja, analizirajo primere, v katere so bili vključeni, in izvedejo različne terenske vaje reševanja kriznih situacij z vključevanjem drugih policijskih enot, kot so Specialna enota in mobilni kriminalistični oddelki.

Policijske pogajalke in pogajalci se enkrat letno srečajo tudi na skupnem usposabljanju v Gotenici, na katero so povabljeni tudi kolegi policijski pogajalci iz držav Zahodnega Balkana ter s slovenskega obrambnega in pravosodnega ministrstva.

Slovenski policijski pogajalci znanje nabirajo tudi v tujini, kjer se udeležujejo dodatnih usposabljanj, doslej denimo na Hrvaškem, Madžarskem, v Srbiji, Veliki Britaniji, Združenih državah Amerike in Nemčiji. Svoje znanje z veseljem tudi delijo. Tako so uspešno usposobili pogajalce v vrstah Vojaške policije in Obveščevalno-varnostne službe Ministrstva za obrambo ter pravosodne policiste iz zavodov za prestajanje kazni zaporov Ministrstva za pravosodje. V letih 2013 in 2014 so uspešno usposobili policijske pogajalce v Republiki Srbski (Bosna in Hercegovina), kjer so to področje dela organizirali podobno kot v Sloveniji.

Kriminaliteta ne pozna državnih meja, zato je sodelovanje policij nujno

Tridesetletnico so policijski pogajalci zaznamovali tudi pod vtisom tragičnih dogodkov v Srbiji, kjer sta se le nekaj tednov pred tem zgodila dva strelska napada, v katerih je življenje izgubilo 18 ljudi, med njimi devet otrok. Dogodek je pretresel celotno Srbijo, zaradi neposredne bližine in povezanosti med državami v regiji pa se je tragedija dotaknila tudi Slovenije. Radi rečemo, da je Slovenija ena najvarnejših držav na svetu, a iluzorno in v resnici zelo nevarno bi bilo živeti v prepričanju, da se kaj takega pri nas ne more zgoditi. Ko gre za vprašanje varnosti, so državne meje iluzija. Kriminaliteta se zanje ne zmeni. Zato je sodelovanje med policijami v regiji nujno, in to tako zaradi prenosa izkušenj in dobrih praks kot tudi zaradi usklajenega delovanja v primeru, da kriminaliteta prestopi državne meje.

Slovenski policijski pogajalci tako tesno sodelujejo s policijskimi pogajalci sosednjih držav, najpogosteje držav Zahodnega Balkana, in sicer Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije, Črne gore in Severne Makedonije. Dobro sodelovanje poteka tudi s pogajalskimi kolegi iz Avstrije in Italije. Organiziranost pogajalskih skupin v teh državah je različna, zato so skupna srečanja odlična priložnost za izmenjavo bogatega znanja in izkušenj strokovnjakov s tega področja, primerjavo učinkovitosti dela policijskih pogajalcev v različnih policijskih sistemih, študije primerov, primerjavo zakonodaje itd.

Izkušnje kolegov iz tujine so zelo različne, vse pa imajo skupni imenovalec. Vsi namreč povedo, da je uspešno rešena situacija, ko komu pomagaš, morda celo rešiš življenje, eno izmed najbolj izpolnjujočih čustev in prinaša nepopisno zadovoljstvo.

»VSE SITUACIJE ŽAL NISO USPEŠNO REŠENE«

Dragan Lukanović, pogajalec iz Tuzle v Bosni in Hercegovini, je v tem poslu deset let. Da vse situacije niso vedno uspešno rešene, je žal del policijske realnosti.

Opiše primer, ki ga nihče ne želi doživeti.

»Poklican sem bil na dogodek, pri katerem je moški najprej ubil svojo ženo, nato pa vzel bombo in razstrelil še sebe. To so izjemno težke situacije, prizori, ki jih nikoli ne bi smeli videti. Ko prideš domov in se umiriš, ko šok popusti, pride vse za teboj.«

Izjemno ceni pomoč slovenskih policijskih pogajalcev.

»Ko sem se prvič srečal s tem področjem – bilo je ravno na teh skupnih usposabljanjih, ki jih organizirajo slovenski policijski pogajalci, sem ugotovil, da ni zanimivo le samo področje dela, temveč tudi ljudje, ki se ukvarjajo s tem. Med nami so se stkali pristni odnosi, tako na strokovni, profesionalni kot zasebni ravni. Ravno to mreženje, izmenjava izkušenj, skupna usposabljanja, sodelovanja in prijateljstva pripeljejo do tega, da včasih tudi na drugih področjih dela uspešno razrešimo še kakšno drugo zadevo, npr. težko kaznivo dejanje,« je še dejal Lukanović in kolegom iz slovenske policije zaželel veliko uspehov ter jim voščil ob 30-letnici delovanja.

»PREPROSTO RAD POMAGAM«

Igor Stojanović iz Bora v Srbiji je v srbski policiji zaposlen že 24 let. Policijski pogajalec je zadnjih 14 let. V tem času je sodeloval pri 54 primerih, kot so poskusi samomora, teh je bilo največ, ugrabitve, situacije s talci itd. Vsi so bili uspešno rešeni.

»To je nekakšna potrditev in spodbuda za nadaljnje delo.«

Zakaj se je odločil, da se pridruži pogajalcem?

»Preprosto rad pomagam. Pomoč sočloveku mi prinaša zadovoljstvo,« pove in opiše primer, ki je bil zanj čista usoda. Na kraj je bil poklican zaradi ženske, ki se je vzpela na streho stolpnice in je želela narediti samomor. Ob prihodu je videl, da v isti stavbi otrok v šestem nadstropju visi z balkona. Pozneje so ugotovili, da je otrok izkoristil odsotnost staršev in se želel – nezavedajoč se nevarnosti – skozi okno spustiti v pritličje, kjer bi počakal mamo, ki je na hitro odšla po opravkih, a se je zaplezal in ni mogel ne naprej ne nazaj.

»Ker sem bil že tam, sem se najprej osredotočil nanj, ga umiril in se z njim pogovarjal do prihoda reševalcev. Mislim, da je bila to usoda. Vprašanje je, kako bi se končalo, če bi ga zajela panika. Življenje smo rešili tudi ženski.«

Po številnih uspešnih primerih Stojanovića bodo v Srbiji posneli tudi nadaljevanke.

»KO VIDIM, DA SMO NEKOMU REŠILI ŽIVLJENJE, OBČUTIM NEPOPIŠNO ZADOVOLJSTVO«

Tihomir Šljivič je vodja pogajalcev na Reki na Hrvaškem. Kot pogajalec dela že skoraj 20 let. Odločitev za to področje dela je bila zanj čisti izziv, saj o tem ni vedel ničesar, razen da je delo izjemno zahtevno.

Kaj ga je spodbudilo?

»Zavedam se, da ljudje gledamo na stvari vsak s svojega vidika. Največkrat pride do težav ravno zato, ker nismo sposobni pogledati in poskušati razumeti stališč drug drugega. Ravno tu je še ogromno prostora za napredek, in orodja, ki jih uporabljamo pri pogajalskem delu, so tisto, s čimer lahko ta napredek tudi dosežemo.«

Na Hrvaškem je vsako leto okoli 20 dogodkov, pri katerih je potrebno delo pogajalcev. Kakšen je občutek po uspešno rešeni situaciji?

»Ko vidim, da smo se s pomočjo pogajanj izognili temu, da bi se neki dogodek končal na najhujši možen način, in ko vidim, da smo komu rešili življenje, občutim nepopisno zadovoljstvo! Po takšnem dogodku smo sicer vsi zelo izčrpani, ampak istočasno je občutek izjemen,« pove Šljivič.

In s kom se najtežje pogaja?

»S svojimi domačimi! (Smeh.) Vedno mislijo, da izkoriščam svoje pogajalsko znanje. (Smeh.) A v resnici je pogajanje del človekove narave ter njegovega družbenega in družabnega vsakdana, pojavlja se na vseh področjih življenja. So pa naučene pogajalske strategije vsekakor koristne tudi pri pogajanjih doma. (Smeh.)«

»VOJAŠKI POGAJALCI IMAMO ENAKO DELO KOT POLICIJSKI«

Podpolkovnik **Tomaž Kurdija** iz Slovenske vojske je pomočnik poveljnika sil Slovenske vojske za vojaško policijo in eden izmed osmih pogajalcev, ki jih ima Slovenska vojska. Med pogajalci je že 13 let.

Kakšna je razlika med delom policijskih in vojaških pogajalcev?

»Pravzaprav imamo popolnoma enako delo. Razlika je le v tem, da smo vojaški pogajalci pristojni za krizne dogodke, ki bi se zgodili v prostorih posebnega pomena za obrambo, oziroma za dogodke, v katerih ima pristojnost vojaška policija.«

Za to delo se je odločil, ko se je pokazalo, da lahko tudi v Sloveniji pride do takih situacij, in se je pojavila potreba, da bi imela tudi vojska za primere morebitnih kriznih dogodkov te

vrste svoje pogajalce. Njegova osebna motivacija pa je bila potreba po takšnem znanju.

»Vojaški policist sem od samega začetka, odkar sem se pridružil Slovenski vojski. Pogajanje je ena izmed nalog, s katero se kdaj spopadamo v policijskih postopkih. Dodatno znanje in izpopolnjevanje na tem področju nam lahko samo koristi pri vsakdanjem, rednem delu. Na srečo v vojski nismo imeli primera, ko bi morali posredovati pogajalci, moramo pa seveda biti pripravljeni.«

In kaj mu je delo na tem področju dalo?

»Skozi vsa ta leta in usposabljanja se srečam z mnogo strokovnjaki z različnih področij – psihologije, psihiatrije, dela z mladimi, uporabe komunikacijskih sredstev itd. Veliko se naučim. Pa tudi sodelovanje med vojsko in policijo se tako krepi, kar se mi zdi izjemno pomembno, in to sodelovanje moram prav posebej pohvaliti.«

pogajalcev, morda celo o ustanovitvi manjše enote (do pet pogajalcev), ki bi bila na voljo 24 ur na dan, vse dni v tednu, preostali usposobljeni policijski pogajalci pa bi delovali še naprej po uveljavljenem sistemu. Področje se bo vsekakor še naprej razvijalo, vsi pa si želimo, da bi morale pogajalke in pogajalci pridobljeno znanje uporabiti čim manjkrat.

Besedilo: mag. Miran Ozebek, Uprava kriminalistične policije GPU, in Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU

Foto: Brigita Petric in Andraž Šegš (oba SOJ SGDP GPU)

Področje policijskih pogajalcev bomo še naprej razvijali

Policijsko pogajanje je nujno, a kljub temu temelji na entuziazmu vseh pogajalk in pogajalcev. Vsi namreč delujejo prostovoljno, redno delo pa opravljajo v svojih enotah. Kljub vsemu se čedalje pogosteje kaže potreba po njihovi prisotnosti na terenu, pri reševanju čedalje kompleksnejših kriznih situacij. Zato bi bilo v prihodnosti dobro razmisliti o spremembi načina delovanja in aktiviranja policijskih

30 LET MOBILNIH KRIMINALISTIČNIH ODDELKOV

OČEM JAVNOSTI SKRITI, A ZA POLICIJO NEPOGREŠLJIVI

MKO. Kratica, ki v policijski notranji, pa tudi zunanji javnosti vzbuja zanimanje in spoštovanje. Čeprav v resnici redko kdo dobro pozna delo kriminalistov mobilnih kriminalističnih oddelkov (MKO), pa vsakdo, ki je zanje že slišal, ve, da gre za dekleta in fante, ki opravljajo ene najzahtevnejših in najnevarnejših nalog v policiji, kot so izvajanje prikritih preiskovalnih ukrepov, sodelovanje pri varovanju ogroženih oseb, bliskovita prijetja nevarnih kriminalcev itd.

Kriminalisti MKO redko predstavljajo svoje delo zunanji javnosti. Ko pa to storijo, je zanimanje za ogled njihovih predstavitev izjemno veliko, prav tako navdušenje nad njihovo usposobljenostjo in usklajenostjo delovanja. Fotografija je s predstavitev na sejmu SOBRA leta 2018.

Pogosta, a največkrat napačna predstava o njih je, da so MKO-jevci, kot jih pogovorno imenujemo, povsem »zunajserijski«, neukrotljivi, tetovirani in nosijo nenavadne pričeske. Ob stiku z njimi človek presenečeno ugotovi, da po videzu ne izstopajo, nemalokrat so celo povsem neopazni. So umirjeni in preudarni, zanje je značilno stabilno odzivanje na vse – na vprašanja, presenečenja in dogajanje v okolici. Slednjo opazujejo neopazno, a v resnici ves čas in zelo pozorno. Nikakor pa ne morejo skriti samozavestne drže, močne življenjske energije in popolne, zares popolne predanosti svojemu delu. Ko gre za to področje dela, stavek, da je biti policist način življenja, dobi povsem novo dimenzijo.

Tako v svetu kot pri nas MKO sestavljajo kriminalisti v civilu, ki delujejo kot patrulje oziroma manjše ali večje skupine za izvajanje neposrednega nadzora kriminalnih žarišč. Predvsem delujejo kot enote za izvedbo zased, različnih preventivnih in preiskovalnih ukrepov, poostrenih nadzorov, varnostnih akcij, nalog z uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov, zaključnih akcij in pri drugih varnostno tveganih postopkih kriminalistične policije. Policije v svetu vse od zgodnjih sedemdesetih let prejšnjega stoletja tovrstne enote uporabljajo v večjih mestih ali na širših območjih za opravljanje najzahtevnejših in specifičnih kriminalističnih operativnih nalog. Z ustanovitvijo prvih mobilnih

kriminalističnih oddelkov v letu 1992, takrat še kot skupin za nadzor prostora, smo tudi v Sloveniji pridobili nove, visokomobilne in operativno izjemno sposobne enote, kakršnih policija do takrat ni poznala.

Zgodovina ustanovitve, razvoja in delovanja MKO

Na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja se je začel kazati trend povečanja kriminalitete in spreminjanja njene strukture, kar je zahtevalo oblikovanje drugačnih enot. Kadrovska zasedba tedanje kriminalistične policije ni omogočala, da bi se služba poleg preiskovanja kaznivih dejanj ukvarjala s

poostrenim nadzorom kriminalnih žarišč in proaktivno preprečevalno dejavnostjo, čeprav je bilo to nujno potrebno. Pomanjkanje usposabljanj, neustreznost uporabljanih taktik, pa tudi pomanjkanje opreme so prispevali k temu, da dotedanje skupine področno specializiranih kriminalistov – razen skupin za tajno opazovanje in sledenje – niso bile ustrezne za opravljanje določenih specifičnih kriminalističnih nalog, kot so zahtevnejše zasede, zaključne akcije, ad hoc prijetja nevarnih osumljencev, učinkovito izvajanje različnih prikritih metod in ukrepov proti kriminalnim krogom, kakovostno zavarovanje operativnih kombinacij, mobilnost po celotni državi itd. V Upravi kriminalistične službe Ministrstva za notranje zadeve so v letih 1990 in 1991 temeljito proučili izkušnje tovrstnih enot v tujini, še zlasti v Nemčiji, Italiji, Avstriji, Veliki Britaniji, Franciji in ZDA. Ugotovili so, da bo treba nekatere, za naš prostor uporabne izkušnje čim prej implementirati v prakso.

Tako so leta 1991 v tedanji Upravi kriminalistične službe in vodstvu Ministrstva za notranje zadeve zaradi prilagajanja novim oblikam kriminalitete sprejeli odločitev, da

je treba oblikovati tudi skupine za nadzor prostora (SNP). Projekt je začel leta 1992 z novo organizacijo in sistemizacijo tedanjih uradov kriminalistične službe Uprave za notranje zadeve (UNZ), ki sta začeli veljati 1. januarja 1992, ko so bila v UNZ Ljubljana, Maribor in Celje formalno sistemizirana delovna mesta skupin za nadzor prostora. Dejansko so bile enote projektno vzpostavljene in kadrovsko popolnjene 1. oktobra 1992, ko je prva skupina začela enomesečno usposabljanje, 2. novembra 1992 pa so skupine začele operativno delovati.

Projekt uvajanja SNP je bil končan v aprilu 1994. Zaradi utemeljenih potreb je bila ob njegovem zaključku ustanovljena še skupina na UNZ Koper. Ker namen ustanovitve SNP ni bil le nadzor prostora, temveč tudi opravljanje drugih specifičnih kriminalističnih nalog, so se v aprilu 1994 SNP preimenoval v mobilne kriminalistične skupine (MKS). Do 16. oktobra 1996 so MKS delovale na podlagi pravilnikov, projektnih in drugih uradnih gradiv, na omenjeni dan pa je takratni minister za notranje zadeve izdal strokovno navodilo o nalogah in organizaciji dela MKS. V letu 2004 so se enote preoblikovale,

preimenoval v mobilne kriminalistične oddelke (MKO) in v letu 2009 kadrovsko močno okrepile. Sredi novembra 2012 sta bili formalno sistemizirani še enoti v Kranju in Novem mestu, maja 2015 pa še enota v Murski Soboti.

V celotnem obdobju delovanja so enote strokovno rasle in se razvijale na številnih delovnih področjih ter bile še posebno učinkovite pri težavnem pridobivanju kakovostnih operativnih informacij in podatkov, zbiranju pomembnih dokazov za uspešno procesiranje in sojenje v kazenskih postopkih zoper številne prave kriminalce, izvajanju prvih nujnih ukrepov po storjenih hujših

Na slovesnosti ob 30-letnici svojega obstoja in delovanja, ki so jo praznovali letos maja v Vadbenem centru Gotenica, so kriminalisti MKO pripravili dinamično predstavitev svojega dela.

kaznivih dejanjih, načrtovanju in izvajanju kriminalističnih zased, izvajanju prikritih preiskovalnih ukrepov in tajnih opazovanj, še posebno pa pri izvajanju zaključnih akcij. Poleg vsakodnevnih rednih operativnih akcij je vsako leto izvedenih na stotine različnih kompleksnejših oziroma zahtevnejših operativnih aktivnosti v okviru kriminalističnih preiskav, t. i. operativnih kombinacij.

Vsakdanjik kriminalistov MKO: 24-urna pripravljenost in številne nevarnosti ob postopkih s kriminalci

Štiriindvajseturna pripravljenost, pozorno opazovanje, izvajanje taktik in operacij ter vsakodnevna nevarnost ob postopkih z različnimi kategorijami osumljencev, najpogostejše z nevarnimi osumljenci. Vse to je bil in je vsakdanjik kriminalistov MKO. »Odlična usposobljenost, visoka strokovnost in zakonitost postopkov, dobro načrtovanje nalog, usklajenost ekip MKO, velika pripadnost službi in kolegalnost med kriminalisti so temeljni razlogi, da kljub izjemni nevarnosti tega dela med opravljanjem nalog v MKO nismo imeli ene smrtno žrtve med kriminalisti MKO in niti enega resneje ranjenega kriminalista,« je povedal Robi Ribič, koordinator MKO v vodstvu Uprave kriminalistične policije.

Temeljno poslanstvo kriminalistov MKO je sodelovanje pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj. Delo opravljajo na območju svojih policijskih uprav, pa tudi drugod po državi in s pogosto izmenjavo kadra med posameznimi enotami. Njihove naloge zajemajo:

- nadzorovanje kriminalnih žarišč in varnostno obremenjenih območij ter pridobivanje podatkov in operativnih informacij,
- sodelovanje pri izvajanju prikritih preiskovalnih ukrepov, izvajanje opazovanja, zased, poostrenih nadzorov, varnostnih in preostalih akcij za zmanjševanje kriminalitete in prijemanje storilcev,
- sodelovanje v zaključnih akcijah in izvajanje varnostno tveganih postopkov kriminalistične policije,
- so prvi posredovalci v primerih pojava aktivnega strelca,
- izvajanje varovanja prevoza oseb in prepovedanih substanc ter vrednostnih pošilk,

- sodelovanje pri izvajanju programov usposabljanja s svojega delovnega področja.

Delo teh enot je pri nas, pa tudi širše v regiji in EU, nepogrešljivo za uspešno spopadanje policij z novimi varnostnimi izzivi, kot so pojav številnih kriminalnih žarišč, dobro organiziranih kriminalnih združb, mobilnih kriminalnih skupin in različnih resnih oblik kriminala, predvsem z elementi čezmejne kriminalitete. Povezujejo in dopolnjujejo se z drugimi bolj ali manj sorodnimi specialnimi oblikami policijskega delovanja, da se tako dosega kar največ sinergije v boju s kriminaliteto v domačem in čezmejnem okolju. Bistvene prvine pri tem so: dobra mobilnost, fleksibilnost, dobra usposobljenost, pripadnost in hrabrost pripadnikov ter seveda dobra oprema. »Vložek v doseženo znanje in usposobljenost pripadnikov naših enot se je ob dobrem delu obrestoval tudi pri nesebičnem prenosu znanja in izkušenj na kolege policiste in kriminaliste z drugih področij dela,« je povedal Ribič.

Usposabljanje mobilnih kriminalističnih oddelkov

Vsak policist, ki želi delati v MKO, mora pred tem najmanj tri leta in pol opravljati naloge v drugih operativnih enotah policije, pri čemer je povprečje dejansko več kot šest let. Ob prihodu v enoto mora opraviti osnovni tečaj, ki traja štiri tedne. Na tečaju teoretično in praktično obdelajo vse vsebine delovnega področja. Kot predavatelji in inštruktorji sodelujejo kompetentni strokovnjaki za posamezne zvrsti kriminalističnega dela in dela MKO. Kriminalisti opravijo tudi več praktičnih vaj, taktičnih urjenj in operativnotaktičnih vaj, ki temeljijo na bogatih izkušnjah dolgoletnega praktičnega dela MKO. Po opravljenem začetnem tečaju kriminalist še najmanj eno leto opravlja naloge pod vodstvom vodje patrulje. V tem času se sistematično, vsaj še enkrat tedensko, usposablja v svoji enoti.

Ker je delovno področje kompleksno, začetni tečaj zagotovi le osnove za začetek dela v enoti. Največ se v resnici naučijo s postopnim sodelovanjem pri opravljanju različnih operativnih nalog, od lažjih do zahtevnejših. Kriminalist MKO je dejansko usposobljen šele po dobrem letu neposrednega opravljanja nalog. Nato se vsako leto udeleži rednega petdnevnega usposabljanja. Vsaka enota ima najmanj trikrat mesečno

še svoje usposabljanje, ki vsebuje vse teme delovnega področja, pri čemer je velik poudarek na samoobrambi, pridobivanju in vzdrževanju fizične kondicije, izvajanju policijskih pooblastil in vadbi različnih praktičnih postopkov. Pomemben element usposabljanja in neposredne izmenjave izkušenj je tudi kadrovanje policistov iz različnih policijskih enot, ki imajo specifično znanje in delovne izkušnje.

Kriminalisti mobilnih kriminalističnih oddelkov se nenehno usposabljujejo tudi z drugimi enotami policije, kot so Specialna enota, Center za varovanje in zaščito, Uprava kriminalistične policije itd. Tovrstni tečaji in usposabljanja nudijo pridobivanje znanja iz kriminalističnega tečaja, tečaja za uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov in posebnih veščin, ki so v domeni pripadnikov specialnih policijskih enot in preostalih specializiranih enot policije. Širok nabor znanja in veščin ter uigranost ekip se izrazijo takrat, kadar je potrebno hitro in usklajeno posredovanje pri hujših kaznivih dejanjih.

Posamezni kriminalisti MKO so se usposabljali na različnih tečajih doma in v tujini. Enote MKO so poleg usposabljanja z enotami iz Nemčije, Francije, Avstrije, Slovaške, Italije, Srbije in BiH sodelovale tudi na usposabljanjih, ki so jih organizirali DEA, FBI in predstavniki angleške policije. Na podlagi analiziranja lastnih, precej bogatih izkušenj delovanja MKO, analiziranja večjih operativnih akcij celotne kriminalistične policije in ob implementaciji tujih izkušenj, pridobljenih na hospitacijah, usposabljanjih, seminarjih in konferencah v tujini, je bila razvita zelo dobra metodologija usposabljanj. Slednja se vedno izvajajo na podlagi tekočih potreb operative. Pri aktivnostih se upoštevajo in v delo sistematično vgrajujejo za naš prostor uporabne izkušnje in na novo razvite taktike.

Sodelovanje s tujimi enotami je odlična priložnost za prenos znanja

MKO so enakovredni primerljivim oddelkom sodobnih evropskih policij, o čemer smo se prepričali tudi ob hospitacijah v številnih tujih enotah in pri skupnih operativnih aktivnostih. Tako kot pri ustanovitvi enot smo si tudi pri nadaljnjem razvoju delovanja pomagali s številnimi tujimi gradivi in analizami ter upoštevali izkušnje podobnih enot v Nemčiji, Avstriji, Veliki

Britaniji, Italiji, Franciji, ZDA in številnih drugih evropskih državah.

V različnih enotah smo hospitirali in pridobivali pomembno večdisciplinarno znanje in izkušnje. Pripadniki istovrstnih enot iz Nemčije, Francije, Slovaške, Velike Britanije, Avstrije in Zahodnega Balkana so nam vračali obiske ter sodelovali pri organizaciji in izvedbi usposabljanj naših enot. Posebno aktivno je operativno sodelovanje z nemškimi enotami MEK in avstrijskimi enotami EGS različnih zveznih dežel teh držav, slovaško enoto NAKA in enotami iz držav Zahodnega Balkana.

Četudi jih ne vidimo, vemo, da predano skrbijo za našo varnost

Po besedah Robija Ribiča, koordinatorja MKO v vodstvu Uprave kriminalistične policije, so bili MKO ustanovljeni zaradi boja proti naraščajoči kriminaliteti, bliskovitega razvoja kriminalnih združb, operativnih potreb na področju specifičnih kriminalističnih postopkov in primerljivosti s tujino, ki je take enote uspešno uporabljala že vrsto let. »Policija ima danes sodobne oddelke, ki opravljajo skupinsko akcijsko delo kriminalistov, ki zahteva hitro odzivanje, visoko mobilnost, fleksibilnost, specifično znanje in veščine, posebne taktike in tudi posebno opremljenost. Njihovo delovanje omogoča nenehno operativno razpoložljivost, kar pomeni močno podporo kriminalističnim preiskovalnim oddelkom na ravni SKP PU in UKP GPU. Ravno zelo zahtevne in nevarne naloge v kriminalnih žariščih, na varnostno obremenjenih območjih in v urbanih okoljih, pri katerih je policijski nasprotnik homogena, uigrana in organizirana kriminalna združba, zahtevajo tudi na strani policije uigrano, taktično usposobljeno, fizično sposobno in sodobno opremljeno enoto operativcev,« je povedal Ribič.

»Pri oblikovanju in razvoju teh enot je bilo naše vodilo tudi, da ni dovolj, če policija zoper kriminalne kroge odločno deluje le ob spektakularnih akcijah, temveč da se pomembne bitke zoper kriminaliteto dobivajo tudi z manjšimi vsakodnevnimi akcijami. Visoka raven takšnega delovanja je bila dosežena z leti sistematičnega dela in usposabljanja doma in v tujini. Zelo veliko so k temu prispevali tudi močna volja, profesionalizem, entuziazem, prostovoljno odzivanje na potrebe službe in nadpovprečna delovna zagnanost vseh generacij operativcev MKO. Kriminalistke in kriminalisti,

KRIMINALISTI MKO O SVOJEM DELU

Pet kriminalistov mobilnih kriminalističnih oddelkov smo povprašali o njihovih izkušnjah in doživljanju svojega poklica. Objavljamo njihove izjave, ki zaradi poklicnih zahtev in njihove varnosti ostajajo anonimne.

»ČE DELAŠ ZAKONITO IN STROKOVNO, TUDI STORILCI RAZUMEJO, DA LE OPRAVLJAŠ SVOJE DELO«

Kako nevarno je vaše delo?

»Zelo. Številne situacije so izjemno tvegane in že same po sebi pomenijo nevarnost za poškodbe, morda celo za življenje. A z nenehnim usposabljanjem smo določeno znanje in veščine izpilili do popolnosti, ekipe delujejo usklajeno in ve se, kaj mora kdo storiti, zato ne prihaja do šumov v komunikaciji ali do zmede, s tem pa tudi ne do pogostih ali resnih poškodb.«

Ste bili zaradi takih ali podobnih situacij kdaj deležni tudi groženj ali povračilnih maščevalnih ukrepov?

»Zgodi se tudi to, da nam grozijo. A največkrat – in morda bo marsikoga ta odgovor presenetil – so tudi kriminalci povsem normalni ljudje, ki so pač svojo pot do uspeha ali le preživetja poiskali v kriminalnih poslih. Ker svoje delo opravimo korektno, zakonito in strokovno, niti ni razloga za to, da bi se nam maščevali. Večinoma razumejo, da le opravljamo svoje delo in da se ne gremo osebne vojne proti njim. V nekem čudnem smislu se v določenem trenutku med nami in njimi vzpostavi zrel odnos.«

ki delujejo v MKO, pri svojem delu kažejo najvišjo mero pripadnosti, samoiniciativnosti in volje do dela ter pridobivanja novega znanja. Nanje smo lahko izjemno ponosni,« je povzel Ribič.

Cilj kriminalistične policije je tudi v prihodnje stremeti k visoki usposobljenosti, strokovnosti in zakonitosti nalog MKO, ki bodo samozadostno delovali v vseh nalogah, ki jih opravlja kriminalistična policija, predvsem s področja pregona organiziranega kriminala in v visoko rizičnih postopkih.

Kriminalisti MKO, ki delujejo v civilu in so očem javnosti skriti, so del policijske strukture. Ne vidimo jih, a pomirjujoče je že dejstvo, da vemo, da so tam nekje, da se bodo hitro odzvali, ko gre zares, in da bodo, zavezani svojemu poslanstvu, kar najbolje poskrbeli za varnost vseh nas!

Besedilo: Robi Ribič, Uprava kriminalistične policije GPU, in Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: Andraž Šegš, SOJ SGDP GPU, arhiv Policije in Pomurski sejem

»DEL NAŠEGA POKLICA JE TUDI VARNOSTNA KULTURA V ZASEBNEM ŽIVLJENJU«

Zaradi narave dela morate biti pred očmi javnosti dosledno skriti.

»V zakonsko določenih nalogah imamo sicer maskirne maske, v nekaterih nalogah pa ne. So trenutki, ko prideš v stik z osumljencem in vidi tvoj obraz. Trudimo se, da bi zaposleni v MKO čim dlje ostali prikriti in neprepoznavni ter tako ne bi razkrili svojega dela. Če kriminalna združba razkrije tvojo identiteto, obstaja zelo malo možnosti, da boš še lahko opravljal to delo. Da se to ne bi zgodilo, moramo skrbeti tudi sami.

Ena od prvih stvari, ki se jih novi kriminalisti MKO naučijo na usposabljanjih in ob prihodu v enoto, je tudi dosledno spoštovanje varnostne kulture v zasebnem življenju. V času številnih družbenih omrežij ni težko povezati informacij in fotografij ter razkriti identiteto posameznih kriminalistov. Zato moramo paziti, da se ne izpostavljamo, ne objavljamo svojih fotografij na spletu, neznanecem ne razkrivamo, kakšno delo opravljamo, itd. To je izjemno, izjemno pomembno.«

Kako pa znancem, sosedom in prijateljem odgovarjate na vprašanje, kje delate?

»Ne pojasnjujemo. Ne skrivamo, da smo zaposleni v policiji, temveč le zamolčimo podrobnosti. Prav stavek tipa *ne smem povedati* bi namreč pri kom vzbudil dodatno radovednost ali sum. Naši ožji družinski člani vedo, da delamo kot kriminalisti, vendar tudi z njimi ne delimo podrobnosti. To je namreč edina prava profesionalna drža, s katero varujemo informacije, skrbimo za njihovo varnost in nenazadnje tudi za svojo.«

»NAJTEŽJE JE, KO SO PRISOTNI OTROCI«

Katere so tiste situacije, ki so tudi za vas, ki ste navajeni vsega, najbolj pretresljive in se trdovratno zasidrajo v spomin?

»Tiste, v katerih so vpletene ranljive skupine, denimo otroci. Včasih naše delo zahteva nenaden, nepričakovan in precej nasilen vpad v objekt, da bi denimo opravili prijetje nevarnih storilcev. Sicer se vedno trudimo nalogo opraviti tako, da poskrbimo za varnost oseb, ki bi lahko bile takrat prisotne, pa naj bo to na javnem kraju ali v zasebnih prostorih. Ne moremo pa mimo tega, da so nekateri naši postopki, ravno zaradi elementa presenečenja in dinamike, izjemno dramatični in stresni. Celó za same storilce, še bolj pa za preostale prisotne. Včasih se zgodi, da storilca primemo na domu, kjer so prisotni tudi otroci, ki so priča temu dogodku. Še huje pa je, če sta v kriminalne posle vpletena oba zakonca. Po njunem prijetju otroke odpelje center za socialno delo. Takrat se nam trga srce.«

»FLEKSIBILNOST, DOBRA USPOSOBLJENOST IN HRABROST«

Ali je mogoče določiti lastnosti, ki jih morajo imeti kriminalisti MKO?

»Veliko jih je. Zagotovo je najpomembnejša med njimi fleksibilnost. MKO namreč opravlja skoraj vse policijske naloge. Nekatere naloge so načrtovane, spet druge se zgodijo hipoma in zahtevajo našo prisotnost.

Kriminalist MKO mora zato znati praktično vse: praktični postopek, vpad v objekt, prijetje nevarne osebe, ravnanje s kratkocevnim in dolgocevnim orožjem, prikrite preiskovalne ukrepe, ki jih je v zadnjem času zaradi naraščajoče organizirane kriminalitete veliko in zajemajo tri četrtine našega dela, več mora biti tudi hitre in zahtevne vožnje ter ustavljanja pobeglega in oboroženega storilca, ki se aktivno upira, itd. Sposoben se mora biti izjemno hitro prilagoditi potrebam dela, torej bliskovito zamenjati svojo vlogo, opremo, pa tudi stanje uma. Lahko v enem trenutku opravlja opazovanje, ki je bolj pasivno in zahteva zlitje z okolico, že naslednji trenutek pa v zaščitnem jopiču 'leti' na kraj, kjer nekdo grozi, da bo postrelil polovico trgovskega centra. Takšna strelska situacija se lahko prelevi v novo varnostno grožnjo, denimo v pobeg strelca, ki z 200 km/h beži po regionalnih cestah in ogroža še naključne mimoidoče. Ko ga varno ustavimo, pa je treba opraviti še njegovo prijetje.

Ne sme te biti strah in vedeti moraš, kaj je tvoje delo. Bistvo MKO-jevcev je ravno v tem, da se hitro odzovemo in da takrat, ko ni časa za premislek, brez zamudnega dogovarjanja usklajeno in uspešno opravimo vse naloge, ki jih zahteva neka situacija. Tako včasih kot prvi posredovalci rešimo zadevo še pred prihodom preostalih policijskih enot, velikokrat pa smo jim v pomoč in naloge uspešno opravimo skupaj. Da ne bo pomote, vse naštetó so naloge policije, ki jih opravljamo vsi. Glede na to, kaj je namen MKO, pa se trudimo učinkovito opraviti čim več tovrstnih nevarnih postopkov in tako kolegom iz drugih, predvsem splošnih policijskih enot, prihraniti določene nevarne situacije, saj smo bili v primerjavi z njimi deležni precej več zelo specifičnih usposabljanj.«

»PRIPADNOST POSLANSTVU IN KOLEKTIVU JE NUJNA, NI PROSTORA ZA INDIVIDUALIZEM«

»Kriminalist MKO mora biti predvsem kolektiven človek. Individualizma to področje dela ne prenaša. Kolektiv te mora vzeti za svojega in obratno. Med nami morajo vladati razumevanje, pripadnost kolektivu in skupnemu poslanstvu ter pripravljenost, da si pomagamo. Nič nam ni težko narediti, zlasti ker se zavedamo, zakaj to počnemo. To delo moraš imeti rad, biti ti mora izziv, kar v resnici ni težko, saj je vsak dan nekaj novega. Adrenalin ta poklic dela zanimiv, dobra organizacijska klima pa pripomore k temu, da greš z veseljem v službo, da imaš podporo, ko je težko, in da službo doživljaš kot način življenja. V tem poklicu res velja, da se zasebno življenje v celoti prilagaja službi, in ne obratno, in to tako zaradi narave dela kot tudi zaradi nepredvidljivih delovnikov. Na to moraš biti pripravljen.«

ZADOVOLJIVO PSIHOFIZIČNO STANJE POLICISTA OSNOVA ZA USPEŠNO OPRAVLJANJE POKLICA

MOČ JE POISKATI POMOČ

POLICIJSKI ZAUPNIKI NAM POMAGAJO ŽE DOBRO DESETLETJE

V dobrem desetletju od maja 2012, ko so policijski zaupniki v slovenski policiji uradno začeli opravljati svoje delo, je sistem policistov zaupnikov dodobra zaživel. Če so se v prvih letih še srečevali z neutemeljenim predsodkom, da je poiskati pomoč in podporo izraz šibkosti, se je to do danes že precej spremenilo. Enako kot psihologi so tudi policijski zaupniki v letih svojega delovanja uspešno premagali takšno miselnost in pomoč približali zaposlenim. Večina zaposlenih, ki se znajde v takšni ali drugačni stiski ali stresu, tako zdaj že ve, na koga se lahko obrne za svetovanje ali razbremenilni pogovor. Kot se je izkazalo, sistem zaupnikov dobro deluje prav zato, ker se policisti pogosto lažje odločijo za stik z nekom, ki prihaja iz njihovih lastnih vrst in ima morda tudi sam podobne delovne in življenjske izkušnje.

Stres v našem življenju

Stres je vključen v dobršen del našega vsakdana in večinoma izhaja iz vrste dela, ki ga opravljamo, iz nenehno spreminjajočega se okolja in iz odnosov, v katere smo vpeti. Dotakne se lahko vsakogar, saj nihče ni povsem imun proti njemu. Nameniti mu je treba pozornost, se mu prilagoditi in ga kot takega tudi sprejeti.

Nevarno delovno okolje, neprimerna oprema, toksični medsebojni odnosi, različni pritiski, dolgi delovniki, včasih kratki in nerazumni roki za pripravo pisnih izdelkov in podobno pri marsikom povzročajo veliko tesnobe in stresa. Če k temu dodamo še nezdrav življenjski slog, ki ga povezujemo s pomanjkanjem telesnih aktivnosti, nerednim

bioritmom, nezdravo in neredno prehrano, nezadostnim spanjem in drugimi, tudi škodljivimi razvadami (kajenje in uživanje alkohola), nastane kombinacija, ki lahko marsikoga pahne v polje bolezni. Upoštevati je treba tudi, da stres ni nujno vedno negativen – lahko je namreč pozitiven, tak, ki nam v določenih trenutkih da življenjski zagon, nas motivira in nam da novo energijo.

Stres v policiji

Zadovoljivo psihofizično stanje policista je nesporno osnova za uspešno opravljanje poklica. Številne raziskave po vsem svetu pričajo, da je poklic policista eden izmed najstresnejših poklicev. S stresnimi situacijami se srečujemo prav vsak dan, zato je pomembno, da se znamo z njimi tudi

VARNOST

spoprijeti. Pri stresu je najpomembnejši način, kako se telo odzove na stresni dogodek. Stremeti je treba k temu, da se simptomi stresa prepoznajo čim prej in da mu je človek izpostavljen čim manj časa. Če stresa ne prepoznamo, ne omejimo in ne odpravimo vzrokov zanj, lahko začne pri človeku puščati (trajne) posledice.

Vsak posameznik se s stresom spopada po svoje. Eni se iz različnih vzrokov žal sploh ne borijo proti njemu, tisti drugi, ki se mu odločijo upreti, pa sami najdejo strategije, ki so se zanje izkazale kot najboljše za sproščanje oziroma omilitev posledic. Osnova človeškega življenja je zdravje, tako fizično kot tudi psihično. Za zdravje mora najprej poskrbeti posameznik sam, delodajalec pa mora zaposlenim nuditi takšno delovno okolje, ki ne povzroča težav z zdravjem. Korekten delodajalec se zaveda, da je le zdrav in zadovoljen delavec sposoben izpolniti zastavljene cilje organizacije ali podjetja.

Vsi ljudje se ne znajo in ne zmorejo spopasti s stresorji, ki ogrožajo njihovo zdravje, zato potrebujejo psihološko pomoč ali podporo. V policiji so se že pred tremi desetletji zavedali, da bi se bilo zaradi posebnosti dela oziroma poklica treba sistemsko lotiti nudenja psihosocialne pomoči za zaposlene. Vse z namenom, da bi se jim nudila specifična oblika pomoči, ki bi jim pomagala premagovati vsakodnevne težave oziroma ki bi jim omogočala lažje spopadanje z vsemi travmatičnimi dogodki, ki se lahko zgodijo v delovniku slehernega zaposlenega v policiji.

Začetno prizadevanje za vzpostavitev psihološke pomoči v policiji

V naslednjih vrsticah je pripravljen kratek kronološki pregled aktivnosti, ki so se dogajale v slovenski policiji od osamosvojitve naprej. Vse začetne aktivnosti so bile odlične temelj za poznejšo vzpostavitev psihološke pomoči in podpore v policiji.

- Od leta 1995 je bila v Specialni enoti zaposlena psihologinja, ki je opravljala svetovanje in psihoterapijo s policisti zaradi posledic travmatičnih dogodkov, povezanih z opravljanjem policijskih nalog in drugih težav, ki niso povezane s policijskim delom.
- Leta 2005 se bile izdane Usmeritve ob psihičnih težavah delavcev, ki bodo še letos posodobljene in predstavljene vsem zaposlenim. Usmeritve so v pomoč delavcem policije pri reševanju težav, ki jih imajo policisti z uživanjem alkoholnih pijač, zlorabo nedovoljenih drog in drugih psihoaktivnih snovi, pa tudi z duševnimi motnjami, čustvenimi težavami in samomorilnim vedenjem.
- Leta 2006 so v Pravilnik o policijskih pooblastilih vnesli določbo, da mora policija v primeru hujših posledic ob uporabi prisilnih sredstev policistu nuditi psihosocialno pomoč. S spremembami v letu 2008 so zadevo nekoliko razširili in vnesli tudi možnost, da lahko za psihosocialno pomoč zaprosi tudi policist sam.
- Maja 2009 je vodstvo GPU na Policijski akademiji organiziralo strokovni posvet, na katerem so različni strokovnjaki v policiji, med katerimi so bili tudi psihologi, predstavili tovrstno problematiko. Na podlagi tega je bila s 1. decembrom 2009 organizirana 24-urna interventna psihološka pomoč, kar je pomenilo, da je bil psiholog dosegljiv 24 ur dnevno in vse dni v letu. Namen vzpostavitve interventne psihološke pomoči je bil takojšnja psihološka podpora in lajšanje čustvene stiske policistom ob doživljanju travmatskega dogodka. Psihološko pomoč je takrat izvajalo osem psihologov, zaposlenih na GPU in MNZ.

OBLETNICE

- Aprila 2010 je bila imenovana Delovna skupina za psihološko svetovanje in oskrbo policistov v policiji, sestavljena iz psihologov in drugih strokovnjakov v policiji. Njen cilj je bil po celotni državi vzpostaviti sistem policistov zaupnikov. V letu 2010 je vodstvo policije izdelalo merila in začelo selekcijski postopek za vzpostavitev delovanja sistema zaupnikov. Javilo se je 61 kandidatov in kandidatke, od katerih je bilo po opravljenem selekcijskem postopku izbranih 18 policistov zaupnikov (obeh spolov). Po opravljenih usposabljanjih, ki so trajala dve leti, so policisti zaupniki 29. maja 2012 s svečano podelitvijo potrdil o zaključenem usposabljanju pri takratnem generalnem direktorju policije Janku Goršku tudi uradno pridobili status policijskega zaupnika in se s tem pridružili psihologom pri nudenju psihološke pomoči in podpore zaposlenim.
- Na podlagi tretjega odstavka 65. člena Zakona o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13) je konec junija 2013 začel veljati Pravilnik o psihološki pomoči in psihološki podpori uslužbencem policije (Uradni list RS, št. 51/13 z dne 14. junija 2013), ki je bil v letu 2023 spremenjen in dopolnjen s Pravilnikom o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o psihološki pomoči in psihološki podpori uslužbencem policije (Uradni list RS, št. 20/23 z dne 15. februarja 2023). Pravilnik psihološko pomoč opredeljuje kot znanstveno in strokovno utemeljeno dejavnost za pomoč uslužbencem policije v duševni stiski, ki jo izvaja psiholog, psihološko podporo pa kot dejavnost policijskega zaupnika za pomoč uslužbencem policije v duševni stiski.

Usposobljenost policijskih zaupnikov in področje njihovega dela

Področje dela psihologov in policijskih zaupnikov je opredeljeno v prej omenjenem pravilniku, ki določa in utemelji tudi termine in postopke ter – kar je zelo pomembno – med psihologom in uporabnikom vzpostavlja tako imenovani zaupni odnos, ki ga opredeljuje kot odnos med psihologom in uslužbencem policije. V tem odnosu se spoštuje načelo poklicne tajnosti, smiselno pa velja tudi za policijskega zaupnika (tudi njegov odnos z uporabnikom je zaupen).

Policija se je s pravilnikom obvezala zagotavljati 24-urno nujno psihološko pomoč, delovanje psihologov in policijskih zaupnikov v policiji, izvedbo preventivnih programov, namenjenih obvladovanju psihičnih obremenitev, izvedbo usposabljanja policijskih zaupnikov s področja obvladovanja psihičnih obremenitev ter pogoje za delo in strokovni razvoj izvajalcev psihološke pomoči in psihološke podpore.

Policijski zaupnik, ki ga pravilnik opredeljuje kot uslužbenca policije, je v policiji končal program oblikovanja socialnih, osebnostnih in strokovnih kompetenc. Zaupniki izvajajo psihološko podporo v obliki svetovanja ali razbremenilnega pogovora, pri čemer sodelujejo s psihologi. Pomembno je poudariti, da ima psihološka podpora, ki jo policijski zaupnik zagotavlja zaposlenim, prednost pred drugimi nalogami. Uporabnik do zaupnika lahko pride na več načinov: osebno, po telefonu ali po elektronski pošti. Stiki vseh zaupnikov so objavljeni na intranetu policije.

Za policijske zaupnike je bilo torej prelomno leto 2012, pravzaprav 29. maj, ko so tudi uradno, formalno začeli opravljati svoje delo. Ker je skupina živa tvorba, se število

policijskih zaupnikov ves čas spreminja. Da skupina lahko normalno deluje, se občasno poiščejo novi kandidati za zaupnike, ki opravijo usposabljanje, razdeljeno na praktični in teoretični del. Program je verificiran in sestavljen tako, da kandidat razvija socialne, osebnostne in strokovne kompetence. Operativni cilji programa zajemajo naslednja usposabljanja:

- komunikacija in obvladovanje konfliktov,
- timsko delo,
- sporočanje slabe novice,
- obvladovanje stresa,
- obvladovanje stresa v kritičnih situacijah,
- intervizija obravnavanih primerov in nudenja psihološke pomoči zaupnikom.

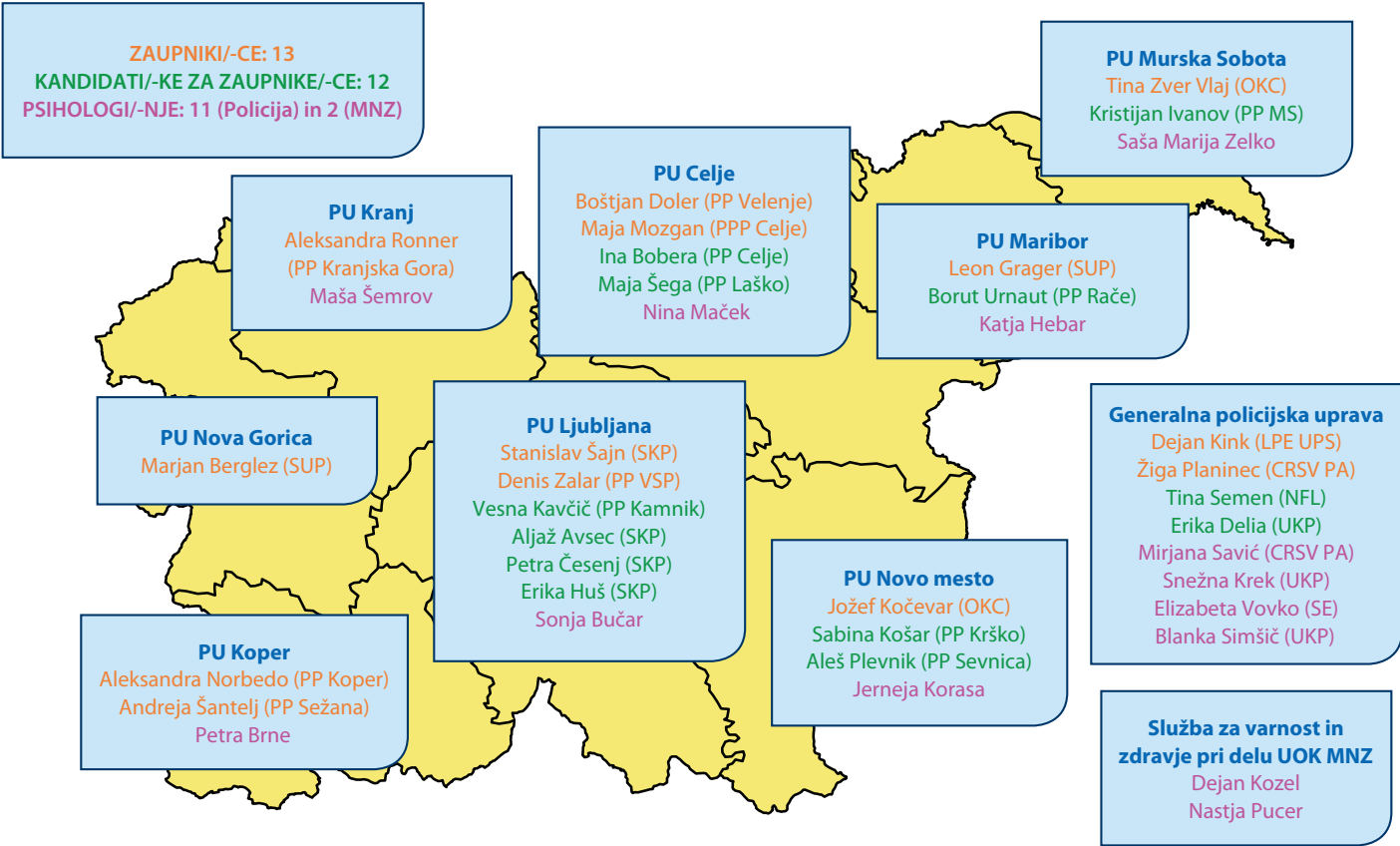
Preglednica: Število zaupnikov, ki so nudili psihološko podporo, po letih

Leto	2018	2019	2020	2021	2022
Število zaupnikov	23	23	18	18	26

Preglednica: Število obravnav policijskih zaupnikov od leta 2011

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Obravnave	95	90	110	242	239	210	238	207	192	252	197	216

Preglednica: Zaupniki in kandidati po policijskih upravah in notranjih organizacijskih enotah (marec 2023)

Policijski zaupniki v številkah

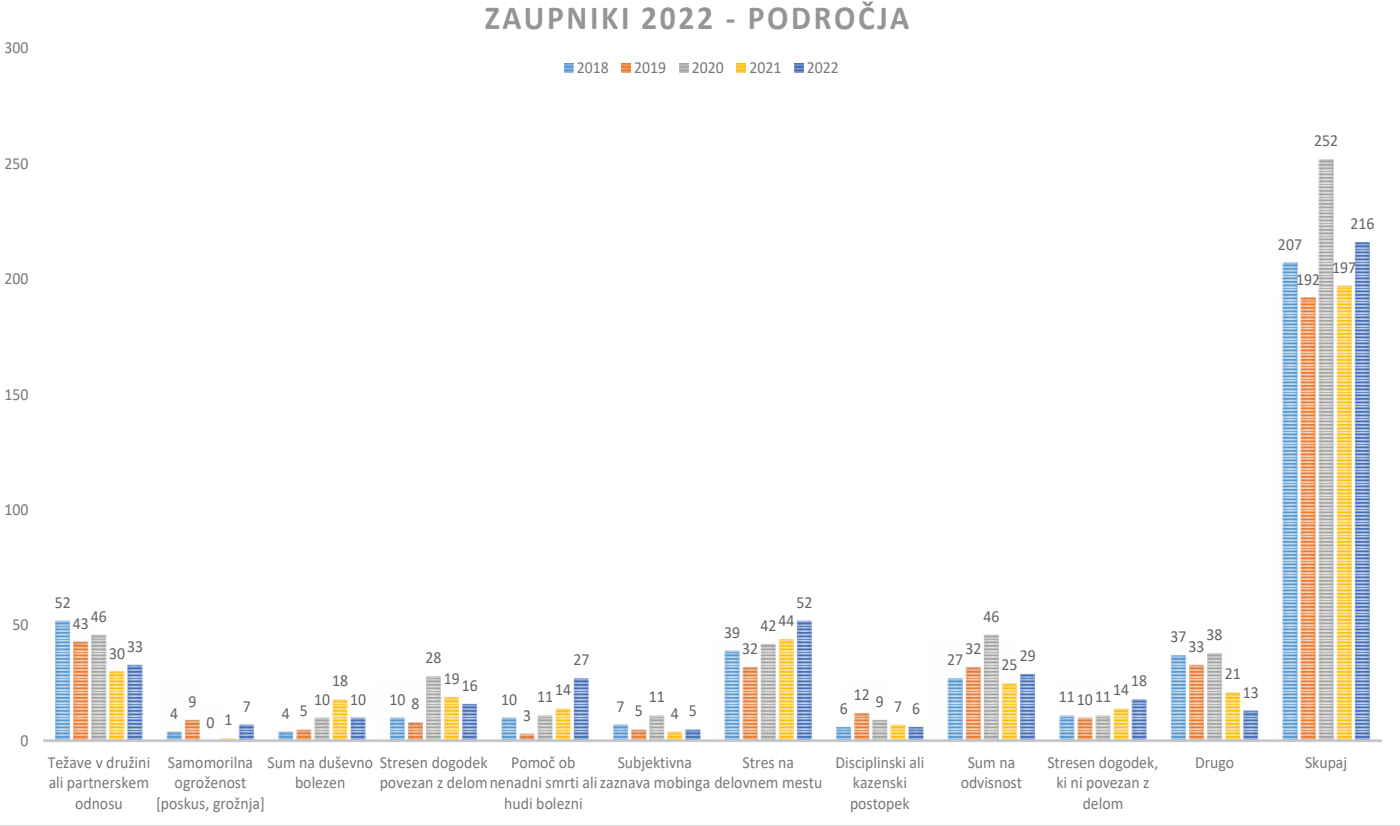
Število zaupnikov se iz leta v leto spreminja. Psihološko podporo trenutno nudi 13 policijskih zaupnikov in 12 kandidatov za policijske zaupnike. 13 jih primarno delo opravlja na lokalni ravni.

Poudariti je treba, da so policijski zaupniki uslužbenci policije, ki sicer opravljajo delo na različnih delovnih mestih, sredi različnih notranjih organizacijskih enot policije, kot zaupniki pa nastopijo, ko uporabnik potrebuje psihološko podporo in se zaradi tega obrne nanje. Pomembno je tudi poudariti, da psiholog, s soglasjem uporabnika, o svojih ugotovitvah obvesti vodjo policijske enote, v katero je obravnavani razporejen, če bi bilo lahko zaradi obravnavanega dogodka ogroženo zdravje uslužbenca policije, brez njegovega soglasja pa, če bi bilo ogroženo življenje.

Moč je poiskati pomoč

Policisti zaupniki so se v prvih letih delovanja večkrat srečevali z neutemeljenim predsodkom, da je poiskati psihološko pomoč ali podporo nekaj slabega, pravzaprav izraz šibkosti tistega, ki je to pomoč poiskal. Psihologi in policijski zaupniki so tako v letih svojega delovanja to pomoč

Grafikon: Število obravnavanih primerov policijskih zaupnikov med letoma 2018 in 2022. Vodenje statističnih podatkov je sicer anonimno. Policijski zaupnik mora o vsakem novem primeru nudenja psihološke podpore obvestiti psihologa in mu navesti le razlog nudenja psihološke podpore.

približali zaposlenim in trenutno večinsko mnenje zaposlenih je, da podpirajo psihološko dejavnost v policiji. Delovna skupina za nudenje psihološke pomoči in podpore v policiji je za svoje delo izbrala moto »Moč je poiskati pomoč«. V 21. stoletju bi morali preseči ozkoglednost nekaterih zaposlenih in navidezno mačistično držo zamenjati za dejstvo, da policistu ni treba biti superjunak, ki ne sme kazati svojih čustev. V policiji je, tudi zaradi korektnega dela delovne skupine, počasi prevladalo prepričanje, da je edino pravilno, da si policist, ki potrebuje psihološko pomoč ali podporo, to tudi poišče in tako naredi prvi korak k izboljšanju svojega zdravstvenega stanja.

Vodje enot morajo prevzeti svoj del odgovornosti pri vodenju in zagotavljanju optimalnih razmer za delo, kamor nenazadnje spada tudi psihofizično stanje sodelavcev. Ko vodje opazijo, da ima sodelavec kakršne koli težave, bi morali v slogu odličnega vodenja enote pristopati k sodelavcu s ciljem, da mu pomagajo. Dobro kondicijo in zgledno psihofizično stanje zaposlenih je treba obravnavati tudi z vidika kadrovske podhranjenosti policije. Vsi se moramo zavedati, da policija za svoje delovanje potrebuje zdrave delavce, zato Delovna skupina za psihološko pomoč in podporo v policiji sistematično spremlja in preučuje dejavnike, ki negativno vplivajo na zaposlene. Ti so zaradi narave policijskega dela izpostavljeni številnim dejavnikom tveganj za razvoj poklicnega stresa, zato se njihovo delo razlikuje od dela drugih državnih uradnikov.

Vsakdo lahko kadar koli poišče pomoč

Vsak uslužbenec policije, njegov ožji družinski član ali upokojeni uslužbenec ima kadar koli možnost poklicati telefonsko številko dežurnega psihologa in povedati

razlog klica, razlog stiske, ki ga je privedla do tega, da je poklical dežurnega psihologa. V okviru psihološke pomoči in psihološke podpore se uslužbencem policije zagotavlja pomoč ob duševni stiski, ki je posledica hujših stresnih dogodkov na delovnem mestu ali drugih dogodkov, ki vplivajo ali bi lahko vplivali na opravljanje dela uslužbencev policije, ne glede na to, ali so se zgodili v delovnem času uslužbencev policije ali ne.

V pravilniku so omenjeni primeri, ko mora pristojni operativno-komunikacijski center takoj obvestiti psihologa s klicem na interventni telefon:

- dogodki, v katerih je bilo ogroženo lastno življenje, življenje sodelavca ali ožjega družinskega člana,
- smrt ali hujša poškodba sodelavca ali ožjega družinskega člana,
- samomorilna ogroženost uslužbenca policije ali navzočnost pri poskusu samomora ali samomoru in
- uporaba prisilnih sredstev, ki povzroči posebno hudo telesno poškodbo ali smrt druge osebe.

V drugih primerih, ko vodja policijske enote izve, da je pri uslužbencu policije, ki je razporejen v njegovo enoto, nastopil stresen dogodek (konkretnjša opredelitev dogodkov je zapisana v 3. členu pravilnika), ga mora v najkrajšem možnem času oziroma najpozneje v 48 urah seznaniti o možnosti zagotavljanja psihološke pomoči ali psihološke podpore in mu omogočiti stik s psihologom ali policijskim zaupnikom.

Če je travmatičen dogodek vključeval več policistov, se dan, dva po takem dogodku v enoti, kjer so bili zaposleni priča travmatičnemu dogodku, zgledi psiholog in izvede razbremenilni pogovor z vsemi, ki so v dogodku sodelovali in ki si takega pogovora želijo.

Neprecenljiva kolegialna podpora

Izkušnje in praksa držav, kjer imajo psihološko dejavnost urejeno dlje kot slovenska policija, kažejo, da se policisti lažje odločajo za stik z nekom, ki prihaja iz njihovih vrst, saj ga vidijo kot sebi enakega.

Zelo pomemben razlog, zakaj se uporabniki zatečejo po kolegialno pomoč, je dejstvo, da je podpora nekoga, ki je že doživel podobno življenjsko izkušnjo, izredno pomembna pri spopadanju s travmatičnimi dogodki. Kolegi, ki si med seboj delijo enako izkušnjo ter omenjajo enake težave in načine spopadanja in reševanja stresnih dejavnikov, hkrati dajejo močan občutek razumevanja in pripadnosti ter vzbujajo občutek, da kolega v tiski ni sam.

Kolegialno razumevanje stisk nemalokrat vodi do občutka povezanosti, pripadnosti in razumevanja že na prvem srečanju. Ljudje, ki so imeli podobno travmatično izkušnjo, se lahko bolje povežejo in tudi bolje razumejo in spopadajo s travmatičnim dogodkom, saj si lahko delijo nasvete in izkušnje, kako so se spopadali s podobno situacijo.

V tujini se je za tako obliko pomoči uveljavil izraz *peer to peer (support)* ali *peer support*, njen cilj pa je zagotoviti podporo vsem zaposlenim na način medsebojne podpore, ki temelji na lastni izkušnji. Namen tovrstne kolegialne podpore je, da se kolegu da priložnost prejeti čustveno in otipljivo podporo v času stiske, hkrati pa se mu pomaga predvideti in obravnavati morebitne zaplete.

Policijski zaupniki si želimo, da bi bilo stanje duha v naši družbi takšno, da bi vsakdo, ki potrebuje psihološko pomoč ali podporo, to poiskal brez kančka sramu, dvoma in oklevanja. Najdimo to moč v sebi in poiščimo pomoč, ko jo potrebujemo.

Besedilo: Žiga Planinec, koordinator policijskih zaupnikov,
Center za raziskovanje in socialne veščine PA GPU

Foto: člani delovnih skupin za psihološko pomoč in podporo v policiji

OB DNEVU ŽENA ODPRLI RAZSTAVO KJE SO ŽENSKÉ?

LETOS PRAZNUJEMO 50 LET SISTEMSKEGA ZAPOSLOVANJA UNIFORMIRANIH POLICISTK

Letošnji marec se je začel pestro in nam že takoj na začetku postregel s kulturnim dogodkom v talilnici slovenske policije. Na Policijski akademiji je namreč 7. marca 2023 potekala prireditev v počastitev mednarodnega praznika žensk in obenem odprtje razstave z naslovom *Kje so ženske?*, s katero se zaznamuje 50 let systemskega zaposlovanja uniformiranih policistk, ki so se nekoč imenovala miličnice. Dogodek je bil namenjen vodstvenemu kadru s pozivom, da vsi skupaj prisluhnemo zgodovini in dejstvu glede prisotnosti žensk v poklicu, ki na splošno velja za moškega.

Počastitev praznika žensk

Slovesni dogodek je s preudarno izbrano glasbo začel in sklenil vedno odlični Policijski orkester, tokrat v zasedbi seksteta klarinetov, vodeno prireditev pa so obogatili govori vabljenih gostov in gostij. V. d. generalnega direktorja policije mag. Senad Jušić je svoje misli namenil osrednjemu prazniku žensk in njihovi vlogi v organizaciji. V svojem nagovoru je med drugim dejal, da so bile ženske vedno prisotne v varnostnih organizacijah, njihov prispevek pa v resnici nepogrešljiv, kljub neupravičenim strahovom in neutemeljenim predsodkom: »Zato me veseli, da je bil na področju enakopravnosti dosežen velik napredek, saj so danes policistke in uslužbenke policije

prisotne na različnih področjih naše organizacije. Namen te razstave je tako tudi opozoriti na pomen prepoznavnosti, vključenosti in vidnosti obeh spolov v organizaciji, ki je vrsto let veljala kot tradicionalno moška.«

O razvoju muzeja in skrbi za kulturnozgodovinsko dediščino je spregovorila kustodinja policijskega muzeja Darinka Kolar Osvald. Pripravila je slikovni oris pojava žensk v policiji in podala nekaj zanimivih dejstev iz razstave. Martina Stergar, vodja Posvetovalnega telesa za integracijo načela enakosti spolov, je svoje prve misli prav tako namenila razstavi, dotaknila pa se je tudi enakopravnosti spolov in zaposlovanja žensk v policiji.

Eden izmed osrednjih delov dogodka je bil govor nekdanje policistke, miličnice in kriminalistke Katje Bašič, ki je ob tej priložnosti Muzeju slovenske policije v trajno last predala komplet nekoč veljavne uniforme za miličnice. Omenjena je ob tej priložnosti v zahvalo prejela znak policije.

Zbrane je nagovoril tudi minister za notranje zadeve mag. Boštjan Poklukar, ki je s svojo prisotnostjo počastil zaposlene v policiji in se jim zahvalil za njihov neprecenljiv prispevek.

Kje so ženske?

Razstavo sta pripravila Posvetovalno telo za integracijo načela enakosti spolov na Ministrstvu za notranje zadeve z organoma v sestavi in Muzej slovenske policije. Razstava že z naslovom sporoča, da se njena vsebina osredotoča na zaposlovanje in delovanje žensk v policiji. Tako je na 16 panojih, razstavljenih v dnevnem prostoru Policijske akademije, pripravljen pregled od prve pojavitve žensk v policiji, takrat še milici, do danes. Panoji vsebujejo bogate zapise in zgodovinsko pomembno fotografsko gradivo, ki izvrstno odraža duh časa in zaradi katerega se z lahkoto prestavimo v preteklost ter si predstavljamo pot, ki so jo ženske morale prehoditi, da so si sčasoma izborile svoje mesto in se postavile enakovredno ob bok moškim sodelavcem. Da njihova pot ni bila lahka, opozarjajo tudi pričevanja nekdanjih policistk, miličnic. Prelomne letnice sporočajo, da je bila usoda žensk v policiji tudi precej muhasta – od uvedbe zaposlovanja žensk leta 1973 do ponovne prepovedi leta 1983 in ponovnega zaposlovanja leta 1994 namreč ni

preteklo neskončno veliko časa. Razstava je bila na Policijski akademiji na ogled do sredine maja, od takrat dalje se seli po posameznih policijskih upravah, prihodnje leto pa bo postavljena na ogled v izložbenih oknih stavbe na Štefanovi ulici 2 v Ljubljani.

Zbiranje gradiva na temo žensk v policiji se nadaljuje in vsakdo lahko prispeva. To je pravzaprav trajna prošnja tako Posvetovalnega telesa za integracijo načela enakosti spolov kot tudi Muzeja slovenske policije.

MARTINA STERGAR O IDEJNI ZASNOVI RAZSTAVE KJE SO ŽENSKÉ?

»V Centru za raziskovanje in socialne veščine na Policijski akademiji že nekaj let vodim področje enakosti spolov in Posvetovalno telo za integracijo načela enakosti spolov na MNZ z organoma v sestavi (v nadaljevanju: Posvetovalno telo).

Naloga Posvetovalnega telesa je izvajanje integracije načela enakosti spolov. Omenjena strategija med drugim spodbuja k upoštevanju specifičnega položaja obeh spolov ter odpravljanju neenakosti med spoloma na različnih področjih in ozaveščanju o pomenu politike enakosti spolov, ki zajema tudi spodbujanje vključenosti in vidnosti obeh spolov na delovnih področjih.

V okviru teh pristojnosti smo člani in članice Posvetovalnega telesa predlagali pripravo publikacije o ženskah v policiji in njihovem vključevanju v policijo. Zamisel je torej nastala v Posvetovalnem telesu. Priložnost za večji prispevek na tem področju smo člani in članice Posvetovalnega telesa videli v tem letu, ko praznujemo 50-letnico systemskega zaposlovanja policistk, nekoč imenovanih miličnice. Gre namreč za enega izmed pomembnejših mejnikov v zgodovini slovenske policije, saj smo v policijo začeli sistemsko zaposlovati policistke, ki so na policijskih postajah opravljale enako delo kot moški kolegi.

Že takoj na začetku raziskovanja smo ugotovili, da je gradivo o ženskah v policiji skopo, še posebno na področju našega zgodnjega vključevanja. Za to je veliko razlogov, med drugim tudi ta, da smo se ženske morale za svoje pravice ves čas boriti, da nam vsa delovna

mesta nekoč niso bila dostopna in da smo svoje pravice počasi uveljavljale, postopno pa je bilo tudi naše vključevanje v policijo. Na začetku nas je bilo zelo malo v primerjavi z moškimi, zaradi česar smo se težje uveljavljale in opozarjale nase. Prav tako ni bilo podatkov po spolu, gradivo pa je bilo napisano v nevtralni moški slovnični obliki.

Zaradi skopih podatkov smo se najprej povezali in začeli sodelovati z Muzejem slovenske policije, ki nam je bil zaradi bogate zgodovinske dediščine v veliko pomoč. V izjemno pomoč je bila tudi naša kustodinja in vodja muzeja Darinka Kolar Osvald, ki se je za pridobitev gradiva povezala tudi z drugimi muzeji po Sloveniji. Pri iskanju gradiva smo se povezali tudi s knjižnicami in Arhivom RS. Zaradi pomanjkanja gradiva smo opravili veliko razgovorov z nekdanjimi in sedanjimi zaposlenimi ter drugimi. Ženske smo bile namreč v zgodovini slovenske policije manj vidne.

Na razstavi smo med drugim prikazali, da imamo tudi ženske svojo zgodovino in da se je ta začela že davnega leta 1936, zaznamovala pa jo je izjemna Danica Melihar Lovrečič, policijska komisarka. Kljub naši manjši zastopanosti zgodovinski viri prikazujejo, da smo bile narodne zaščitnice, miličnice, policistke, kriminalistke in komandirke, sodelovale smo v vojni za Slovenijo, zasedale vodstvene položaje in celo najvišji položaj v zgodovini slovenske policije, položaj generalne direktorice policije, skratka, ves čas smo bile prisotne tako ali drugače.

Več nas je bilo, bolj smo se uveljavljale na različnih področjih policijske dejavnosti ter s svojo strokovnostjo in profesionalnostjo prispevale k razvoju in napredku organizacije. Na to smo upravičeno lahko ponosne. Zgodovina policije je namreč naša skupna in naj se tako nadaljuje. Vse to in še več bomo lahko prebrali tudi v publikaciji, ki jo bomo predstavili v novembru 2023.«

ZGODOVINSKI PREGLED

VKLJUČEVANJA ŽENSK V POLICIJO

Letošnja 50. obletnica zaposlovanja žensk v policiji je pomembna. Je mejnik, ki je Posvetovalno telo za integracijo načela enakosti spolov na Ministrstvu za notranje zadeve z organoma v sestavi in Muzej slovenske policije spodbudil k raziskovanju, kdaj in kje so se v značilno moški instituciji pojavile ženske in kakšno vlogo so imele v dosednji zgodovini. Muzej hrani dokumente, ki potrjujejo začetke oblikovanja slovenske policije v vlogi orožnikov že okoli leta 1850, toda to, kdaj so se jim pridružile ženske pripadnice, doslej ni bilo znano.

Skupina miličnic kazensko-poboljševalnega doma
Begunje na Gorenjskem, september 1947

Prva slovenska policistka, fenomen celotne Jugoslavije

Prvi zapisi o prisotnosti nežnejšega spola v policiji razkrivajo, da smo prvo slovensko policistko in obenem prvo policistko v Jugoslaviji dobili že davnega leta 1936 v času Kraljevine Jugoslavije. To je bil takrat velik dosežek za celotno družbo in o njem so poročali številni mediji. V takratnem času so bile namreč ženske osredotočene na družinsko življenje in so imele podrejeno vlogo v odnosu do moških. Bile so brez političnih pravic in tudi vsi poklici jim niso bili dostopni.

Prva slovenska policistka je bila Danica Melihar Lovrečič, po izobrazbi pravica. Da se je zaposlila v upravi policije, ima poleg nje same zasluge tudi Splošno žensko društvo, ki se je kmalu po prvi svetovni vojni začelo sistematično truditi, da bi različna delovna mesta v policiji zasedle tudi ženske. Te bi poskrbele, da bi se policijsko delo opravljalo z drugačnim pristopom in posluhom za najrazličnejšo problematiko. Njihov prispevek se je usmerjal predvsem k obravnavi otrok, žensk, prostitutk in mladoletnih prestopnikov. Ta problematika je bila na splošno razumljena kot socialna in s tem v duhu takratne družbe »primernejša« za ženske. Danica Melihar Lovrečič se je

Danica Melihar Lovrečič

kot policijska komisarka pomembno izkazala med drugo svetovno vojno in bila po osvoboditvi tako kot večina njenih moških sodelavcev zaprta, pozneje pa odpuščena. Mnogo pozneje je bila počaščena s posebnim priznanjem, da bi se vsaj malo omilila povojna krivica, ki jo je doletela.

Narodne zaščitnice in povojno obdobje

Med drugo svetovno vojno in po njej, in sicer od leta 1941 do 1954, so se v organizaciji pojavljale tako imenovane narodne zaščitnice. To so bile dekleta in ženske, ki so se zaposlile v leta 1941 ustanovljeni narodni zaščiti, iz katere je po drugi svetovni vojni nastala ljudska milica. Potreba po njihovem delovanju je bila v takratnem času velika, saj se je več kot polovica pripadnikov narodne zaščite pridružila partizanskim enotam, njihova mesta pa je nekdo moral zapolniti, in to so bile njihove hčere, matere in žene. Te so na osvobojenem ozemlju skrbale za javni red in mir ter opravljale druge varnostne naloge. Za to delo je bilo med njimi veliko zanimanja in ženske so ga po izjemno uspešno opravljenem tečaju tudi odlično opravljale. Ena izmed njih je bila komandirka narodne zaščite Malka Poje, ki je bila po osvoboditvi celo namestnica okrajnega načelnika narodne milice na Rakeku.

Po drugi svetovni vojni, kmalu po osvoboditvi, naj bi nekaj časa ženske miličnice usmerjale promet. To je bilo le kratko obdobje, potem pa so ponovno izginile iz javnega življenja. Ostale naj bi le še v vlogi paznic v kazenskih-poboljševalnih zavodih in referentk v enotah kriminalistične službe, ki se ukvarjajo z mladoletnimi storilci in ženskami storilkami kaznivih dejanj. Po letu 1945 je centralno šolo narodne milice uspešno opravilo 98 moških in žensk, a kje so se slednje zaposlile, še vedno ni znano.

Prve operativke, nekdanje socialne delavke

Vojne razmere so se v družbi odrazile v povečanju mladoletniškega kriminala. Mladi so se množično pretepali in bežali od doma ali iz zavodov, izvajali vlomne tatvine in premoženjska kazniva dejanja ter uboje, poleg tega pa sta bila med njimi prisotna tudi alkoholizem in prostitucija. Vse se je zgoščalo zlasti v največjih slovenskih mestih, Ljubljani, Mariboru in Celju. Prav ženske so bile tiste, ki so se začele intenzivneje ukvarjati s to problematiko in sem segajo tudi začetki vključevanja žensk v policijsko organizacijo. Prve operativke s področja mladoletniškega kriminala so bile pravzaprav socialne delavke, ki so imele posebna znanja in spretnosti, s katerimi so lahko ustrezno ukrepale na tem problematičnem področju.

V letu 1959 so zaradi naraščajočega mladinskega prestopništva in smotrnejšega obravnavanja žensk delinkventk v tajništvih okrajev Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj in Novo mesto ustanovili odseke za mladinsko prestopništvo in značilno žensko kriminaliteto, v tajništvih za notranje zadeve okrajev Gorica, Koper in Murska Sobota pa referate.

Nekatere od zaposlenih so v letu 1959 delale tudi na odseku za mladinski kriminal, ustanovljen pa je bil tudi samostojni referat za mladinsko in žensko kriminaliteto. Na obeh vodilnih mestih sta bili ženski. V reviji Varnost (1968) je bil objavljen pomemben članek o tako imenovani ženski policiji, v katerem je avtor predstavil pozitivne izkušnje vključevanja žensk v policijske organizacije in ženske policije po svetu in v Evropi. V prid ženski policiji je navajal veliko kriminalističnih in operativnih opravil, ki bi jih lahko opravljale ženske, na primer osebne preiskave, spremljanje storilk kaznivih dejanj in otrok v razne zavode, nadzorovanje

železniških postaj, letališč in pristanišč ter različnih lokalov, kamor zahajajo mladoletniki, iskanje pobeglih ali izginulih otrok, odvrčanje nevarnosti pred seksualnimi napadi na otroke ter obravnava alkoholizma pri otrocih in mladoletnikih.

Prelomno leto 1973 in začetek zaposlovanja uniformiranih policistk

Že pred letom 1973 se je pojavljalo čedalje več pobud, da bi na Slovenskem organizirali uniformirano žensko milico. To je bilo sicer do tedaj nemogoče, saj je bilo po Zakonu o narodni milici konec leta 1946 določeno, da so bili lahko miličniki samo moški. Ker pa se je kazalo veliko pomanjkanje miličnikov, je vodstvo začelo razmišljati o spremembi, ki bi omogočala vključitev miličnic. Največ potreb po ženski roki se je namreč kazalo prav pri izvajanju nalog, podobnih socialnemu delu.

Tako je tajništvo za notranje zadeve skrb za malčke že v letu 1957 zaupalo uniformiranim študentkam – prometnicam, ki so podpisale pogodbo o honorarnem delu in na osnovnih šolah otroke poučevale o prometni varnosti.

Leto 1973 pomeni veliko prelomnico v zaposlovanju in vključevanju žensk v takratno milico in je pomemben mejnik za policijski poklic, ki je do tedaj veljal za povsem moškega. Po tem letu so se namreč organizaciji pridružile miličnice in se zaposlile na policijskih postajah širom po Sloveniji. Opravljale so naloge, enakovredne nalogam moških sodelavcev.

Predstavitve ženske miličniške uniforme. Športne igre organov
javne varnosti Jugoslavije v Tacnu, Ljubljana, 13. maj 1973

Usposabljanje policistk in policistov, 1995

Prva ženska je bila na delovno mesto miličnice pripravnice na Upravi za notranje zadeve Ljubljana razporejena 1. decembra 1973, naslednja pa 1. januarja 1974. Tema dvema so 1. februarja 1974 na Upravi za notranje zadeve Maribor sledile še tri. To je bilo prvih pet žensk, zaposlenih v takratni slovenski policiji. Do konca leta 1975 je bilo nato postopoma zaposlenih še okoli 50 miličnic pripravnic. Po končani šoli za miličnike so večinoma dobile naloge, kakršne so opravljali njihovi moški sodelavci.

13. maja 1973, ko so bile v Tacnu športne igre organov javne varnosti Jugoslavije, so bile v javnosti prvič predstavljene ženske miličniške uniforme. Namen te predstavitve je bil predvsem preizkusiti, kako se bodo na nove sodelavke odzvali njihovi moški sodelavci. V policijskih vrstah je namreč v letu 1973 vladal velik odpor glede zaposlovanja uniformiranih policistk (nekoč miličnic), a zaposlovanje žensk v milico se je kljub temu začelo. Glavni razlog za to je bil, da moški nekaterih pooblastil, denimo varnostnega pregleda žensk, niso mogli izvajati. V organizaciji je bilo veliko ovir, dvomov in strahu, ali se bo ženskam uspelo vključiti. Nenehno se je poudarjalo, da je pomemben skupni trud.

Boj za obstanek žensk v organu se nadaljuje ...

Vključevanje žensk v policijo se je nadaljevalo do leta 1983, ko je ponovno naletelo na ovire in se je pot ženskam ponovno zaprla. Kljub temu je na Ministrstvo za notranje zadeve prihajalo več prošenj za zaposlitev žensk, kar je bilo med drugim tudi posledica dela urada za žensko politiko v naši vladi in pritiska javnosti nasploh. To stanje je trajalo vse do osamosvojitve Republike Slovenije. Leta 1991 je bilo tako v Sloveniji okoli 4400 uniformiranih miličnikov in 440 kriminalistov. Na dan 1. julija je bilo na pooblaščenem uniformiranem delovnem mestu le 154 žensk, na delovnem mestu kriminalistke pa 24 žensk. Čeprav jih je bilo torej res malo, je njihova vloga na poti v samostojnost pustila globoko sled in so mnoge od njih prejele status vojnih veterank.

Po osamosvojitvi slovenske države je slovensko policijo zaznamovalo kar nekaj večjih organizacijskih sprememb, ki so vplivale na delo policistov in policistk. Z iztekanjem leta 1991 je nastajala nova podoba uniforme milice. Slednja se

je leta 1992 preimenovala v policijo, miličniki in miličnice pa v policiste in policistke. Spreminjala se je tudi zakonodaja. Leta 1992 je ponovno prihajalo do pobud za sprejem novih uniformiranih policistk.

Dokončna odločitev o vključevanju žensk v policijo

V letu 1994 so v kabinetu ministra sprejeli odločitev o ponovnem zaposlovanju žensk v policiji. V uniformirani policiji so se namreč srečevali s kadrovskim primanjkljajem, ki so ga hoteli odpraviti s sprejemom policistk. Leta 1992 je bilo pri nas 160 uniformiranih policistk, v letu 1994 pa le še 153. Skupaj z uradi za notranje zadeve so ugotavljali potrebe po novih policistkah in prišli do številke 68. V tem številu so zajeli vse urade za notranje zadeve, zaščitne enote in specialno enoto. Največ potreb po policistkah so izrazili v Ljubljani, Celju, Novem mestu in Krškem, nekaj manj pa v Kranju, Kopru, Mariboru in Murski Soboti. V letu 1994 so v dnevnikih objavili razpis za zaposlitev žensk v slovenski policiji. Odziv je bil zelo velik, saj so dobili kar 460 prošenj za delo policistke, čeprav so jih sprejeli le 23. Izbirni postopek je bil pripravljen skrbno in z veliko truda, izbrali pa so le najboljše.

Prihodnje policistke so lahko kot dijakinje svoje znanje pridobivale na Srednji policijski šoli. Ta se je leta 1992 preoblikovala iz leta 1974 nastale Kadetske šole za miličnike, katere temelji segajo v leta 1967 ustanovljeno triletno Srednjo kadetsko šolo, ki je bila namenjena le fantom. Program Srednje policijske šole je trajal do leta 2002. Zadnji in edini letnik je končalo tudi 23 deklet. Po tem programu v policiji ni bilo več šolanja, ki bi bilo namenjeno samo predstavnikom moškega spola.

Večji sprejem žensk v uniformirano policijo je bil tudi ob vstopu Slovenije v schengen in pojavu potreb po varovanju zunanje meje Evropske unije. Od leta 2015 v policiji poteka višje strokovno izobraževanje, ki traja dve leti in je javno veljaven študijski program. Po uspešno opravljenih obveznostih študent in študentka pridobita višjo strokovno izobrazbo in naziv višji policist/višja policistka.

Novo tisočletje, nove vloge žensk v policiji

Novo tisočletje je prineslo ženskam znotraj institucije tudi nove vloge. Prvič so se zavihtele celo na sam vrh. Od decembra 2018 do decembra 2020 je tako slovensko policijo vodila pravica mag. Tatjana Bobnar, ki se je v organu zaposlila kot kriminalistka v skupini za mladoletno prestopništvo. Zaradi njenega pravnega znanja in operativnih sposobnosti so ji že zelo zgodaj zaupali vodenje tega občutljivega področja, na katerem je pokazala tudi svoje vodstvene sposobnosti. Pot jo je vodila strmo navzgor. Kmalu je postala vodja službe za operativno podporo na Policijski upravi Ljubljana, pozneje pa pomočnica direktorja Policijske uprave Ljubljana. Zasedla je tudi mesto pomočnice direktorja Uprave kriminalistične policije. Leta 2009 je bila imenovana za namestnico generalnega direktorja policije. To funkcijo je opravljala do nastopa funkcije generalne direktorice policije. V letu 2022 je bila imenovana za ministrico za notranje zadeve, vendar jo je pot kmalu vodila dalje. Na tej in preostalih funkcijah je vselej podpirala dobre projekte, namenjene ljudem, med drugim tudi projekte za enakost spolov v organizaciji.

Namesto sklepa: kako je z enakopravnostjo spolov v naši instituciji?

Enakopravnost žensk in moških pomeni, da morajo biti ženske in moški ne le zakonsko, ampak tudi v praksi enako prepoznavni, razpolagati morajo z enako družbeno močjo, biti enako udeleženi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja ter imeti enako korist od družbenega napredka. Nikakor pa enakost žensk in moških ne pomeni istosti in zanikanja razlik med ženskami in moškimi.

Če na kratko povzamemo, so bile ženske tako ali drugače prisotne v varnostnih organizacijah. V preteklosti so bile v večjem številu zaposlene na področjih administracije in financ, v arhivih, kot pisarniške referentke, tajnice, vodje

pisarn, kadrovnice in podobno. Danes bi dejali, da so zaposlene na strokovno-tehničnih delovnih mestih. Pisalni stroji niso omogočali takih možnosti, kot jih imamo danes v dobi računalništva. Njihov prispevek je bil nepogrešljiv za obstoj tako velike organizacije, saj so med drugim opravljale izjemno podporno funkcijo.

Ugotovitev, da policistke v policijskih organizacijah pripomorejo k višji kakovosti opravljanja policijskih nalog, ni bila pravi razlog za vključevanje žensk v policijske organizacije, temveč le pritisk skupin za pravice žensk v tujini, pozneje pa tudi pri nas. Tradicionalni pogled na žensko kot mater in gospodinjo, strahovi in predsodki so bili glavni razlog za odpor in njihovo neenakopravno vključevanje. Kljub temu da je bil na področju enakosti narejen velik napredek in so policistke danes prisotne na različnih področjih organizacije, to še ne pomeni, da so predsodki in stereotipi odpravljeni. S tem prispevkom želimo opozoriti tudi na zavedanje, kako pomembne so prepoznavnost, vključenost in vidnost obeh spolov v organizaciji, ki je dolga leta veljala kot tradicionalno moška.

Leta 1998 sta Policija in Inšpektorat Republike Slovenije za notranje zadeve postala organa v sestavi Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije. Ministrstvo ima pomembno vlogo pri oblikovanju politike enakosti spolov. Na ministrstvu so bile do zdaj na najvišjem, ministrskem položaju tri ženske, in sicer Katarina Kresal (21. 11. 2008–2. 9. 2011), mag. Vesna Györkös Žnidar (18. 9. 2014–13. 9. 2018) in mag. Tatjana Bobnar (1. 6. 2022–14. 12. 2022).

Ženske so skozi zgodovino prehodile dolgo in naporno pot in si pri tem izborile pomembne, neodtujljive pravice. Da bo tako ostalo, moramo, kot nas uči zgodovina, nenehno skrbeti vsi skupaj in vsak posebej.

Besedilo: Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU

Foto: arhiv Policie in Muzeja slovenske policije, Tatjana Breznik, PP Lenart (PU Maribor)

Miličnica pri kontroli prometa

INTERVJU S KATJO BAŠIČ, NEKDANJO KRIMINALISTKO

»OBČUTEK, DA SI NAREDIL NEKAJ DOBREGA, JE TISTI, KI TE NOSI NAPREJ«

Malokdo ne pozna nekdanje kriminalistke Katje Bašič, izjemne poznavalke delovnega področja mladostniške kriminalitete, ki je orala ledino na tem področju v slovenski policiji. Na prireditvi ob počastitvi žensk za njihov praznik, 8. marec, je Muzeju slovenske policije podarila svojo uniformo, ki jo je nosila davnega leta 1973 na dan milice. Uniforma je bila nošena na predstavitvi novega modela tega oblačila, katerega osnovni namen, kot je povedala naša sogovornica, je bil moške sodelavce ozaveštevati, da so ženske v policiji njihove enakovredne partnerice in da zdaj gre zares. Prav tega leta, leta 1973, se je namreč začelo sistematizirano zaposlovanje uniformiranih policistk, tedaj imenovanih miličnice, v to tradicionalno moško institucijo. Danes, 50 let pozneje, je njena nekdanja uniforma pomemben predmet kulturne dediščine. Ob tej priložnosti smo za zbirko ustnih virov našega muzeja s to izjemno nekdanjo sodelavko opravili tudi intervju. V skrajšani obliki ga lahko preberete v tokratni reviji Varnost.

Katja Bašič ob prejemu znaka policije na letošnji prireditvi ob dnevu žena v Policijski akademiji

Kako bi se na kratko predstavili?

Težko je predstaviti samega sebe. Potrdim lahko, da nikoli nisem bila in še danes nisem zadovoljna z narejenim. Prvič zato, ker sem perfekcionista. To je bilo naporno tako zame kot za tiste, ki so z menoj sodelovali. Drugič zato, ker sem

vedno verjela, da je mogoče narediti še več. Vedno sem iskala poti za izboljšanje že obstoječega. Najprej sem bila zahtevna do sebe in nato tudi do drugih. Kot svoje vrline si štejem odkritost in poštenost ter sposobnost empatije do otrok in odraslih v težavah. To me je tudi popeljalo v policijsko delo.

Ta ponos, da sem delala v policiji, čutim še danes. Še vedno spremljam delo policije, zlasti na področjih, na katerih sem sama začela in največ delovala, to je področje nasilja v družini in vseh oblik zlorabe otrok. Želim si, da bi se to delo nadaljevalo, saj so težave danes morda še večje kot v preteklosti.

Kdaj ste se zaposlili v organih za notranje zadeve oziroma policiji in kako ste se odločili za vstop v to organizacijo?

Zelo zgodaj sem odšla od doma, pri 19 letih rodila in se preselila iz Ljubljane v Črnomelj, Zagreb in nato nazaj v Ljubljano. Ker sem že v gimnaziji aktivno delovala v takratni mladinski organizaciji Ljubljana Šiška, sem dobila delovno mesto sekretarke občinskega komiteja mladine v Črnomlju, kamor sva se z možem preselila leta 1964. Po dveh letih smo se selili v Zagreb. Ker tam nisem bila zaposlena, sem obiskovala enoletno šolo za stenografijo in strojepisje. Po enem letu smo se vrnili v Ljubljano in predhodno delo z mladimi je bilo spet moja želja. Toda nisem želela delati v politiki, temveč sem se odločila poiskati službo pri policiji kot strojepiska. Od staršev, oba sta delala v organih za notranje zadeve, sem izvedela, da na takratnem tajništvu za notranje zadeve dela neka gospa Petra, med moškimi poznana tudi kot velika ljubiteljica nogometa. Izvedela sem tudi, kaj približno dela; ukvarjala se je z begavci. Prav to sem si želela delati tudi jaz, in sicer z mladimi, ki zaidejo v težave. Takrat je bilo begavcev veliko več kot danes. Očitno danes mladi lahko pravočasno poiščejo pomoč in se ne odločajo za take ukrepe.

Na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve (RSNZ) so iskali strojepisne in to sem videla kot priložnost, da vstopim v organe za notranje zadeve. Toda na preizkusu hitrosti slepega desetprstnega tipkanja me je prehitela druga kandidatka. Po nekaj mesecih sem od RSNZ dobila vabilo na pogovor za službo. S 1. januarjem 1969 sem se tako zaposlila v III. sektorju Službe državne varnosti Zveznega sekretariata za notranje zadeve, ki je imel prostore v okviru RSNZ. Tu sem delala do 1. avgusta 1971. To delo oziroma vsebina dela ni bila po mojem okusu, zato sem kljub tveganju, da ostanem brez službe, odšla na Upravo za javno varnost Ljubljana in zaprosila za pogovor pri načelniku kriminalistične službe zaradi zaposlitve. Tja sem hodila kar nekaj dni, kajti takšen način iskanja službe ni bil v navadi. No, končno so se odločili, da me vzamejo na mladinski oddelek. V letu 1969 sem se že vpisala na višjo upravno šolo in jo dokončala septembra 1971. Od takrat dalje do upokojitve leta 2000 sem delala v kriminalistični službi.

Kako je vijugala vaša delovna pot? Kakšno delo ste opravljali?

Od leta 1971 sem delala kot kriminalistka na Upravi javne varnosti

v Ljubljani, v Skupini za raziskovanje mladinskega kriminala. Po šestih letih, leta 1977, sem postala vodja skupine, ki se je preimenovala v Skupino za zatiranje mladinskega prestopništva. Leta 1985 sem postala inšpektorica v Sektorju za premoženjske delikte znotraj Uprave za zatiranje kriminalitete. Leta 1990 sem v isti upravi dobila naziv samostojna inšpektorica, nato pa sem bila inšpektorica I na Oddelku za zatiranje splošne kriminalitete znotraj Uprave kriminalistične službe. S tem nazivom sem 31. decembra 1993 dopolnila 35 let delovne dobe ter izpolnila pogoje za upokojitve. Na željo vodstva Uprave za zatiranje kriminalitete sem se že 1. januarja 1994 ponovno aktivirala in delala do leta 2000 ter se nato upokojila. Delo sem nadaljevala v nevladni organizaciji.

Koliko različnih uniform ste nosili v obdobju policijskega službovanja? Kaj lahko poveste o uniformi, ki ste jo podarili Muzeju slovenske policije?

Sama nisem bila uniformirana policistka, kot kriminalistka pa nisem nosila uniforme. Uniforma, ki jo imam in sem jo predala policijskemu muzeju, je bila izdelana za promoviranje prve uniforme, namenjene bodočim policistkam. Od uniforme sem uporabljala le drugo pripadajočo torbico (torbica je bila namreč izdelana v dveh oblikah, vendar prva ni bila praktična zaradi nošenja orožja) in črne čevlje z nizko peto.

S to uniformo, ki je bila izdelana zame in še za peščico žensk, ki so bile takrat zaposlene v upravi, se je pravzaprav testiralo, kako bodo nove sodelavke sprejeli moški. Namen

je namreč bil, da bi se v policijo, tudi v kriminalistično službo, začelo sprejemati ženske. To je bilo zelo pomembno. Spomnim se tudi, da sem po Prešernovem trgu hodila s transparentom »Več žensk v policijo«, ker so se ponekod že odločali o sprejemanju žensk v policijo. Ta uniforma je bila zato za prikaz javnosti. Takrat so bile tudi policijske športne igre in so bili prisotni predstavniki iz vse Jugoslavije, tako da je veliko ljudi videlo te uniforme. Sama sem potem svojo uniformo pospravila v upanju, da se bo res začelo sprejemati ženske v policijo. In mislim, da se je to res kmalu zgodilo. In pogledajte, to, da sem jo do danes ohranila in je nisem zavrгла, kaže, da je morda res prispevala k temu, da je bilo več žensk sprejetih v policijo.

Znano je, da so ženske postopoma dobivale mesto v policijski organizaciji. Kako je bilo v obdobju vaših začetkov in kako tedaj, ko ste zaključevali policijsko kariero?

Sprva je bilo veliko nezaupanja glede dela žensk v operativi. Moje precej starejše predhodnice z nazivom referentke so imele namreč svoje delo omejeno na pisarne. Njihova delovna področja so bila prostitucija, nemoralna dejanja v povezavi z otroki in mladoletniki ter begavci. Njihovo delo se je omejevalo na pogovore, tako s privedenimi kot s prijetimi begavci in družinami obravnavanih. Na terenu niso bile prisotne, razen ob občasnih obiskih vzgojnih zavodov. Sama sem delovala kot vsi drugi kriminalisti, skupaj s prevzemanjem dežurstev, kjer so se obravnavala vsa kazniva dejanja in storilci, ne glede na njihovo starost. Veliko sem bila na terenu in zbirala obvestila v zvezi s prijavljenimi kaznivimi dejanji, ki bi jih bili lahko osumljeni mladoletniki. S skoraj rednim nadziranjem zbirališč problematičnih mladoletnikov in zbiranjem obvestil nisem ugotavljala samo možnih osumljencev dejanj, temveč tudi mladoletne osebe, ki so manjkale pri pouku ali se ob neprimernih nočnih urah zadrževale izven doma. Seveda sem v zvezi z raziskovanjem kaznivih dejanj opravljala tudi hišne preiskave. Prav tako kot drugi sem zbirala obvestila o vseh težjih kaznivih dejanjih. Kot ženska sem bila uporabljena tudi kot vaba za izsleditev morilca dveh žensk. Premestitev v Upravo kriminalistične službe na mesto inšpektorice je bila zato zame velika sprememba. Toda tudi tu se nisem hotela v popolnosti odreči operativnemu delu. Spremljala

sem delo na tem področju za vso Slovenijo in se večkrat tudi sama vključevala v konkretne primere. Na tem delovnem mestu sem začela izvajati preventivne projekte, izobraževanje in uvajanje novih pogledov na problematiko nasilja v družinah in spolnih zlorab otrok. Tudi za te začetke je bilo treba najprej vodstva prepričati o pomembnosti tega dela in o učinkih, ki jih lahko ima strokovnejše delo tako na kriminaliteto kot za odnose z javnostmi. Pri tem je bilo v novjšem času za izobraževanje pomembno tudi sodelovanje s policijami drugih držav in s tem podpora pri uvajanju tudi drugačnih oblik dela v policijo. Mislim, da sem kot ženska imela prednost pri tem delu zaradi svoje vztrajnosti, sodelavci niso čutili konkurence, predstojniki pa so v medijih radi prebrali pohvalne novice o policiji.

Se kot ženska spomnite kakšnih razlik pri delu in napredovanju, ki bi izhajale iz primerjave z vašimi moškimi sodelavci?

Menim, da si med sodelavci ženska sama ustvari svoj položaj. Ne more pa pričakovati drugačnih delovnih meril, kajti ob odločitvi za takšen poklic se moramo zavedati tudi tega. Tako kažejo moje izkušnje.

Sama, razen nekaterih izjem, pri tem mislim na dva predstojnika, katerih vedenje pripisujem primitivizmu ali celo osebni nasilnosti, med sodelavci nisem trpela razlik. Morda je bolje, če rečem, da jih nisem dovolila, sprejemala. Del resnice je tudi, da so bile moje ambicije usmerjene le v delo, ki sem ga opravljala, in nikoli v napredovanje po hierarhiji. Ne da ne bi bila ambiciozna, toda v napredovanjih nisem videla krepitve strokovnosti, v čemer sem videla in si želela svojo moč.

Včasih se ženska sama prikazuje kot šibka in jo zato tako tudi dojemajo, čeprav tega ni hotela, ter imajo do nje tudi takšen odnos. Ne glede na vse ženske še vedno potrebujejo posebno strategijo, če delajo v pretežno moških poklicih. Zagotovo pa se morajo bolj dokazovati.

Na kateri dosežek na svoji poklicni policijski poti ste najbolj ponosni?

Ponosna sem na to, da sem delala v policiji in lahko uresničevala nekatere svoje ideje. Ponosna sem, da sem vztrajala pri svojih zamislih in imela pri tem tudi podporo sodelavk in sodelavcev skupin za mladoletniško prestopništvo z drugih policijskih uprav v Sloveniji. Vse drugo je bilo skupno delo in hvaležna sem vsem za podporo.

O policiji kroži veliko šal. Ali se spomnite kakšne anekdote ali zanimivega dogodka iz svojega policijskega službovanja?

Ah, seveda. Veliko je bilo tega. Včasih sem si poleg hlač in nizkih pet, kar je bilo edino praktično, zaželela tudi malo ženstvene opreme. In nekega dne sem oblekla hlačne nogavice, krilo in visoke pete. Toda dopoldne sem nepredvideno morala na dom pobeglega gojenca Vzgojno-poboljševalnega doma Radeče. Družina je stanovala v zdaj že porušnem Kolizeju, ki bi bil tudi sicer kot velik, ne v popolnosti zaseden objekt možno zatočišče begavca. Bila sem v visokih petah in pod v pritličnem stanovanju, kjer smo se tudi zadržali, je bil star, toda na prvi pogled še cel. Naenkrat pa se mi je vdrlo in z eno nogo sem skoraj do kolen kleknila v luknjo. Peta se mi je seveda zlomila, nogavice so bile povsem strgane in iz močnih odrgrnin na nogi mi je tekla kri. Šepajoča in z eno celo peto sem odpekotala nazaj na Prešernovo.

Kot ženske, in to v civilu, smo, ko smo se izkazale z značko kriminalistične službe, legitimirane pogosto presenetile, če ne kar šokirale. Tako sem na Čopovi ulici, med hotelom Slon in stavbo pošte, pristopila k trojici moških,

se predstavila in zahtevala njihove osebne dokumente. Bili so Albanci. Ime in priimek enega od njih sem se spomnila iz jutranjega poročanja. Povedala sem mu, da bo šel z menoj, da preverim njegovo identiteto, in ga prišla za nadlaket roke. Preostala dva sta obstala kot vkopana, sama pa sem razmišljala samo o svojem naslednjem koraku, če bi prijeli začel bežati. Toda pripeljala sem ga, ves čas trdno držeč, na Prešernovo in si resnično oddahnila, ko so se vrata v stavbo zaprla za menoj. Da je bila odločitev pravilna, je pokazalo dejstvo, da je bila za njim razpisana tiralica.

Med sodelavci sem se znala tudi pošaliti. Sodelavec, ki je bil komaj nekaj mesecev v službi, mi je kot takratni vodji skupine povedal, da bo v soboto šel v Italijo. To je bil čas, ko je nekaterih izdelkov primanjkovalo ali pa si šel v Italijo, ker si želel kaj posebnega. Toda vsak od nas je moral o odhodu v tujino poročati. Povedal mi je tudi, da ne gre po nič posebnega, samo po spodnje perilo, šel pa bo skupaj s sestro. Ko mi je to povedal, sem mu odvrnila, da ni dovolj, če pove samo meni, temveč mora zapisati, kaj bo v Italiji kupil, in spisek odnesti tajnici načelnika uprave. In res je zapisal, kot se spomnim, nekaj parov spodnjih hlač, spodnje majice, pa za sestro nedrčke in spodnje hlačke. Pokazal mi je list in ga odnesel. Čez nekaj časa me je klicala tajnica in rekla: »Katja, revež je komaj prišel, veš, kako mu je bilo nerodno!« Seveda smo vedeli vsi v skupini in čakali na razplet.

Tudi to, kdo je kaj raziskal, je bilo pomembno. Med seboj smo se namreč merili. Včasih je kdo hotel biti uspešen na tuj račun. Sama sem bila dobro obveščena o vlomih v trafike, informacije pa sem pridobila od skupine mladoletnih storilcev. Za pomoč pri obravnavi sem se dogovorila s sodelavcem, ki je v skupini opravljal prakso. Toda bil je neučakan. Ko se je že razjasnilo o storjenih dejanjih za prva dva osumljenca (ostali so še trije), je sodelavec brez moje vednosti hitro spisal ovadbo in jo pripravil za oddajo v podpis načelniku. Na prvi strani ovadbe smo morali zapisati, kdo je to pripravil (»Izdelal:«). Tisto jutro sem, kar sicer ni bilo običajno, odšla v pisarno, ki jo je zasedal sodelavec, in na pisalni mizi zagledala ovadbe, pripravljene za podpis. Seveda sem jih pogledala in ugotovila, da si je prilastil dotedanji uspeh raziskave. Tako besna sem bila, da sem se na vse tri kopije podpisala na mestu, namenjenem podpisu načelnika, in odšla. Sodelavec ni bil pozoren in jih je odnesel v podpis. Seveda sem bila

Katja Bašič je Muzeju slovenske policije podarila svojo uniformo (na fotografiji prva z leve), ki jo je nosila davnega leta 1973 na dan milice.

klicana k načelniku, takrat je bil to Ciril Žerjav. Ta me je ostro vprašal: »Ali ste zdaj že načelnica?« Nič drugega. Tajnica se mi je ob zapuščanju njegove pisarne hudomušno nasmehnila, zato sem takoj vedela, da ne bo drugih posledic. Obenem sem vedela tudi, da je načelnik razumel, kaj sem hotela povedati.

Dogodivščin, lepih pa tudi drugačnih, je bilo seveda veliko, toda na površje pridejo, in prav je tako, samo prijetni dogodki.

Povedati moram tudi, da sem se kot kriminalistka zaposlila brez izpita za avto. Seveda sem bila vprašana, ali vozim. Odgovorila sem, da ja. Že nekaj časa sem namreč imela fiča, a sem ga vozila brez izpita. Potem je bilo konec šale – čim prej, in to skrivoma, sem morala narediti voziški izpit. Uspelo mi je v treh mesecih, v tem času pa sem brez izpita že vozila službenega hrošča, če je bilo to potrebno. Seveda previdno, po vseh predpisih, in v strahu, da se mi v prometu ne bi kaj zgodilo.

Kako vam je ob naporni službi uspelo usklajevati zasebno in poklicno življenje?

Veste, danes je to morebiti težko sprejemljivo, ampak ker sem zelo hitro ostala sama s hčerko, od njenega skoraj četrtega leta sem bila namreč mati samohranilka, so jo poznali vsi moji sodelavci in sodelavke. Kaj hočem povedati? Moje osebno življenje in tudi otrokovo se je vedno prepletalo, zelo prepletalo in večkrat sem dala prednost službi. Občutek, da bom kot ženska videna z nekimi privilegiji zaradi svojega zasebnega položaja, je bil zame nesprejemljiv in bi vplival na vse moje delo in na to, kako bi sodelavci gledali name. Moja hči je bila tako že zelo zgodaj samostojna. Že v osnovni šoli

je znala sama pripraviti kosilo. Tukaj so bila dežurstva. Spomnim se situacij, ko mi je bilo težko, recimo, ko je bil potres v Ljubljani, sem bila s sodelavcem na obhodu. Bila sem dežurna in nisem mogla biti pri hčerki. Imela pa sem zelo dobro soseda, ki jo je takoj šla iskat in jo je zaščitila. Seveda bi lahko kdo rekel celo, da sem bila slaba mati, ampak tako je pač bilo v tej službi.

Iz vsega povedanega izhaja, da vam je policijski poklic dal notranje zadovoljstvo, o katerem pogosto govorimo in zaradi katerega je ta poklic tudi nekaj posebnega, drugačen, človeka notranje napolni, obogati.

Ja, zagotovo. Občutek, da si naredil nekaj dobrega, je tisti, ki te nosi naprej. Če bi se lahko še enkrat odločila, bi ponovno šla na isto pot. Morda bi seveda kaj spremenila, dodala, naredila kaj več. Nikoli ni zadosti narejenega. Ampak še enkrat bi vse ponovila in ponosna sem, da sem delala v tem poklicu.

Zgodovina je izjemna učiteljica življenja. Ali bi lahko kakšno sporočilo iz svoje policijske zgodovine predali prihodnjim generacijam policistk in policistov?

Sama sem se za policijo odločala zato, da pomagam. Resda je to represivni organ, toda tudi postavljanje meja, preprečevanje nečesa in ozaveščanje javnosti so policijsko delo v korist posameznika, skupnosti in družbe. Včasih je za te koristi treba uporabiti tudi silo.

*Besedilo: mag. Nataša Podhraški, Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: Erik Perušek, PA GPU, in Brigita Petric, SOJ SGDP GPU*

ANALIZA SLOVENSКИH PRIMEROV SPLETNIH SPOLNIH ZLORAB OTROK

»A MI POŠLJEŠ SVOJO SLIKCO? PLIZZZ ...«

Svetovni splet je čedalje pomembnejši del življenja odraslih in tudi otrok. V zadnjih letih je njegov razvoj dosegel razsežnosti, ki jih še pred nekaj leti ni bilo mogoče slutiti. V mnogokaterem vidiku je olajšal naša življenja, saj nam nudi možnosti za preprosto učenje, iskanje informacij, komunikacijo in socializacijo, kar se je izkazalo koristno zlasti v času epidemije covida-19.

Vendar pa fenomen sedanjosti postajajo tudi spolne zlorabe, ki se – enako (ali morda še lažje) kot v fizičnem okolju – pojavljajo tudi na svetovnem spletu. Žal se to ne dogaja samo nekje v tujini, ampak tudi pri nas. V policiji vsako leto obravnavamo kar nekaj kaznivih dejanj, ko so žrtve spletnega *groominga* otroci in mladostniki iz Slovenije. Da bi ugotovila, kako poteka novačenje otrok za pridobivanje datotek s spolno vsebino oziroma kakšen je *modus operandi* storilcev teh dejanj (kako izbirajo svoje žrtve in manipulirajo z njimi) in kateri dejavniki so v ozadju, sem opravila krajšo kvalitativno raziskavo slovenskih primerov spletnih spolnih zlorab in spolnega izkoriščanja otrok. V nadaljevanju predstavljam nekaj najpomembnejših, tudi skrb vzbujajočih ugotovitev.

Navidezna varnost svetovnega spleta

Informacijska tehnologija, s katero otroci prihajajo v stik in se prek nje spoznavajo s svetom, je zanje prav tako pomembna kot izobrazba in socialni razvoj. Meja med realnim in spletnim življenjem se je za otroke, ki odrasčajo v današnjem času, že davno zbrisala. Digitalno življenje je zanje prav tako realno kot dejansko življenje.

Svetovni splet ima gotovo več prednosti kot slabosti, vendar pod enim pogojem – da ga znajo vsi uporabniki uporabljati, in ne zlorabljati. Med uporabniki imamo na eni strani otroke, ki niso seznanjeni z varno rabo svetovnega spleta in nevarnostmi, ki prežijo nanje. Naivni so in z lahkoto zaupajo ljudem, s katerimi prihajajo v stik na spletu, pa

tudi informacijam, do katerih lahko zelo hitro in preprosto dostopajo z le nekaj kliki. Otroci so radovedni. Na spletu iščejo tudi informacije o spolnosti, kar je dejansko njihova razvojna potreba. Svetovni splet je za iskanje teh informacij na videz varno, nestigmatizirajoče, anonimno okolje, hkrati pa lahko otroci do teh vsebin brezplačno dostopajo iz zavetja otroških sobic, kjer to lahko počnejo brez strahu in sramu.

Dejansko je to lažje, kot je bilo včasih, ko je bilo treba za raziskovanje spolnosti oditi v trgovino in kupiti revijo, jo prinesiti domov in skriti pred očmi staršev. Dandanes se starši večini ne zanimajo za početje otrok na spletu, zato otrokom niti ni treba brisati zgodovine brskalnika. Poleg tega otroci na spletu iščejo pozornost in iz vseh teh

VARNOST

naštetih razlogov lahko hitro postanejo žrtve ljudi, ki jih pod pretvezo prijateljstva želijo le izkoristiti in zlorabiti.

Povečana uporaba mobilnih naprav pri otrocih povečuje tudi možnosti storilcev za zlorabo tehnologij z namenom vzpostavljanja stikov z otroki, novačenja, izsiljevanja in potencialne spolne zlorabe. Ker imajo otroci dostop do svetovnega spleta praktično vedno v svojih žepih in na dosegu roke, lahko storilci zelo preprosto dostopajo do velikega števila potencialnih žrtev spolne zlorabe. Fizična oddaljenost pri tem ni nobena omejitev. Zato tudi prostori, ki bi jih v normalnih okoliščinah načeloma šteli za varne (denimo razred, otroška spalnica, kopalnica), v resnici niso več varni.

Intimne fotografije in posnetki – previdno z njimi!

Spolna zloraba je ena najbolj travmatičnih izkušenj, ki jo otrok lahko doživi med odraščanjem. Poruši zaupanje, ki ga otrok goji do odraslega, od katerega je ekonomsko, materialno in čustveno odvisen, hkrati pa zaznamuje vse otrokove nadaljnje odnose.

Obstaja več vrst spolnih zlorab. Razdelimo jih lahko na tiste, pri katerih dejansko pride do fizičnega stika med storilcem in žrtvijo (npr. ko odrasli »pregleduje« otroka in se pri tem dotika njegovih intimnih delov, otipava otrokove spolne organe, otroka prisili, da ga oralno ali kako drugače zadovolji, ali ko ga dejansko posili), ter tiste, pri katerih je spolna zloraba »posredna« – torej storilec fizično ne posega v otrokov osebni prostor in telo. O tovrstnih spolnih zlorabah govorimo takrat, ko odrasli otroka povabi, da ga opazuje pri kakšnem spolnem dejanju, otroku kaže pornografske fotografije ali filme, ga opazuje, ko se ta slači, umiva, kopa, ali pa otroka izkoristi za izdelavo seksualnih fotografij in videoposnetkov.

Organi pregona vseh svetovnih držav v zadnjem času zaznavamo čedalje več posnetkov s spolno vsebino, ki jih mladostniki izdelajo in sami objavljajo na družbenih omrežjih. Povečini jih pošljejo svojim vrstnikom ali objavijo na spletnih straneh. To početje načeloma ni kaznivo, dokler gre za prostovoljna ravnanja, vendar pa je velika verjetnost, da bodo te fotografije po razpadu najstniške zveze končale objavljene na spletu ali v zbirki spolnega plenilca.

Spletni grooming. Dinamika zlorabljanja je podobna kot pri fizični spolni zlorabi

To, da otroci pošiljajo svoje intimne posnetke neznancem prek spleta, je lahko posledica *groominga*, ki bi ga lahko poslovenili kot novačenje otrok za spolno zlorabo.

Pri tem je dinamika zlorabljanja zelo podobna kot pri fizični spolni zlorabi. Storilec najprej na spletu skrbno izbere otroka in vzpostavi stik z njim. Pogovarja se in izdaja za njegovega zaupnika in dobrega prijatelja. Otroka dobro spozna in ugotovi njegov manko oziroma zanimanje in potrebe. Otroka pridobi na svojo stran in se prepriča, da otrok o spletnem prijatelju ne bo nikomur povedal. Pogovor med njima je najprej splošen, namenjen temu, da storilec otroka dobro spozna in najde način, kako ga pridobiti na svojo stran. Ko storilec začuti, da je z otrokom vzpostavil dovolj zaupanja, ga začne nagovarjati za intimne fotografije in prepriča, da se posname v spolnem aktu.

Ta čas prehoda od splošnega do intimnega pogovora je lahko različno dolg – od nekaj minut do nekaj mesecev. V trenutku, ko otrok pošlje prvo intimno fotografijo, nadzor nad odnosom prevzame storilec in zaključek odnosa ni več mogoč. Otrok postane žrtev nadaljnjih zlorab in izsiljevanja.

RAZISKAVA

Spletne spolne zlorabe v številkah

Za boljše poznavanje tega kaznivega dejanja v Sloveniji sem pripravila analizo slovenskih primerov na podlagi podanih kazenskih ovadb za kaznivo dejanje po drugem odstavku 176. člena Kazenskega zakonika RS (prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva). Po tem členu se kaznuje, kdor s silo, grožnjo, preslepitvijo ali zlorabo pooblastil, novačenjem, nagovarjanjem ali zaradi izkoriščanja navede, pridobi ali spodbudi mladoletno osebo za izdelavo slik, avdiovizualnih ali drugih predmetov pornografske ali drugačne seksualne vsebine, za sodelovanje v pornografski ali drugačni seksualni predstavi ali kdor taki predstavi vedoma prisostvi. Gre torej za kazniva dejanja, ki potekajo na opisani način.

Šlo je za kvalitativno raziskavo vsebine podanih kazenskih ovadb, saj je vsak primer novačenja otrok za pridobivanje seksualnih datotek ter spletnega *groominga* prav zaradi storilčevih motivov in načinov manipulacije ter osebnostnih in drugih značilnosti žrtve unikaten. V analizi me je zanimalo, kakšne načine manipulacije z otrokom uporabljajo storilci ter kako izbirajo otroke na forumih in družbenih omrežjih. Zanimalo me je še, na katerih spletnih straneh in družbenih omrežjih so otroci najranljivejši, da postanejo žrtve. Na podlagi pridobljenih podatkov na koncu prispevka tudi podajam predloge za izboljšave trenutnega stanja na področju preventive, ki so – glede na porast kaznivih dejanj iz tega področja – nujno potrebne za zaščito otrok in mladostnikov na spletu in izven njega.

Preglednica: Število kaznivih dejanj po drugem odstavku 176. člena KZ-1, ki jih je obravnavala slovenska policija v zadnjih letih

Leto	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Število kaznivih dejanj	40	37	42	20	45	45

Številke se na prvi pogled v primerjavi s številom drugih kaznivih dejanj zdijo majhne, vendar pa je pri tem vsaj toliko žrtev – otrok, ki bodo še vse življenje nosili posledice ene same nespametne odločitve v mladosti.

Forumi in omrežja, na katerih so otroci najranljivejši

Če pri »klasični« spolni zlorabi podatki govorijo o tem, da žrtve večini poznajo storilce, za spletni grooming to ne velja. V večini primerov *groominga* se storilec in žrtev v realnem življenju sploh ne poznata; prvi stik vzpostavi prek raznih forumov, spletnih strani ali spletnih klepetalnic. Šele nato se stik mogoče prenese v realnost.

Za storilce *groominga* velja podobno kot za storilce spolnih zlorab izven svetovnega spleta. Ni kazalnikov oziroma lastnosti, ki bi nakazovale na to, da bi nekdo lahko zlorabil otroka prek spleta, pomembneje je, da smo pozorni na tiste znake v pogovoru, ki bi lahko nakazovali, da je njegov cilj zloraba otroka.

Storilci svoje žrtve skrbno izbirajo in izkoriščajo stisko in naivnost otrok. Glede na izsledke raziskave so za zlorabo najdovzetnejša dekleta, mladostniki, ki šele raziskujejo svojo seksualnost, in otroci s posebnimi potrebami. Pogosto imajo nizko samopodobo ali težave v duševnem zdravju, slabo razvito socialno mrežo in se med vrstniki ne čutijo sprejete. Dejavniki tveganja so tudi nenadzorovana raba tehnologij, slaba poučenost tako otrok kot staršev o nevarnostih spleta ter slabi odnosi v družini in šoli (npr. ločitev staršev,

disfunkcionalne družine, medsebojni spori in čustvena zanemarjenost). Včasih so bile žrtve že v preteklosti zlorabljene.

Analiza slovenskih primerov kaže, da so otroci najbolj izpostavljeni na Facebooku, Messengerju in Instagramu, pa tudi prek spletnih strani igre123.com, MojVideo, OmeTV in Badoo. V večini primerov je storilec z žrtvijo sklenil »prijateljstvo« na družbenem omrežju, pozneje pa se je pogovor preselil v klepetalnice in druge aplikacije, kjer se zgodovina pogovorov sproti briše.

Storilci so do otrok dostopali prek številnih uporabniških imen. Pri enem izmed storilcev so preiskovalci ob preiskavi elektronskih naprav ugotovili, da je za vzpostavlanje stikov z otroki imel kar 41 različnih uporabniških imen na različnih forumih. V več primerih so storilci z istimi oškodovankami komunicirali pod različnimi uporabniškimi imeni in v različnih družbenih omrežjih, se jim tako predstavljali za različne osebe in s tem še dodatno izvajali pritisk nanje. Pri skoraj vseh primerih so se storilci žrtvam na raznih profilih predstavljali z lažnim imenom in drugimi lažnimi identifikacijskimi podatki.

Stopnjevanje komunikacije. Od prijateljskega pogovora do nagovarjanja k spolnosti

Slovenski primeri kažejo, da storilci do otrok povečini dostopajo v poznih večernih urah, skrb vzbujajoče pa je dejstvo, da otroci te stike sprejemajo precej nekritično. Ker načeloma nimajo težav s potrjevanjem neznancev na spletu in komuniciranjem z njimi, še lažje postanejo žrtve zlorab in prevar. Po vzpostavljenem začetnem stiku se med storilcem in otrokom začne sprva prijateljski in prijazen pogovor z vsakdanjimi temami in občudovanjem postave. Žrtvam so vedno na voljo za komunikacijo. Z njimi se pogovarjajo o njihovih družinskih težavah, šoli in interesnih dejavnostih. Za nagovarjanje otrok k spolnosti so največkrat izkoristili otrokovo nedolžnost in nepoučenost na spolnem področju.

Pri tem je značilno stopnjevanje. Pogovori so se namreč sprva nanašali na žrtvin videz, in sicer na postavo in obraz. Žrtve so storilcem najpogosteje poslale svoje fotografije v spodnjem perilu in nato fotografije, na katerih imajo spolovilo in/ali intimne dele zakrite z roko, vendar pa so storilci še kar vztrajali, da želijo fotografije, na katerih bo spolovilo vidno oziroma bodo fotografirani brez spodnjega perila. Žrtvam tudi dajejo navodila za intimne posnetke (npr. z mokrimi lasmi, golim oprsjem), pri čemer obljubljajo, da teh ne bodo posredovali naprej. Zahtevam po fotografijah nato sledijo še zahteve po videoposnetkih ali prenosih v živo (videoklic, oddajanje v živo).

Kako hitro uspejo storilci prepričati otroka, da jim ta posreduje svoje intimne posnetke?

Nagovarjanje k spolnosti je v različnih primerih trajalo različno dolgo. Skrb vzbujajoči so slovenski primeri, denimo ko je 13-letnica v samo enournem pogovoru z neznanim storilcem, ki se je začel v nočnih urah, poslala nekaj svojih fotografij, na katerih je bila gola. Ali primer, ko je 12-letna deklica neznanцу, s katerim je komunicirala 11

Spolna zloraba in spolno izkoriščanje otrok prek spleta postajata resna težava. Raziskave kažejo, da čedalje več otrok pri čedalje nižji starosti kar precej časa dnevno nameni brskanju po spletu, kar povečuje njihovo izpostavljenost nevarnostim in zlorabam prek spleta.

dni, vedno v nočnem času, že peti dan poslala šest svojih intimnih fotografij.

V enem izmed primerov je storilec že pri prvem telefonskem pogovoru po 15 minutah začel govoriti o spolnosti. Oškodovanka je klical večkrat na dan, pri čemer je pogovor vedno potekal enako – sprva o običajnih stvareh, nato pa o spolnosti. Neposredno ji je povedal, da je »potreben« in da bi z njo rad imel spolni odnos. Njegove izjave, ko jo je nagovarjal k spolnosti, so bile precej neposredne; natančno ji je opisoval, kaj bi rad, da počne.

Pomenljiv je primer 33-letnega storilca, ki se je 12-letni deklici predstavil kot 13-letni fant. V pogovoru jo je najprej nagovarjal, naj mu pošlje fotografijo svoje postave, tretji dan pogovora pa jo je prepričeval in tudi uspešno prepričal, da mu je poslala fotografijo svojega obraza. Četrty dan komunikacije je njegov pogovor postal že izrazito seksualen, saj jo je spraševal (nelektorirano), ali ji pokaže, »kako si ga [storilec, op. a.] drka«, če »bi rada, da ti [žrtvi, op. a.] pride brez da rajcaš ... samo z prstom pritisnes na eno točko na telesu. nerabis se slacit pa ni... v par sekundah ti bo prislo pa teklo ven«. Storilec je želel, da bi mu žrtev svojo postavo, »rit in pisko« pokazala tudi prek videoklica.

Storilci med drugim žrtve sprašujejo, ali so že imele spolne odnose, ali so kaj »horny« ali potrebne, ali si lahko »slikajo sise, v modrcu« in ali imajo »spolovilo poraščeno ali pobrito«. Ali si res želimo, da imajo naši otroci takšne pogovore v svojih sobah v večernih urah, ko starši mislimo, da v resnici spijo?

Da otroci to počnejo pri izrazito nizkih starostih, dokazuje primer 10-letne deklice, ki si je v nekajmesečnem pogovoru z mlajšim odraslim moškim fotografrala svoje intimne dele telesa in mu jih poslala v zameno, ker je tudi on njej poslal

fotografije svojega spolnega uda. V nadaljevanju jo je celo nagovarjal k spolnim odnosom in se ponudil, da se pripelje v kraj, kjer žrtev živi.

Manipulacije, izsiljevanje in grožnje

Po prvi poslani intimni fotografiji začne storilec otroku groziti ali z njim manipulirati z namenom pridobitve dodatnih fotografij. V obdobju spoznavanja je namreč storilec otroka dobro spoznal in tako ugotovil, kaj ta otrok najbolj potrebuje in kaj je tisto, s čimer ga lahko drži v pesti in prisili v dodatne intimne fotografije.

Čeprav otroka ta odnos bremeni – storilec mu namreč grozi z objavo že prejetih fotografij med otroku pomembnimi osebami ali na pornografskih spletnih strah, pa tudi s smrtjo ali samomorom –, o tem ne more nikomur zaupati. Staršem ne more povedati, ker bi ga kaznovali z odvzemom telefona, boji pa se tudi odziva storilca. V šoli ne more povedati, ker mu morda ne bi verjeli in bi vsekakor o tem povedali staršem. Zdi se, da nikomur ne more zaupati, zahteve storilca pa se večajo.

Srečanje v živo in spolni odnosi

Storilci so bili pri namigovanju na spolne odnose, ki bi jih radi imeli z dekleti, precej neposredni (storilec je v enem primeru žrtvi napisal, ali mu bo »dala fukat«). V nekaj primerih so se oškodovanke dejansko srečale s storilci, v nekaj primerih so prekinile komunikacijo, ko je prišlo do namigovanja na srečanje in spolne odnose, v večini primerov pa storilci oškodovankam niti niso predlagali srečanja, kar pomeni, da so od njih pričakovali le fotografije in videoposnetke, ob katerih so se med drugim tudi samozadovoljevali.

V tistih primerih, pri katerih so se dogovorili za srečanje, je takrat ali pa na poznejših srečanjih dejansko prišlo do spolnih odnosov. V enem primeru je storilec z žrtvijo že

#	STAROSTNA OMEJITEV – NE UPORABLJAJ DRUŽBENIH OMREŽIJ, ČE ŠE NISI DOVOLJ STAR
#	ČIM MANJ OSEBNIH PODATKOV – NA SPLETU PUŠČAJ ČIM MANJ PODATKOV O SEBI, RAČUNIH, OHRANI SVOJO ZASEBNOST ...
#	GESLO JE SAMO TVOJE – NIKOMUR NE ZAUPAJ SVOJEGA GESLA, GESLO VEČKRAT ZAMENJAJ
#	NASTAVITVE ZASEBNOSTI – PROFIL NASTAVI TAKO, DA LAHKO OBJAVE VIDJO LE TVOJI PRIJATELJI
#	KAR OBJAVIŠ, OSTANE – ZAVEDAJ SE, DA PODATKI IN SLIKE OSTANEJO NA SPLETU
#	NE »POTRJUJ« LJUDI, KI JIH NE POZNAŠ – NE DODAJAJ JIH V DUŽBENA OMREŽJA, NIKOLI SE NE DOGOVARJAJ ZA SREČANJE
#	KLICI, SPOROČILA, E-MAILI – NE OGLAŠAJ SE NA NEPOZNANE ŠTEVILKE, NE ODPIRAJ MAILOV IN SPOROČIL NEZNANCEV
#	POSTAVI SVOJO MEJO – ODLOČEN NE POŠILJANJU FOTOGRAFIJ, NA KATERIH SE VIDIJO INTIMNI DELI TELES

po nekaj srečanjih imel spolne odnose, ki niso bili vedno prostovoljni in so potekali sredi polja. Z drugo oškodovanko je storilec večkrat imel spolne odnose v vozilu na neznani lokaciji. Tretjo oškodovanko je storilec na podoben način pobral pred domom, z namenom, da bi z njo spolno občeval. V enem izmed primerov sta storilec in oškodovanka spolni odnos tudi posnela. Skrb vzbujajoč je primer, v katerem sta oškodovanka in storilec imela prvi spolni odnos že po osmih dneh svojega spoznavanja, oškodovanki pa se to ni zdelo sporno ali protizakonito.

Razkritje patološkega odnosa

V skoraj vseh primerih, ki smo jih analizirali, so komunikacijo končale žrtve, bodisi ker niso več želele izpolnjevati storilčevih zahtev, saj so te zanje postale prevelike in so dojele, da bo storilec hotel vedno več slik in videoposnetkov, bodisi ker je na ta odnos postala pozorna neka tretja oseba in je o tem podala prijavo policiji. V enem primeru je oškodovanka prekinila odnos, ko je ugotovila, da ne želi več imeti takšnih spolnih odnosov. Izmed vseh primerov izstopa tisti, pri katerem je oškodovanka blokirala storilčevo telefonsko številko, ta pa je v njenem imenu na spletni strani objavil oglas, da je osamljena in da išče seks. Oškodovanka je nato dobila precej sporočil s seksualno vsebino.

Do razkritja odnosa torej najpogosteje pride takrat, ko žrtev ne zmore več zadostiti zahtevam storilca in ne prenese več bremena tega odnosa. Pri razkritju je otroke sram in strah, zaprejo se vase in o tem nočejo govoriti. Posledice stiske, v kateri se znajdejo zlorabljeni otroci in mladostniki, se lahko kažejo tudi v njihovi agresivnosti, nekomunikativnosti, samopoškodovanju in drugem ravnanju.

Spletni *grooming* je vzpostavljanje stikov storilca z otroki prek spleta za spolne namene. Cilj *groominga* je največkrat srečanje storilca in otroka v živo, ki mu lahko sledi spolna aktivnost, pogosto pa je cilj tudi od otroka pridobiti intimne posnetke.

Kateri so razlogi, da se otroci sploh znajdejo v takem odnosu?

Odraslim, ki se zavedamo težave spletnih spolnih zlorab, se pogosto pojavlja vprašanje, zakaj otroci to počnejo in zaradi katerih razlogov se znajdejo v tem zlorabljačem spletnem odnosu.

Kot kažejo slovenski primeri, je najpogostejši razlog radovednost. Otroci na spletu iščejo informacije – tudi o spolnosti –, storilec pa je tisti, ki te informacije ima in se otroku predstavlja kot tisti, ki ve. Otroci iščejo pozornost in pogovor z nekom, ki si zanje vzame čas in se z njimi pogovarja, se zanje zanima in mu lahko zaupajo vse tisto, kar svojim najbližjim ne morejo. Pogosto je razlog v zaljubljenosti, saj storilci pod pretvezo, da bosta z dekletom postala par, žrtev nagovorijo, da mu pošlje

Zajemi telefonskega zaslona, iz katerih je razviden potek groominga

intimno fotografijo. Včasih je razlog tudi finančen, saj storilci otrokom plačujejo za intimne fotografije oziroma plačilo vsaj obljubljaajo. V veliki večini pa otroci prve fotografije pošljejo, ker ne pomislijo na posledice ali zaradi groženj storilca.

Starši pogosto premalo ozaveščeni

Včasih imamo odrasli morda občutek, da so družbena omrežja izguba časa in vir nevarnosti. Dejstvo je, da dokler so ta omrežja uporabljena za povezovanje in gradnjo odnosov, so povsem legitimen način preživljanja časa in hkrati tudi relativno varna. Za otroke brskanje po spletu ni zapravljanje časa. Tudi to ima – seveda – svoje pasti, a nenazadnje ima svoje pasti tudi druženje v živo (alkohol, droge in tvegana spolnost). Edina razlika je, da otroke o nevarnostih v realnem svetu poučimo, medtem ko jih o nevarnostih na spletu skoraj povčini ne.

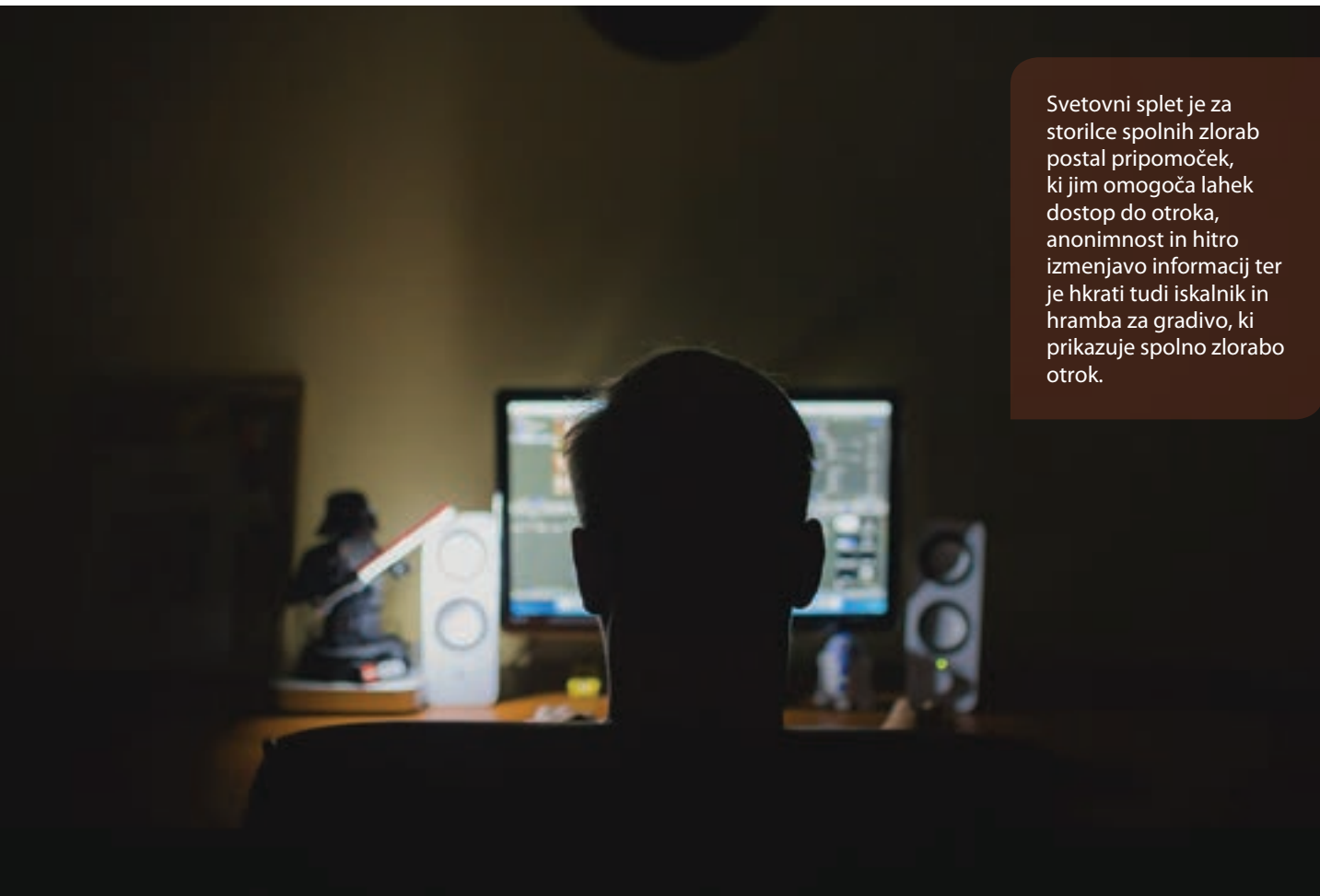
Na težavo starševskega nepoznavanja, nezavedanja in nerazumevanja nevarnosti spletnih prijateljstev in srečanj v živo kaže primer, ko je mama peljala oškodovanko na srečanje s precej starejšim moškim, ki ga je ta nekaj dni prej spoznala na spletu. Srečanja so potekala na njegovem domu z izgovorom, da se bosta učila, dejansko pa sta med odsotnostjo staršev snemala izzive.

Svetovni splet kot polje številnih priložnosti

Splet sam po sebi ni nevaren za otroke, odgovornost vseh odraslih, še posebno staršev in učiteljev, pa je, da zaščitimo otroke med njegovo uporabo. Pri tem naj se jim ne omeji dostop do informacij, zabave in razvoja digitalnih kompetenc. Odrasli velikokrat nismo dobro seznanjeni s spletnimi spolnimi zlorabami, otroci pa so mnogo bolj digitalno pismeni od učiteljev in staršev.

Ko slišimo razne težke zgodbe o spletnih spolnih zlorabah, se lahko hitro zgražamo in za vse to krivimo novo tehnologijo. Dejstvo je, da razvoja sodobne tehnologije ne moremo ustaviti, zato je bolje, da svoja življenja temu prilagodimo in otroke naučimo varne ter premišljene uporabe spleta in pametnih naprav.

Včasih se vprašamo, ali ne bi bilo bolje – v izogib tem zlorabam – otrokom prepovedati uporabo pametnih naprav in družbenih omrežij ali pa bi jih bilo bolje opolnomočiti, da se bodo znali ustrezno odzvati, ko na spletu naletijo na situacije in pogovore, ob katerih se lahko prestrašijo, jim je neprijetno in ne vedo, kaj storiti. Prepovedovanje oziroma omejevanje uporabe družbenih omrežij pri otrocih lahko povzroči stigo in družbeno izključevanje. Otroci, ki ne

Svetovni splet je za storilce spolnih zlorab postal pripomoček, ki jim omogoča lahek dostop do otroka, anonimnost in hitro izmenjavo informacij ter je hkrati tudi iskalnik in hramba za gradivo, ki prikazuje spolno zlorabo otrok.

uporabljajo družbenih omrežij, niso seznanjeni z aktualnim dogajanjem. Komunikacija z vrstniki se iz šolskega v popoldanskem času prenese v spletni prostor. Če otrok ne ve, kaj se v izvenšolskem času dogaja na družbenih omrežjih, bo v pogovorih z vrstniki težko sodeloval in bo tako sčasoma izključen iz dogajanja.

Sklep

Spletne spolne zlorabe se dogajajo tudi v Sloveniji in naši otroci so žrtve. Prav zaradi stalne možnosti uporabe družbenih omrežij in spleta ne moremo vplivati na to, do kakšnih informacij bo otrok dostopal na spletu in kdo vse bo stopil v stik z njim v spletnem okolju. Lahko pa ga poučimo, kako v teh situacijah ravnati in zlasti kje lahko poišče pomoč, ko se znajde v situaciji, ki pri njem vzbudi strah, sram ali druge neprijetne občutke. Pri teh zlorabah so posledice lahko vseživljenjske in neizbrisljive, zato je vsaka kurativa zamen.

Spolna zloraba je ena najbolj travmatičnih izkušenj, ki jo otrok lahko doživi med odrasčanjem. Poruši zaupanje, ki ga otrok goji do odraslega, od katerega je ekonomsko, materialno in čustveno odvisen, hkrati pa zaznamuje vse otrokove nadaljnje odnose. Z dobro, primerno in močno preventivo v družinskem in šolskem okolju lahko zelo veliko naredimo, da ta dejanja preprečimo.

Za preventivo pa se je najprej treba zavedati, da so spolne zlorabe na spletu težava, ki se dogaja tukaj in zdaj, in da je prav vsak otrok lahko žrtev ali storilec, za kar ne potrebujemo obsežnega računalniškega znanja. V ospredju je torej dejstvo, da je treba pozornost s težave preusmeriti k rešitvi obstoječega stanja – okrepiti zavedanje otrok, staršev, učiteljev, svetovalnih delavcev, policistov in vseh,

ki pri svojem delu prihajajo v stik z otroki, da spletne spolne zlorabe obstajajo in da je to resna težava z dolgotrajnimi, če ne celo nerešljivimi posledicami.

Viri

1. Frei, K. (1996). Spolna zloraba: z odkrito besedo do varnosti. Ljubljana: Kres.
2. Meziniec, N. (2016). Preventivno delovanje na področju spolnih zlorab v osnovni šoli. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta.
3. Miljavec L. (2018). E-zlorabe otrok in mladostnikov: priručnik, ki predstavi razsežnost zlorab otrok in mladostnikov na spletu ter ponudi smernice za ukrepanje. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za družboslovno informatiko.
4. O'Connel, R. (2003). A Typology of Cyber Sexploitation and Online Grooming Practices. Preston: University of Central Lancashire.
5. Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., and Hasebrink, U. (2020). EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online.
6. Whittle, H. C., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A., & Collings, G. (2013). A Review of young people's vulnerabilities to online grooming, Aggression and Violent Behavior, št. 18, str. 135–146.
7. Williams, R., Elliott, I. A., Beech, A. R. (2013). Identifying Sexual Grooming Themes used by Internet Sex Offenders.

Besedilo: Nina Meziniec, mag. prof. soc. ped.,
Oddelek za mladoletniško kriminaliteto SKP UKP GPU
Foto: Depositphotos, AdobeStock in arhiv avtorice

POSTKOVIDNI RAZMISLEKI O PREDNOSTIH IN SLABOSTIH NOVIH KOMUNIKACIJSKIH ORODIJ

SPLETNA NOVINARSKA KONFERENCA

Med pandemijo so morale organizacije zaradi omejevalnih ukrepov prilagajati izbiro komunikacijskih orodij. Spletna novinarska konferenca je bila v tistem obdobju eden od bolj izpostavljenih načinov komuniciranja organizacij z mediji in javnostmi. Novinarska konferenca je tradicionalno komunikacijsko orodje odnosov z mediji; v strokovni literaturi je poglobljeno preučevana in v praksi izpeljana do potankosti. Spletna novinarska konferenca je bila manjkrat strokovno obravnavana, saj gre na prvi pogled za skoraj popolnoma enak pristop k organiziranju kot pri klasični »tiskovki«.

V nadaljevanju zato obravnavam posebnosti spletne novinarske konference kot komunikacijskega orodja odnosov z mediji in jih primerjam s klasično novinarsko konferenco. Preučevanje potrdi, da se priprava in izvedba spletne različice bistveno ne razlikujeta od tradicionalnega načina organiziranja novinarske konference s prisotnostjo novinarjev v fizični obliki, vendar pa mora organizacija pri izbiri spletne različice upoštevati nekatere prvine, ki jo lahko odvrnejo od izvedbe. Pri obravnavi tematike sem preučeval strokovno literaturo ter izkušnje iz načrtovanja in izvedb spletnih novinarskih konferenc različnih domačih in tujih organizacij. Na koncu so predstavljeni zaključki in možnost nadaljnega raziskovanja obravnavane problematike.

UVOD

Spletna novinarska konferenca je bila v času pandemije zaradi bolezni covid-19 eno od največkrat uporabljenih komunikacijskih orodij v organizacijah, ki so morale pogosto in obsežno (kompleksno) komunicirati

z mediji, denimo World Health Organization (2020).

Uvedene omejitve za zajezev širjenja koronavirusa SARS-CoV-2 so od teh organizacij zahtevale hitro prilagoditev novim razmeram z vzpostavitev tehničnih pogojev in

usposobitvijo govorcev, da so lahko še naprej učinkovito komunicirale z mediji v spletnem okolju.

Iz raziskave European Communication Monitor 2021 (Zerfass, Buhmann, Tench, Verčič in Moreno, 2021, str. 31 in 35) izhaja,

da so organizacije v času pandemije uporabljale videokonferenčni način komuniciranja z deležniki namesto običajnih orodij, kot so novinarske konference ali medijski dogodki – sicer za odnose z novinarji manj (uporabljalo jih je le 64,3 odstotka organizacij) kot za komuniciranje z zaposlenimi (uporabljalo 92,5 odstotka organizacij). Kljub temu je od 55,5 do 68 odstotkov različnih organizacij (delniške družbe, vladne in nevladne organizacije, zasebne družbe in agencije) uporabljalo videokonferenčni način za intervjuje in neformalne pogovore z novinarji.

Avtorice (Žejn, Pavčič in Jezeršek, 2021, v Guček, 2021) ugotavljajo, da se je število novinarskih konferenc v času epidemije zmanjšalo, ker spletni dogodki ne morejo nadomestiti dogodkov v živo, pri odnosih z mediji pa je pomemben prav stik v živo. Organizacije so namesto novinarskih konferenc uporabljale druga primerna komunikacijska orodja, ki so lahko

enako učinkovita. Po normalizaciji razmer spletna novinarska konferenca ne bo v celoti nadomestila klasične izvedbe, ki ima očitno prednost takrat, ko so vizualni elementi v ozadju ključni za predstavitev zgodbe (Turn Two Communications, b. d.).

Novinarska konferenca je uveljavljeno komunikacijsko orodje odnosov z mediji, njena posebna izvedbena oblika pa je spletna novinarska konferenca. Strokovna literatura s področja odnosov z javnostmi in odnosov z mediji je v preteklosti večinoma obravnavala klasično novinarsko konferenco. Samo nekateri avtorji omenjajo spletne konference, s katerimi je mogoče prek svetovnega spleta vzpostavljati odnose z mediji (Janal, 1998, v Chipchase, 2001, str. 224; Jacobs, 2011, str. 1900), ali na primer telefonske novinarske konference, pri katerih lahko novinarji na daljavo, prek vnaprej določene telefonske številke, poslušajo izjavo uradnikov in po vrstnem redu prijav zastavljajo vprašanja (Shepard, 1995, v Fisher, 2012, str. 5).

V prispevku opisujem spletno različico novinarske konference in navajam, kaj tak pristop pri komuniciranju z mediji zahteva od organizacij. Posebej preučujem skupne značilnosti in razlike pri načrtovanju in

izvedbi spletne novinarske konference v primerjavi s tradicionalnim načinom organiziranja novinarske konference s fizično prisotnostjo novinarjev. S pregledom značilnosti spletnih novinarskih konferenc različnih domačih in tujih organizacij želim potrditi hipotezo, da se priprava in izvedba spletne različice bistveno ne razlikujeta od klasične novinarske konference. V zadnjem delu primerjave obravnavam še hibridno novinarsko konferenco kot kombinacijo tradicionalne in spletne izvedbe.

Ugotovitve analize so pomembne in bodo organizacijam v pomoč pri odločitvi, ali je organiziranje spletnih novinarskih konferenc primerno komunikacijsko orodje za njihovo upravljanje odnosov z mediji v času omejevalnih ukrepov in tudi sicer.

VSEBINSKA OPREDELITEV KLJUČNIH OBRAVNAVANIH POJMOV

Novinarska konferenca je komunikacijsko orodje odnosov z mediji in odnosov z javnostmi, ki ga organizacija uporabi, ko želi novinarjem in javnosti predstaviti aktualne in pomembne informacije, ki so vredne pozornosti medijev, ter jim sočasno omogočiti neposredno srečanje s

Spletna novinarska konferenca je bila v času pandemije zaradi bolezni covid-19 eno od največkrat uporabljenih komunikacijskih orodij. Nikoli ne bo v celoti nadomestila klasične izvedbe, ki ima očitno prednost takrat, ko so vizualni elementi v ozadju ključni za predstavitev zgodbe.

predstavniki organizacije in sporočiti njihov odziv ter odgovore (Verčič, Zavrl in Rijavec, 2002, str. 91; Tkalac Verčič, 2020, str. 238 in 397). »Konferenca za novinarje je upravičena, če je jasno, da bodo mediji informaciji dali več pomena, če se bodo lahko prej pogovorili s strokovnjaki pri njenem viru,« poudarjata Hunt in Grunig (1995, str. 127). Obenem je priložnost, da vas mediji obiščejo (Johnston, 2012, str. 189). Novinarske konference so pogostejše organizirane in bolj obiskane v okviru kriznega upravljanja kriznih situacij kot pa za sporočanje dobrih novic (Bailey, 2017, v Tench in Yeomans, 2017, str. 275).

Spletna novinarska konferenca je tipična novinarska konferenca, ki poteka v spletnem okolju prek digitalnih platform, kot so aplikacije za družbena omrežja ali videokonferenčno komuniciranje. Organizacije lahko s spletno novinarsko konferenco istočasno nagovorijo domače in tuje medijske predstavnike (Mosron Communications, b. d., str. 3).

Hibridna novinarska konferenca je kombinacija obeh različic, klasične in spletne novinarske konference. Novinarji lahko spremljajo hibridno novinarsko konferenco prek spletnih aplikacij v uredništvu oziroma kjer koli ali se je udeležijo v fizični obliki (Jacobs, 2011, str. 1900).

Ne glede na to, ali se novinarji udeležujejo novinarske konference neposredno v prostoru, kjer poteka, ali jo spremljajo na daljavo, lahko

organizacije ali mediji prek digitalnih platform (na spletnem mestu ali družbenih omrežjih) prenašajo v živo vse tri omenjene vrste novinarskih konferenc, da jih lahko spremlja širše občinstvo.

NOVINARSKA KONFERENCA : SPLETNA NOVINARSKA KONFERENCA

V nadaljevanju primerjam bistvene elemente klasične novinarske konference s spletno različico – razloge za izbiro komunikacijskega orodja, pripravo scenarija in načrtovanje izvedbe, vabljenje novinarjev, izvedbo konference in merjenje ter vrednotenje učinkov.

Izbira komunikacijskega orodja

Olariu in Nichifor (2015, str. 120 in 122) ugotavljata, da organizacija skliče novinarsko konferenco za sporočanje pomembnih in za določeno skupino zanimivih novic, ko vsebina presega okvir sporočila za javnost ali ko je treba preprečiti širjenje negativnih odzivov. Podjetja to pomembno in učinkovito orodje v odnosih z javnostmi uporabljajo za predstavitev novega produkta ali oglaševalske kampanje. Nacionalne novinarske konference so primerne ob velikih dosežkih, izrednih razmerah ali katastrofah, lokalne pa ob dogodkih v skupnosti in lokalnem razvoju. Tkalac Verčič (2020, str. 397) omenja, da organizacija skliče novinarsko konferenco, ko želi

s pomočjo medijev deliti svoje načrte z določenimi javnostmi, kot denimo podjetje za predstavitev novega izdelka ali neprofitna organizacija o začetku nove dobrodelne akcije.

Ko se organizacija odloča o uporabi spletne novinarske konference namesto drugih komunikacijskih orodij, sta sporočanje aktualnih novic o izbrani temi ali konkretnem dogodku in potreben stik predstavnikov organizacije s predstavniki medijev enako nujna pogoja kot pri klasični novinarski konferenci. Organizacijo lahko k izbiri spletne različice vodijo omejevalni ukrepi, ki onemogočajo klasično izvedbo, lahko pa se zanjo odloči iz drugih razlogov v povsem običajnih družbenih razmerah.

Bonnin (b. d.) navaja prednosti spletne novinarske konference, in sicer da lahko podjetje dogodek prilagodi svojemu poslovanju, situaciji, občinstvu in rezultatom, da zagotovi čim večjo udeležbo občinstva. S tako izvedbo prihrani stroške (najema prostora, nastanitve, prevoza in pogostitve) in se bolje prilagaja udeležencem, lahko pa tudi bolje nadzoruje informacije, ki jih želi sporočiti – z objavo celotnega posnetka spletne novinarske konference na svoji spletni strani in v družbenih medijih.

Klasična in spletna izvedba novinarske konference od organizacije zahtevata, da za predstavitev izbrane teme ali konkretnega dogodka pripravi ustrezno vsebino in oblikuje ključna sporočila, ki jih želi poudariti v izjavah izbranih govorcev, ter sestavi odgovore na pričakovana vprašanja novinarjev, ki jih bo povabila.

Ko se organizacija odloča o izbiri spletne novinarske konference kot komunikacijskega orodja odnosov z mediji, mora upoštevati način, kako bo ta izvedena. Za spletno različico morajo

biti izpolnjeni minimalni tehnični pogoji – vsaj prenosni računalnik s kamero in primerna digitalna platforma z govorniki, ki so vsak na svoji lokaciji oziroma prostoru. Druga možnost je, da je spletna novinarska konferenca izvedena s tehnično zahtevnejšo opremo skupaj z govorniki v za to posebej predvidenem prostoru, lahko pa gre za kombinacijo obeh omenjenih načinov izvedbe, ko so govorniki v osrednjem prostoru, del udeležencev pa sodeluje na daljavo.

Organizacije, ki so v času pandemije nenehno komunicirale z mediji, so v nekaterih primerih morale zagotoviti tudi poseben prostor in tehnično zahtevnejšo opremo. V Catholic Health so sejo s sobo za sestanke vodstva spremenili v prostor za spletne novinarske konference z uporabo digitalne platforme skupaj z mikrofoni, napisi govorcev in ozadjem (Pecht, 2020, v Schuman, 2020).

Urad vlade za komuniciranje je na začetku aprila 2020 v Cankarjevem domu vzpostavil posebno vladno novinarsko središče na videotelekonferenčni način, s čimer so novinarji na daljavo prejeli sliko in zvok ter zastavljali vprašanja (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, 2020, str. 67).

V drugem in tretjem valu epidemije, to je od 19. oktobra 2020 do 15. junija 2021, je urad za dnevne komunikacijske aktivnosti Vlade Republike Slovenije vzpostavil dva avtonomna studia na Gregorčičevi ulici 20 in 25 v Ljubljani, s katerima so novinarjem omogočali

aktivno in varno udeležbo. Vsak delovni dan je organiziral tako imenovane zoom novinarske covidne konference (včasih tudi dvakrat dnevno) – skupno je bilo organiziranih 193 novinarskih konferenc, ki so bile neposredno prenašane. Obenem so večjim TV-hišam omogočali neposredni odjem signala prek optičnih vlaken, naknadno z mobilnim studiem pa tudi za terenske dogodke, na katerih so bili predstavniki vlade (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, 2021, str. 8).

Priprava scenarija in načrtovanje izvedbe

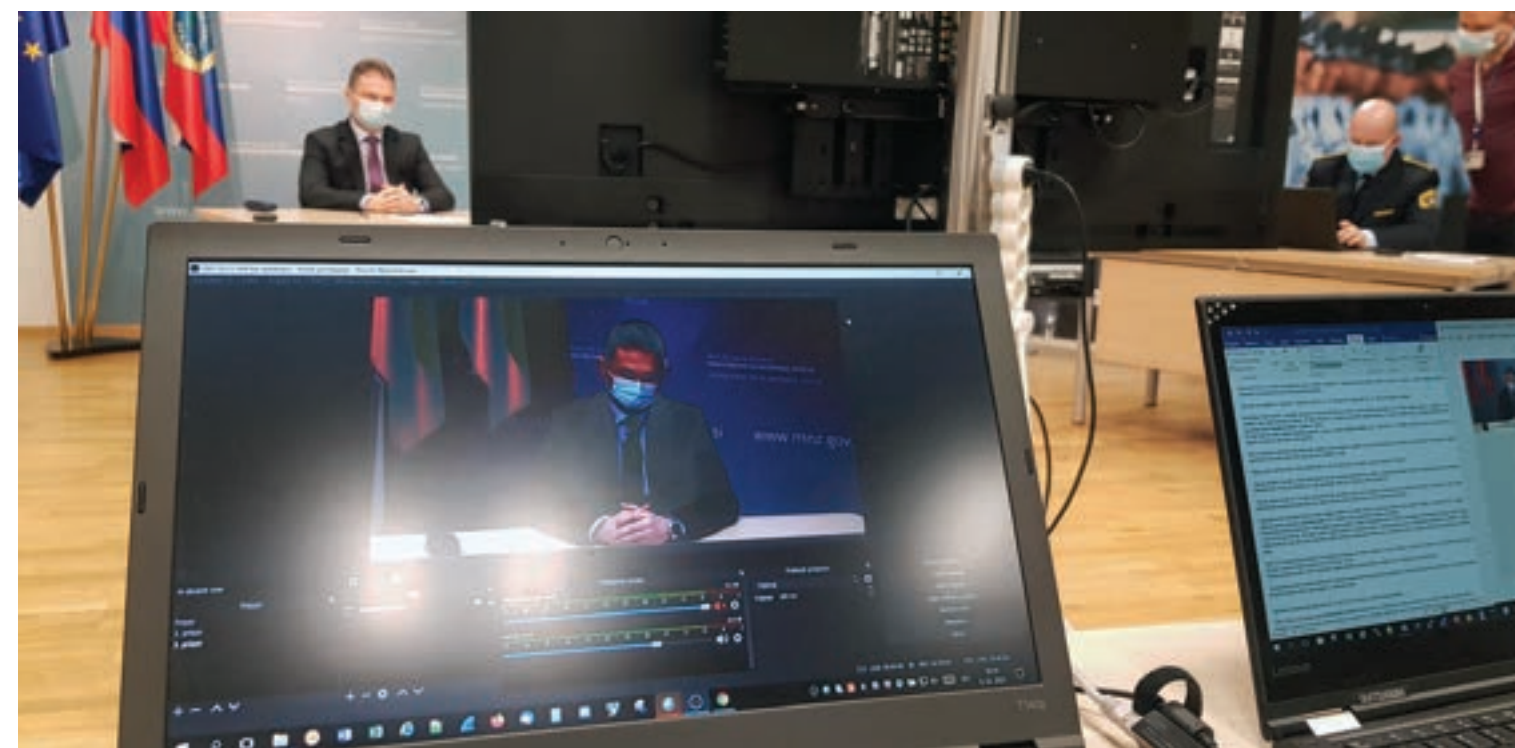
V scenariju novinarske konference je treba določiti govorce in povezovalca ter vsebinski in časovni potek novinarske konference (Verčič in drugi, 2002, str. 93). Govorniki morajo biti seznanjeni z značilnostmi novinarske konference, predvsem pa morajo poznati vsebino, ki jo bodo sami predstavili, in vedeti, kako bodo odgovarjali na vprašanja novinarjev, ki so iz njihove pristojnosti (priročnik najpogostejših vprašanj in odgovorov). Tiste, ki se bodo prvič udeležili novinarske konference, je treba naučiti, kako oblikovati ključna sporočila in predvsem kako jih predstaviti, upoštevaje tudi nebesedno govorico v njihovem nastopu. Seznaniti jih je treba tudi o sosledju dogodkov na novinarski konferenci, sodelovanju z drugimi govorniki in povezovalcem ter njegovi vlogi.

Poseben izziv je, če bo udeleženec spletne novinarske konference govorci,

ki bo tudi sicer prvič na novinarski konferenci. Govorniki na spletni novinarski konferenci morajo poleg osnovnih lastnosti klasične različice poznati posebnosti spletne izvedbe in v tem delu se izrazi zlasti medsebojna interakcija z vsemi sodelujočimi akterji spletne novinarske konference – drugimi govorniki, povezovalcem, tolmačem in tehnično ekipo, ki skrbi za delovanje celotne opreme v studiu ali medijskem središču (Menegalijski, 2021). Govorniki morajo poznati delovanje tehnične opreme ne glede na to, ali se za spletno novinarsko konferenco uporablja prenosni računalnik s kamero ali tehnično zahtevnejša videokonferenčna oprema.

Povezovalci v primeru klasične izvedbe pripravi vse potrebno, da bo novinarska konferenca nemoteno potekala od pozdravnega nagovora do po predvidenem zaporedju predstavljenih tem in vse do konca zastavljanja novinarskih vprašanj (Verčič in drugi, 2002, str. 93). Pri spletni izvedbi se mora povezovalci pripraviti tudi na ustrezno moderiranje novinarskih vprašanj in odgovorov govorcev na digitalni platformi (Menegalijski, 2021), s čimer novinarjem zagotovi enake možnosti za postavljanje vprašanj in podvprašanj.

Društvo novinarjev Slovenije (2020) je ob začetku pandemije protestiralo zaradi onemogočanja prisotnosti predstavnikom medijev pri vladnih izjavah za javnost, saj je zastavljanje vprašanj nosilec oblasti ključno za

nadzor in demokracijo ter osnovna naloga novinarjev, zato bi morali biti vzpostavljeni videokonferenčni kanali za sprotno postavljanje novinarskih vprašanj. Da je zaradi pravočasnega, točnega in objektivnega obveščanja v javnem interesu v času pandemije poleg organizacije klasičnih novinarskih konferenc s fizično prisotnostjo novinarjev treba zagotoviti tudi spletno udeležbo z možnostjo postavljanja vprašanj, je menilo 48 odstotkov anketiranih novinarjev in novinark iz Bosne in Hercegovine (BH Novinari, 2020, str. 4). Lubianco (2021) ugotavlja krepitev trenda novinarskih konferenc v Latinski Ameriki in na Karibih med pandemijo, ko uradni predstavniki zaradi neprijetnih vprašanj novinarjev sklicujejo (tudi spletne) novinarske konference brez možnosti zastavljanja vprašanj.

Izbira ustreznega prostora za klasično novinarsko konferenco mora ustrezati približnemu številu udeležencev, imeti mora primerno opremo in ozadje ter dovolj veliko število parkirnih mest v bližini (Verčič in drugi, 2002, str. 91; Hunt in Grunig, 1995, str. 136). Če je govorec spletne izvedbe v domačem ali službenem okolju in uporablja le prenosnik, mora prav tako poskrbeti za prostor, ozadje, primerno osvetlitev in zvok. Za izvedbo spletnih novinarskih konferenc z zahtevnejšo videokonferenčno opremo je primernejše profesionalno opremljeno medijsko središče ali studio z ustrežno osvetlitvijo, ozvočenjem in ozadjem.

Pred klasično novinarsko konferenco moramo preveriti delovanje predvidene tehnične opreme, na primer audio-video sistema v medijskem središču, prenosnega računalnika za prikaz predstavitve, videogradiva in drugega, enako pa velja za spletno izvedbo, tudi če se zanjo uporabi le prenosni računalnik s kamero.

Ko je spletna novinarska konferenca izvedena s tehnično zahtevnejšo videokonferenčno opremo in digitalno platformo, ki jo mora upravljati tehnična ekipa, se mora ta vnaprej seznaniti s scenarijem običajne novinarske konference ter mu prilagoditi delovanje celotne opreme in digitalne platforme. Že v

Spletna novinarska konferenca je tipična novinarska konferenca, ki poteka v spletnem okolju prek digitalnih platform.

času priprav morajo člani tehnične ekipe svoje delovanje uskladiti s povezovalcem in govorcem, kar se z vsemi udeleženci najlažje preizkusi in optimizira s predhodno izvedenimi testnimi spletnimi novinarskimi konferencami v nadzorovanem okolju (preizkus delovanja kamere, mikrofona in digitalne platforme, preverjanje kakovosti zvoka in slike, nastavitve kamere za ročno ali avtomatsko kadriranje govorcev in povezovalca, testiranje spletnega prenosa in internetne povezave, možnosti prikaza opornih točk govorcev na zaslonu videokonferenčnega sistema oziroma teleprompterju in podobno) (Menegaliya, 2021).

Uporaba kamere in mikrofona ter ustreznost postavitve prenosnega računalnika oziroma zaslona, upravljanje videokonferenčne opreme in digitalne platforme v času predstavljanja vsebine in pri odgovorih na novinarska vprašanja, pa tudi kdaj govorec začne s svojo izjavo, kako pomemben je zaključek govorcevega odgovora za povezovalca, kako lahko drugi govorec dopolni odgovor predhodnega govorca, kdo odgovarja na vprašanje, za katero sprva ni povsem jasno, v čigavi pristojnosti je, kako poskrbeti za ustrezno komuniciranje med govorcem spletne različice, ki niso v istem prostoru – vse to so situacije, ki morajo biti govorcem spletne novinarske konference in drugim udeležencem pojasnjene pred njeno izvedbo, in to ne glede na to, kakšna oprema se uporablja in kje so govorce (Menegaliya, 2021).

Z izvedbo generalke pred pravo novinarsko konferenco se govorce pripravijo na nastop, saj morajo vaditi in biti pripravljeni odgovarjati na najtežja vprašanja (Verčič in drugi, 2002, str. 94; Tkalac Verčič, 2020, str. 239). Opraviti morajo tudi priprave za spletno novinarsko konferenco;

glede na omejevalne ukrepe lahko to storijo tudi prek kratkih videosestankov (brifingov). Vse dotedanje priprave in scenarij je smiselno tudi preizkusiti in izpeljati namišljeno spletno novinarsko konferenco, skupaj s takojšnjo analizo in povratno informacijo vsem sodelujočim. Priporočljivo je vzpostaviti ločen komunikacijski kanal med vsemi akterji, če bi šlo kar koli narobe med izvedbo prave spletne novinarske konference (Menegaliya, 2021). Bonnin (b. d.) med drugim poudarja nujnost vaje zaradi izboljšave tehničnih vidikov prave izvedbe in gladkega poteka vseh prehodov med izjavami udeležencev.

Vabljenje novinarjev

Ključna razlika pri vabljenju novinarjev na spletno novinarsko konferenco v primerjavi s klasično je, da vabilo, ki ga nekaj dni pred izvedbo klasične različice pošljemo po adremi novinarjev (in telefonsko preverjamo udeležbo), vsebuje osnovne podatke o času, kraju, kratki vsebini, govoricah in kontaktni osebi (Verčič in drugi, 2002, str. 93), vabilo na spletno različico pa namesto podatka o kraju vsebuje opisne in grafične informacije o načinu, kako se lahko novinarji priključijo v digitalno platformo, kaj za to potrebujejo in katera pravila veljajo za udeležbo na spletni novinarski konferenci. Kontaktna oseba lahko nudi pomoč in pojasnila novinarjem glede tehničnih vidikov spletne novinarske konference (Menegaliya, 2021).

Organizacija mora pri vabljenju upoštevati, da lahko novinarje povabi v času, ki sicer ni najprimernejši za sklic klasične novinarske konference, na primer v ponedeljek ob devetih zjutraj (Sandpiper, 2020), ali skoraj tik pred izvedbo spletne novinarske konference. Kljub temu pa mora upoštevati nujno potreben čas, da so novinarji pravočasno obveščeni – tudi o morebitnih tehničnih spremembah

dostopa do digitalne platforme (Slovenska tiskovna agencija, 2022). Spletna novinarska konferenca je primerna alternativa v času pandemije, ko gre za udeležence z drugih geografskih območij in časovnih pasov (David James Group, 2020).

Izvedba

Klasična novinarska konferenca, ki se lahko tudi posname, se začne s pripravljeno izjavo govorca, potem sledijo novinarska vprašanja (Tkalac Verčič, 2020, str. 239). Novinarji so običajno že v prostoru, ko se novinarska konferenca začne.

Pri spletni novinarski konferenci je treba neposredno pred njenim začetkom poskrbeti, da se lahko novinarji v skladu s postavljenimi pravili za udeležbo in zmogljivostmi digitalne platforme nanjo priključijo in počakajo na uvodni pozdrav povezovalca. V tem delu sta pomembni vloga povezovalca in pomoč morebitne tehnične ekipe, da lahko novinarji nemoteno opravijo spletni dostop. Ob začetku spletne novinarske konference morata povezovalec in tehnična ekipa, v odvisnosti od načina izvedbe in uporabljene opreme, poskrbeti za vključitev kamere in mikrofona, snemanje spletne novinarske konference in prenos v živo. Če spletna novinarska konferenca poteka v profesionalno opremljenem studiu, je njena izvedba podobna snemanju televizijske oddaje (Menegaliya, 2021; Ezgeta, 2021, v Guček, 2021).

Uvodnemu pozdravu povezovalca tudi na spletni novinarski konferenci sledijo izjave govorcev, ki morajo upoštevati siceršnja priporočila za nastop na klasični novinarski konferenci – da so komunikativni, pozitivni, mirni, sproščeni in iskreni, da neposredno naslavljajo novinarje, ne uporabljajo žargona in tehničnih izrazov, ne ocenjujejo vprašanj novinarjev, ne uporabljajo odgovora »brez komentarja« in niso ironični ter agresivni v svojih replikah do novinarjev (Olariu in Nichifor, 2015, str. 124 in 125).

Pri nebesednem komuniciranju govorca na spletni novinarski konferenci je pomembno, da zna vzpostavljati očesni stik s kamero na prenosnem računalniku ali kamero iz videokonferenčnega sistema, ne glede na to, v kakšni obliki ima na voljo vsebino svoje izjave (v pisnih opornih točkah pred seboj ali prikazano na zaslonu oziroma teleprompterju). Pozoren mora biti tudi na to, kdaj je v kadru in ali je v studiu več govorcev hkrati, kar je sicer nepomembno, če

govorce eden za drugim podajajo izjave za govornico v studiu. Govorec mora skrbeti za dinamiko in razločnost svojega govora – to je veljalo zlasti v času veljavnih omejevalnih ukrepov, ko je moral imeti nameščeno zaščitno masko (Menegaliya, 2021).

Klasična izvedba novinarske konference omogoča uporabo različnih vizualnih predstavitev, kot so fotografije ali kratki videoposnetki (Verčič in drugi, 2002, str. 93; Tkalac Verčič, 2020, str. 398), kar je možno tudi pri spletni različici. V obeh primerih mora oprema delovati brezhibno, koristno pa je, da za prikaz skrbi posebej določena oseba.

Hibridna novinarska konferenca je kombinacija obeh različic, klasične in spletne novinarske konference.

Na spletni novinarski konferenci imajo novinarji mikrofone praviloma utišane do trenutka, ko so na vrsti za postavljanje novinarskih vprašanj. Povezovalec na začetku novinarske konference predstavi pravila udeležbe in zastavljanja novinarskih vprašanj, tehnične podrobnosti glede tega pa lahko še enkrat ponovi, tik preden prvi novinar postavi svoje vprašanje. Novinarji zastavljajo vprašanja tako, da jim povezovalec po predhodnem dvigu roke v digitalni platformi vklopi mikrofona, da lahko postavijo eno ali več vprašanj govorcem, lahko pa se za to uporabi klepetalnica v digitalni platformi. Povezovalec mora imeti dober pregled nad pričakovani novinarjev, da bi postavili vprašanja, in skrbeti, da so enakopravno obravnavani tudi v nadaljevanju, če imajo še kakšna dodatna vprašanja ali podvprašanja glede že obravnavane teme (Menegaliya, 2021; Mosron Communications, b. d., str. 4). V času pandemije so organizacije uvedle možnost zastavljanja vprašanj prek videoklica ali pa so bila ta vnaprej poslana po e-pošti (Gregorc, 2020). Organizacija lahko na vprašanja deležnikov, zastavljena in posneta v klepetalnici digitalne platforme, odgovori tudi po koncu spletnega dogodka (Shaffer, 2020, v Schuman, 2020).

Med izvedbo spletne novinarske konference mora imeti organizacija rezervni načrt za neprijetne situacije, na katere morajo biti pripravljeni vsi akterji, kot na primer da se v digitalno platformo želi priključiti oseba, ki ni novinar, da se novinarji niso pravočasno seznanili s postopkom zastavljanja

vprašanj ali da zaradi tehničnih težav ne morejo v živo postaviti vprašanj in je treba za zastavljanje vprašanj uporabiti klepetalnico v digitalni platformi, pa da ni nobenega novinarskega vprašanja, da novinarji zaradi predolgega časa trajanja in pomanjkanja pozornosti zapuščajo digitalno platformo še pred koncem spletne novinarske konference ali da se med prenosom poslabša internetna povezava in kakovost zvoka (Menegaliya, 2021), zato je dobro, da je na voljo član naše ekipe, ki nas kot zunanji opazovalec od doma ali iz pisarne lahko opozori na to (Marchelewski, 2020).

Povezovalec ali tehnična ekipa po koncu spletne različice poskrbi za izključitev mikrofona, kamere, snemanja in spletnega prenosa (Menegaliya, 2021). Po koncu klasične izvedbe govorec lahko poda kratke izjave za posamezne medije (Tkalac Verčič, 2020, str. 398), kar je pri spletni različici mogoče zagotoviti le s parcialnim videokonferenčnim srečanjem med govorcem in novinarjem.

Posnetek klasične ali spletne novinarske konference organizacija pošlje tistim novinarjem, ki jih ni bilo na dogodku, oziroma ga uporabi za objavo in poznejši ogled na svoji spletni strani in družbenih omrežjih (Tkalac Verčič, 2020, str. 239; Menegaliya, 2021).

Pri sestavljanju, pošiljanju in objavljanju drugega gradiva, na primer novinarske mape, sporočila za javnost, razlagalnega gradiva, predstavitev, fotografij in videogradiva, ni bistvenih razlik med klasično in spletno izvedbo, le da jih pri spletni različici ni mogoče izročiti novinarjem tako kot na tradicionalni novinarski konferenci ali sestavi liste prisotnosti novinarjev na kraju novinarske konference.

Merjenje in vrednotenje

»Odnose z mediji moramo oceniti, in sicer tako, da ugotovimo, kako uspešni so pri doseganju zastavljenih ciljev in kako učinkovito rabimo vložena sredstva,« poudarjajo Verčič in drugi (2002, str. 126). Za vrednotenje odnosov z mediji se lahko uporabljajo številne tehnike, kot je na primer preštevovanje količine medijskih objav o določenih temi (Tkalac Verčič, 2020, str. 399). Olariu in Nichifor (2015, str. 125) navajata, da morajo strokovnjaki za komuniciranje po novinarski konferenci z analizo odzivov v medijih oceniti, ali je bila njena izvedba učinkovita.

Po izvedeni spletni novinarski konferenci je poleg ugotavljanja količine medijskih objav in drugih

učinkov priporočljivo najprej analizirati potek novinarske konference in nastope govorcev ter preveriti, kako sta svoje delo opravila povezovalci in morebitna tehnična ekipa. Koristno je tudi opraviti anketo med sodelujočimi novinarji, da organizacija takoj po spletni novinarski konferenci prejme povratno informacijo, kaj je treba pri naslednji izvedbi še izboljšati (Menegaliya, 2021).

Mediashi (b. d.) navaja metrike za merjenje uspešnosti spletne novinarske konference, in sicer število udeležencev novinarske konference, število novic in ustvarjenih pogovorov, ki so posledica dogodka, stopnja zadovoljstva sodelujočih (da je bila izvedba uspešna in so dosegli cilj) ter število ljudi ali skupin, ki so se odzvale, in je bilo to posledica dogodka. Virtualni dogodki dodatno omogočajo še merjenje števila ogledov, deljenja vsebine in angažiranosti, vključno s komentarji.

Prednosti digitalnih odnosov z javnostmi poudarja tudi Deschaseaux (2022). Navaja, da kliki in prikazi, obiski spletnega mesta, deljenje in prodaja zagotavljajo merljive načine za določanje donosnosti naložbe, angažiranosti po dogodku in učenja za prihodnje kampanje.

HIBRIDNA NOVINARSKA KONFERENCA

Eventdrive (2022) navaja razloge za izbiro hibridne novinarske konference, in sicer da imajo novinarji možnost, da jo obiščejo v živo ali spremljajo na daljavo, da je primerno orodje za organiziranje dogodka na mednarodni ravni, da hibridna izvedba zmanjšuje okoljske učinke, da lahko organizacija pridobi in ovrednoti njihovo mnenje o dogodku od obeh skupin udeležencev ter da hibridna različica znižuje stroške. Jacobs (2011, str. 1900) ugotavlja, da hibridna oblika udeležbe »resno oslabi položaj novinarjev za interakcijo«.

Hibridna novinarska konferenca postaja uveljavljeno komunikacijsko orodje v mednarodnem prostoru, na primer na letošnji 24. mednarodni konferenci o AIDS-u so v nekaj zaporednih dneh organizirali več spletnih in hibridnih novinarskih konferenc (International AIDS Society, 2022).

Hibridne novinarske konference so čedalje bolj prisotne tudi v slovenskem prostoru. Organizirajo jih državni organi (GOV.SI, 2022), lokalne skupnosti (Koroške novice in STA, 2022), kulturna društva (Kulturno športno društvo FM Maribor, 2022), raziskovalne

ustanove (Pedagoški inštitut, 2021) in komunikacijska podjetja (Dobre zgodbe, d. o. o., 2022).

Hibridna novinarska konferenca združuje prvine klasične in spletne novinarske konference, zato sta načrtovanje in izvedba še toliko zahtevnejša, saj gre za kompleksen dogodek.

SKLEP

Deschaseaux (2022) navaja, da »podobno kot tradicionalna tiskovna konferenca tudi spletna novinarska konferenca zahteva iskanje pravega ravnovesja med angažiranostjo, interaktivnostjo in vsebino, da se ohrani pozornost občinstva«.

Spletna novinarska konferenca je doživela svoj razmah v obdobju pandemije, čeprav jo organizacija lahko izvede tudi v običajnih družbenih razmerah. Prinaša določene koristi v primerjavi s klasično, zaradi podobnih razlogov se čedalje bolj uveljavlja tudi hibridna oblika.

Organizacija mora pri razmisleku o morebitni uporabi novinarske konference kot komunikacijskega orodja odnosov z mediji v kateri koli izvedbeni obliki najprej upoštevati osnovne pogoje in cilje, ki morajo biti izpolnjeni za uporabo novinarske konference, in glede tega med oblikami novinarskih konferenc ni bistvenih razlik. Pri pripravi in izvedbi posameznih izvedbenih oblik – tradicionalna, spletna ali hibridna – pa se izrazijo nekatere razlike, ki lahko organizacijo odvrnejo od izbire konkretne različice.

Stroškovni in tehnični vidik izvedbe sta pomembna dejavnika za odločitev, zlasti če mora organizacija vložiti veliko sredstev v nakup zahtevnejše videokonferenčne opreme za vzpostavitev profesionalnega studia. Če je na razpolago osnovna računalniška oprema z digitalno platformo, potem organizacija lažje izvede spletno različico.

Za spletno in hibridno različico morajo govorci obvladati dodatne veščine, in sicer v tesnem sodelovanju s povezovalcem in morebitno tehnično ekipo, da lahko nemoteno izpeljejo novinarsko konferenco.

V konkretnem primeru mora organizacija tudi presoditi, ali je izbrana različica primerna za ciljno novinarsko javnost, na primer spletna ali hibridna, če gre za dogodek na mednarodni ravni, in zanjo tudi oblikovati razumljive tehnične napotke ter sestaviti rezervne scenarije.

Po spletni in hibridni izvedbi je merjenje in vrednotenje možno opraviti z več metriki, kar je prednost pred tradicionalno izvedbo.

Pri obravnavi omenjene tematike sem se srečal z nekaterimi omejitvami, denimo, da sta spletna in hibridna novinarska konferenca manj preučevani v strokovni literaturi kot pa tradicionalna novinarska konferenca. Pri raziskovanju sem imel na voljo več informacij o tovrstnih izkušnjah različnih organizacij in komunikacijskih podjetij, ki nudijo storitve organiziranja spletnih ali hibridnih novinarskih konferenc.

Obravnavano področje tako nudi še veliko možnosti za bolj poglobljeno preučevanje prihodnjega razvoja in uporabe novih spletnih komunikacijskih orodij, tudi z uporabo najsodobnejše opreme, ki omogoča spremljanje novinarskih konferenc v 360° virtualni resničnosti (Gilbert, 2016).

LITERATURA IN VIRI

1. BH Novinari. (2020, 17. junij). *Anketa sa novinarima. Pristup javnim informacijama u vezi sa covid-19*. Sarajevo. https://bhnovinari.ba/wp-content/uploads/2020/06/Anketa-BH-novinar-Pristup-javnim-informacijama-u-vezi-sa-COVID-19-BHS_compressed.pdf

2. Bonnin, C. G. (b. d.). *How To Organise A Virtual Press Conference And Make The Best Impression*. Dostopno 10. novembra 2022 prek: <https://www.companywebcast.com/news/blog/investor-relations/external-communication-virtual-press-conference/>.

3. Chipchase, J. (2001). IT sector public relations. V A. Theaker (ur.), *The Public Relations Handbook* (str. 224). London & New York: Routledge.

4. David James Group. (2020). *How to Hold a Virtual Press Conference*. <https://davidjamesgroup.com/2020/10/how-to-hold-a-virtual-press-conference/>

5. Deschaseaux, C. (2022, 14. april). *How Brands Can Better Leverage Virtual Press Conferences*. <https://blog.im-atag.com/post-event-engagement-how-to-measure-it-after-virtual-events-0>

6. Dobre zgodbe, d. o. o. (2022, 12. april). *Virtualni šov namesto novinarske konference*. <https://dobrezgodbe.si/virtualni-sov-namesto-novinarske-konference/>

7. Društvo novinarjev Slovenije. (2020, 20. marec). *Ostro protestiramo proti vladnemu omejevanju dela novinarjev*. <https://novinar.com/novica/ostro-protestiramo-proti-vladnemu-omejevanju-dela-novinarjev/>

8. Eventdrive. (2022, 20. januar). *Organizing a hybrid press conference*. <https://www.eventdrive.com/en/ressources/blog/organizing-a-hybrid-press-conference>

9. Fisher, J. R. (2012). *The Disaster Press Conference: Responding to the Media in an Emergency*. <https://training.fema.gov/hiedu/12conf/presentations/fisher%20-%20the%20disaster%20press%20conference.pdf>

10. Gilbert, D. (2016, 19. avgust). *Live 360 VR Press Conferences Are the Future: Is Your Business Ready?*. <https://insights.samsung.com/2016/08/19/live-360-vr-press-conferences-are-the-future-is-your-business-ready/>

11. Gregorc, M. (2020, 20. marec). Novinarji lahko odslej vprašanja o epidemiji zastavijo zgolj prek elektronske pošte. [Televizijska oddaja]. POP TV. <https://www.24ur.com/novice/slovenija/novinarji-lahko-odslej-vprasanja-o-epidemiji-zastavijo-zgolj-prek-elektronske-poste.html>

12. GOV.SI. (2022, 19. september). *Novinarska konferenca: Predstavitev spremljanja cen košarice prehranskih proizvodov*. <https://www.gov.si/dogodki/2022-09-19-novinarska-konferenca-predstavitev-spremljanja-cen-košarice-prehranskih-proizvodov/>

13. Guček, T. (2021, 24. februar). Nova realnost novinarskih konferenc. *Marketing Magazin*. <https://www.marketingmagazin.si/aktualno/nova-realnost-novinarskih-konferenc>

14. Hunt, T. in Grunig, J. E. (1995). *Tehnike odnosov z javnostmi*. Ljubljana: DZS.

15. International AIDS Society. (2022). *Official Press Conference Programme. AIDS 2022, 29 July – 2 August*. Dostopno 15. novembra 2022 prek: <https://aids2022.org/media/press-conference-programme/>

16. Jacobs, G. (2011). Press conferences on the Internet: Technology, mediation and access in the news. *Journal of Pragmatics*, 43 (7), 1900–1911.

17. Johnston, J. (2012). *Media Relations. Issues and strategies*. Sydney: Allen & Unwin.

18. Koroške novice in STA. (2022, 30. september). *V Slovenj Gradcu o digitalnem opismenjevanju seniorjev*. <https://www.koroskenovice.si/novice/v-slovenj-gradcu-o-digitalnem-opismenjevanju-seniorjev/>

19. Kulturno športno društvo FM Maribor. (2022, 14. november). *Tiskovna konferenca KIBLIX 2022*, 14. 11. 2022. <https://fmmaribor.si/tag/novinarska-konferenca/>

20. Lubiccio, J. (2021, 10. marec). Press conferences without questions: trend gained strength in Latin America and the Caribbean during pandemic. *LatAm Journalism Review*. Knight Center for Journalism in the Americas at the University of Texas at Austin's Moody College of Communication. <https://latamjournalismreview.org/articles/no-questions-press-conferences/>

21. Marchelewski, J. (2020). *The Future of Press Conferences*. <https://prsa.org/the-future-of-press-conferences/>

22. Mediashi. (b. d.). *How to Host a Successful Virtual Press Conference*. Dostopno 14. novembra 2022 prek: <https://www.mediashi.com/articles/how-to-host-a-successful-virtual-press-conference>

23. Menegaliya, D. (2021, 18. november). Izzivi in izkušnje organiziranja spletnih novinarskih konferenc. 3. *Dan komunikatorjev javnega sektorja*. Spletno srečanje. Slovensko društvo za odnose z javnostmi.

24. Mosron Communications. (b. d.). *How to Plan and Host Virtual Press Conferences*. Dostopno 6. novembra 2022 prek: <https://mosroncommunications.com/wp-content/uploads/2021/06/HOW-TO-PLAN-AND-HOST-VIRTUAL-PRESS-CONFERENCES-1.pdf>

25. Olariu, I. in Nichifor, B. (2015). A Conceptual Approach on Press Conference. *Studies and Scientific Researches. Economics Edition*, 21, 120–126.

26. Pedagoški inštitut. (2021, 4. november). *Novinarska konferenca ob predstavitvi rezultatov raziskave o VIZ procesu v predšolski vzgoji v času epidemije covid-19*. <https://www.pei.si/novinarska-konferenca-kzk-211104/>

27. Sandpiper. (2020, 9. julij). *Will virtual press conferences become the new normal for PR?* <https://sandpipercomms.com/corporate-communications/will-virtual-press-conferences-become-the-new-normal-for-pr/>

28. Schuman, N. (2020, 9. avgust). *How to Conduct a Successful Virtual Press Conference*. <https://www.prnewsonline.com/virtual-press-conference>

29. Slovenska tiskovna agencija. (2022, 6. januar). *Nujno sporočilo uredništva – spremenjena povezava do spletne novinarske konference ministrstva za obrambo*. <https://www.sta.si/2986026/nujno-sporocilo-urednistvom-spremenjena-povezava-do-spletne-novinarske-konference-ministrstva-za-obrambo>

30. Tench, R. in Yeomans, L. (2017). *Exploring Public Relations: Global Strategic Communication*. Harlow, England: Pearson.

31. Tkalac Verčič, A. (2020). *Odnosi z javnostmi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede in Slovensko društvo za odnose z javnostmi.

32. Turn Two Communications. (b. d.). *3 Upsides of the Zoom Press Conference*. Dostopno 10. novembra 2022 prek: <https://turn-two.co/blog/2020/5/13/3-upsides-of-the-zoom-press-conference>

33. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. (2020, 17. julij). *Poročilo o aktivnostih zaščite, reševanja in pomoči ob pojavu bolezni COVID-19*. <http://vrs-3.vlada.si/MANDAT20/vlad-nagrada.nsf/71d4985ffda5de89c12572c3003716c4/544b2d91de804e88c12585a8004047f2?OpenDocument>

34. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. (2021, 7. oktober). *Poročilo o aktivnostih zaščite, reševanja in pomoči ob pojavu bolezni COVID-19 (drugi in tretji val epidemije) od 19. 10. 2020 do 15. 6. 2021*. <http://vrs-3.vlada.si/MANDAT20/vladnagrada.nsf/71d4985ffda5de89c12572c3003716c4/8b95ff6d63c1c4bdc1258768003b2bf4?OpenDocument>

35. Verčič, D., Zavrl, F. in Rijavec, P. (2002). *Odnosi z mediji*. Ljubljana: GV Založba v sodelovanju s Slovenskim društvom za odnose z javnostmi.

36. Zeffass, A., Buhmann, A., Tench, R., Verčič, D. in Moreno, A. (2021). *European Communication Monitor 2021. CommTech and digital infrastructure, video-conferencing, and future roles for communication professionals. Results of a survey in 46 countries*. Brussels: EUPRERA/EACD.

37. World Health Organization. (2020, 17. julij). *A guide to WHO's guidance on COVID-19*. <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/a-guide-to-who-s-guidance>

Besedilo: Drago Menegaliya, Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: arhiv policije in Depositphotos

PREPREČEVANJE RASIZMA, KSENOFOBIE, HOMOFOBIE IN DRUGIH OBLIK NESTRPNOSTI

PROJEKT TRUST C(O)OP, MOST ZAUPANJA MED MAVRIČNO SKUPNOSTJO IN POLICIJO

Ko smo se v Centru za raziskovanje in socialne veščine pred nekaj leti pogovarjali s predstavniki nevladnih organizacij, med njimi tudi s člani skupnosti LGBTI, se nam je zastavilo vprašanje, ki prej še ni bilo obravnavano. Tako njihova pričanja kot raziskave neodvisnih agencij so namreč pokazale, da so osebe iz te skupnosti v družbi mnogo pogostejše kot druge skupine žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva. Ne le to, Slovenija je bila uvrščena med države, kjer oškodovanci, ki so žrtve nasilja zaradi svoje spolne usmerjenosti ali spolne identitete, to zelo redko prijavijo policiji. Če pa napad že prijavijo, policisti v mnogo primerih nimajo dovolj znanja za obravnavo takih dejanj. Skupaj z društvom Legebitra smo se zato prijavili na projekt Evropske komisije in jih prepričali, da lahko naredimo nekaj več na področju nestrpnosti v Sloveniji. Projekt Trust Co(o)p se je lani sicer uradno končal, vendar pa lahko potrdimo, da nam je z usposabljanjem policistov in intenzivnejšim sodelovanjem z Legebitro uspelo vzpostaviti temelje nacionalnega sistema za prepoznavanje, prijavljanje in preprečevanje zločinov iz sovraštva ter boljšo podporo žrtvam iz skupnosti LGBTI.

ZA ZAČETEK KRATKA PREDSTAVITEV CENTRA ZA RAZISKOVANJE IN SOCIALNE VEŠČINE

Zavedajoč se uporabnosti socialnih veščin v družbi, je slovenska policija leta 2014 ustanovila Center za raziskovanje in socialne veščine (v nadaljevanju: CRSV)¹, ki je sistemsko umeščen na Policijsko akademijo znotraj Generalne policijske uprave. CRSV z leti širi in dopolnjuje področja delovanja. Trenutno izvaja aktivnosti na naslednjih področjih: raziskovanje, psihološka dejavnost, delo policije v večkulturni družbi, enakost spolov, medsebojni odnosi in upravljanje konfliktov, etika in integriteta. Vse te aktivnosti so usmerjene k izboljšanju delovanja policije, tako znotraj sistema kot tudi širše.

- **Raziskovanje:** Primarno se ukvarjamo z znanstvenoraziskovalnimi projekti, ki jih definirajo strokovne službe policije glede na aktualne potrebe in ki so potrjeni na programskem svetu Policijske akademije.

- **Psihološka dejavnost:** Člani delovne skupine za psihološko pomoč in podporo skrbimo za nudenje psihološke pomoči in podpore uslužbencem policije.
- **Delo policije v večkulturni skupnosti:** Tematika večkulturnosti ni le v pristojnosti policije, ampak celotne civilne družbe, pri čemer je potrebno sodelovanje in povezovanje z vsemi institucijami in organizacijami, zato se povezujemo z vsemi subjekti, ki se ukvarjajo s področjem večkulturnosti.
- **Enakost spolov:** Osnovna naloga področja je zagotavljanje enakih možnosti in spodbujanje enakega obravnavanja žensk in moških v policiji, izvajanje ukrepov za varovanje dostojanstva in preprečevanje diskriminacije, spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja in skrb za lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja.
- **Medsebojni odnosi:** Upravljanje konfliktov je sestavni del krepitve dobrih medsebojnih odnosov v policiji. Razrešeni konflikti prispevajo k širjenju znanja in poglobljanju razumevanja odnosov, omogočajo intenzivnejše sodelovanje in prinašajo višjo raven kulture.

¹ <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/generalna-policijska-uprava/policijska-akademija/center-za-raziskovanje-in-socialne-vecscine>

V londonski metropolitanski policiji, kjer se s področjem LGBTI ukvarjajo že več desetletij, je sprejemanje drugačnosti vidno na vsakem koraku.

- **Etika in integriteta:** Odbor za integriteto in etiko je posvetovalno telo generalnega direktorja policije. Namenjen je sistematičnemu preučevanju in podajanju strateških predlogov, novosti, vprašanj in dilem s področij integritete in policijske etike, strategije policijskega dela v skupnosti, enakosti spolov, upravljanja konfliktov, medsebojnih odnosov, organizacijske klime in drugih vsebin.

PODROČJE ENAKOST SPOLOV V ZADNJIH LETIH RAZŠIRILI ŠE S POJMOM SPOŠTOVANJE RAZNOLIKOSTI

Področja našega delovanja se z leti širijo glede na zaznane razmere v družbi in v skladu z danimi viri. Leta 2018 smo aktivnosti na področju enakosti spolov razširili, tako da zdaj zajema tudi področje, ki smo ga poimenovali *spoštovanje raznolikosti*.

Glavno vodilo pri delu je enakost, kar razumemo kot korektno obravnavo vseh ljudi brez predsodkov. Policisti moramo upoštevati vse odtenke raznolikosti med ljudmi in se hkrati zavedati, da smo si ljudje med seboj lahko različni v več pogledih. Posledično moramo znati sprejeti dejstvo, da smo vsi enaki, ne glede na vse očem vidne in nevidne razlike, in da je vsako drugačnost, ki je vpeta v pravnoetična merila, treba sprejeti in spoštovati.

USTVARJAJMO OKOLJE, V KATEREM SE BO VSAKDO POČUTIL SPREJETEGA IN ENAKOPRAVNEGA!

Stremeti moramo k enakopravnemu spoštovanju kulturnih in drugih identitet, načina življenja in tradicij.

Vsak posameznik, naj bo še tako izstopajoč iz množice, je edinstven in je kot tak sestavni del družbe, v kateri sobivamo. Zato je pojem spoštovanja raznolikosti tesno povezan s strpnostjo in spoštovanjem na eni ter preprečevanjem diskriminacije na drugi strani.

S spoznanjem, da spoštovanje raznolikosti ponuja sinergijske učinke na vseh področjih človeške družbe, bi se morali vsi truditi, da ustvarimo okolje, v katerem se bo vsak posameznik počutil sprejetega in enakopravnega.

SPOL IN SPOLNA USMERJENOST TER NAČELO ENAKEGA OBRAVNAVANJA

V povezavi z enakimi možnostmi in raznolikostjo se osredotočamo na več glavnih področij, med katerimi sta tudi spol in spolna usmerjenost. Spolna usmerjenost in spolna identiteta sta namreč vidika, ki določata, kdo smo.

Spolna identiteta pomeni močno notranje in individualno doživljanje spola posamezne osebe, ki lahko ustreza spolu ob rojstvu ali pa ne, vključno z osebnim doživetjem telesa (kar lahko vključuje spremembo telesnega videza ali funkcije z medicinskim, kirurškim ali drugim postopkom, če to temelji na svobodni volji) ter drugimi izrazi spola, kot so oblačenje, govor in kretnje.

Spolno usmerjenost je mogoče razumeti kot »sposobnost posamezne osebe za globoko čustveno, ljubezensko in spolno privlačnost do posameznikov drugega spola, istega spola ali obeh spolov ter intimne odnose z njimi« (The Yogyakarta Principles – Plus 10 (2017)²).

² http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf

OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU TRUST CO(O)P

V imenu oziroma besedni zvezi Trust Co(o)p se skrivata dva pomena: zaupaj policistu (angl. Trust in cop) in zaupaj v sodelovanje (angl. Trust in cooperation). Polno ime projekta je Izgradnja zaupanja in sodelovanja med organi kazenskega pregona in skupnostjo LGBTI za izboljšanje odzivanja na zločine iz sovraštva nad LGBTI-osebami – TRUST CO(O)P.

Projektna partnerja sta bila Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija (kot prijavitelj in koordinator projekta) ter Društvo Kulturno, informacijsko in svetovalno središče Legebitra (kot partnerska organizacija).

Skupna vrednost projekta, ki je trajal od 15. januarja 2020 do 14. julija 2022, je znašala 219.067 evrov. 20 odstotkov projekta smo financirali projektni partnerji sami, 80 odstotkov pa ga je sofinancirala EU iz programa Pravice, enakost in državljanstvo 2014–2020, Generalni direktorat za pravosodje in potrošnike Evropske komisije, in sicer v okviru razpisa za zbiranje predlogov projektov za preprečevanje rasizma, ksenofobije, homofobije in drugih oblik nestrpnosti ter za spremljanje, preprečevanje in boj proti sovražnemu govoru na spletu (REC-RRAC-RACI-AG-2019). Več o projektu si lahko preberete na spletni strani Policije.

V današnje času bi pričakovali, da nihče ne čuti potrebe po skrivanju svoje identitete, a v resnici ni tako, saj vsakodnevno lahko spremljamo novice, ki pričajo o diskriminaciji, sovraštvu ali celo nasilju.

Načelo enakega obravnavanja je temeljna vrednota Evropske unije, jasno izražena v 2. členu Pogodbe o Evropski uniji³ in 21. členu Listine Evropske unije o temeljnih pravicah⁴. V zadnjih dveh desetletjih so Evropska unija, Svet Evrope in Združeni narodi razvili in/ali okrepiли standarde o nediskriminaciji in enakosti za osebe LGBTI⁵. Ena vodilnih raziskav na področju spoštovanja enakopravnosti je raziskava Agencije EU za temeljne pravice (EU Agency for fundamental rights, v nadaljevanju: FRA)⁶. FRA je sicer s svojimi raziskavami in predvsem interpretacijo rezultatov in pripravo analiz prispevala k pravnemu in socialnemu razvoju na področju spoštovanja temeljnih človekovih pravic.

S SODELOVANJEM Z NEVLADNIMI ORGANIZACIJAMI POSKUŠAMO SPODBUJATI OBOJESTRANSKO RAZUMEVANJE

Zaposleni v CRSV navezujemo stike tako z organizacijami in enotami v javni upravi kot tudi z nevladnimi organizacijami. Ker se želimo čim bolj približati civilni družbi, smo doslej opravili že veliko razgovorov s predstavniki nevladnih organizacijah, ki smo jim predstavili naše vsebine in način dela, vse v smislu ozaveščanja in seznanjanja z našim, gledano strogo s policijskimi očmi, nekoliko nekonvencionalnim načinom dela in morda tudi razmišljanjem.

V teh pogovorih smo videli možnost tvornega in korektnega sodelovanja, ki bi se odražalo v večji prepoznavnosti policije in v dejstvu, da je področje policijskega delovanja širše od zmotnega in ozkega razmišljanja nekaterih ljudi, ki mislijo, da policisti delujemo samo represivno.

POJASNILO GLEDE KRATIC

Najpogostejše rabljena kratica LGBT označuje lezbijke, geje, biseksualne in transspolne osebe. Ne vključuje vseh nenormativnih oblik spolne usmerjenosti in spolne identitete, je pa vključujoča do oseb z raznolikimi spolnimi značilnostmi. Občasno lahko zasledimo tudi kratico LGBTQAPI+. Dodani Q je oznaka za osebe, ki se identificirajo kot queer (oziroma kvir). Črka A pomeni asekualne osebe, črka P pa panseksualnost. I označuje interpolne osebe, to so osebe, katerih spolne značilnosti ne spadajo le v enega od dveh bioloških spolov. Znak plus (+) zajema množico drugih neomenjenih spolnih identitet. Organizacije v svojih imenih uporabljajo tiste črke iz kratic, ki zajemajo pomoč posameznim prej omenjenim skupinam.

KLJUČNA UGOTOVITEV: MALO PRIPADNIKOV SKUPNOSTI LGBTI SE ODLOČA ZA PRIJAVO KAZNIVIH DEJANJ IZ SOVRAŠTVA

V razgovorih s člani skupnosti LGBTI smo ugotovili, da se zelo malo ljudi odloča za prijavo nasilnih dejanj policiji. Njihova pričanja so se pokazala za resnična, saj je FRA v svoji analizi ugotovila, da se je Slovenija znašla na repu držav, v katerih so oškodovanci policiji prijavili fizični ali spolni napad zaradi pripadnosti LGBTI.

Raziskava je pokazala, da v Sloveniji 93 odstotkov vprašanih oseb LGBTI ni prijavilo zadnjega sovražno motiviranega fizičnega ali spolnega napada policiji, drugi instituciji ali organizaciji (FRA, EU LGBTI II 2019).

Preredko prijavljanje nasilja nad osebami LGBTI ugotavlja tudi Jasna Magić v svoji doktorski disertaciji *Vloga policije in LGBT skupnosti pri oblikovanju varnih skupnosti* (Magić, 2017). Njene glavne ugotovitve so:

- statistika organov ne odraža celotnega obsega kaznivih dejanj iz sovraštva v Sloveniji, saj organi ne beležijo ločene statistike dejanj, ki so motivirana iz sovraštva;
- partnerstvo med policijo in civilno družbo je ključno pri obravnavanju sovraštva,
- specializirane enote znotraj policije lahko zagotovijo ključno vlogo pri obravnavanju zločinov iz sovraštva.

Ker smo zaznali, da ni vzpostavljenega vzajemnega odnosa med skupnostjo LGBTI in policijo, smo se odločili, da naredimo korak naprej na področju medsebojnega sodelovanja.

POVEZALI SMO SE Z DRUŠTVOM LEGBITRA IN PRIJAVILI NA PROJEKT EVROPSKE KOMISIJE

Ena izmed nevladnih organizacij, ki aktivno deluje na področju skupnosti LGBTI, je društvo Kulturno, informacijsko in svetovalno središče Legebitra⁷ (v nadaljevanju: Legebitra), ki s kontinuiranim zagotavljanjem dostopnih, zaupnih in strokovnih storitev omogoča podporo in opolnomočenje posameznicam/-kom, skupnostim LGBTI in osebam s HIV-om. Z ozaveščanjem splošne in strokovnih javnosti prispeva k spremembi odnosa do ciljnih skupin, z vsemi aktivnostmi pa k izgradnji družbe, v kateri je vsaka identiteta legitimna.⁸

Ob predstavitvi naše vizije in usmerjenosti delovnega področja, predvsem pa v ideji o sodelovanju v projektu gradnje mostu med policijo in skupnostjo LGBTI v Sloveniji, je Legebitra videla potencial za sodelovanje. Zelo hitro je prišlo do dogovora o sodelovanju, ki se je izrazilo v prijavi na projekt Evropske komisije za preprečevanje razizma, ksenofobije, homofobije in drugih oblik nestrpnosti ter za spremljanje, preprečevanje in boj proti sovrašnemu govoru na spletu.

Evropska komisija je naš projekt izbrala kot enega izmed tistih, ki jih je s kakovostno predstavitvijo prepričal, da lahko naredimo nekaj več na področju nestrpnosti v Republiki Sloveniji.

NESTRPNOST, ZLOČINI IZ SOVRAŠTVA IN SOVRAŽNI GOVOR – OPREDELITVE

Nestrpnost lahko opredelimo na več načinov. Tujina za različne oblike izražanja močnega sovraštva uporablja

⁷ <https://legebitra.si/>

⁸ https://legebitra.si/k_legebitra/#poslanstvo

strokovni termin *zločin iz sovraštva* (angl. Hate Crime)⁹.

Že iz same besedne zveze zločin iz sovraštva izhaja, da ga definira močno izraženo sovraštvo storilca proti osebi ali premoženju, ki je motivirano zaradi predsodkov ali nestrpnosti do posameznikovega nacionalnega izvora, etnične pripadnosti, barve kože, vere, spola, spolne identitete, spolne usmerjenosti ali invalidnosti. Storilci lahko žrtev fizično napadejo, lahko ji zagrozijo z napadom ali uporabljajo verbalne zlorabe ali žalitve.

Omenili bi tudi besedno zvezo *sovražni govor*, ki pomeni zagovarjanje sovraštva, ki temelji na eni od zaščitnih osebnih okoliščin. Zakonodaja v Sloveniji tovrstna kazniva dejanja definira v 22. poglavju Kazenskega zakonika Kazniva dejanja zoper javni red in mir, konkretno v 297. členu Javno spodbujanje sovraštva, nasilja ali nestrpnosti. Zločin iz sovraštva v slovenskem Kazenskem zakoniku ni striktno definiran, lahko pa posamezne segmente najdemo v različnih členih zakonika.

Sodba Vrhovnega sodišča Republike Slovenije I Ips 65803/2012 z dne 4. julija 2019 je razblinila nedorečenost glede interpretacije 297. člena. Sodišče v jedru sodbe pritruje vložniku, da je uporaba groženj, zmerjanja ali žalitev v primeru, da so te oblike podane javno zaradi spodbujanja ali razpihovanja sovraštva, nasilja ali nestrpnosti, po svoji intenziteti enakovredna zakonskemu znaku potencialne ogrožitve javnega reda in miru, zato je treba zakonsko besedilo v tem delu razlagati tako, da sta dodatna pogoja postavljena alternativno, in ne kumulativno. Po mnenju Vrhovnega sodišča Republike Slovenije to kaznivo dejanje ne varuje le javnega reda in miru, temveč tudi človekovo dostojanstvo.

Ustava Republike Slovenije v 14. členu določa, da so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gnotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katero koli drugo osebno okoliščino, ter da smo pred zakonom vsi enaki. Zakon o varstvu pred diskriminacijo v 4. členu določa, da je diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine prepovedana.

DELOVNA SKUPINA ZA SOVRAŽNI GOVOR OPREDELILA KAZNIVA DEJANJA Z ELEMENTOM SOVRAŽNOSTI

S ciljem specializacije državnih tožilcev ter poenotenja tožilske prakse pri pregonu sovražnega govora je bila konec leta 2018 na Vrhovnem državnem tožilstvu ustanovljena delovna skupina za sovražni govor, ki se je marca 2021

⁹ <https://www.dictionary.com/browse/hate-crime>

TRUST CO(OP)

Center za raziskovanje in socialne veščine v Policijski akademiji in LGBTI-skupina za odzive

VSE OBLIKE HOMOFOBNEGA, BIFOBNEGA ALI TRANSFOBNEGA NASILJA SO KAZNIVE.

UVELJAVITE SVOJE PRAVICE ALI POMAGAJTE KOMU, KI TO POTREBUJE.

Podajte prijavo na policijo:

V nujnih primerih pokličite na 113 ali
na anonimno telefonsko številko 080 1200.
Elektronski naslov: raznolikost@policija.si
(dosegljivost ob delavnikih med 7. in 15. uro)

Pomoč in podporo nudijo tudi pri Legebitri:

Telefonska številka: 01 430 51 44
(dosegljivost ob delavnikih med 10. in 16. uro)
Elektronski naslov: pravna.svetovalnica@legebitra.si

Promocijski material je nastal v sklopu projekta TRUST CO(OP) ki ga sofinancira Evropska unija iz programa »Pravice, enakost in državljanstvo«. Vsebinska predstavitelja izključno stališča avtorjev in so zanj v celoti odgovorni. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za uporabo informacij v tem promocijskem materialu.

So-financirano iz programa »Pravice, enakost in državljanstvo«

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADRE
POLICIA

LEGBITRA

Projekt TRUST CO(OP) pri DIC Legebitra sofinancira Ministrstvo za javno upravo iz Sklada za razvoj nevladnih organizacij.

So-financirano iz »Sklada za razvoj nevladnih organizacij«

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Med projektom smo skupaj z zaposlenimi v Službi za upravno poslovanje, Sekretariatu MNZ, oblikovali plakate in letake, ki smo jih razdelili službam znotraj policije in med nevladne organizacije, katerih dejavnost je tudi sodelovanje s skupnostjo LGBTI.

preoblikovala v delovno skupino za zločin iz sovraštva. V njej delujejo po en državni tožilec z vsakega okrožnega državnega tožilstva.

Na pobudo Ministrstva za pravosodje je delovna skupina v okviru priprav na delavnico *National workshop on improving hate crime recording* v sodelovanju z ODIHR¹⁰ in FRA obravnavala tudi vprašanje načina evidentiranja (označevanja spisov) in spremljanja tako motiviranih kaznivih dejanj.

Delovna skupina je za potrebe evidentiranja takih kaznivih dejanj opredelila kaznivo dejanje z elementom sovražnosti (kaznivo dejanje iz sovraštva je dejanje, ki je storjeno zaradi sovraštva zoper drugega zaradi njegove narodnostne, rasne, verske ali etnične pripadnosti, spola, barve kože, porekla, družbenega položaja, invalidnosti ali spolne usmerjenosti).¹¹

¹⁰ <https://www.osce.org/odihr> (Urad za demokratične institucije in človekove pravice – ODIHR)

¹¹ Dokument Vlade RS, št. 07000-11/2021/3 z dne 24. junija 2021, in Skupno poročilo o delu državnih tožilstev za leto 2021

KAJ SO BILA NAŠA IZHODIŠČA PRI PRIJAVI PROJEKTA?

Skupno izhodišče projektnih partnerjev za prijavo projekta Trust Co(o)p je bilo, da študije in izkušnje kažejo, da se primeri zločinov iz sovraštva, ki temeljijo na spolni usmerjenosti, spolni identiteti in/ali spolnem izrazu, večinoma ne sporočajo policiji.

Izkušnje kažejo tudi, da v mnogo primerih policistke in policisti niso opremljeni z zadostnim znanjem za delo z žrtvami zločinov iz sovraštva.

Poleg tega nevladne organizacije nimajo razvitega sistema za podporo žrtvam, ki bi policiji in nevladnemu sektorju omogočil, da učinkovito obravnavajo problematiko preredkega poročanja in hkrati upoštevajo osebne okoliščine oseb LGBTI.

PROJEKT POMENI ZAČETEK SISTEMSKE PODPORE OSEBAM LGBTI, KI SO ŽRTVE ZLOČINOV IZ SOVRAŠTVA

S projektom Trust Co(o)p smo vzpostavili prvo komponento nacionalnega sistema za podporo osebam LGBTI, ki so žrtve zločinov iz sovraštva. Ta komponenta temelji na intenzivnejšem sodelovanju med slovensko policijo in društvom Legebitra, ki med drugim vključuje tudi usposabljanje policistk in policistov o tem, kako ravnati z osebami LGBTI, ki so žrtve zločinov iz sovraštva.

Zaposleni v CRSV smo želeli skupaj s člani Legebitre izboljšati prepoznavanje, prijavljanje in preprečevanje zločinov iz sovraštva na podlagi spolne usmerjenosti in spolne identitete oziroma izraza.

Zastavili smo si cilje, ki so bili usmerjeni v vnaprej določene štiri ciljne skupine: v pooblaščenke uradne osebe s policijskih uprav in iz notranjih organizacijskih enot GPU, v nevladne organizacije in tam zaposlene osebe, v osebe, ki se identificirajo kot pripadnice skupnosti LGBTI, in v širšo javnost.

CILJI PROJEKTA

V projektu smo si zastavili šest ciljev:

1. Povečana ozaveščenost in izboljšanje znanja policije o pomenu in potrebah po obravnavi primerov zločinov iz sovraštva (bullying, diskriminacija, nasilje) nad osebami LGBTI ali njihovo oziroma z njimi povezano lastnino.
2. Povečanje dostopnosti do podpore žrtvam zločinov iz sovraštva zaradi pripadnosti skupini LGBTI v okviru zainteresiranih nevladnih organizacij – vzpostavitev varnih točk LGBTI, kamor se žrtve lahko zatečejo in dobijo podporo pri prepoznavanju, prijavi in preprečevanju zločinov iz sovraštva nad osebami LGBTI.
3. Vzpostavitev podpornega sistema za žrtve zločinov iz sovraštva zaradi pripadnosti skupini LGBTI z vzajemnim sodelovanjem na dveh ravneh:
 - usposobljena LGBTI liaison oseba, ki je dodatno usposobljena za podporo osebam LGBTI, ki bo osebe spremljala skozi proces policijske obravnave v primeru prijave zločina iz sovraštva na podlagi spolne usmerjenosti ali spolne identitete oziroma izraza;
 - usposobljene osebe na varnih točkah LGBTI v nevladnih organizacijah, ki nudijo možnost podpore pri prijavi, spremljanja skozi proces prijave in sodelovanja z LGBTI liaison osebo pri policiji.

4. Izboljšanje monitoringa primerov in pojavnosti zločinov iz sovraštva nad osebami LGBTI na strani civilne družbe in na strani policije.
5. Oblikovanje skupnih priporočil (policije in nevladnih organizacij) na podlagi izkušenj in ugotovitev tega projekta za:
 - spremembe zakonodajnih aktov in smernic za zaznavanje, prepoznavanje, prijavljanje in preprečevanje zločinov iz sovraštva nad osebami LGBTI;
 - uvedbo tematike nasilja iz sovraštva nad osebami LGBTI v redne izobraževalne procese za policiste.
6. Promocija vzpostavljenih podpornih storitev za osebe LGBTI in informiranje ter ozaveščanje javnosti o pomenu prepoznavanja in prijavljanja ter preprečevanja zločinov iz sovraštva nad osebami LGBTI.

Z USPOSABLJANJEM POLICISTOV DO BOLJŠE OBRAVNAVE ŽRTEV

Del projekta je bil razvoj modulov za usposabljanje policistov. Njihov namen je policiste opremiti za izboljšano prepoznavanje, razumevanje pomena in pomembnosti beleženja kaznivih ravnanj z elementi sovražnosti ter primerno obravnavo žrtev tovrstnih ravnanj na podlagi nenormativnih oblik spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnih izrazov in spolnih značilnosti. Pri tem se zavedamo, da so lahko žrtve kaznivih ravnanj z elementi sovražnosti tudi osebe na podlagi drugih osebnih okoliščin ali presečišča več osebnih okoliščin. Stremimo k cilju, da bodo ti moduli spodbudili nastanek dodatnih modulov za usposabljanje policistov za izboljšano obravnavo kaznivih ravnanj z elementi sovražnosti.

Moduli za usposabljanje temeljijo na pristopu, ki se osredotoča na potrebe žrtev kaznivih ravnanj z elementi sovražnosti (angl. victim-centred approach)¹², ter na spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, čemur smo policisti zavezani z zakonodajo, ki ureja naše naloge in delo, in Kodeksom policijske etike¹³. V opisih vsebine modulov za usposabljanje uporabljamo termin *kazniva ravnanja z elementi sovražnosti*, pri čemer je treba tovrstna ravnanja ločiti na kazniva dejanja, pregonljiva po uradni dolžnosti, in prekrške. Uporabljamo tudi besedno zvezo *diskriminatorni nagib* (angl. bias motivation¹⁴), lahko pa bi pisali tudi o *diskriminatornem motivu*.

USPOSABLJANJE JE ZDRUŽEVALO ŠTIRI VSEBINSKE MODULE, OD OSNOVNIH DEFINICIJ DISKRIMINACIJE DO PRIPOROČIL ZA NADGRADNJO POLICIJSKIH PRAKS

Prvi modul usposabljanja se je osredotočal na razloge za izvedbo tovrstnega usposabljanja z orisom konteksta, znotraj katerega je usposabljanje potekalo. Informacije, podane v prvem modulu, so se iz modula v modul postopoma utrjevale in nadgrajevale.

Drugi modul je poudarjal definicije ključnih terminov, ki so povezani z nenormativno spolno usmerjenostjo, spolno

¹² <https://www.unhcr.org/victim-care.html>

¹³ Kodeks policijske etike (2008) je dostopen na <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/113-predstavitev/203-kodeks-policijske-etike> (25. november 2020).

¹⁴ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/unmasking-bias-motives-crimes-selected-cases-european-court-human-rights>

Za podporo osebam LGBTI smo v slovenski policiji izvedli usposabljanja in več delavnic za policiste.

identiteto, spolnim izrazom in spolnimi značilnostmi. Ker je bilo usposabljanje namenjeno izboljšanju prepoznavanja, razumevanja pomena in pomembnosti beleženja kaznivih ravnanj z elementi sovražnosti nad osebami LGBTI, je drugi modul vključeval tudi definicije stereotipov, predsodkov in diskriminacije.

Pri tretjem modulu so se udeleženci seznanili s terminom *kazniva ravnanja z elementi sovražnosti*. Seznanjeni so bili tudi s tem, kako jim lahko uporaba tega termina pomaga pri obravnavi kaznivih ravnanj, katerih žrtve so osebe LGBTI prav zaradi svoje nenormativne spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza in spolnih značilnosti.

Pri četrtem modulu so udeleženci raziskovali priporočila za nadgradnjo policijskih praks, ki prispevajo k izgradnji zaupanja vrednega odnosa med policistom in žrtvijo ter zmanjšajo možnost nenamerne sekundarne viktimizacije. Seznanjeni so bili tudi z načini utemeljevanja suma obstoja diskriminatornega nagiba pri kaznivih ravnanjih, katerih žrtve so osebe LGBTI prav zaradi svojih osebnih okoliščin (kazalniki pristranskosti).

MED METODAMI PODAJANJA INFORMACIJ TUDI AKTIVNO DELO V SKUPINAH

Vsak modul je bil sestavljen iz vsaj ene in največ treh aktivnosti, za izvedbo katerih so se uporabile različne metode: od frontalnega podajanja informacij do aktivnega sodelovanja udeležencev in dela v manjših skupinah.

Pri razvoju modulov za usposabljanje smo upoštevali dejansko stanje v Sloveniji, zgledovali pa smo se tudi po priročniku *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response*¹⁵, ki sta ga napisala Joanna

Perry in Paul Franey, izdal pa Svet Evrope¹⁶. Za širši uvid v priročnik smo se pogovarjali z avtorico priročnika Joanno Perry, ki je prijazno pomagala pri izdelavi modulov.

Pri tem nam je bil v veliko pomoč tudi pogovor z Joãom Pereiro, programskim svetovalcem v enoti SOGI¹⁷ pri Svetu Evrope, in Angelo Longo, programsko vodjo za Zahodni Balkan v okviru Oddelka za protidiskriminacijo¹⁸ pri Svetu Evrope, ter pogovor s predstavnico in predstavnikom španskega združenja policistov LGBTI+ Gaylespol¹⁹, in sicer predsednico združenja Isabel Tapia in podpredsednikom Manuelom Peinadom.

ZA PODPORO OSEBAM LGBTI V SLOVENSKI POLICIJI USPOSOBILI DEVET T. I. POLICISTOV ZA ZVEZO IN OBLIKOVALI SKUPINO ZA ODZIVE

Program usposabljanj je bil razdeljen na dva sklopa. Prvi sklop je trajal dva dni in je bil namenjen t. i. policistom za zvezo (angl. liaison officer²⁰). Zajemal je bolj poglobljeno podajanje znanja in širši uvid, potreben za delo z osebami LGBTI. Drugi, enodnevni sklop usposabljanj za senzibilizacijo policistov je bil namenjen prav policistom, ki pri vsakodnevnem delu prihajajo v stik z osebami LGBTI.

Pred samim začetkom izvajanja prvega sklopa usposabljanj smo naredili izbor pooblaščenih uradnih oseb,

¹⁶ <https://www.coe.int/sl/web/about-us>

¹⁷ <https://www.coe.int/en/web/sogi>

¹⁸ <https://www.coe.int/en/web/democracy-and-human-dignity/directorate-of-democratic-governance>

¹⁹ <https://www.gaylespol.es/>

²⁰ Uradnik, častnik za zvezo skrbi za komunikacijo med dvema ali več organizacijami in med njimi usklajuje skupne dejavnosti. Uradniki za zvezo so ključna vez med organizacijami, saj skrbijo za doseganje najboljšega izkoristka vseh virov za doseganje skupnih ciljev.

ki bi jih zanimalo področje dela in bi bili dovolj asertivni za delo z osebami LGBTI. Izbrali smo večje policijske uprave, ki imajo največ stika s člani skupnosti LGBTI in tudi precej izkušenj s sovražnimi dejanji proti družbenim skupinam, ki so potisnjene na obrobje družbe.

Po opravljenem izboru smo devet policistov dodatno usposobili za podporo osebam LGBTI. Pet policistov prihaja s policijskih uprav Ljubljana, Maribor, Celje, Koper in Novo mesto, štirje pa iz notranjeorganizacijskih enot Generalne policijske uprave (ena kriminalistka iz Uprave kriminalistične policije, en policist iz Uprave uniformirane policije in dve pooblaščenici uradni osebi s Policijske akademije)²¹.

Z novimi policisti za zvezo imajo posamezniki in organizacije na voljo mrežo policijskih sodelavk in sodelavcev, usposobljenih za obravnavo oseb LGBTI, ki so bile žrtve sovražnih dejanj. Njihova naloga je, da oškodovance, žrtve kaznivih dejanj (ali prekrškov), v primeru prijave suma storitve kaznivega dejanja (ali prekrška), storjenega na podlagi spolne usmerjenosti ali spolne identitete oziroma izraza, spremljajo skozi proces policijske obravnave. Po potrebi bodo kot t. i. skupina za odzive nudili strokovno pomoč policistom na lokalni ravni, ki se bodo prvi srečali s prijavi.

DEVETIH DELAVNIC ZA SENZIBILIZACIJO SE JE MED OKTOBROM 2021 IN MARCEM 2022 UDELEŽILO 200 POLICISTOV

Poleg opisanega oblikovanja t. i. skupine za odzive smo pripravili tudi enodnevna usposabljanja za policiste na lokalni ravni. Na Policijski akademiji smo z mnogo prilagajanja epidemiološkim ukrepom med oktobrom 2021 in marcem 2022 uspešno izvedli devet enodnevnih usposabljanj za senzibilizacijo policistov, na katerih je bilo skupaj natanko 200 policistk in policistov z vseh policijskih uprav.

ZA KOMUNIKACIJO UPORABNIKOV S POLICIJO VZPOSTAVILI TUDI E-NASLOV

Vse oblike homofobnega, bifobnega ali transfobnega nasilja se v nujnih primerih prijavljajo na znani telefonski številki 113 in 080 1200. Na novo smo uporabnikom (predvsem žrtvam) omogočili tudi komunikacijo po elektronski pošti. Elektronski naslov upravlja koordinacija t. i. policistov za zvezo, zaposlena v CRSV. Uporabniki lahko zdaj v času uradnih ur (ob delavnikih med 7. in 15. uro) komunicirajo tudi po elektronskem naslovu raznolikost@policijska.si.

²¹ Seznam je dostopen na intranetu slovenske policije.

ŠTUDIJSKI OBISK PRI METROPOLITANSKI POLICIJI V LONDONU

V sklopu projekta sta bila predvidena tudi dva študijska obiska v državah, kjer imajo tovrstno področje dela že urejeno. Zaradi vseh omejitev, ki jih je povzročila epidemija covida-19, smo pred iztekom projekta izvedli le en študijski obisk.

Maja 2022 nas je gostila metropolitanska policija²², ki pokriva območje t. i. Velikega Londona²³. V njej je zaposlenih okoli 44.000 ljudi, od tega okoli 33.000 uniformiranih policistov. S področjem LGBTI se ukvarjajo že več desetletij in zaradi želje po vzpostavitvi večjega zaupanja med policijo in skupnostjo LGBTI izvajajo usposabljanja za policiste, ki tako pridobijo naziv svetovalec LGBT+.

Trenutno imajo usposobljenih 132 svetovalcev LGBT+, ki delujejo na vseh ravneh policije. Sprejemanje drugačnosti v sistemu metropolitanske policije je vidno na vsakem koraku. Imajo ničelno toleranco do kakršnega koli nasilja, povezanega s sovražnimi nagibi. Zaradi varnega okolja lahko

²² <https://www.met.police.uk/>

²³ https://en.wikipedia.org/wiki/Greater_London

vsak zaposleni brez pomisleka izrazi svoje prepričanje, če je to v skladu z vsemi družbenimi normami in predpisi.

EVROPSKA ZVEZA POLICIJSKIH ZDRUŽENJ LGBT

Med spoznavanjem skupnosti LGBTI v Sloveniji in širše v Evropi smo navezali tudi stik z zvezo European LGBT Police Association²⁴, ki združuje vsa evropska policijska združenja LGBT. Omenjena zveza skrbi za izmenjavo izkušenj, predlogov in znanja med organizacijami članicami in drugimi ter hkrati spodbuja ustanavljanje policijskih združenj LGBT v vseh evropskih državah. Je organizacija, ki skrbi za obveščanje tako notranje kot zunanje javnosti o temah LGBT, spolni usmerjenosti in spolni identiteti. Hkrati se zavzema za zmanjševanje pristranskosti do lezbijk, gejev, biseksualcev in transspolnih oseb. V združenju je trenutno 17 organizacij iz 16 evropskih držav.

KATERI SO NAJPOMEMBNEJŠI UKREPI, KI JIH PREDVIDEVA STRATEGIJA EVROPSKE KOMISIJE O ENAKOSTI LGBTIQ?

Strategija Evropske komisije o enakosti LGBTIQ določa več ciljno usmerjenih ukrepov²⁵. Vsi skupaj so strnjeni v štiri glavne stebre, ki se osredotočajo na: odpravljanje diskriminacije, zagotavljanje varnosti, oblikovanje vključujočih družb in vodilno vlogo v pozivanju k enakosti oseb LGBTIQ po vsem svetu.

Med ključnimi ukrepi, ki so opisani v strategiji, so:

- Boj proti diskriminaciji: pravno varstvo pred diskriminacijo je ključno za spodbujanje enakosti oseb LGBTIQ. Komisija bo opravila pregled stanja, zlasti na področju zaposlovanja. Na podlagi poročila o uporabi direktive o enakosti pri zaposlovanju bo predlagala zakonodajo, zlasti o krepitvi vloge organov za enakost. Predlagala bo tudi regulativni okvir, ki bo posebej obravnaval tveganje pristranskosti in diskriminacije, ki sta neločljivo povezana s sistemi umetne inteligence.
- Zagotavljanje varnosti: osebe LGBTIQ so v primerjavi z drugimi skupinami mnogo pogostejše žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva ter sovražnega govora in nasilja iz sovraštva. Opazno je nezadostno prijavljanje kaznivih dejanj iz sovraštva.
- Varstvo pravic mavričnih družin: zaradi razlik med zakonodajami držav članic družinske vezi niso vedno priznane, ko mavrične družine prečkajo notranje meje EU. Komisija bo predstavila zakonodajno pobudo za vzajemno priznavanje starševstva in preučila možne ukrepe za podporo vzajemnemu priznavanju istospolnih partnerstev med državami članicami.
- Enakost oseb LGBTIQ po svetu: v različnih delih sveta se LGBTIQ osebe srečujejo s hudimi kršitvami in zlorabami pravic. Komisija bo podprla ukrepe za njihovo enakost.

Komisija bo še naprej spodbujala države članice EU, naj gradijo na obstoječih dobrih praksah in oblikujejo lastne akcijske načrte za enakost oseb LGBTIQ. Cilj bo boljša zaščita oseb LGBTIQ pred diskriminacijo in dopolnitev ukrepov v okviru te strategije z ukrepi za spodbujanje enakosti oseb LGBTIQ na področjih, ki so v pristojnosti držav članic. Evropska komisija bo redno spremljala izvajanje ukrepov iz strategije in leta 2023 predstavila vmesni pregled.

²⁴ <https://www.lgbtpolice.eu/>

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_strategy_2020-2025_en.pdf

SKLEP

Projekt Trust Co(o)p se osredotoča na vprašanje, ki prej ni bilo poglobljeno obravnavano. Sistemsko sodelovanje med nevladnimi organizacijami LGBTI in policijo je ključno za spodbujanje članov skupnosti LGBTI, da policiji prijavijo kazniva dejanja iz sovraštva proti osebami LGBTI.

S tem projektom je bila vzpostavljena prva komponenta nacionalnega sistema za podporo žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebami LGBTI. To pomeni, da lahko Legebitra poveže žrtve kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebami LGBTI s slovensko policijo (neposredno s člani skupine za zvezo z LGBTI), slednja pa je opremljena s potrebnimi informacijami za podporo žrtvam. Potencialne žrtve se prav tako zavedajo, da ima slovenska policija potrebne zmogljivosti za obdelavo njihove morebitne prijave in podporo, zato lahko incidente iz sovraštva proti osebami LGBTI prijavijo neposredno policiji. Policist, ki je prejel prijavo, lahko zaprosi za pomoč skupino za zvezo LGBTI. Prepričani smo, da bo sodelovanje postopoma zniževalo odstotek oseb LGBTI, ki ne bodo prijavile kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebami LGBTI policiji ali kateri drugi instituciji.

Kontinuirano sodelovanje med Legebitro in slovensko policijo bo omogočilo nadaljnji razvoj nacionalnega sistema pomoči žrtvam kaznivih dejanj iz sovraštva proti osebami LGBTI. Moduli usposabljanja, ki so bili razviti in implementirani med izvajanjem projekta, bodo uporabljeni pri nadaljnjih usposabljanjih policistov. Mogoče jih je prilagoditi in uporabiti tudi za usposabljanje drugih strokovnjakov, ki delajo v sistemu kazenskega pregona in pravosodju. Izkušnje z usposabljanjem je mogoče kot primer dobre prakse predstaviti drugim državam članicam EU s podobnim sistemom pregona in pravosodja.

VIRI

1. Center za raziskovanje in socialne veščine, dostopno na: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/generalna-policijska-uprava/policijska-akademija/center-za-raziskovanje-in-socialne-vecine> (9. 9. 2022).
2. Council of Europe, Directorate General of Democracy and Human Dignity, Directorate of Anti-discrimination, dostopno na: <https://www.coe.int/en/web/democracy-and-human-dignity/directorate-of-democratic-governance> (9. 9. 2022).
3. Council of Europe, dostopno na: <https://www.coe.int/sl/web/about-us> (9. 9. 2022).
4. Council of Europe, Sexual Orientation and Gender Identity, dostopno na: <https://www.coe.int/en/web/sogi> (9. 9. 2022).
5. Dokument Vlade RS št. 07000-11/2021/3 z dne 24. 6. 2021.
6. EU High Level Group on combating racism, xenophobia and other forms of intolerance, Subgroup on methodologies for recording and collecting data on hate crime, Improving the recording of hate crime by law enforcement authorities, Key guiding principles, 2017, dostopno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/ec-2017-key-guiding-principles-recording-hate-crime_en.pdf (9. 9. 2022).
7. European Commission, #Union of Equality, LGBTIQ Equality Strategy 2020–2025, dostopno na: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_strategy_2020-2025_en.pdf (9. 9. 2022).

8. European Court of Human rights, *Case of Vejdeland and Others V. Sweden*, Application no. 1813/07, Judgment, dostopno na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-109046%22%5D%7D>
9. *European LGBT Police Association*, dostopno na: <https://www.lgbtpolice.eu/> (9. 9. 2022).
10. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), *Compendium of practices for hate crime*, dostopno na: https://fra.europa.eu/en/theme/hate-crime/compendium-practices?combine=&sort_by=title&sort_order=ASC (9. 9. 2022).
11. European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), *Hate crime recording and data collection practice across the EU*, Luxembourg, 2018, dostopno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-hate-crime-recording_en.pdf (9. 9. 2022).
12. FRA – EU Agency for Fundamental rights, dostopno na: <https://fra.europa.eu/sl> (9. 9. 2022).
13. FRA, *A long way to go for LGBTI equality*, dostopno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf (9. 9. 2022).
14. FRA, *Priročnik o evropskem protidiskriminacijskem pravu*, 2018, dostopno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_sl.pdf (9. 9. 2022).
15. FRA, *Unmasking bias motives in crimes: selected cases of the European Court of Human Rights*, 2018, dostopno na: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/unmasking-bias-motives-crimes-selected-cases-european-court-human-rights> (9. 9. 2022).
16. Gaylespol, *Asociación de Policías LGTB+*, dostopno na: <https://www.gaylespol.es/> (9. 9. 2022).
17. *Hate crime*, dostopno na: <https://web.archive.org/web/20051126153146/http://www.homeoffice.gov.uk/crime-victims/reducing-crime/hate-crime/>.
18. *Hate crime*, dostopno na: <https://www.dictionary.com/browse/hate-crime> (9. 9. 2022).
19. Hrvatski pravni centar, *Zločini iz mržnje u Republici Hrvatski – pregled pravnog i konceptualnog okvira*, 2019, dostopno na: <http://www.hpc.hr/wp-content/uploads/2019/07/Pregled-pravnog-i-konceptualnog-okvira-zlocina-iz-mrznje.pdf> (9. 9. 2022).
20. Human Rights Watch, *The State Response to Hate Crimes in Germany*, dostopno na: https://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/State%20Response%20to%20%27Hate%20Crimes%27%20in%20Germany.pdf (9. 9. 2022).
21. ILGA, *ILGA-Europe's Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People covering events that occurred in Europe and Central Asia between January-December 2019*, Brussels, 2020, dostopno na: <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2020> (9. 9. 2022).
22. Jasna Magić, *Vloga policije in LGBT skupnosti pri oblikovanju varnih skupnosti*, doktorska disertacija, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana, 2017, dostopno na: <https://egradiva.fsd.uni-lj.si/search/extshow/1862> (9. 9. 2022).
23. Joanna Perry, Paul Franey, *Policing Hate Crime against LGBTI persons: Training for a Professional Police Response*, Council of Europe, 2017, dostopno na: <https://edoc.coe.int/en/lgbt/7405-policing-hate-crime-against-lgbti-persons-training-for-a-professional-police-response.html> (9. 9. 2022).
24. *Kazenski zakonik Republike Slovenije*.
25. *Kodeks policijske etike*, dostopno na: <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/113-predstavitev/203-kodeks-policijske-etike> (9. 9. 2022).
26. *Legebitra*, dostopno na: <https://legebitra.si/>.
27. *Listina evropske unije o temeljnih pravicah*, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:sl:PDF> (9. 9. 2022).
28. *Metropolitan Police*, dostopno na: <https://www.met.police.uk/> (9. 9. 2022).
29. Mia Gonan (editor), *Working with Victims of Anti-LGBT Hate Crimes A Practical Handbook*, dostopno na: https://zagreb-pride.net/wp-content/uploads/2022/02/Working-with-Victims-of-Anti%E2%80%9393LGBT-Hate-Crimes_en.pdf (9. 9. 2022).
30. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE), Office for Democratic Institutions and Human Rights, *Information Against Hate Crimes Toolkit (INFAHCT): Programme Description*, 2018, dostopno na: <https://www.osce.org/files/f/documents/f/3/392117.pdf> (9. 9. 2022).
31. Organization for Security and Co-operation in Europe, Office for Democratic Institutions and Human Rights, dostopno na: <https://www.osce.org/odihr> (9. 9. 2022).
32. *Pogodba o Evropski uniji*, dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=SL> (9. 9. 2022).
33. *Projekt TRUST CO(OP) – Izgradnja zaupanja in sodelovanja med organi kazenskega pregona in skupnostjo LGBTI za izboljšanje odzivanja na zločine iz sovraštva nad LGBTI-osebami*, dostopno na: <https://www.policija.si/nase-naloge/mednarodno-sodelovanje/crpanje-evropskih-sredstev/program-za-pravice-enakost-in-drzavljanstvo> (9. 9. 2022).
34. *Sodba Vrhovnega sodišča RS I Ips 65803/2012 z dne 4. 7. 2019*.
35. The UN Refugee Agency, *A Victim-Centred Approach*, dostopno na: <https://www.unhcr.org/victim-care.html> (9. 9. 2022).
36. *The Yogyakarta principles plus 10*, dostopno na: http://yogyakartapinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf (9. 9. 2022).
37. United Kingdom, HMICFRS, *Understanding the difference, the initial police response to hate crime*, 2018, dostopno na: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmicfrs/wp-content/uploads/understanding-the-difference-the-initial-police-response-to-hate-crime.pdf> (9. 9. 2022).
38. United Kingdom, The Crown Prosecution Service, *Hate Crime Strategy 2017-2020*, dostopno na: <https://www.cps.gov.uk/sites/default/files/documents/publications/CPS-Hate-Crime-Strategy-2020-Feb-2018.pdf> (9. 9. 2022).
39. *Ustava Republike Slovenije*.
40. Vrhovno državno tožilstvo R. Slovenije, *Skupno poročilo o delu državnih tožilstev za leto 2021*, dostopno na: <https://www.dt-rs.si/files/documents/Letno%20poroc%CC%8Cilo%20DT%20za%20leto%202021.pdf> (9. 9. 2022).
41. Wikipedia, *Greater London*, dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Greater_London (9. 9. 2022).
42. *Zakon o varstvu pred diskriminacijo*.

Besedilo: Žiga Planinec, Center za raziskovanje in socialne veščine PA GPU

Foto: osebni arhiv avtorja in Depositphotos

SODELOVANJE POLICISTOV Z INFORMATORJI

POLICIJSKO IZVIDNIŠTVO V BOJU PROTI KRIMINALU

O policijskem sodelovanju z informatorji je malo znanega tako v policiji kot zlasti v javnosti. To področje zaradi varnosti vseh udeležencev v procesu prekriva tančica zaupnosti, ki je pri tem delu nujna. V prispevku so predstavljene prednosti, potek, zakonske podlage in pasti policijskega izvidništva, ki se v današnjem času kaže kot nujni del policijskega boja proti kriminalu.

POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI POMEMBNO TUDI Z VIDIKA PRIDOBIVANJA INFORMACIJ O KRIMINALNIH POJAVIH

Vizija slovenske policije je usmerjena v njeno proaktivno delovanje, kar bo pripomoglo k visoki stopnji varnosti na območju naše države. Policija je za doseganje te vizije in za uspešno spopadanje z varnostnimi izzivi 21. stoletja pripravila Resolucijo o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025, v kateri je eden od splošnih dolgoročnih ciljev tudi ta, da bo s policijskim delom v skupnosti

bolje preprečevala in preiskovala kazniva dejanja. Partnersko sodelovanje z ljudmi in lokalnimi skupnostmi med drugim omogoča tudi pridobivanje informacij za zgodnje prepoznavanje varnostnih pojavov in z njimi povezanih tveganj. Za doseganje teh ciljev je zato treba v policiji okrepiti predvsem procese pridobivanja informacij o kriminalnih pojavih, zlasti tistih, ki celotni družbi povzročajo največjo škodo.

Za pridobivanje informacij v okviru svoje vloge v kriminalističnoobveščevalnem procesu skrbimo vsi policisti,

predvsem pa morajo biti na to osredotočene organizacijske enote v kriminalistični policiji na državni in regionalni ravni, specializirane za pridobivanje informacij od oseb, ki pri tem prostovoljno sodelujejo s policijo. Te operativnopolpodne enote policije morajo v sodelovanju z drugimi policisti z usmerjenim delom policijskim preiskovalcem pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj zagotavljati pravočasne, kakovostne in uporabne operativne informacije, kriminalističnim analitikom pa takšne informacije, ki omogočajo celovito in pravočasno

zaznavanje kriminalnega okolja na območju Slovenije.

Takšen usmerjen pristop prav gotovo lahko zagotavlja povečanje učinkovitosti in uspešnosti policije pri preprečevanju in omejevanju kriminalitete, po drugi strani pa tudi doseganje ciljev, ki si jih je policija zadala v svojem razvojnem dokumentu v okviru koncepta policijskega dela v skupnosti. Sodelovanje policije z informatorji namreč temelji na predhodnem pridobivanju zaupanja ljudi v delo policije in posledično na večjem občutku varnosti ljudi v skupnosti. Z angažiranjem ljudi okrepimo predvsem možnosti pridobivanja aktualnih in uporabnih operativnih informacij, ki so za policijo nujno potrebne za načrtovanje pravočasnega in uspešnega odzivanja pri preprečevanju in omejevanju kriminalnih pojavov.

Z ustrezno organizacijo dela in delovnih procesov na področju pridobivanja informacij od informatorjev na vseh ravneh v policiji ter z ustreznim usposabljanjem in ozaveščanjem policijskih vodij ter policistov za delo na tem področju lahko policija doseže več zastavljenih strateških in operativnih ciljev.

KRIMINALISTIČNOOBVEŠČEVALNA DEJAVNOST

Za uspešno spopadanje s sodobnimi varnostnimi izzivi si je policija v svojem razvojnem programu¹ zastavila tudi dolgoročne smernice,

¹ Resolucija o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (Uradni list RS, št. 75/15)

ki glede na sodobne trende in razvoj kriminalitete temeljijo prav na ustreznih organizacijskih in funkcionalnih prilagoditvah policijskih struktur, s potrebo po vpeljevanju novih taktik in metod dela, ob souporabi napredne tehnične in informacijske tehnologije. Med poudarjenimi prioritetami policije je seveda tudi obveščevalno vodeno policijsko delovanje, pri katerem so določeni posamezni sistemski cilji, povezani z delovanjem nacionalnega kriminalističnoobveščevalnega modela in izboljšanjem kakovosti izvajanja kriminalističnoobveščevalne dejavnosti. To posledično pomeni krepitev procesov pridobivanja operativnih informacij o kriminalnem okolju, vključno z njihovo učinkovito izmenjavo, kakovostjo kriminalističnoobveščevalnih izdelkov in nujno povezanostjo navedene dejavnosti z drugimi policijskimi koncepti, predvsem z modelom policijskega dela v skupnosti.

Ker je kriminaliteta kot pojav eden od glavnih dejavnikov, ki v lokalni skupnosti znižuje kakovost življenja in zmanjšuje občutek varnosti pri ljudeh, je z vidika zaupanja civilne družbe v delo policije še toliko pomembnejše, da policija pri preprečevanju tega družbenopatološkega pojava čim tesneje in aktivno sodeluje z ljudmi v skupnosti. Ob tem se je treba zavedati, da policijsko delo v skupnosti ne vključuje samo preventivnih aktivnosti policije, temveč gre za kompleksen in večplasten proces delovanja policije, ki zajema vsa področja dela policistov in različne metode dela, tudi v okviru represivnega odzivanja policije. V strokovni javnosti je ta dejavnost sprejeta kot sodoben koncept izvajanja

policijskega dela v lokalnih okoljih, pri katerem mora policija sodelovati s prebivalci in lokalno skupnostjo ter jih ustrezno angažirati pri odkrivanju in preprečevanju škodljivih varnostnih pojavov, med katerimi je najbolj negativno izpostavljena prav kriminaliteta, saj ta najbolj vpliva na kakovost življenja ljudi v določenem okolju.

Odpravljanje vzrokov za nastanek in širjenje kriminalnih pojavov je odvisno prav od pravočasnega zaznavanja teh pojavov in podrobnega poznavanja njihovih značilnosti. Zato je uspešnost izvajanja policijskega dela v skupnosti na terenu odvisna predvsem od kakovosti stikov, ki jih imajo policisti s prebivalci, predvsem s tistimi posamezniki, ki si želijo tesneje sodelovati s policijo tako, da posredujejo kakovostne informacije o aktualnih varnostnih pojavih. Navsezadnje so prav ljudje zelo dober neposreden vir informacij o varnostnih pojavih, ki se dogajajo v njihovem okolju. Takšne stike policija še toliko bolj potrebuje za uspešno izvajanje obveščevalno vodene policijske dejavnosti. Ta dejavnost je trenutno v varnostni politiki EU opredeljena kot sodobna smer razvoja policijske (preiskovalne) dejavnosti v državah članicah, zato je posledično tako opredeljena tudi v naši nacionalni kriminalitetni politiki².

Med posamezniki, ki si želijo kot informatorji³ sodelovati s policijo s posredovanjem koristnih informacij, so pogosto tudi znani storilci kaznivih dejanj, ki pa zaradi različnih interesov oziroma motivacije pristajajo na takšno sodelovanje. Sodelovanje policije s takšnimi posamezniki mora ostati v etičnih okvirih, pri čemer se mora ta oseba zavedati, da zaradi sodelovanja s policijo nima in ne more imeti nikakršnih privilegijev, če bi bila nemara zalotena pri storitvi kaznivega dejanja. Policisti se morajo pri tem vseskozi zavedati, da storilec posreduje policiji le informacije, ki njega samega ne ogrožajo pri izvrševanju kaznivih dejanj oziroma zaradi katerih lahko lastna kazniva

² Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (Uradni list RS, št. 43/19)

³ Informator je polnoletna oseba, ki prostovoljno sodeluje s policijo zaradi posredovanja operativnih informacij za potrebe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj. Policist osebo registrira kot informatorja, če presodi, da ima ta možnost posredne ali neposredne pridobitve zanesljivih in uporabnih informacij v zvezi s konkretnimi kaznivimi dejanji oziroma storilci.

dejanja izvaja še lažje, ko z njimi policijo preusmeri drugam. Zato morajo biti policisti v teh primerih še previdnejši in doslednejši z uresničevanjem glavne naloge policije, tj. odkriti in prijeti vsakršnega storilca kaznivega dejanja, pa čeprav gre za osebo, ki sodeluje s policijo s posredovanjem kakovostnih operativnih informacij. Nedopustno bi bilo namreč, da bi policija takšni osebi izplačevala sicer zakonite finančne nagrade za posredovanje posameznih informacij, ob dejstvu, da bi vedela tudi za njene konkretne kriminalne aktivnosti, a ne bi ukrepala po uradni dolžnosti. V tem primeru bi to pomenilo, da policija posredno sofinancira kriminal.

SODELOVANJE POLICIJE Z INFORMATORJI – KAKŠNA AKTIVNOST JE TO?

Kriminalno okolje se vseskozi obnavlja in širi na vseh področjih sodobne družbe, zato policija nujno potrebuje stalen dotok kakovostnih informacij o teh pojavih. Pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj, še zlasti pri bolj zapletenih oblikah, bi bila zelo težko uspešna brez pomoči posameznikov, ki so ji pripravljeni nuditi operativne informacije o kriminalnih aktivnostih, ki se dogajajo v njihovem okolju. Ljudje so zaradi stalne prisotnosti v svojem okolju namreč zanesljiv vir takšnih informacij, zato lahko policija s kompleksnim in načrtnim delom v skupnosti hitreje odkriva in bolje preprečuje ter preiskuje za družbo moteča kazniva dejanja. Policijske aktivnosti pri preprečevanju in omejevanju kriminala se morajo izvajati zlasti usmerjeno na tiste pojavne oblike,

ki so v družbi najbolj razširjene, ki resneje ogrožajo posameznike ali družbo ali ki povzročajo veliko premoženjsko ali nepremoženjsko škodo. Zato je k sodelovanju pri pridobivanju operativnih informacij, predvsem na varnostno bolj obremenjenih območjih, treba pritegniti zlasti tiste posameznike, ki želijo prostovoljno sodelovati s policijo in imajo kakovostne informacije o konkretnih kaznivih dejanjih, njihovih storilcih in drugih kriminalnih aktivnostih, ki so kot prioritete v interesu policije, da jih obravnava. Policisti morajo takšne osebe pri pridobivanju informacij usmerjati v zgodnje zaznavanje kaznivih dejanj ter podrobno poznavanje načina izvrševanja teh dejanj in njihovih specifičnih značilnosti, kar je ključno za sistematično in pravočasno preprečevanje kriminalnih pojavov, vključno z odpravljanjem vzrokov za njihov obstoj. To mora biti tudi glavni cilj partnerstva med policijo in civilno družbo.

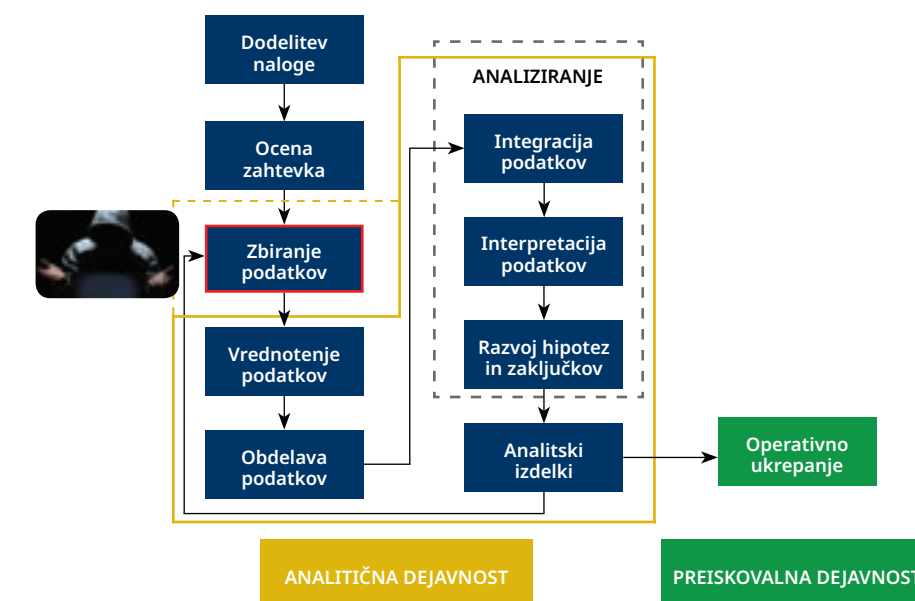
Če želimo, da bo policija čim uspešnejša pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj, nujno potrebuje tudi dovolj razvejano mrežo informatorjev na vseh področjih kriminala in predvsem v tistih poklicnih strukturah, ki pomenijo največje tveganje za kriminal oziroma kjer imajo največ možnosti pridobiti kakovostne operativne informacije (gostilničarji, frizerji, taksisti, varnostniki ipd.). Na tej ravni je treba sodelovati predvsem z osebami, ki imajo aktualne informacije, ki policiji omogočajo doseganje zastavljenih ciljev. Takšno informatorsko mrežo, ki jo morajo graditi vsi policisti, je treba upravljati sistematično, zato pridobivanje

informacij na terenu praviloma poteka načrtovano in usmerjeno. S tem policijskim preiskovalcem zagotavljamo kakovostno, uspešno in hitro preiskovanje izvršenih kaznivih dejanj ter izsleditev in prijetje storilcev. Sodelovanje z informatorji je zato zahtevna in občutljiva aktivnost policistov, saj od njih zahteva izjemno profesionalnost, strokovnost in visoke etične standarde.

Na strokovni ravni je sodelovanje z informatorji opredeljeno kot redna oblika dela vseh policistov, s čimer se izvaja nekakšna izvidniška aktivnost. To tako imenovano policijsko izvidništvo namreč izhaja prav iz pridobivanja operativnih informacij⁴ od informatorjev za potrebe analitične oziroma preiskovalne dejavnosti. Prav kakovostne informacije so namreč tisti nujni gradniki, ki so potrebni za pripravo pravočasnih in ustreznih operativnih strategij za učinkovito odzivanje policije na aktualne kriminalne pojave. Ker je delo z informatorji vgrajeno v zelo pomembni prvi fazi kriminalističnoobveščevalnega procesa (zbiranje informacij), je zaradi tega to še toliko pomembnejše in nujno potrebno za uspešno delo policije. Toda obenem je to zelo specifično in zahtevno področje dela policije, ki od policistov zahteva mnogo ozko usmerjenega strokovnega znanja in izkušenj, po drugi strani pa angažiranost čim več policistov na terenu.

Ob tem se morajo policisti zavedati, da so informatorji osebe, ki sodelujejo s policijo kot institucijo, zato ne smejo biti z njimi v tesnem osebnem odnosu. To se je v dosednji praksi že pokazalo kot težava, saj so se med policisti in njihovimi informatorji ustvarjale tesne medosebne vezi, posledično pa se je krog zaupanja okoli njih zaprl. V takšnem odnosu so informatorji tako zelo navezani na »svojega« policista, da sploh niso pripravljeni sodelovati z drugimi policisti, kar poslabšuje ali celo onemogoča kakovostno in strokovno

⁴ Policija operativne informacije obdeluje v svojem informacijskem sistemu na podlagi 6. točke prvega odstavka 125. člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije in pomenijo informacije o ugotovitvah in delovanju policije v zvezi s preprečevanjem in preiskovanjem kaznivih ravnanj, ki nakazujejo razloge za sum, da se pripravlja, izvršuje ali je bilo storjeno kaznivo ravnanje, in kdo bi lahko bil storilec. Te informacije so tako praviloma le na stopnji indicov, s katerimi se potrjujejo določene okoliščine in s tem zviša stopnja suma, nikakor pa ne pomenijo dokaza, s katerim bi policija lahko argumentirala utemeljen sum osumljenca v kazenski ovadbi.

delo policije pri pridobivanju operativnih informacij.

Sodelovanje z informatorji se primarno izvaja kot podporna aktivnost preiskovalni dejavnosti v policiji. Gre za pridobivanje informacij, predvsem na varnostno obremenjenih območjih, in sicer v zvezi s potrjenimi konkretiziranimi prioritetami policije na področju kriminalitete in v zvezi z aktualnimi policijskimi preiskavami. V okviru takega odzivanja policije na kriminalne aktivnosti storilcev mora biti sodelovanje z informatorji usmerjeno in načrtovano z namenom čimprejšnje izsleditve in prijetja storilcev kaznivih dejanj. Policisti morajo v tem primeru pridobiti zaupanje pri teh osebah, za katere na podlagi ocene uporabnosti in tveganja presodijo, da imajo dostop do informacij, ki jih policijski preiskovalci potrebujejo, in bodo pripravljeni prostovoljno sodelovati s policijo kot informatorji.

Poleg navedenega lahko pridobivanje informacij od informatorjev poteka tudi rutinsko oziroma priložnostno. Tovrstno sodelovanje je sekundarnega pomena in se izvaja z namenom celovitega zaznavanja aktualnega kriminalnega okolja s prepoznavanjem novih kriminalnih aktivnosti storilcev in njihovega načina delovanja (zaznavanje in spremljanje kaznivih dejanj, preverjanje nepotrjenih informacij ipd.). Tako pridobljene operativne informacije morajo biti, kot vse druge, v informacijskem sistemu policije na voljo za nadaljnjo analitično obdelavo. S tem dosežemo tudi proaktivno delo policije v smislu načrtovanja ustreznih aktivnosti, usmerjenih v zmanjšanje priložnosti storilcem za kazniva dejanja in v oteževanje dela oziroma povečanje tveganja storilcem pri izvajanju kriminalnih aktivnosti. Nenazadnje pa tudi v odpravljanje generatorjev kriminalitete, pri čemer je treba predvsem s preventivnimi aktivnostmi pritegniti k sodelovanju ljudi v skupnosti in same lokalne skupnosti.

PRAVNI IN STROKOVNI OKVIRI SODELOVANJA Z INFORMATORJI

Sodelovanje z informatorji zaradi pridobivanja operativnih informacij se v slovenski policiji razvija že skoraj desetletje. Pravno je opredeljeno v 11. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije⁵, in sicer kot eden od načinov izvajanja nalog policije v skladu z načeli obveščevalno vodene

⁵ Uradni list RS, št. 15/13, 23/15 – popr., 10/17, 46/19 – odl. US, 47/19 in 153/21 – odl. US

policijske dejavnosti. Policija namreč lahko zbira, vrednoti in analizira osebne in druge podatke o kriminalni dejavnosti fizičnih in pravnih oseb ter hudodelskih združb, na podlagi tega pa se nato odloča in načrtuje policijske naloge za preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti.

Pri pridobivanju takšnih informacij policija lahko sodeluje z osebami, ki ji prostovoljno posredujejo operativne informacije o kaznivih dejanjih, njihovih storilcih in drugih aktivnostih, ki kažejo na kazniva dejanja. Pri tem sodelovanju policije je pomembno, da se ne sme izzivati kriminalne dejavnosti, kar pomeni, da tako policist kot tudi oseba, s katero sodeluje, pri pridobivanju informacij ostajata popolnoma izven območja kriminalnosti.

Sodelovanje policistov z informatorji je torej pravno urejeno v temeljnem policijskem zakonu, ki policiji dovoljuje pridobivanje operativnih informacij od oseb, tako imenovanih informatorjev, zaradi zagotavljanja kakovostnih informacij za nadaljnjo analitično obdelavo. Tako se pripravlja strokovno utemeljena podlaga za načrtovanje ustreznih

policijskih aktivnosti pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti. Pomembno je vedeti, da v tem primeru ne gre za policijsko pooblastilo zbiranja obvestil⁶. Izhajajoč iz namena sodelovanja policistov z informatorji je jasno, da je pridobivanje informacij od teh oseb popolnoma izven okvira določb Zakona o kazenskem postopku⁷, ki policiji nalaga dolžnosti in pooblastila ter postopek za pridobivanje dokazov, na podlagi katerih sodišče v kazenskem postopku odloča o krivdi oziroma kazenski odgovornosti obdolženca.

Prav zaradi tega je zelo pomembno in nujno, da policisti informatorjev ne uporabljajo za pridobivanje dokazov. Pri informatorjih gre namreč za njihovo izvidniško vlogo, pri čemer so

⁶ Policijsko pooblastilo »zbiranje obvestil« je opredeljeno v 34. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije oziroma v drugem odstavku 148. člena Zakona o kazenskem postopku.

⁷ Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US, 66/17 – ORZKP 153, 154, 22/19, 55/20 – odl. US in 89/20 – odl. US)

njihove informacije pri odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj policistom v pomoč za načrtovanje ustreznih aktivnosti policije, vključno z določitvijo učinkovite policijske preiskovalne taktike in izvedbo ustreznih policijskih pooblastil v okvirih Zakona o kazenskem postopku in Zakona o nalogah in pooblastilih policije.

Način sodelovanja policistov z informatorji je podrobno določen z internim navodilom, ki ga je izdal generalni direktor policije. To navodilo konkretnije in jasneje umešča procese pridobivanja operativnih informacij od informatorjev v preostale že obstoječe delovne procese policije pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj. Na načelni ravni je ta aktivnost policije opredeljena kot redna oblika dela policije za vse policiste, ki jo lahko izvajajo izključno na območju Republike Slovenije. Obenem se izvaja kot podporna aktivnost pri preprečevanju in omejevanju kriminalitete. V okviru načela zakonitosti in strokovnosti je v navodilu kot najpomembnejša poudarjena registrirana oblika sodelovanja policistov z informatorji, pri čemer si policisti ne smejo osebno lastiti oziroma prisvajati informatorja, prav tako se s to aktivnostjo ne sme izzivati kriminalne dejavnosti. Z vsemi podatki, ki so povezani s sodelovanjem policije z informatorji, je treba ravnati še posebno skrbno, saj so zaščiteni s stopnjami tajnosti v skladu z zakonom, ki ureja tajne podatke.

ZAŠČITA INFORMATORJEV PRED TVEGANJI

Sodelovanje policije z informatorji je z etičnega vidika pozitivno družbeno

ovajanje storilcev kaznivih dejanj, ki ga mora država spodbujati in ceniti že z vidika kazenskopravne generalne prevencije. Toda treba se je zavedati, da se informatorji, ki pri preprečevanju kriminala na opisani način sodelujejo s policijo, nočejo javno izpostavljati, saj so pogosto v strahu za svoje življenje in zdravje ter za življenje in zdravje svojih bližnjih. Zato se zanje zahteva popolna varnost in anonimnost. Upravičenost njihovega strahu je pogosto utemeljena, in ker je s tem na preizkušnji tudi zaupanje teh oseb do represivnega sistema države, mora policija storiti vse, da takšnega posameznika in njegove bližnje zaščiti, kot to določa zakonodaja in na najvišji možni ravni. Učinkovita zaščita in varovanje anonimnosti informatorjev zato neposredno vplivata na vzpostavljano zaupanje med ljudmi in policijo. Kakršno koli razkritje o njihovem sodelovanju s policijo bi povzročilo zlorabo medsebojnega zaupanja, posledično pa bi prišlo do situacije, da ta pristop policije ne bi bil več smiseln z vidika učinkovitosti policije pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj. S tem bi policija vsekakor izgubila zelo kakovosten informacijski vir. Prav zato je zelo pomembna zakonska ureditev, ki varuje tajnost in s tem anonimnost informatorjev, saj odločilno pripomore h krepitvi tovrstnega ovajanja in navsezadnje prispeva k udejanjanju pravičnosti v civilizirani in demokratično urejeni družbi. To je tudi zelo dobra perspektiva za krepitev zavesti ljudi, da je kriminal družbeno nesprejemljiv in škodljiv socialnopedološki pojav, za katerega mora veljati ničelna družbena toleranca.

Zakonodaja, ki ureja zaščito podatkov informatorjev oziroma

zaščito varovanih in tajnih podatkov policije, je ustavnopravno legitimna in neogibno potrebna za uspešno delo policije, ker si prizadeva za ustavno dopusten cilj, to je zagotavljanje varnosti. Zaščito varovanih oziroma tajnih podatkov narekujejo tudi interesi, ki izhajajo iz pomembnih ustavnopravnih vrednot, kot so zaščita informatorjev in njihovih bližnjih pred posegi v njihovo varnost, osebno dostojanstvo in telesno celovitost. Prav zaradi tega se operativne informacije, pridobljene od informatorjev, ne smejo izpostavljati v kazenski ovadbi oziroma v njenih prilogah, saj je ta dokument v kazenskem postopku del sodnega spisa, s katerim se ima zato pravico seznaniti obdolženec. Ker mora sodišče zagotavljati izvedbo vseh dokazov v kazenskem postopku, se tako pojavi veliko tveganje, da to privede do razkritja identitete informatorja. Sodišče namreč v takšnih primerih od policije lahko zahteva odvezo dolžnosti varovanja tajnosti. Pri tem nastane moralna in ustavna dilema, ki vzbudi tehtanje, ali prevladuje interes informatorja in policije glede varstva osebnih podatkov oziroma javni interes, ki ga narekuje tajnost podatkov, ali pa je na drugi strani prevladujoč interes zagotavljanja pravnih jamstev obdolženca, ki obsega pravico do obrambe obdolženca v kazenskem postopku ter pravico do izvedbe dokazov v obdolženčevo korist. Z vsakim takim razkritjem podatkov o informatorjih policija ne ogroža le informatorjev, temveč tudi varnost in zdravje policistov, ki so sodelovali z njimi, ter učinkovitost taktike in metode dela policije pri delu z informatorji. Zato je pomembno, da policija zavaruje prav te pravne interese, ki bi bili gotovo resno

NEVARNOSTI NEFORMALNEGA DELA S POSAMEZNIKI

TVEGANO!

Psihološki pritisk

Stres

Strah za svojo varnost

Tveganje

Osebna vpletenost

ogroženi, če bi prišlo do njihovega razkritja. Navsezadnje so prav zaradi zaščite vseh teh interesov podatki o informatorjih ter taktika in metodika sodelovanja policije s temi osebami določeni kot tajni podatki⁸. Zato morajo njihovo obdelavo spremljati določeni varnostni ukrepi in postopki.

V navedenih primerih se pri odločanju o odvezi dolžnosti varovanja tajnosti sodišču⁹ postavi zapleteno vprašanje, in sicer:

- ali zahteva po spoštovanju pravnih jamstev obdolžencu prevlada nad razlogi, da se tajni podatki ne razkrijejo, oziroma
- ali za informatorja ali njegove bližnje v obravnavanem primeru lahko nastane tako visoka ogroženost in nevarnost za njihovo življenje ali zdravje oziroma nevarnost, da bo s tem razkrita taktika in metodika dela policije, da bi razkritje podatkov pomenilo občutno nesorazmerje glede na učinek (ne)uspešne izvedbe dokazov v kazenskem postopku.

V povezavi s tem je zelo pomembna odločitev¹⁰ Evropskega sodišča za človekove pravice, ki se je v predmetni sodbi ukvarjalo z ocenjevanjem sorazmernosti med varovanjem identitete policijskega informatorja in pravico obtoženega do izvedbe dokazov z zaslišanjem priče. Pri odločitvi je sodišče sprejelo stališče, da ima anonimnost informatorja prednost v primerih, ko je resno ogroženo življenje in zdravje teh oseb ali njihovih bližnjih. V tem primeru se je sodna tehnika nagnila na stran zaščite informatorjev. Ne glede na to odločitev pa je dejstvo, da tako nevarno izpostavimo informatorja, da bo ta kot priča nastopal v kazenskem postopku in da bo s tem razkrita njegova identiteta. Pri obravnavi hujših in organiziranih

oblik kaznivih dejanj s tem posledično tvegamo, da bo neposredno ogrožena informatorjeva varnost ter porušeno njegovo zaupanje do policije, kar na koncu za policijo pomeni tudi izgubo kakovostnega vira operativnih informacij in s tem manjše možnosti za uspešno delo policije v boju proti kriminalu.

ZAKAJ JE BOLJE POSAMEZNIKA REGISTRIRATI V INFORMATORJA?

Precej izkušenih policistov pridobiva informacije od oseb na neformalen, samosvoji način, in sicer tako, da posameznike, s katerimi navežejo tesnejše osebne stike, skrivajo pred drugimi sodelavci policisti v službi. Ta odnos je popolnoma nestrokovno, saj tak informator dejansko ne sodeluje s policijo, kot to določa zakonodaja, ampak z znancem, ki je po poklicu policist. Takšno sodelovanje prinaša predvsem velika tveganja, saj policist, ki vzpostavi tak odnos s posameznikom, slednjega neposredno izpostavi različnim nevarnostim in mu tako odreče tudi vse možnosti zakonskega varstva, ki sicer pripada posameznikom, ki sodelujejo s policijo kot registrirani informatorji. Strokovno delo policistov v okviru formalne, registrirane oblike sodelovanja z informatorjem kar najbolj omejuje različna resna tveganja, zato vsekakor lahko trdimo, da zagotavlja visoko raven varnosti tako za policista, ki vodi informatorja, kot tudi za informatorja.

Pri neformalni obliki sodelovanja so policisti in še toliko bolj osebe, s katerimi se ti tajno srečujejo, podvrženi stalnim psihološkim pritiskom in stresu zaradi različnih dejavnikov, ki spremljajo to prikrito sodelovanje. Posameznike skrbi predvsem za lastno varnost in varnost njihovih bližnjih, saj se v tem odnosu počutijo preveč nezaščitene in prepuščene samim sebi. Na drugi strani se policisti zavedajo, da jih pri neformalnem sodelovanju ne morejo zaščititi. Poleg tega se pri policistih pojavita dodaten stres in strah, ko skrivoma sodelujejo s storilci kaznivih dejanj zaradi pridobivanja informacij in obstaja bojazen, da jih bodo pri tem zalotili policisti sodelavci. Navsezadnje se skrbi pojavijo tudi zaradi strahu za lastno varnost, saj takrat ne morejo pričakovati pomoči drugih policistov v službi. Obenem so tako dovzetni tudi za morebitne pojave oblike izsiljevanj, pri čemer je lahko izpostavljena tudi varnost družine takega policista.

S formalno obliko registriranega sodelovanja policije z informatorji se navedena tveganja občutno zmanjšajo zaradi jasno postavljenih pravil ter transparentnosti, predvsem pa zaradi varnostnih ukrepov pri sodelovanju z informatorji. Ta dejansko onemogočajo oziroma močno zmanjšujejo možnosti za ogrožanje varnosti policistov in informatorjev.

SKLEP

Policije v razvitih državah so spoznale, da njihov tradicionalni reaktivni pristop delovanja ni več primeren za učinkovito zagotavljanje javne in mednarodne varnosti. Glede na nove trende kriminalnega okolja so zato v svoje delo vedle nove pristope opravljanja policijske dejavnosti. Na podlagi britanskih izkušenj so pomembnost kriminalističnoobveščevalne dejavnosti pri preprečevanju in omejevanju kriminalitete spoznali tudi v EU, kjer so načela obveščevalno vodene policijske dejavnosti vnesli v varnostno strategijo EU. To je v svojo nacionalno varnostno politiko ustrezno implementirala tudi Slovenija.

Sodelovanje policije z informatorji se pri nas razvija že desetletje. Velja za zelo zahtevno in občutljivo področje dela policije, saj od policistov zahteva izjemno profesionalnost in visoke etične standarde, poleg tega pa še zelo specifično strokovno znanje in izkušnje. Zato mora policija vlagati veliko navora predvsem v stalno strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje policistov na tem področju. Poleg tega se morajo najprej policijski vodje na vseh organizacijskih ravneh policije zavedati nujnosti in potrebnosti okrepljenega pridobivanja operativnih informacij od informatorjev pri preprečevanju in omejevanju kriminala. Zato morajo policiste stalno usmerjati k tem aktivnostim, jih ozaveščati, spodbujati in ustrezno motivirati. Le s takšnim celovitim in doslednim pristopom se bo policija lahko uspešno spopadala s sodobnimi varnostnimi izzivi v 21. stoletju in posledično še okrepila zaupanje civilne družbe v policijsko delo.

Besedilo: Robert Berginc,
Višja policijska šola PA GPU

Foto: osebni arhiv avtorja in Depositphotos

PEN-MP, EVROPSKA MREŽA POLICIJSKIH STROKOVNJAKOV ZA POGREŠANE OSEBE

V ZADNJIH LETIH DOSEGLI POMEMBNE PREMIKE NA PODROČJU ISKANJA POGREŠANIH OSEB, ŠE ZLASTI OTROK

Predstavniki slovenske policije se lahko upravičeno pohvalimo, da smo pustili velik pečat v delovanju Evropske mreže policijskih strokovnjakov za pogrešane osebe (angl. Police Expert Network on Missing Persons). Mreža se je namreč, tudi po zaslugi Slovenije, iz majhne skupine entuziastov, ki so se leta 2016 zbrali v Amsterdamu, razvila v prvo in največjo mrežo strokovnjakov za pogrešane osebe v Evropi z več kot 80 člani iz 30 držav. A ne le to, s slovenskim predsedovanjem Svetu EU konec leta 2021 in pripravo več odmevnih mednarodnih konferenc v zadnjih treh letih nam je uspelo področje pogrešanih oseb, zlasti otrok, uvrstiti visoko na seznam prednostnih nalog Unije.

Trio predsednikov PEN-MP (prvi predsednik Jan Rybár, sedanja predsednica Izanne de Wit in Damjan Miklič, predsednik v obdobju 2020–2022) verjame, da se z izmenjavo izkušenj med strokovnjaki povečajo možnosti, da se pogrešani čim prej in varno vrnejo domov k svojim.

Poleg tega intenzivno sodelujemo s fundacijo Amber Alert Europe in razvijamo nova orodja in postopke za iskanje pogrešanih oseb. Za slednje se je kot predsednik mreže PEN-MP izrazil zavzemal Damjan Miklič iz Uprave kriminalistične policije na Generalni policijski upravi. Njegovo triletno predsedovanje, ki ga je s 1. januarjem 2023 predal kolegici iz

nizozemske policije, je tako prispevalo tudi k letošnji vpeljavi hitrega odziva Amber Alert Slovenija za primere pogrešanih otrok. Ta sistem opozarjanja bomo lahko aktivirali v primeru najresnejših in najbolj ogrožajočih pogrešanj oziroma izginotij otroka. Da bi izvedeli več o tem in nasploh o mreži PEN-MP, smo se torej obrnili prav nanj.

Etan Kalil Patz je bil med prvimi pogrešanimi otroki, katerih fotografije in opisi so bili objavljeni na kartonski embalaži za mleko. V spomin nanj vsako leto 25. maja zaznamujemo mednarodni dan pogrešanih otrok. Šestletnega ameriškega dečka so namreč pogrešili 25. maja 1979, ko je šel prvič v šolo oziroma od doma, le nekaj sto metrov do postajališča šolskega avtobusa na Manhattnu v New Yorku. Primer je bil preiskan šele čez 33 let, ko so odkrili, da je lokalni prodajalec dečka zvalil v klet svoje trgovine, tam pa ga je zadavil, truplo zvil v večjo vrečo za smeti in jo nato odvrzel med zabojnike za smeti. Otrokovega trupla niso nikoli našli, storilec pa je bil obsojen na 25 let zapora.

Področju pogrešanih oseb v slovenski policiji namenjamo veliko pozornosti

»V slovenski policiji se zavedamo stiske svojcev, ki jo lahko povzroči nenadno in nepričakovano izginotje bližnjega. Izjemnega psihološkega pomena je, da svojci vedo, da bomo policisti naredili vse, kar je v naši moči, da najdemo pogrešanega. Zato področju pogrešanih oseb posvečamo zelo veliko pozornost. Da bi izboljšali uspešnost svojega dela, nenehno skrbimo za dodatna usposabljanja policistov in kriminalistov. Sodelujemo v evropskih in svetovnih policijskih organizacijah ter za medsebojno obveščanje uporabljamo najsodobnejše sisteme, kot sta schengenski informacijski sistem ter Interpolova sistema Yellow Notices za iskanje pogrešanih oseb in Black Notices za najdena neidentificirana trupla,« navaja Miklič.

Poudarja, da je čas v iskalnih akcijah odločilen dejavnik: »Na vsako prijavo pogrešanja se odzovemo hitro, saj je naš osnovni cilj, da pogrešanega čim prej in varno vrnemo domov k svojcem. Pozorni smo zlasti na najranljivejše osebe,

to so otroci in starejše osebe z demenco ali drugo starostno boleznijo. Problematika pogrešanih otrok je zapletena in večplastna ter vključuje tudi preventivo, podporo in poznejšo oskrbo, če je to potrebno.«

Kot pojasnjuje, je preiskovanje primerov pogrešanih oseb izjemno težavno, ker je na začetku, ob prijavi pogrešanja, veliko neznanega in se je izjemno težko pravilno odzvati. Zelo pomembno pa je, da policija začne čim prej iskati pogrešano osebo. Z zmanjševanjem časa med izginotjem in prijavo se namreč poveča verjetnost, da bomo pogrešano osebo čim prej našli živo in nepoškodovano. Zato gre pri obravnavi pogrešanja osebe za eno najzahtevnejših oblik kriminalističnega preiskovanja.

Leta 2016 v Amsterdamu ustanovili mrežo policijskih strokovnjakov za pogrešane otroke

Leta 2016, na mednarodni dan pogrešanih otrok, je v Amsterdamu na Nizozemskem potekala mednarodna konferenca z naslovom Pogrešane osebe – manjkajoče informacije (angl. Missing persons: Missing information). Konferenca je bila del širše iniciative nizozemskega ministrstva za varnost in pravosodje, namenjene krepitvi čezmejnega sodelovanja in boljši izmenjavi informacij tako med državami članicami EU kot tudi nevladnimi organizacijami. Ciljna skupina konference so bili oblikovalci smernic v policijah na področju pogrešanih oseb, strokovnjaki različnih institucij in agencij EU ter pripadniki posameznih nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s pogrešanimi osebami. Glavni temi konference sta bili čezmejno sodelovanje tudi ob pomoči drugih državljanov in vzpostavitev platforme na ravni EU za strokovnjake na področju pogrešanih oseb. Dejansko je bila na podlagi sklepov konference ustanovljena evropska mreža policijskih strokovnjakov za pogrešane otroke.

Prvi predsednik novoustanovljene evropske mreže policijskih strokovnjakov za pogrešane otroke je postal polkovnik Jan Rybár iz češke policije. Pod njegovim predsedstvom so v letih od 2017 do 2019 potekala mednarodna srečanja policijskih strokovnjakov za pogrešane osebe v Pragi. Seznanjali smo se z zakonsko podlago in načini dela v posamičnih državah, pa tudi s konkretnimi primeri pogrešanj, ter ugotavljali dobre in slabe prakse.

25. maja 2016 se je konference o pogrešanih osebah v Amsterdamu udeležilo čez 200 udeležencev iz držav Evropske unije.

Medvedi simbolizirajo vzajemno delovanje slovenske policije, evropske mreže policijskih strokovnjakov PEN-MP in mednarodne fundacije Amber Alert Europe.

Svoje izkušnje so predstavljali tudi pripadniki mednarodnih policijskih in drugih organizacij.

V teh letih smo se policijski strokovnjaki za pogrešane osebe dejansko spoznali, povezali med sabo in začeli delati skupaj ter tako zagotovo izpolnili osnovni cilj, to je izboljšanje čezmejnega sodelovanja. Evropska policijska mreža je 10. septembra s sklepom postala pridružena članica delovne skupine Sveta EU za kazenski pregon (angl. Law Enforcement Working Party – LEWP). Sprejetje mreže so ob pozitivnih komentarjih podprle vse države članice Sveta EU, s čimer smo postali prva in edina mreža policijskih strokovnjakov na področju pogrešanih oseb v Evropi.

V letu 2019 je PEN-MP razširila področje svojega delovanja na vse pogrešane osebe, ne samo otroke, predsedovanje mreži pa je prevzel predstavnik slovenske policije

16. in 17. decembra 2019 je bil na sedežu Europol v Haagu prvi sestanek sveta mreže PEN-MP. Poleg vzpostavitve sveta kot »vlečnega konja« je bila najpomembnejša novost ta, da so člani mrežo preoblikovali v mrežo strokovnjakov za vse pogrešane osebe, ne samo pogrešane otroke. S predstavniki Europol so se dogovorili, da bodo za medsebojno komunikacijo uporabljali njihovo platformo za strokovnjake (angl. Europol Platform for Experts – EPE). V svetu mreže so bili takrat predstavniki Češke, Slovenije, Švedske, Nizozemske, Poljske, Španije in Združenega kraljestva. Člani so predstavili stanje v svojih državah, delili svoje poglede, predlagali nabor ukrepov za ugotavljanje stanja na območju Evrope in poudarili potrebo po treningih in usposabljanjih za policiste in druge pripadnike organov kazenskega pregona.

Na tem, prvem sestanku je predsedovanje mreži PEN-MP prevzel predstavnik Slovenije, višji kriminalistični inšpektor Damjan Miklič iz Uprave kriminalistične policije na Generalni policijski upravi. Osnovna naloga novega predsednika je bila prizadevati si za kakovostno in strokovno sodelovanje med vsemi evropskimi policijami. Mrežo strokovnjakov je bilo treba razširiti na območje Zahodnega Balkana oziroma druge države v Evropi ter jo tako okrepiti z njihovim znanjem in izkušnjami. Med glavnimi nalogami je bilo tudi izboljšanje

prepoznavnosti te policijske mreže, tako znotraj posameznih policij kot v zunanji javnosti.

Novi predsednik je februarja 2020 najprej izdal osnovna pravila za delovanje sveta mreže PEN-MP, kjer je posebej opredelil delovna telesa mreže, in sicer predsednika, skupščino in svet kot organ, ki bo poskrbel za boljše operativno delo mreže oziroma bo njena gonilna sila za spodbujanje razvoja in novih idej, ob tem pa bo skrbel tudi za pripravo, izvedbo in evalvacijo vseh aktivnosti mreže.

Z vprašalnikom do kakovostnega pregleda trenutnega stanja na področju pogrešanih oseb v EU

Na začetku leta 2020 je svet mreže PEN-MP sestavil vprašalnik o delu posameznih držav na področju pogrešanih oseb in najdenih neidentificiranih trupel in ga poslal vsem članom policijske mreže.

Vprašalnik je bil v prvem delu sestavljen iz več sklopov, namenjenih pregledu zakonskih ureditev in pooblastil policije, primerjavi policijskih postopkov ob prijavi pogrešanja osebe ali najdbe neidentificiranega trupla, definiciji pojma pogrešana oseba (ki daje formalni razlog za aktivnosti policije) in pregledu evidenc oziroma baz podatkov, ki jih vodijo posamezne države. Drugi del vprašalnika je bil namenjen pregledu statističnih podatkov s tega področja. Do 7. julija 2021 je bilo prejetih 34 odgovorov iz 30 evropskih držav, statistične podatke pa je posredovalo 20 držav. Kaj so pokazali njihovi odgovori?

Po podatkih 20 držav za obdobje 2015–2019 je na območju EU vsako leto pogrešanih več kot 300.000 oseb (od tega 100.000 otrok in mladoletnih). Po nepopolnih podatkih 18 držav je ostalo nerešenih najmanj 40.000 primerov pogrešanja oseb (nekateri države imajo podatke v evidencah od leta 1920 naprej, v Sloveniji, na primer, imamo zabeležen prvi primer pogrešanja osebe iz leta 1957). Po nepopolnih podatkih 15 držav je na območju EU tudi najmanj 15.000 primerov najdenih neznanih trupel.

Na področju zakonske ureditve področja pogrešanih oseb so iz odgovorov razvidne kar precejšnje razlike med državami, predvsem z vidika različnih ravni operativnosti, ki jih zakonske

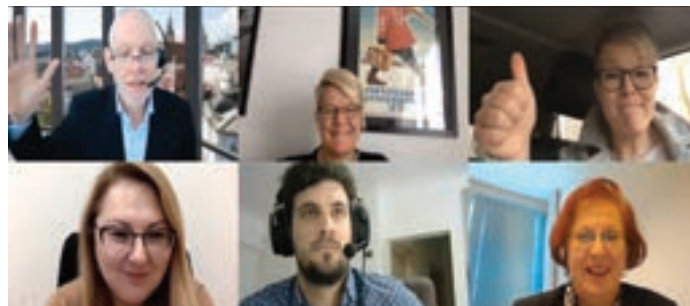
podlage zagotavljajo policistom. Nekaj več kot polovica držav ima to urejeno v policijskih zakonih ali zakonih notranjih ministrstev oziroma sorodnih zakonih, ki omogočajo hitrejši odziv, kot pa ga omogoča zakonodaja o kazenskem postopku oziroma kazensko procesno pravo v nekaterih drugih državah.

Kljub temu da javno mnenje in mnenje medijev po vseh evropskih državah velikokrat navaja 24- ali 48-urni rok za prijavo pogrešanja, so vse evropske policije poročale, da se ukrepi za iskanje pogrešane osebe začnejo takoj, ko so za to izpolnjeni vsi pogoji oziroma to zahtevajo okoliščine. Nikakršnega roka za odložitev policijskega ukrepanja ni! Vse policije so poročale, da se še posebno intenzivno odzovejo v primerih ranljivih skupin, kot so pogrešani otroci, ljudje s duševnimi in telesnimi okvarami in starejše ranljive osebe.

Večina evropskih policij nima zakonsko določene definicije pogrešane osebe, vendar je pogrešana oseba vsaka, ki je v skladu z nacionalno zakonodajo opredeljena kot pogrešana. V praksi skoraj vse evropske policije, poleg nekaterih splošnih značilnosti pogrešanja, uporabljajo dodatne posamične karakteristike, da se izginula oseba obravnava kot pogrešana in se lahko izvajajo policijski ukrepi za njeno izsleditev – vedno mora biti ogroženo zdravje, življenje ali svoboda pogrešane osebe oziroma mora biti izkazano, da oseba potrebuje pomoč.

Enotno evidenco pogrešanih oseb ima sicer večina evropskih držav, nekatere pa imajo te podatke vključene v drugih policijskih bazah. Nekaj držav nima enotne oziroma skupne evidence, temveč ima vsaka pokrajina, kanton ali entiteta svojo. Večina držav ima svojo evidenco DNK-profilov pogrešanih oseb in najdenih neidentificiranih trupel, v nekaterih pa so podatki vključeni v druge baze ali so celo pod jurisdikcijo sodne medicine. Le nekatere države imajo urejeno tudi DNK-bazo svojcev pogrešanih oseb.

Rezultati vprašalnika so pomembni predvsem zato, ker so z njim prvič ugotovili vsaj približno situacijo na področju pogrešanih oseb in najdenih neznanih trupel v EU oziroma v skoraj celotni Evropi, ugotovitve pa so tudi dobra podlaga za načrtovanje nadaljnjega dela mreže PEN-MP; tako so bile pozneje koristno uporabljene pri pripravi sklepov Sveta EU o poglobitvi čezmejnega policijskega sodelovanja v zvezi s pogrešanimi osebami.

Moderator spletne konference iz novembra 2020 je bil Carlo Schippers iz nizozemske policije, dolgoletni preiskovalec na področju umorov in pogrešanih oseb. Novi člani mreže iz Finske, Grčije, Bosne in Hercegovine ter Litve so izvrstno pripravili svoje predstavitve.

Prvo mednarodno konferenco mreže pri nas v novembru 2020 zaradi epidemije covid-19 gostili v spletnem okolju

Prva mednarodna konferenca oziroma srečanje strokovnjakov PEN-MP pod slovenskim predsedovanjem je bila predvidena že za april 2020 v Ljubljani, vendar je načrte

prekrižal izbruh epidemije novega koronavirusa. 3. novembra je bila zato izvedena videokonferenca, koordinirana hkrati iz Ljubljane in Maastrichta na Nizozemskem. Prisostvovalo ji je več kot 80 udeležencev iz večine evropskih držav. Spletna konferenca je tako kljub ukrepom zaradi covid-19 vendarle združila predavatelje, ki veljajo v naši širši regiji kot največji strokovnjaki na svojih področjih dela. Ti so analitično predstavili posamezne primere pogrešanih otrok iz več evropskih držav. Priložnost za svojo predstavitev je dobilo tudi nekaj novih članic mreže PEN-MP, in sicer so izstopale zelo zanimive predstavitve Finske, Bosne in Hercegovine, Litve in Grčije.

Druga mednarodna konferenca v Ljubljani septembra 2021 sovpadla s predsedovanjem Slovenije Svetu EU

Leto pozneje, 2. in 3. septembra 2021, je bilo, sicer še vedno ob upoštevanju ukrepov za preprečevanje širjenja novega koronavirusa, v Ljubljani organizirano srečanje strokovnjakov PEN-MP v živo. Mednarodna konferenca je bila v strokovni in širši javnosti odlično sprejeta in medijsko zelo odmevna, organizatorji pa so prejeli vrsto pohval. Potekala je pod pokroviteljstvom Ministrstva za notranje zadeve, saj je bilo področje pogrešanih oseb opredeljeno kot prednostna naloga v času slovenskega predsedovanja Svetu EU v drugi polovici leta 2021. Druga prednostna naloga je bila približevanje Zahodnega Balkana EU, tako da so bili udeleženci iz teh držav na konferenci še posebno dobrodošli.

Namen konference ni bil samo podajanje novih znanj, temveč tudi izmenjava izkušenj med preiskovalci, predstavitev dobrih in slabih praks ter krepitev medsebojnih vezi, kar vodi v boljše sodelovanje med državami. Ugledni predavatelji so omogočili oceno preteklega dela in razmislek o možnih prihodnjih smereh delovanja. Udeleženci so obravnavali tudi različne operative in druge vidike iskanja pogrešanih, saj dolgoročni cilj na tem področju ostaja skupen evropski pristop pri obravnavi pogrešanih oseb, predvsem pogrešanih otrok.

Na mednarodnem srečanju je sodelovalo več kot sto gostov iz 26 evropskih držav. Poleg predstavnikov članic mreže so se ga udeležili še predstavniki Interpola, Europol, Frontexa in Cepola, bavarske policije, Policijske akademije iz Zagreba in Spodnje Saške v Nemčiji, predstavniki vrhovnega državnega tožilstva in več domačih organizacij, ki se ukvarjajo s pogrešanimi osebami, denimo Tom telefon, Planinska zveza Slovenije, Unicef, Ključ, pa tudi predstavniki tujih organizacij, kot sta Österreich findet euch iz Avstrije in Locate International iz Združenega kraljestva. Tako široka udeležba je po prepričanju predsedujočega mreži Damjana Mikliča dokaz, da je slovenska policija pripravljena sodelovati z vsemi, ki lahko kakor koli pomagajo pri preiskavah pogrešanj.

Po Mikličevih besedah je bila organizacija konference izjemno zahtevna in je bilo potrebno usklajevanje različnih služb znotraj Policije in Ministrstva za notranje zadeve. Pri osemmesečnih pripravah na konferenco so sodelovali kriminalisti iz Sektorja za splošno kriminaliteto in Sektorja za mednarodno policijsko sodelovanje na Upravi kriminalistične policije (šlo je namreč tudi za srečanje članov delovne skupine za kazenski pregon LEWP Sveta EU), pa tudi predstavniki Službe generalnega direktorja policije in Sektorja za odnose z javnostmi, Službe za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje, Službe za upravno poslovanje ter Službe za prevajanje in lektoriranje ter informacijsko-knjižnično dejavnost na Ministrstvu za notranje zadeve.

Udeleženci druge mednarodne konference septembra 2021 v Ljubljani

Drago Menegaliya, predstavnik za odnose z javnostmi za področje kriminalitete (na fotografiji skrajno desno), je poudaril pomen in pravilne vsebine komuniciranja z javnostjo v primeru pogrešanih otrok.

»Nenazadnje moram poudariti tudi usklajevanje Neže Miklič, profesorice kriminalistike s Policijske akademije v Tacnu, s profesorjema dr. Josipom Pavličkom s Policijske akademije v Zagrebu in dr. Karstenom Bettelsom s Policijske akademije v nemški deželi Spodnji Saški. Predstavniki policijskih akademij so se pogovarjali o mednarodnem sodelovanju na področju nerešenih primerov, kjer študentje kriminalistike proučujejo stare spise, medsebojno komunicirajo in sodelujejo pri ugotavljanju dejstev ter morebitnih rešitvah za preiskavo nerešenega primera pogrešane osebe. To je hkrati tudi zanimivo prelivanje

Profesorica kriminalistike na Višji policijski šoli Neža Miklič se ukvarja s problematiko spolnih zlorab otrok in predvsem opravljanja razgovorov z otroki kot žrtvami.

teorije v prakso in obratno,« je v zvezi z organizacijo opisane konference še poudaril Miklič.

Oktobra 2022 v Ljubljani nadvse uspešno organizirana tretja mednarodna konferenca o pogrešanih osebah

18. in 19. oktobra 2022 je bila organizirana tretja konferenca. Obenem je bila izvedena tudi skupščina članov te policijske mreže. V Ljubljano je prispelo skoraj sto udeležencev iz 25 evropskih držav, gostje pa so prišli tudi iz Kanade, Združenih držav Amerike in Avstralije. Prisotni so bili predstavniki Interpola, Europol in Frontexa, bavarske policije, policijskih akademij v Ljubljani, Zagrebu in Spodnji Saški v Nemčiji ter predstavniki Vrhovnega državnega tožilstva RS in tujih organizacij, kot so Meta iz ZDA, Locate International iz Velike Britanije in Univerza Ludwiga Maximiliana v Münchnu.

Konferenca je bila tudi tokrat namenjena izmenjavi dosedanjih izkušenj in novih znanj ter krepitevi skupnega pristopa k obravnavi pogrešanih oseb, ki lahko poveča možnosti, da pogrešane osebe čim prej in čim varneje vrnemo domov. Predstavljene so bile tako najboljše prakse policijskih strokovnjakov kot različni »nepolicijski« vidiki obravnave pogrešanj, tudi v sodelovanju z nevladnimi organizacijami. Frank Hoen, predsednik mednarodne fundacije Amber Alert Europe, je ob tej priložnosti dejal, da je slovenska policija zgled na vseh področjih policijskega dela, vključno s pogrešanimi osebami, ter izrazil veselje, da je fundacija lahko sodelovala pri organizaciji tega pomembnega dogodka.

Na tretji mednarodni konferenci v Ljubljani oktobra lani so strokovnjaki poleg aktualnih primerov obravnavali tudi orodja in sodobne pristope k iskanju pogrešanih oseb, kot so detekcija zavajanja v preiskavah pogrešanih, zavarovanje materialnih sledi ter uporaba profiliranja DNK in metode stabilnih izotopov, komunikacija z dementnimi pogrešanimi in komunikacijska strategija v primeru pogrešanih otrok – žrtev kaznivih dejanj. Pogovarjali so se tudi o vzpostavitvi sistema Amber Alert za hiter odziv v najnevarnejših oziroma najbolj ogrožajočih primerih pogrešanih otrok. Že nekaj mesecev pozneje je bila ta ideja tudi realizirana, ko je v Sloveniji zaživel sistem Amber Alert Slovenija.

Mednarodna konferenca, ki je bila vrhunski evropski dogodek na področju pogrešanih oseb, je tako potekala v luči velikega uspeha za slovensko policijo. Potem ko je bilo področje pogrešanih oseb v letu 2021 uvrščeno med prednostne naloge predsedovanja Slovenije Svetu EU, so namreč slovenski strokovnjaki pripravili in nato tudi dosegli dogovor med vsemi državami članicami EU o naboru ukrepov za izboljšanje čezmejnega sodelovanja na področju pogrešanih oseb. Kot je v svojem nagovoru ob začetku konference poudaril vodja mreže policijskih strokovnjakov za pogrešane osebe in vodja Oddelka za krvne in seksualne delikte na Upravi kriminalistične policije Damjan Miklič, so sprejeti sklepi Sveta EU o izboljšanju čezmejnega sodelovanja pomembni zato, ker pomenijo nadgradnjo operativnega dela in sodelovanja: »S tem smo prvič postavili področje dela pogrešanih oseb na zemljevid evropske varnostne arhitekture, z namenom doseči višjo stopnjo varnosti vseh ljudi v Evropi.«

Soglasno sprejete sklepe Sveta EU o poglobitvi čezmejnega policijskega sodelovanja v zvezi s pogrešanimi osebami lahko štejemo za velik dosežek Slovenije

Področje pogrešanih oseb je bilo prioriteta med predsedovanjem Slovenije Svetu EU in temu smo v slovenski policiji namenili veliko pozornosti. Kot osrednja pobuda slovenskega predsedstva v delovni skupini za kazenski pregon (LEWP) je bilo predlagano sprejetje sklepov Sveta EU o poglobitvi čezmejnega policijskega sodelovanja v zvezi

s pogrešanimi osebami. Soglasno sprejetje teh sklepov na zadnji formalni seji ministrov za notranje zadeve EU pomeni velik uspeh za vsa prizadevanja strokovnjakov slovenske policije.

Do sprejetja sklepov je bila prehojena naporna pot. Slovenski strokovnjaki so jih začeli ustvarjati približno osem mesecev pred začetkom predsedovanja. Skozi izredno zahtevna in spretno izvedena šestmesečna pogajanja na sestankih LEWP je bila njihova vsebina toliko usklajena, da so bili 9. decembra 2021 potrjeni na zadnji seji ministrov za notranje zadeve EU, in sicer so jih soglasno sprejele vse države članice EU. Gre za krovni dokument na najvišjih ravneh EU, ki je še bolj povezal in okrepil delo ter sodelovanje tako posameznih preiskovalcev kot tudi policij evropskih držav. Sprejeti sklepi so temelj za nadaljnji lokalni in evropski razvoj tega področja dela.

Med vsemi sprejetimi sklepi Miklič poudarja naslednje, ki se nanašajo neposredno na delo PEN-MP:

- Sklep št. 7: Treba je uporabiti vsa razpoložljiva sredstva in vire za ugotavljanje identitete neidentificiranih trupel, ne glede na vzrok in način smrti. Nihče ne bi smel biti pokopan brez imena.
- Sklep št. 27: PEN-MP si mora še naprej prizadevati za izboljšanje sodelovanja med pristojnimi službami držav članic, pridruženih schengenskih držav in tretjih držav (s poudarkom na Zahodnem Balkanu), ustreznimi službami EU in mednarodnimi institucijami. Preučiti je treba možnost sodelovanja z drugimi tretjimi državami, na primer s severnoafriškimi državami.

- Sklep št. 28: Obveza mreže je oblikovati statut, ki bo določal jasen in natančen okvir za učinkovito sodelovanje v skladu s pravnimi obveznostmi med pristojnimi službami in javnimi subjekti, ki lahko pomagajo pri hitrem in učinkovitem iskanju pogrešanih oseb.
- Sklep št. 29: Mreža naj preuči možnosti za vzpostavitev evropske spletne platforme, namenjene objavljanju pogrešanih oseb. Obstoječi kanali za izmenjavo informacij (schengenski informacijski sistem, prümški okvir in Interpol) se ne smejo podvajati in na to platformo se ne smejo vnašati operativni podatki.
- Sklep št. 30: Potrebna je razprava o pripravi evropskega priročnika o dobri praksi, v katerem bodo navedene vse ustrezne nacionalne pobude v zvezi s pogrešanimi osebami.

Slovenskim strokovnjakom uspelo uskladiti definicijo pogrešane osebe

Strokovnjaki slovenske policije so v letu 2021 pripravili osnutek »evropske« definicije pogrešane osebe, ki je bil potem poslan v usklajevanje vsem sodelujočim državam v PEN-MP. Definicija je bila izdelana na podlagi odgovorov policijskih strokovnjakov in ugotovitev iz obsežnega vprašalnika o pogrešanih osebah, ki ga je izpolnilo 30 evropskih držav. Izraženih je bilo kar nekaj zadržkov in

pomislekov zaradi različnih zakonskih okvirov, problematike in policijskih praks v evropskih državah, toda dosegli so soglasje in 10. januarja 2022, na korespondenčni seji sveta mreže, je bila sprejeta definicija pogrešane osebe mreže PEN-MP oziroma evropskih policij in tudi že objavljena na Europolovi platformi EPE.

Sprejeta definicija se glasi: »Oseba velja za pogrešano, če ni znano, zakaj je zapustila svoje običajno (družinsko, socialno ali delovno) okolje, ali če je njeno življenje lahko ogroženo ali ko potrebuje pomoč ali ko je treba zaščititi njeno zdravje, življenje ali svobodo.« Policije iščejo osebe kot pogrešane tudi, če okoliščine izginotja niso v skladu z naravo oziroma obnašanjem pogrešane osebe oziroma z njenimi preteklimi navadami, običaji, obnašanjem, socialnimi stiki ali poklicno dejavnostjo ali njenimi drugimi osebnimi okoliščinami. Evropske policije v skladu z navedenimi karakteristikami tako ne iščejo oseb, ki so po lastni želji ali zaradi drugih okoliščin izgubile stik s svojci oziroma sorodniki, ali oseb, ki se želijo najti po letih zaradi ponovnega druženja in z njimi nimajo več stika.

»Definicija seveda ne more zajeti vseh možnih situacij in oblik, s katerimi bi lahko opisali in opredelili pogrešano osebo. Zajema pa tiste elemente, ki so jih policijski strokovnjaki najbolj poudarili v nacionalnih definicijah ali opisih pogrešane osebe,« poudarja Damjan Miklič in dodaja: »Definicija ni zavezujoča in nima pravnih posledic,

Ekipa LEWP: zgoraj z leve Jurij Golob, Jože Peterka in David Smolej, spodaj z leve pa Damjan Miklič, Petra Fekonja, Urša Habič in Borut Selan

je pa osnova ali osnutek za morebitne nadaljnje razprave. Je tudi osnova, da se strokovnjaki začnemo pogovarjati ter poskušamo tako definirati vrste pogrešanih oseb oziroma kategorije izginulih oseb, ki jih lahko štejemo med pogrešane.«

V koordinaciji slovenske policije lani pripravili tudi statut mreže PEN-MP

Strokovnjaki slovenske policije so v letu 2022 izdelali statut mreže PEN-MP, v katerem so določene relacije, pravice in obveznosti med vsemi člani mreže strokovnjakov. Da ga je bilo treba izdelati, je izhajalo tudi iz že navedenih sklepov Sveta EU. Gre namreč za dokument, ki določa jasen in natančen okvir za učinkovito sodelovanje v skladu s pravnimi obveznostmi (vključno z varstvom podatkov) med pristojnimi službami in javnimi subjekti, ki lahko pomagajo pri hitrem in učinkovitem iskanju pogrešanih oseb.

Osnutek statuta je bil najprej usklajen na majskem sestanku sveta mreže v Haagu, nato pa junija posredovan vsem državam članicam EU in uporabnicam schengenskega informacijskega sistema v pregled in morebitne komentarje ter seveda v glasovanje za potrditev statuta. Statut mreže PEN-MP je nato začel veljati 18. oktobra 2022, po sprejetju na generalni skupščini PEN-MP oziroma mednarodni konferenci v Ljubljani. Opredeljuje PEN-MP kot mrežo policijskih strokovnjakov za pogrešane osebe, tako iz držav članic EU kot iz držav, ki niso članice EU, ob podpori drugih deležnikov in organizacij, ki si delijo iste cilje z namenom izboljšati sodelovanje in izmenjavo dobrih praks na področju pogrešanih oseb. Določa, da morajo imeti organi pregona tudi v prihodnje vodilno vlogo, vendar lahko zasebne

deležnike ali nevladne organizacije zaprosijo za podporo ali pomoč.

Ena od osnovnih nalog predsednika je bila urediti in formalizirati delo mreže oziroma vzpostaviti formalne odnose med evropskimi policijami, organi kazenskega pregona, pa tudi odnos do organov EU oziroma vseh drugih zainteresiranih akterjev na področju pogrešanih oseb. »S sprejetjem definicije pogrešane osebe in statuta mreže ter s sprejetimi sklepi Sveta EU je bilo to nedvomno doseženo,« meni Miklič.

Osnutek statuta obravnavali že maja 2022 na sestanku sveta mreže PEN-MP v Haagu

Predsednik PEN-MP je 16. in 17. maja 2022 na sedežu Europol v Haagu organiziral redno delovno srečanje sveta mreže, katerega gostitelj je bil Peter de Scheemaker iz Europol. Udeležili so se ga še Izanne de Wit in Wendy van Hilst iz Nizozemske, Susanne Welandar iz Švedske, Ivana Hladíková Bernášková iz Češke, Magali Eyraud iz Francije in Robert Furman iz Generalne policijske uprave, ki je aktivno pomagal pri izdelavi osnutka statuta PEN-MP. Sestanku sta se na koncu pridružili Julie Bellinx iz fundacije Amber Alert Europe in Lili Šipec, ki se je predstavila kot nova koordinatorica fundacije za mrežo in ob tem poudarila, da je osnovna naloga fundacije okrepiti delo evropskih nevladnih organizacij na področju pogrešanih oseb.

Predsednik mreže Damjan Miklič je na tem sestanku med drugim predstavil delo mreže od leta 2020 naprej in izrazil zadovoljstvo, da je bilo v šestih letih od ustanovitve opravljenega veliko dela. »Iz majhne skupine entuziastov, ki so se zbrali leta 2016 v Amsterdamu, je mreža zrasla v

prvo in največjo mrežo strokovnjakov za pogrešane osebe v Evropi z več kot 80 člani iz 30 držav, v njej pa so aktivni tudi policijski kolegi iz Kanade, Združenih držav Amerike in Avstralije. Uspelo nam je tudi razširiti poznavanje naše mreže po vsej Evropi. Če smo se na prvem sestanku sveta mreže še spraševali, kakšno je stanje na področju pogrešanih oseb v Evropi, to zdaj natančno vemo in že izvajamo nadaljnje korake za izboljšanje stanja,« je dejal takrat.

Dolgoletno plodno sodelovanje PEN-MP z mednarodno fundacijo Amber Alert Europe

Policijska mreža PEN-MP je že od ustanovitve naprej intenzivno sodelovala z mednarodno fundacijo Amber Alert Europe, ki je kot sekretariat mreže nudila podporo na tehničnem in administrativnem področju ter pri komunikaciji z javnostmi. Vse dejavnosti sekretariata so strogo ločene od operativnih policijskih dejavnosti. Od leta 2022 aktivnosti fundacije s PEN-MP strateško usklajuje Lili Šipec, nekdanja zaposlena v slovenski policiji, v Službi generalnega direktorja policije.

Fundacija je vsako leto soorganizirala mednarodna srečanja policijske mreže, in to tako v Pragi kot v Ljubljani. Pripravljala je gradivo za obsežne, pogosto viralne kampanje ob mednarodnem dnevu pogrešanih otrok 25. maja, med njimi za naslednje: Kaj moram narediti ob pogrešanju otroka? (2016), Kako poskrbeti za varnost svojih otrok med počitnicami (2016), Varno v šolo in iz nje (2018), Ostani varen s Simonom (2019), #NeBodiLahkaTarča (2020), Tik Tok plesni izziv: Preveri, preden klepetas (2021) in Pomisli, preden objaviš (2022). V sodelovanju s fundacijo smo tudi organizirali in uspešno izvedli več mednarodnih spletnih seminarjev o problematiki pogrešanih oseb. Vsebine o delu, aktivnostih in projektih mreže PEN-MP fundacija redno objavlja na spletni strani www.penmp.eu, Europolovi platformi za strokovnjake (EPE) ter različnih družbenih omrežjih in platformah.

Pogled v prihodnost

Miklič, ki je bil v odgovorni funkciji predsednika mreže dejaven do januarja letos, je z dosežki mreže v zadnjih letih nadvse zadovoljen: »Menim, da je mreža v šestih letih od ustanovitve delala dobro in dosegla veliko ter danes s svojimi aktivnostmi širi znanje po vsej Evropi. Posebno pomemben je vsebinski napredek: opredeljeni so bili osnovni pojmi, delo mreže je bilo formalizirano, opravljen je bil pregled stanja in izdelani načrti za prihodnost. Na podlagi ugotovljenega stanja se bodo lahko učinkovito izvajali nadaljnji ukrepi za izboljšave, predvsem ukrepi za krepitev čezmejnega sodelovanja tako med policijami kot tudi vsemi zainteresiranimi deležniki na področju pogrešanih oseb. Mreža brez dvoma prispeva k izgradnji evropske politike na področju pogrešanih oseb, še posebno otrok in starejših oseb kot najboljčutljivejših skupin.«

Prepričan je, da si je treba prizadevati zlasti za skupen evropski pristop, pri katerem bi bila možnost avtomatskega navzkrižnega preverjanja podatkov o pogrešanih osebah in najdenih neidentificiranih truplih. Kot pravi, je možnosti veliko, saj obstajajo schengenski informacijski sistem, Prümška pogodba ter Interpolova Yellow Notice in Black Notice. »Pogajanja bodo naporna, ampak nekoč bo tudi to uspelo. Ne smemo pozabiti – po razpoložljivih podatkih je še vedno najmanj 40.000 pogrešanih oseb v EU in še

AMBER ALERT, SISTEM HITREGA ODZIVA NA IZGINOTJE OTROKA, PRED KRATKIM UVEDLA TUDI SLOVENSKA POLICIJA

Januarja letos smo tudi v slovenski policiji uvedli sistem opozarjanja oziroma hitrega odziva na izginotje otroka. Sistem se imenuje Amber Alert Slovenija. Hitri odziv Amber Alert Slovenija bomo sicer aktivirali le v primeru najresnejših in najbolj ogrožajočih pogrešanj oziroma izginotij otroka.

Čeprav je Slovenija zelo varna država in smo imeli zadnje ugrabitev otroka pred več kot desetimi leti, pri čemer smo tudi to v 24 urah uspešno razrešili in otroka vrnili staršem, v policiji vedno iščemo nova orodja, ki bi nam olajšala delo oziroma bi bili lahko s njimi še učinkovitejši. Eno izmed takih orodij je tudi Amber Alert Slovenija. Z njim želimo javnost obvestiti o pogrešanju otroka in ljudi pozvati, naj po svojih zmožnostih pomagajo pri iskanju. Gre za način prostovoljnega sodelovanja različnih deležnikov (ne samo policije) za čim hitrejši odziv na obvestilo o ugrabljenem otroku. Iz več raziskav namreč izhaja, da so prve tri ure po izginotju zanj najbolj ogrožajoče.

V slovenski policiji smo se z evropsko fundacijo Amber Alert Europe dogovorili o uporabi njihovega imena in logotipa. Amber Alert Slovenija se bo tako uporabljal na družbenih omrežjih Mete, tj. Facebooku in Instagramu.

vedno najmanj 15.000 najdenih neidentificiranih trupel. Zelo pomembno je razmišljati tudi o odgovoru na vprašanje, koliko je svojcev v stiski, ker ne vedo, kje so njihovi bližnji,« našteva Damjan Miklič.

Katera so torej po njegovem mnenju tista področja in projekti, ki jim bo morala mreža v prihodnosti posvetiti največ pozornosti?

1. Izdelava elaborata o evropski internetni platformi, namenjeni razširjanju prijav pogrešanj oseb/obvestil o pogrešanih osebah. Nosilka projekta je Magali Eyraud iz francoske policije, ki je že izdelala osnutek platforme in ga tudi predstavila na mednarodni konferenci v Ljubljani oktobra 2022. Po predstavitvi so bile organizirane delavnice vseh članov mreže, ki so oblikovali mnenja, pregledovali možnosti, postavljali vprašanja in ugotavljali prednosti take platforme. Magali Eyraud ob polni podpori PEN-MP nadaljuje projekt izdelave platforme.
2. Izdelava evropskega priročnika o dobrih praksah, v katerem bodo navedene vse ustrezne nacionalne pobude v zvezi s pogrešanimi osebami in bo vseboval relevantne informacije o vseh policijskih organizacijah v Evropi. Nekatere države imajo že izdelane smernice za delo na področju pogrešanih oseb. Te so izdelane na različne načine in za različne potrebe. Treba bo razločiti, kaj je bolj uporabno za izvedbo iskalne/reševalne akcije, kaj za kriminalistično preiskovanje primerov in kaj za klasično iskanje pogrešanih oseb.

Damjan Miklič, predsednik PEN-MP v letih 2020–2022, in predsednik fundacije Amber Alert Europe Frank Hoen na sedežu Amber Alert Europe v Beeku na Nizozemskem

Ob letošnjem 25. maju, mednarodnem dnevu pogrešanih otrok, je slovenska policija v sodelovanju s fundacijo Amber Alert Europe izdala novo otroško slikanico in se tako pridružila najnovejši vseevropski preventivni kampanji. Slikanica je prevedena tudi v slovenski jezik.

3. Oblikovanje izobraževalnega programa oziroma treningov za vse policiste v Evropi, ki se ukvarjajo s pogrešanimi osebami.
4. Pomoč pri optimizaciji obstoječih sistemov za izmenjavo informacij in podatkov o pogrešanih osebah, kot so schengenski informacijski sistem, Prümska pogodba ter Interpolova Yellow Notice in Black Notice.
5. Ponovna proučitev vseh vidikov mednarodnega projekta, namenjenega analizi starih nerešenih primerov (angl. International Cold Case Analysis Project – ICCAP). Projekt od leta 2021 vodi dr. Karsten Bettels s Policijske akademije

v Spodnji Saški, Nemčija, v njem pa sodeluje več kot 60 študentov z različnih evropskih policijskih akademij ter iz Združenega kraljestva in Avstralije. Ti se prek videokonference seznani s starim nerešenim primerom pogrešane osebe ali najdenega neidentificiranega trupla in proučijo vso policijsko dokumentacijo oziroma ugotovitve preiskave. Študentje nato skupaj izdelajo analizo primera ter predlagajo nadaljnje ukrepe oziroma aktivnosti, tudi ob uporabi modernih forenzičnih metod in medijskih strategij.

6. Nadaljevanje prizadevanj za izboljšanje sodelovanja med pristojnimi službami držav članic, pridruženih schengenskih držav in tretjih držav, pa tudi z ustreznimi službami EU in drugimi svetovnimi institucijami.

Besedilo: Damjan Miklič, Uprava kriminalistične policije GPU,
Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: arhiv Policije, PEN-MP in Amber Alert Europe

OBVLADOVANJE NEDOVOLJENIH MIGRACIJ

KONČALO SE JE BILATERALNO SODELOVANJE S SEVERNO MAKEDONIJO

Po sedmih letih bilateralne pomoči Severni Makedoniji pri obvladovanju nedovoljenih migracij je 19. aprila 2023 delo na makedonsko-grški meji končala zadnja skupina slovenskih policistov. Severna Makedonija je namreč konec februarja letos sklenila sporazum z agencijo Frontex, ki bo v tej državi odslej zagotavljala stalno prisotnost gostujočih policistov. Na delo v okviru Frontexa je tudi Slovenija že napotila dva policista, ki sta 20. aprila začela pomagati pri varovanju zelene meje v Bogorodici.

Slovensko-makedonsko sodelovanje se je začelo na podlagi zaprosila makedonskega ministra za notranje zadeve Oliverja Spasovskega 9. decembra 2015 za pomoč pri opravljanju policijskih nalog in obvladovanju migracijskih tokov, na katero sta se Ministrstvo za notranje zadeve in slovenska policija pozitivno odzvala. Prva skupina šestih policistov je bila z enomesečnim mandatom napotena v Makedonijo 5. februarja 2016, z 19. aprilom 2023 pa je končala sodelovanje in napotitev zadnja skupina policistov.

V okviru navedenega sodelovanja je Slovenija na območje Makedonije oziroma pozneje Severne Makedonije napotila 74 skupin, kar je skupno 458 policistov in policistk, ki so svoje naloge opravljali na postaji mejne policije Bogorodica in izven območja mejnega prehoda Bogorodica ter občasno pomagali makedonskim

Zadnja, 74. skupina policistov na sprejemu pred napotitvijo v Severno Makedonijo

policistom v začasnem prehodnem centru Gevgelija (Temporary Transition Centre Gevgelija), kjer poteka sistem registracije migrantov, na postaji mejne policije Medžitlija in izven območja mejnega prehoda

Medžitlija ter na policijskih postajah Star Dorjan in Novo Selo.

Besedilo: Sektor mejne policije UUP GPU
Foto: Frontex in Simona Kramarič, SOJ SGDP GPU

KREPITEV SLOVENSKO-BAVARSKEGA POLICIJSKEGA SODELOVANJA

Z BAVARSKIMI KOLEGI SNUJEMO NOVE PROJEKTE ZA IZMENJAVO IZKUŠENJ

Slovenska policija danes sodeluje v več različnih regijskih ali vsebinskih oziroma tematskih forumih, kot so CEPOL, SEPA, Frontex in Europol, pa tudi v okviru dvostranskega sodelovanja. Vse te oblike sodelovanja so nadvse dobrodošle, saj nam pomagajo pri spremljanju, razvoju in uporabi metod, tehnik in taktik za uspešno in učinkovito izvajanje policijskih nalog. Eden takšnih dvostranskih okvirov je tudi slovensko-bavarsko povezovanje partnerskih služb, ki je že vrsto let zelo uspešno. V obeh policijah se lahko pohvalimo, da smo že tradicionalnim programom sodelovanja v zadnjem času pridružili nekaj novih, in sicer za določena specifična področja opravljanja policijskih nalog, na katerih takšne izmenjave izkušenj doslej še ni bilo.

Tesni politični odnosi med Slovenijo in Bavarsko potekajo že od leta 1975 v okviru Stalne mešane slovensko-bavarske komisije, ki jo vodi Ministrstvo za zunanje zadeve skupaj s člani z različnih ministrstev oziroma resorjev. Komisija spodbuja in usklajuje medsebojno sodelovanje med Slovenijo in Bavarsko na številnih področjih, kot so notranje zadeve, pravosodje, uprava, promet, gospodarstvo, kmetijstvo, gozdarstvo, varstvo okolja, znanost, kultura in šolstvo.

Eden izmed stebrov delovanja Stalne mešane slovensko-bavarske komisije je področje policijskega sodelovanja, v katerem je slovenska policija vrsto let aktivna članica. Tradicionalno sodelovanje je tako vzpostavljeno pri preprečevanju in odkrivanju čezmejne kriminalitete, usposabljanjih in izobraževanjih policistov ter izmenjavah policistov in dobrih praks dela. Navedene aktivnosti so sprejete tudi v posebnem akcijskem načrtu, imenovanem Skupni projekti, ki ga vsaki dve leti potrdita predstavnik obeh vlad. Zadnje zasedanje vladne komisije je potekalo junija 2021 v Münchnu na Bavarskem. Novo zasedanje vladne komisije bo

potekalo predvidoma v drugi polovici leta 2023 v Ljubljani, z namenom pregleda veljavnega in priprave novega programa sodelovanja za prihodnji dve leti.

V policiji smo tradicionalnim programom sodelovanja z Bavarci v zadnjem času dodali nekaj novih

V zadnjih dveh letih je slovenska policija nadaljevala izvajanje tradicionalnih programov sodelovanja na področju problematike čezmejne kriminalitete (motorna vozila, droge, dokumenti in tihotapljenje ljudi) in na področju policijskega izobraževanja in usposabljanja (izmenjava policistov, skupna usposabljanja in hospitacije v okviru Instituta za izpopolnjevanje bavarske policije v Ainringu in slovenske policije). Sodelovanje v naštetih programih je ocenjeno zelo pozitivno in prinaša veliko dodano vrednost za obe policijski organizaciji, tudi na najvišjih ravneh države oziroma dežele.

VARNOST

Poleg tega pa smo okrepili sodelovanje na specifičnih področjih dela, ki zahtevajo specialna znanja in specialne tehnike. Tako smo v Nemčiji izvedli skupna usposabljanja slovenske in bavarske gorske policijske enote. Prednostni cilj je bil postavitev temeljev na področju usposabljanja, izpopolnjevanja in izmenjave izkušenj za opravljanje policijskih nalog v gorah. Obe policiji se namreč tam srečujeta z velikimi izzivi, ker to področje dela z različnih vidikov predstavlja precejšnje sivo polje, vendar pa ga je mogoče z zbliževanjem določenih policijskih standardov učinkovito razvijati in tako še bolje obvladovati problematiko na terenu.

Slovenski in bavarski policisti gorniki so se oktobra lani in januarja letos seznanili s strukturo, metodami in načinom dela, tehničnimi sredstvi, centri za njihova usposabljanja, primeri iz prakse in ravno strokovnosti slovenske in bavarske gorske policijske enote. Pomemben prispevek k sodelovanju pa je dogovor o oblikovanju skupnih standardov delovanja policij v gorskem svetu.

Naslednje težišče, kjer smo v 2023 okrepili sodelovanje, je delovanje posebnih policijskih enot pri varovanju športnih in drugih javnih prireditev in posledično tudi obvladovanju nemirov in neredov na takšnih dogodkih. Na vzajemnih obiskih aprila in maja tega leta smo skupaj izvedli analizo taktičnega delovanja policijskih enot tako na Bavarskem kot v Sloveniji. Nazadnje sta se tako dva bavarska kolega iz vodstev posebnih policijskih enot udeležila naše taktične vaje v Gottenici na začetku maja.

Med načrti za prihodnost še sodelovanje na področju adrenalinskih športov in raziskovalne dejavnosti v policiji

Kolegi partnerskih služb so se dogovorili, da julija izvedejo skupno usposabljanje za opravljanje policijskih nalog poleti v gorskem svetu in pri adrenalinskih športih (usposabljanje za obravnavo dogodkov pri soteskanju, obravnavo nesreč v plezališčih in dvoranah itd.).

Bavarska policija je v letu 2023 izkazala veliko zanimanje tudi za spoznavanje delovanja Centra za raziskovanje in socialne večine PA GPU, ki z unikatnim pristopom združuje

MEDNARODNO SODELOVANJE

področja raziskovalne in psihološke dejavnosti v policiji, etike in integritete, upravljanja konfliktov in medsebojnih odnosov, dela policije v večkulturni družbi in enakosti spolov. Bavarska policija želi namreč po vzoru delovanja našega centra vzpostaviti podobno strukturo na svoji policijski akademiji in se tako odzivati na izzive sodobnega časa v lastnih vrstah.

Pomen čezmejnega sodelovanja za zagotavljanje in razvoj standardov policijskega dela

Enako kot na vseh delovnih področjih je tudi za uspešno in učinkovito opravljanje policijskih nalog treba skrbeti za razvoj in uporabo najboljših metod, tehnik in taktik, ki zagotavljajo visoko stopnjo varnosti ljudem, hkrati pa tudi ustrezne standarde varovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Eden izmed učinkovitih načinov prepoznave takšnih standardov je čezmejno sodelovanje, ki strokovnim službam omogoča hiter način prepoznave različnih dobrih ali slabih praks, po potrebi tudi z uvedbo ali spremembo načina dela v lastnih službah.

Čezmejno policijsko sodelovanje z izmenjavo izkušenj med različnimi državami omogoča stalno primerjavo standardov dela in hitro prepoznavo dobrih praks. S skupnimi vajami, usposabljanji, aktivnostmi in razumevanjem delovanja policijskih služb omogočamo doseganje visokih standardov za uspešno in učinkovito opravljanje policijskih nalog doma, s sosednjimi državami, v regiji in tudi globalno.

Besedilo: Robert Furman, Sektor za mednarodne policijske operacije SGDP GPU

Foto: mag. Bojan Kos, LPE UPS GPU

BAVARSKI CENTER ZA USPOSABLJANJE GORSKIH REŠEVALCEV

Slovenski policisti gorske enote med skupnim usposabljanjem z bavarskimi kolegi v Nemčiji, ki imajo, enako kot slovenska policija, ogromno izkušenj pri obravnavi dogodkov v gorah, vendar pa je drugačen njihov način dela in usposabljanj, drugače so tudi organizirani in opremljeni. Med drugim sta bili med usposabljanjem izvedeni dve vaji s policijskim helikopterjem tipa EC135: prevoz na določeno točko v gorah na območju Oberjettenberga in reševanje v steni z elektromotornim vitlom iz helikopterja. Bavarski policisti so nam predstavili še tamkajšnji center za usposabljanje gorskih reševalcev, kjer se lahko za varno delo s helikopterjem in klasične reševalne tehnike usposablja tudi policisti (na fotografiji), poleg tega pa je bil v program usposabljanj zajet tudi preizkus na dveh plezalnih mestih. V enem primeru v sodobno opremljeni dvorani, v drugem pa v dveh težjih feratah v avstrijski deželi Tirolski, blizu meje z Bavarsko.

USPOSABLJANJA ZA UKREPANJE OB T. I. AMOK DOGODKIH

KO SE ZGODI NAPAD V TRGOVSKEM CENTRU, ŠOLI, STANOVANJSKEM NASELJU ...

Z besedo »amok« imenujemo aktivne, življenju nevarne dogodke. Takšni dogodki predstavljajo najhujšo obliko neposrednega ogrožanja življenja in zdravja ljudi. S tem izrazom pogosto imenujemo tudi morilski pohod, ki ga izvede posameznik pod vplivom nenadzorovanega, brezumnega besa, velikokrat brez znanega motiva.

Slovenska policija je v zadnjem desetletju izvedla že številna usposabljanja za ukrepanje ob takih dogodkih, zlasti v sodelovanju z večjimi nakupovalnimi središči oziroma trgovskimi centri in tamkajšnjimi zaposlenimi. Tovrstne vaje so namenjene zlasti policistom, ki opravljajo naloge policije v policijskih patruljah – ti najhitreje prispejo na kraj dogajanja, mobilnim kriminalističnim oddelkom, Specialni enoti in policistom drugih služb, ki neposredno opravljajo naloge policije na terenu.

Zadnja primera strelskih napadov, do katerih je pred kratkim prišlo v Srbiji in sta pretresla tudi slovensko javnost, dokazujeta, da so ta usposabljanja še kako potrebna.

Usposabljanje v javno dostopnih objektih je najboljši približek realnemu stanju na terenu, saj v takšnih objektih najpogosteje prihaja do amok dogodkov. Takrat je nujen hiter in medsebojno usklajen odziv vseh pristojnih, torej tudi odgovornih v nakupovalnem središču, šoli ipd. Zato policija s tamkajšnjimi zaposlenimi redno izvaja razgovore in predstavitve, kako naj ukrepajo, saj je to ključno za omejitev nevarnih posledic, ki lahko nastanejo ob tovrstnih dogodkih. Pomembna pa je tudi prisotnost policistov v obliki opazovalne službe in patruljiranja, ki zagotovo prispeva k preprečevanju oziroma zmanjševanju števila odklonskih ravnanj, hkrati pa zagotavlja večjo varnost, še posebno v trgovskih centrih, ki jih dnevno obišče več tisoč obiskovalcev.

Sistematična usposabljanja vključujejo ukrepe tako s področja preventive kot interveniranja. Izkušnje policistov iz drugih evropskih držav, ki se v praksi pogosteje srečujejo s takšnimi nevarnimi napadi, še kažejo, da se mora policija za ukrepanje ob tovrstnih dogodkih usposabljati skupaj z drugimi interventnimi službami. Tako pogosto sodelujemo tudi z ekipami

nujne medicinske pomoči in gasilci, saj izkušnje kažejo, da skupno usposabljanje vseh deležnikov, ki se lahko srečajo s to problematiko, bistveno izboljša možnosti za uspešno interveniranje ob amok dogodku.

Iz izkušenj tujih policij izhaja, da se pred takim dejanjem lahko pokažejo nekateri zunanji znaki, ki izhajajo iz storilčevega obnašanja, njegovega komuniciranja ali drugih okoliščin, ki nakazujejo, da se bo tak napad zgodil. Zato je za uspešno preprečevanje takih dejanj ključnega pomena, da vsakdo, ki je na kakršen koli način seznanjen z razmišljanjem posameznika ali z določenimi njegovimi aktivnostmi z namenom življenjskega ogrožanja drugih, to sporoči policistom, staršem ali komur koli drugemu, ki mu zaupa.

Zaradi naraščajoče problematike medvrstniškega nasilja in po nedavnih dogodkih v naši bližnji sosesčini smo svojo pozornost letos še bolj usmerili tudi na pojave groženj in nasilja v šolskem okolju. Med drugim smo v maju organizirali interni strokovni posvet za policiste, ki bodo zaposlenim v vzgojno-izobraževalnih zavodih v nadaljevanju predstavljali

Koprski policisti so maja letos v sodelovanju z drugimi službami v Postojni izvedli obširno vajo. Pri usposabljanju za posredovanje ob t. i. amok dogodku so sodelovali policisti, nadomestni inštruktorji PPSA in zunanji izvajalci služb za nujne medicinske pomoči, pomagali pa so tudi kandidati za policiste Višje policijske šole, ki so odigrali vlogo talcev oziroma učencev v šoli.

VSAKDO LAHKO POMAGA S PRAVOČASNIM OBVEŠČANJEM, DA SE NAPAD PREPREČI

Pomembno je, da informacija o nekem odklonskem ravnanju ali morda le pripravljanju nanj čim prej pride do policije, kjer imamo vzpostavljene številne kanale za komuniciranje, od številke za klic v sili 113, do anonimnih e-prijav in anonimnega telefona 080 1200. V policiji se na vsako informacijo odzovemo, jo preverimo in v nadaljevanju ustrezno ukrepamo.

osnove samozaščitnega ravnanja ob aktivnih, življenju nevarnih dogodkih, predvsem pa jih opozarjali na pomen pravočasnega zaznavanja kazalnikov odklonskih ravnanj, povezanih z medvrstniškim nasiljem, ki lahko eskalirajo

tudi v aktivnih, življenju nevarnih dogodkih. Naša pomembna ciljna javnost pri reševanju problematike medvrstniškega nasilja so torej tudi zaposleni v vseh osnovnih in srednjih šolah ter drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih, vključno z dijaškimi domovi, saj se zavedamo nujnosti medinstitucionalnega sodelovanja in povezovanja.

Vsebine s tega področja v policiji obravnavamo v okviru redne vadbe praktičnega postopka s samoobrambo, posebno pozornost pa namenjamo tudi preventivnim aktivnostim. Policija na področju medvrstniškega nasilja, v sodelovanju s šolami in vrtci, izvaja številne preventivne aktivnosti za otroke, starše in strokovne delavce šole, saj lahko le s skupnim sodelovanjem in povečano senzibilnostjo za zlorabe, grožnje in stiske pravočasno prepoznamo nasilje in ga ustavimo.

Besedilo: Sektor za policijska pooblastila in Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU

Foto: policijske uprave Celje, Kranj, Koper, Ljubljana, Maribor in Murska Sobota

Aprila letos je potekalo letno nadaljevalno usposabljanje in izobraževanje kriminalistov mobilnih kriminalističnih oddelkov, ki ga organizira in vodi Uprava kriminalistične policije. V okviru tega je potekalo tudi lastno usposabljanje Mobilnega kriminalističnega oddelka (MKO) Policijske uprave Ljubljana za ukrepanje ob t. i. amok dogodkih (na fotografiji). Tovrstnih usposabljanj so kriminalisti MKO na različnih lokacijah izvedli že kar nekaj, letošnje pa je bilo posebno v tem, da so bile v vajo vključene tudi redne policijske patrulje, ki bi se v tovrstnih primerih dejansko prve odzvale in bile prve prisotne na kraju. Usposabljanje je potekalo v enem izmed večjih trgovskih centrov v Ljubljani, namen pa je bil ugotoviti stopnjo pripravljenosti policistov in kriminalistov ob morebitnem ukrepanju pri tem izjemnem varnostnem pojavu. Poleg drugih policistov in kriminalistov so se ga udeležili še predstavniki Oddelka za terorizem in ekstremno nasilje iz Uprave kriminalistične policije, predstavnika za odnose z javnostmi PU Ljubljana in predstavnik Uprave za informatiko in telekomunikacije na Generalni policijski upravi. Vaja je pokazala dobro pripravljenost kriminalistov MKO, poudariti pa je treba hitro, varno in učinkovito ukrepanje rednih policijskih patrulj, saj policisti o vaji niso bili predhodno obveščeni in se nanjo niso mogli pripraviti.

Tudi skupno usposabljanje murskosoboških in mariborskih kriminalistov MKO julija lani je potekalo v večjem nakupovalnem središču v Murski Soboti. Z vajo so preverili svojo pripravljenost za hitro in odločno intervencijo policije na odklonske situacije, ki žal niso več redke niti na območju Evropske unije.

V številnih podjetjih se zavedajo pomena varnosti tako svojih zaposlenih kot kupcev in drugih obiskovalcev, zato že vrsto let uspešno sodelujejo s slovensko policijo. Decembra 2022 je bila na območju PU Celje tako izvedena taktična vaja v enem največjih trgovskih centrov pri nas, kjer je podjetje, ki upravlja nakupovalno središče, policiji omogočilo uporabo prostorov posameznih trgovin, ki so jih najemniki in poslovodje izven delovnega časa odprli le za izvedbo policijskih usposabljanj.

Pred dvema letoma, aprila 2021, je slovenska policija v sodelovanju z ameriškimi varnostnimi organi uspešno preprečila načrtovan množični pobj, ki bi se lahko zgodil v javnih ustanovah v Sloveniji. Osumljenec, slovenski državljan, naj bi orožje in strelivo (na fotografiji) kupil prek temnega spleta v ZDA, njegov motiv pa je bilo maščevanje njemu poznanim osebam. Tudi ta obravnavani primer je vseboval elemente amok dogodka.

BARNAHUS ALI HIŠA ZA OTROKE ŽIVI TUDI V SLOVENIJI

ZA FORENZIČNE INTERVJUJE Z OTROKI

USPOSOBLJENIH DEVET KRIMINALISTOV

Po več kot dveh desetletjih od vznika ideje imamo od maja lani v Sloveniji Hišo za otroke, dolgo pričakovano institucijo, ki postavlja v ospredje celotno obravnavo otroka oškodovanca spolnega nasilja, ko je ta del kazenskega postopka ali nujnih preiskovalnih dejanj predkazenskega postopka. Hiša za otroke je javni zavod, ki po vodilnem evropskem modelu Barnahus deluje pod okriljem Ministrstva za pravosodje in ima v prvih letih delovanja finančno podporo Evropske unije, Sveta Evrope in Norveškega finančnega sklada.

Z izvedbo zaslišanja oziroma forenzičnega intervjuja v Hiši za otroke se močno zmanjša možnost viktimizacije, ki se pojavi, kadar se otroka izprašuje večkrat, kadar ga izpraša več oseb ali kadar ga izprašajo osebe, ki niso posebej usposobljene za to. Po posebnem protokolu lahko zaslišanje oziroma forenzični intervju v Hiši za otroke pod posebnimi pogoji izvede tudi kriminalist oziroma kriminalistka s pridobljenim mednarodno veljavnim certifikatom. V slovenski policiji je trenutno devet takšnih strokovnjakov.

Hiša za otroke v Sloveniji se zgleduje po islandski hiši za otroke, ki velja za model najboljše celostne obravnave otroka, žrtve nasilja, na enem mestu.

0 slovenski Hiši za otroke

Prva hiša za otroke (HzO) je bila v Evropi ustanovljena pred 25 leti na Islandiji. Svet Evrope je islandsko hišo za otroke ocenil kot model najboljše celostne obravnave otroka, žrtve nasilja, na enem mestu. Barnahus namreč na enem mestu nudi možnost zdravniškega pregleda otroka, omogoča terapevtsko psihosocialno pomoč otroku in krizno podporo njegovi družini ter deluje v smeri usposabljanja strokovnjakov, ki se ukvarjajo z zaščito otrok. Neposredno zaposluje psihologe, socialne delavce ter kriminologe in

tako omogoča enotno sodelovanje vseh pristojnih institucij. Z leti se je HzO individualno in predvsem v skladu s pravno ureditvijo posameznih držav vzpostavljala po vsej Evropi. Pri nas deluje v Ljubljani in je vodena kot javni zavod.

Nacionalne smernice za HzO v Sloveniji iz leta 2018 so si za osrednji cilj zadale zagotoviti pravične pravosodne postopke z namenom zmanjšanja otrokove viktimizacije, ki bi jo sicer lahko povzročila bodisi odsotnost ustrezne podpore otroku bodisi njegova neprimerna obravnava. Cilju nacionalnih smernic sledi marca 2021 sprejet Zakon o zaščiti

otrok v kazenskem postopku in njihovi celotni obravnavi (ZZOKPOHO). Slovenija je tako postala ena izmed prvih držav, ki področje delovanja hiše za otroke ureja v samostojnem pravnem aktu. Na podlagi zakona je bila sprejeta še Uredba o načinu sodelovanja med Javnim zavodom Hiša za otroke in drugimi udeleženci pri zagotavljanju celostne obravnave v HzO, ki podrobneje določa sodelovanje s HzO.

Zakon med drugim določa, da se v HzO po pisni odredbi sodišča izvede forenzični intervju z otrokom, oškodovancem spolnega nasilja. Poleg izvedbe forenzičnega intervjuja HzO sodišču zagotovi prostore za opravljanje telesnega pregleda oškodovanega otroka, pri čemer ZZOKPOHO podaja prednost preučitvi medicinske dokumentacije pred samo izvedbo telesnega pregleda. HzO otroku med izvedbo postopkov, forenzičnim intervjujem in telesnim pregledom zagotavlja krizno podporo, po izvedenih postopkih pa še psihosocialno pomoč za šestmesečno obdobje.

Glede na razpoložljivost in ob odobritvi vodstva HzO lahko prostore HzO za izvedbo svojih nalog, v povezavi z mladoletnimi oškodovanci ali pričami kaznivih dejanj, uporabljajo tudi preiskovalci policije in strokovnjaki centrov za socialno delo.

HzO je ob neposrednem operativnem delu tudi strokovno-raziskovalni zavod, ki zagotavlja stalna usposabljanja strokovnjakov ter večdisciplinarna in večinstitucionalna izobraževanja strokovne javnosti.

Forenzični intervju z otrokom

V HzO po odločbi sodišča in ob vodenju sodnika za potrebe kazenskega ali izjemoma, v primerih nujnih preiskovalnih dejanj, predkazenskega postopka posebej usposobljen strokovnjak izvede forenzični intervju z otrokom.

Forenzični intervju je jasno in ozko strukturiran intervju, ki se opravlja z otrokom, domnevnim oškodovancem nasilja, in katerega namen je od otroka (na ustrezen strokovno-znanstveni način) pridobiti podrobne in natančne podatke o dogodkih ali dejanjih, ki jih je doživel.

Upravičeni predlog sodišču za izvedbo forenzičnega intervjuja z otrokom v HzO lahko podajo državni tožilec, otrokov zakoniti zastopnik, pooblaščenec oškodovanca, otrok sam (če je starejši od 16 let), pa tudi osumljenec in njegov zagovornik. Sodišče predlog po prejemu preuči in presodi, ali se odredi zaslišanje otroka v HzO.

Vodja HzO po prejemu obvestila sodišča, da se v HzO opravi zaslišanje oziroma forenzični intervju z otrokom, imenuje oziroma za to delo določi najustrežnejšega strokovnjaka. To je praviloma v HzO zaposlen strokovnjak za izvedbo forenzičnega intervjuja, izjemoma, če je z izvedbo zaslišanja nevarno odlašati, pa forenzični intervju lahko opravi tudi drug, a enako ustrezen strokovnjak.

Preiskovalni sodnik pred samo izvedbo zaslišanja oziroma forenzičnega intervjuja skliče pripravljalni sestanek, ki se ga v HzO udeležijo vse nujne in za postopek potrebne osebe: strokovnjak, ki bo izvedel forenzični intervju, policist, državni tožilec, zakoniti zastopnik otroka, pooblaščenec mladoletnega oškodovanca, svetovalec otroka iz HzO, zagovornik otroka po Zakonu o varuhu človekovih pravic, strokovni delavec centra za socialno delo ter osumljenec oziroma obdolženec in njegov zagovornik. Pravica do zagovornika je ključna, saj se s tem kar najbolj zagotavljajo pravice obrambe pri zaslišanju. S tem se prispeva k neponovljivosti procesnega dejanja in zmanjšanju verjetnosti, da bi prišlo do ponovnega zaslišanja otroka. Vsi prisotni se seznajajo z dejstvi in okoliščinami, ki so pomembne za izvedbo intervjuja, s samim načinom izvedbe, pa tudi z vprašanji, ki naj se postavijo otroku. Bistvo pripravljalnega sestanka je, da se celovito in poglobljeno preuči primer in se pripravi na sam forenzični intervju. Pripravljeni sestanek po ZZOKPOHO ne izključuje predhodnih timskih sestankov uradnih organov, na primer policije in centra za socialno delo, niti ne izključuje predhodnega zbiranja obvestil oziroma izvedbe preiskovalnega pogovora policije z otrokom po določilih 148. člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP) v HzO.

Sodišče z vabilom na zaslišanje oziroma izvedbo forenzičnega intervjuja seznani vodjo HzO, otrokovega

zakonitega zastopnika ali morebitno drugo osebo, na primer center za socialno delo. Ker je za vzpostavitev odnosa z otrokom ključen že prvi stik in ker zakon določa, naj bo otrok vabljen ustno (21. člen ZZOKPOHO, 2021), je s strokovnega vidika najustreznejše, da vabljenje opravi svetovalec otroka iz HzO, ki sicer otroka v HzO tudi sprejme, mu nudi krizno oporo pred zaslišanjem in ga spremlja po izvedenem postopku v naslednjem šestmesečnem obdobju. Na dan izvedbe zaslišanja oziroma forenzičnega intervjuja je otrok pripeljan v HzO, kjer ga sprejme svetovalec HzO. Ta mu ustrezno in razvojno primerno predstavi namen njegovega prihoda in dejanja, ki sledijo. Svetovalec otroka je tisti, ki otroka pripelje v sobo, kjer se nato opravi zaslišanje oziroma forenzični intervju in kjer je v tem času že prisoten strokovnjak za izvedbo intervjuja. HzO z arhitekturnega vidika upošteva posebnost tega dela, zato je prostorska postavitev oblikovana tako, da je onemogočen kakršen koli stik otroka z obdolženim.

Zaslišanje oziroma forenzični intervju se izvede v točno določenem prostoru HzO, kjer je poleg strokovnjaka in otroka lahko še oseba, ki si jo je otrok sam izbral. Sama izvedba zaslišanja ali forenzičnega intervjuja je v celoti videodokumentirana. Prostor, v katerem se izvede zaslišanje oziroma forenzični intervju, je zvočno in z videom povezan z drugim prostorom, v katerem so za postopek potrebne osebe, ki neposredno spremljajo zaslišanje. Strokovnjak za izvedbo forenzičnega intervjuja v uvodnem delu izvedbe dosledno upošteva določbe, ki urejajo priči (torej otroku) odreči pričanje (pravna dobrot), in določbe, ki urejajo pravico zavrniti odgovor na posamezno vprašanje (pravni pouk). Vsebinsko ustrezno in primerno predstavi otroku, in če ta zaradi svoje starosti ali zrelosti ne razume pomena pravice odreči se pričanju, je sodišče tisto, ki odloči, ali se zaslišanje otroka kljub temu opravi. Če sodišče presodi, da se zaslišanje ne opravi, otrok ne bo zaslišan, razen če to zahteva obdolženec.

Zaslišanja oziroma forenzični intervju vodi sodnik, ki ob izvedbi prisotnim (tožilcu, obrambi, obtoženemu in zagovorniku otroka) omogoča predlaganje morebitnih dodatnih vprašanj, ki niso bila dorečena že med pripravljalnim sestankom. Predlagana vprašanja sodnik po svoji presoji odobri in jih po elektronski napravi pošlje strokovnjaku, ta pa ustrezno predstavi otroku. Tako se zmanjša možnost dodatnega ali ponovnega zasliševanja otroka in s tem dodatne viktimizacije med kazenskim postopkom. Cilj je namreč, da se število opravljanja forenzičnih intervjujev zmanjša na najmanjše možno število.

Potek forenzičnega intervjuja z otrokom je natančno predpisan in mora temeljiti na protokolu, ki določa faze in pravila pogovora. Le tako izveden intervju ima procesno veljavo, cilj tega pa je, da otrok le enkrat izpove svojo izkušnjo. Pogovor se avdio- in videodokumentira in je dokaz v nadaljnjih postopkih.

Fotografija prikazuje sobo Hiše za otroke v Ljubljani, v kateri se izvaja forenzični intervju. Soba je opremljena z več kamerami, ki omogočajo snemanje in spremljanje otroka ter strokovnjaka, ki izvaja forenzični intervju. Soba je namenoma skromno opremljena, morebitne moteče elemente, kot so na primer slike in igrače, pa je treba predhodno umakniti, saj lahko preusmerjajo pozornost otroka.

Forenzični intervju se izvede v skladu z mednarodno uveljavljenimi protokoli, temelječimi na pridobivanju dokazov. Upoštevaajoč pravice obrambe in obtoženega, fizično prisotnega v drugem, ločenem prostoru, in ob hkratni možnosti posredovanja vprašanj sodniku in nato strokovnjaku, ki jih prilagodi razvojni stopnji in posebnostim otroka, je tako pridobljena dokazna vrednost otrokove izjave. Če bi bila pozneje izkazana potreba po morebitni dodatni ali ponovni izvedbi forenzičnega intervjuja, ga po odločitvi sodišča izvede isti strokovnjak, in to le v delih, kjer je potrebno dodatno pojasnjevanje.

Obravnava v Hiši za otroke šele ob utemeljenem sumu storitve kaznivega dejanja

Obravnava otroka, žrtve spolnega nasilja, je v HzO mogoča šele ob utemeljenem sumu storitve kaznivega dejanja. V policiji sicer zagovarjamo stališče, da bi bila obravnava otroka, žrtve nasilja, v HzO nujna že s samo podajo prijave.

Pot od prijave suma do njegove utemeljitve je pri obravnavi spolne zlorabe otroka zelo zahtevna in lahko tudi zelo dolga. Policija, ki se najpogosteje prva sreča s podajo prijave suma spolne zlorabe otroka, prednostno zbira obvestila ali informacije od vseh, ki bi kar koli vedeli, zaznali, videli ali opazili. Osebnosti pridobiva od posameznikov, ki so otrokova družina ali otroka poznajo, so njegovi varuhi, učitelji, z njim preživljajo čas ali imajo z njim stik. Policija deluje večdisciplinarno in išče dokaze pri strokovnjakih in institucijah. Za morebitno izvedbo razgovora z otrokom se odloča preudarno, po premisleku in le takrat, kadar presodi, da lahko otrok s svojo izjavo pripomore k preiskavi suma kaznivega dejanja. V takšnih primerih je z vidika policije, ne glede na utemeljenost suma, nujno, da z otrokom opravi forenzični intervju v HzO posebej usposobljena oseba, sam intervju pa se videoevidentira in kot takšen v celoti preveri z vidika verodostojnosti in zakonitosti.

Na policiji spodbujamo stališče, da je otrok v središču postopka in da se zato vse prilagaja njemu. Menimo, da bi se v HzO lahko že med predkazenskim postopkom opravili prav vsi forenzični intervjuji z majhnimi otroki, otroki z raznovrstnimi intelektualnimi ali fizičnimi ovirami, pa tudi z otroki, ki so zaradi svoje dolgotrajne hude zanemarjenosti razvojno na nižji intelektualni ravni. Čedalje pogostejši so primeri, ko policija kljub intenzivni in podrobni preiskavi razpolaga le z indici. Ti so včasih tako minimalni, da policija celo razmišlja o smiselnosti izvedbe pogovora z otrokom, ko pa se ta opravi, se včasih sum zlorabe potrdi. Šele takrat se sum utemelji in se po sedanjih predvidenih zakonskih ureditvi vzpostavi možnost za obravnavo v HzO, kjer se mora otrok ponovno izpovedovati. Nasprotno pa bi v HzO opravljen forenzični intervju sodišče presovalo v smeri potrjevanja ali zavračanja in odredilo zaslišanje istega otroka, le če bi bilo to nujno potrebno. Tako bi se možnost morebitne viktimizacije otroka močno zmanjšala. Ta stališča bomo zagovarjali tudi v prihodnje in si prizadevali, da bodo v bližnji prihodnosti tudi upoštevana.

Kriminalist v vlogi strokovnjaka, ki za potrebe sodišča v Hiši za otroke izvede forenzični intervju

ZZOKPOHO v 42. členu (2021) predvideva možnost, da izvedbo zaslišanja oziroma forenzični intervju izjemoma opravi drug strokovnjak, ki ni zaposlen v HzO, pa tudi, da je do zagotovitve zadostnega števila strokovnjakov, usposobljenih za izvedbo zaslišanja otroka, v prvih petih letih po uveljavitvi mogoče imenovati tudi uradno osebo policije. Pogoji, ki jih mora izpolnjevati ta uradna oseba, so: da je zaslišanje otrok ali zbiranje obvestil od otrok opravljal najmanj pet let, da je uspešno opravila poklicna usposabljanja s tega področja in v skladu z zakonom uspešno opravila dodatno usposabljanje.

Pri izbiri strokovnjaka veljajo pravila zagotavljanja pravice do nepristranskega sodišča pri opravljanju izvedenskega mnenja, kar je še posebno pomembno, ko se bo sodišče

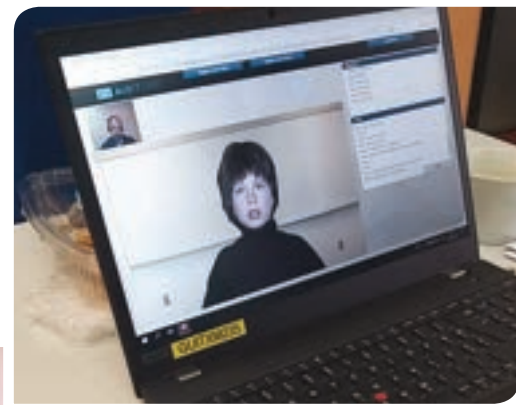
Izkušeni kriminalistični preiskovalci sumov kaznivih dejanj, storjenih nad otroki, so se ob izjemni podpori in pomoči koordinatorice – predstavnice SGDP in koordinatorja – predstavnika UKP z uporabo avatarja (računalniško oblikovane podobe otroka) neposredno aktivno online usposabljali za izvedbo forenzičnega intervjuja z otrokom, žrtvijo nasilja ali zlorabe.

odločalo, ali naj zaradi omejenega kroga ustrezno usposobljenih oseb za ad hoc strokovnjaka imenuje uradno osebo policije.

Kako je potekalo usposabljanje za opravljanje forenzičnih intervjujev?

Policija je bila v okviru projekta vzpostavitve HzO v slovenski prostor povabljen k sodelovanju v projektu PROMISE faza III (uradni naziv: PROMISE III project, Formalising the European Barnahus Movement through establishing training in Europe and a formal network). Namen te faze projekta v policiji je bil usposobiti strokovnjake za opravljanje forenzičnega intervjuja z otrokom. Usposabljanje se je začelo jeseni 2020 in končalo aprila 2022.

Delavci policije so bili razdeljeni v dve skupini po pet udeležencev, vsaka skupina pa je bila deležna dveh sklopov. Prvi je bil izobraževanje za opravljanje forenzičnega intervjuja z otrokom. Izobraževanje je potekalo v obliki predavanj, delavnic in praktičnega dela z uporabo programskega orodja Avatar. To je orodje, s pomočjo katerega oseba upravlja računalniško upodobljenega otroka, nadzira njegova čustva in mu posodi glas, ki ga programska oprema spremeni v otroškega. Intervju se posname za poznejše analize. Drugi del izobraževanja je bil namenjen poglobljenemu vpogledu v otroka, ki je žrtev nasilja, ter nudenju pomoči žrtvam nasilja. Delovni naslov tega dela je bil BASE-CAN (angl. Base-Child Abuse and Neglect).

Koordinatorja izobraževanja sta bila mag. Lili Šipeč, takrat zaposlena v Službi generalnega direktorja policije, in Vinko Stojnšek iz Uprave kriminalistične policije na Generalni policijski upravi.

Priprava na vlogo zlorabljenega otroka je bila izjemno zahtevna. Vinko Stojnšek iz UKP se je na samo izvedbo avatarja pripravljaj tako, da je od organizatorjev prednostno pridobil in natančno preučil primer obravnavanega otroka. Po navodilih je moral izpraševalca oziroma udeležence med forenzičnim intervjujem čim večkrat in čim bolj zmesi (npr. s tišino, prekinjanjem, postavljanjem vprašanj, izkazanim strahom itd.). V primerih, ko je predstavljal deklico, ki je za svoj hobi trenirala denimo dresurno jahanje, si je moral dodatno pridobiti znanje s tega področja, da se je sploh znal odzivati na odprti tip vprašanj. Dodatno, v hrvaškem jeziku, je svojo vlogo avatarja odlično odigral še za kolega psihologa s Poliklinike za zaščito otrok in mladine mesta Zagreb.

Argumentirani pomisleki le o prenosu ameriških in evropskih izkušenj v slovenski prostor, ob nujnosti upoštevanja posebnosti slovenske zakonodaje glede pojasnitve pravnega pouka in pravne dobrote otroku in ob pridobitvi njegovega izraženega strinjanja s pričanjem, so koordinatorja in udeležence privedli do odločitve, da med šestmesečnim usposabljanjem k aktivni udeležbi povabijo predstavnici Vrhovnega državnega tožilstva in klinično psihologinjo, sicer tudi sodno izvedenko. Strokovno pomoč pri izobraževanju so tako nudile vrhovni državni tožilki Barbara Jenkole Žigante in Mirjam Kline ter klinična psihologinja dr. Mateja Hudoklin.

Navedene strokovnjakinje, vključene v aktivno reševanje posameznih primerov sumov spolnih zlorab nad otroki, so preiskovalce – udeležence usposabljanja v obdobju zadnjih treh mesecev spremljale pred in med izvedbo forenzičnega

intervjuja ter po njej. Neposredno po izvedbi treninga forenzičnega intervjuja z uporabo avatarja so podajale strokovne opombe in komentarje, misli, ideje, pobude in vodila, na podlagi katerih so na novo usvojena znanja in spoznanja lahko vnašale neposredno že takoj v naslednji trening in tudi že v samo izvedbo na terenu.

Ob koncu izobraževanja so morali udeleženci pripraviti seminarska dela in jih zagovarjati na švedski ustanovi za visokošolsko in raziskovalno dejavnost Ersta Sköndal Bräcke University College. Tako je deset delavcev policije lani prejelo certifikat za opravljanje forenzičnega intervjuja z otrokom in zdaj lahko v prehodnem petletnem obdobju na podlagi odredbe sodišč opravljajo forenzične intervjuje z otroki, žrtvami spolnega nasilja.

Udeleženci opravili izobraževanje po modelu Train the Trainers, da lahko svoje znanje prenašajo na sodelavce

Zaradi inovativnega pristopa in dobre organizacije izobraževanja v slovenski policiji ter na našo pobudo so vsi udeleženci opravili tudi izobraževanje po modelu Train the Trainers, ki je potekalo v Hiši za otroke, vodila pa ga je ena izmed vodilnih strokovnjakinj iz ZDA, in sicer Linda Cordisco Steele iz Nacionalnega centra za zagovorništvo otrok (angl. National Children's Advocacy Center – NCAC), ki deluje v Huntsvillu v Alabami.

Izobraževanje Train the Trainers je potekalo v sklopu skupnega projekta EU DG Reform in Sveta Evrope z naslovom Podpora implementaciji modela Barnahus v Sloveniji, II. faza, 2019–2021, ki se je končal maja 2022.

Slovenski protokol forenzičnega intervjuja so si za vzgled vzeli tudi v tujini

Izjemen prispevek, ekipno delo in zanos vseh sodelujočih, kar so zaznali tudi predstavniki Ministrstva za pravosodje ob obiskih treningov, je podal otipljive rezultate v na novo oblikovanem gradivu kot učnih pripomočkov pri izvedbi forenzičnega intervjuja.

Osrednje gradivo je oblikovan slovenski protokol za izvedbo forenzičnega intervjuja z otrokom, oškodovancem nasilja. Protokol je rezultat natančne preučitve mednarodno uveljavljenih in priznanih forenzičnih protokolov z otrokom, oškodovancem zlorabe, upoštevajoč tako posebnosti slovenske zakonodaje kot jezikovne posebnosti. Tako oblikovan slovenski protokol forenzičnega intervjuja so pregledali strokovnjaki v Sloveniji in mednarodni strokovnjaki, ki jih je angažiral Svet Evrope.

Vsi sodelujoči pri usposabljanju smo Slovenijo postavili na evropski zemljevid, saj so prav vse podane ideje in pobude pozitivno sprejeli predstavniki Sveta Evrope. Postale bodo vodilo pri sooblikovanju vseh nadaljnjih tovrstnih usposabljanj tako v Sloveniji kot tujini. Pridobljen mednarodni certifikat kot zaključek usposabljanja je hkrati strokovna podlaga za visokokakovostno opravljeno delo posebno usposobljenega strokovnjaka, tako neposredno pri preiskovanju sumov spolnih zlorab otrok na terenu kot pri podajanju znanja drugim strokovnjakom in navsezadnje tudi pri morebitnem sodelovanju prek odrejenega izvedeniškega dela za HzO.

Besedilo: Neža Miklič, Višja policijska šola PA GPU, in Vinko Stojnšek, Sektor za splošno kriminaliteto UKP GPU

Foto: Vinko Stojnšek, SKP UKP GPU, Brigita Petric, SOJ SGDP GPU, in Svet Evrope

V prostorih HzO na Zaloški cesti v Ljubljani je aprila 2022 potekala prireditev, na kateri so bili delavcem policije podeljeni certifikati za opravljanje forenzičnega intervjuja z otrokom. Forenzični intervju z otrokom, žrtvijo spolnega nasilja, lahko namreč opravlja samo verificirani delavec policije, ki je predhodno opravil predpisano izobraževanje in pridobil certifikat.

NOVOST V POLICIJI – PARTNERSKE DELAVNICE

KAKO HODITI SKUPAJ

Kadar nam v življenju nekaj veliko pomeni, smo v to pripravljeni vložiti veliko časa, razmišljanja, energije in tudi pozornosti. Mnogokrat ugotovimo, da nam je nekdo ali neki odnos veliko pomenil šele takrat, ko osebe ni več ali ko se je odnos poslabšal ali celo razpadel. V življenju si ustvarimo hierarhijo vrednot in ga poskušamo uravnati v skladu z njimi – večkrat pa se zgodi, da ravnamo in se vedemo ravno obratno: čeprav smo prepričani, da nam je pomemben dober odnos z določeno osebo, nam zanjo mnogokrat zmanjkuje časa. A kot je zapisano v prvem stavku: ko nam je nekaj pomembno, se za to tudi potrudimo. Vsakodnevno moramo torej preverjati svoje vrednote, na podlagi katerih potem izbiramo življenjske prioritete in se zavestno odločamo za svoja dejanja.

Prva izvedba partnerskih delavnic v policiji

V oktobru in novembru 2022 je na Policijski akademiji potekala prva izvedba partnerskih delavnic. Udeležilo se jih je sedem parov. Pogoji za udeležbo je bil, da je vsaj eden od partnerjev zaposlen v policiji, zaželeno pa je bilo, da se pari udeležijo vseh štirih delavnic, saj so bile vsebinsko povezane. Namen delavnic je bil izključno preventivni – torej z vajami in pogovori krepiti partnerske in družinske odnose – vložiti čas, energijo in pozornost tistemu področju življenja, ki je marsikomu najpomembnejše. Delavnice sta vodila psihologinja Nina Maček in policijski kaplan Mirko Klopučar. Kaj sta o delavnicah povedala izvajalca?

Nina Maček, policijska psihologinja

»V delovni skupini za psihološko pomoč in podporo v policiji že nekaj časa opažamo, da se številni zaposleni obračajo po pomoč psihologa ali zaupnika zaradi stisk, ki jih doživljajo v partnerskem odnosu in družinskem življenju. Zelo pogost razlog je tudi stres, ki ga doživljajo zaradi same organizacije dela. In ker smo ljudje celostna bitja, ki prinašamo celega sebe iz enega okolja v drugo, se nam pogosto dogaja, da posledice dogodkov, ki jih doživljamo na delovnem mestu, prenašamo v svoje zasebno življenje, prav tako pa vzdušje in čutenja, ki se odigravajo v našem domačem okolju, prinašamo s sabo na delovno mesto. Tukaj je težko narediti rez, preklopiti iz ene vloge v drugo. Sploh takrat, ko so prisotna močna in neprijetna čustva.

S tem razlogom je že pred nekaj leti dozorela ideja, da našim zaposlenim ponudimo delavnice, na katerih bi obravnavali teme, ki so pomembne za naš partnerski odnos. Takratno vodstvo policije je idejo podprlo, žal pa zaradi protikoronskih ukrepov delavnic nismo mogli izvesti. Tako smo v letu 2022 dobili zeleno luč, se povezali z nosilci duhovne oskrbe v policiji in delavnice so začele.

Udeležencem delavnic sem predvsem želela predati sporočilo, da vsak odnos ustvarjata dva človeka. V partnerskem odnosu torej partnerja ustvarjata svoj odnos vsak dan znova. Vsakodnevno se namreč posameznik odloča, koliko volje, časa in energije bo vložil v skupno dobro. Pomembno se je zavedati, da je za izboljšanje odnosa (oziroma dober odnos) nujno, da nismo pričakovali, da se bo druga oseba spremenila. Ker pravzaprav drugega

VARNOST

ne moreš spreminjati, če se sam ne odloči za spremembo. In zanjo v polnosti odgovarja. Dobro pa se je vprašati (in to vsak dan znova in znova), kaj lahko sam prispevam v partnerski odnos, da bo obema lepše. V čem se lahko jaz spremenim, katere veščine usvojim, treniram in krepi, kakšna vedenja izbiram – da bodo v korist najinemu odnosu. Ker sem v polnosti odgovoren za vse misli, vedenja in čustva, ki jih vsakodnevno vnašam v ta odnos.«

Mirko Klopučar, policijski kaplan

»Ljudje smo bitja odnosov. Ne glede na to, kdo smo in kaj počnemo v življenju, za svoj obstoj in zdrav razvoj nujno potrebujemo soljudi, saj so ljudje našega življenja kot zemlja, v kateri smo zakoreninjeni in iz katere rastemo. Tako kot naša ravnanja vplivajo na naše odnose, tudi vsi naši odnosi vplivajo na naše doživljanje, mišljenje, čustvovanje ... Seveda je vse to odvisno od globine oziroma bližine nekega odnosa: bližje ko smo si z nekom, močnejši odnos vzpostavljamo in gradimo ter tako tudi vse, kar se dogaja v odnosu, močnejše vpliva na nas.

Partnerski oziroma zakonski odnosi, odnosi v družini, prijateljski odnosi, odnosi na delovnem mestu, odnos do presežnega oziroma do Boga: vse to so običajni odnosi, ki jih močnejše in več časa gradimo, v njih živimo, jih vzdržujemo in obnavljamo ter smo v njih tudi bolj čustveno, doživljajsko, časovno, mišljenjsko in finančno vpeti. Ti odnosi nas po eni strani lahko osrečujejo in bogatijo, nam omogočajo notranjo rast in zdrav razvoj, osebno zadovoljstvo in življenjsko izpolnitev, po drugi strani pa smo v njih lahko tudi najmočnejše prizadeti, notranje ranjeni in razočarani, lahko se čutimo osamljene in nerazumljene, lahko postajamo brezvoljni, tudi jezni in naveličani vsega. Zato je zelo pomembno, da se najprej sami trudimo za dobre odnose in s tem vnašamo vanje pozitivno energijo, jih gradimo in ne uničujemo. V nekaterih primerih to najbrž niti ni tako težko, a vsakdo izmed nas gotovo živi v kakšnem odnosu (ali odnosih), kjer je to lahko presneto težko: nekdo nas ne posluša, nas morda ne jemlje resno, lahko je pogosto razdražljiv ali slabe volje, nekomu ne zaupamo ali nam ni simpatičen, nekdo pametuje ali

nas celo ustrahuje, nekdo nas pogosto jezi ali povzroča, da smo nervozni.

Čeprav še nisem dolgo zaposlen v policiji, sem v pogovorih s policistkami in policisti kmalu začel opazovati precej ovir, ki otežujejo kakovostno delo v službi, tudi (včasih predvsem) zaradi težav v partnerskih odnosih oziroma doma v družini. Razmišljal sem (kot tudi preostali zadolženi za duhovno oskrbo), kako lahko pomagamo oziroma kaj konkretno lahko ponudimo policistkam in policistom. V pogovoru s psihologinjo PU Celje Nino Maček se je oblikovala ideja o partnerskih delavnicah v policiji, ki so bile potem tudi izvedene.«

»Če se dva človeka ljubita in če hočeta, da ljubezen ostane, morata izbrati isto smer. Šele ko bosta hodila po isti poti, si bosta postajala vedno bližja.«

Phil Bosmans

Na delavnicah pod drobnogledom vidiki partnerskega odnosa

Večina partnerskih odnosov se začne z zaljubljenostjo. Ko se to zgodi, možgani izločajo kemične snovi, ki povzročajo naravno omamljenost, zato sebe, partnerja in svet gledamo skozi zamegljena očala. Omama lahko traja od leta in pol do treh let. Že sam evforični občutek je čudovit, a najboljše je to, kar zaradi te zaljubljenosti omama v nas sproža: to je želja, da bi za drugega kaj naredili. Nenadoma torej nismo le zaljubljeni, temveč čisto ljubezen tudi živimo, izvajamo.

Ko pa to obdobje mine in se raven kemičnih spojin v telesu zniža ter omama preide, ni več tako prijetno za drugega kaj narediti. Nekega jutra se prebudimo z mislijo: »Veš kaj: jaz v ta odnos vlagam mnogo več, kot dobivam ...« Opazimo, da nas pri partnerju začenjajo motiti določene

IZOBRAŽEVANJE

poteze, ki jih prej nismo niti zaznali ali pa so nas celo pritegnile k partnerju. Začnemo se umikati in spraševati (tudi čuditi), ali je to sploh oseba, s katero smo stopili v odnos, in ali sploh še želimo vzdrževati (je sploh še smiselno) dolgotrajnejši odnos.

Takrat bi se morali začeti zavestno odločati za dejanja ljubezni, ki so seveda veliko težja kot pred omamnimi stanjem zaljubljenosti. Marsikateremu paru to žal ne uspe. Stopnjuje se napetost, v odnos vstopata nezaupanje in nezadovoljstvo, počutimo se lahko prezrti, nespoštovani in neljubljeni. Pogovori so lahko čedalje težje izvedljivi, postajamo razdražljivi, morda nesramni (lahko tudi nasilni) in večkrat prizadenemo drug drugega. Čedalje večji postaja razkorak med tem, kako smo si predstavljali svoj (dober) odnos in kakšen je ta odnos zdaj. To nas lahko privede do težke točke, ko se nam zdi vztrajanje v takem odnosu nevzdržno in tudi nesmiselno, ter odnos (bolj ali manj boleče, a vedno je boleče) prekinemo oziroma končamo. Če pa se zavestno odločimo in vztrajamo, to od nas zahteva trud in čas (kot pri vsem, kar nam je v življenju pomembno).

Tako smo na prvi delavnici z naslovom *Komunikacija v partnerskem odnosu* poudarili pomen dobre partnerske komunikacije oziroma pokazali, kako dobro se je znati poslušati, izražati in poskušati razumeti drugega. Pomembno je, da prepoznamo tudi lastne predstave in pričakovanja o tem, kakšen naj bi bil dober odnos. Te smo gradili vse življenje (številne predstave in pričakovanja so namreč izkrivljena in nimajo mnogo skupnega z resničnostjo), hkrati pa na nas in naš odnos lahko delujejo zelo uničujoče.

Govorili smo tudi o tem, da so naši načini sporazumevanja in izkazovanja naklonjenosti različni. V knjigi *Pet jezikov ljubezni* avtor dr. Gary Chapman navaja, da obstaja pet različnih jezikov ljubezni, s katerimi se partnerja sporazumevata in si izkazujeta ljubezen.

Preglednica: Razumevanje različnih jezikov

	Jezik ljubezni	Podrobnejši opis
1	besede	pogovori, pohvale in izražanje hvaležnosti
2	posvečanje časa	preživljanje kakovostnega časa, popolno posvečanje pozornosti osebi, brez različnih motilcev (na primer gledanja na telefon)
3	darila	podarjanje oprijemljivih/fizičnih stvari
4	usluge	opravljanje različnih opravil, ne da bi nas za to moral kdo prositi
5	dotiki	telesni dotiki, objemi in poljubi

Razumevanje različnih jezikov ljubezni nam ne koristi le v partnerskih, temveč tudi v drugih odnosih (družinskih, prijateljskih in službenih). Vsaka oseba drugače čuti in izraža ljubezen/naklonjenost. Razumevanje, kaj je pomembno ljudem, ki so nam blizu, nam ne pomaga le izraziti svojih lastnih potreb, temveč pripomore tudi k temu, da svoje bližnje razumemo, jih čutimo, se z njimi povežemo in bolje sodelujemo.

Na drugi delavnici *Krize odnosov in soočanje z njimi* smo ugotavljali, da obstajajo neke splošne faze v zakonskih (partnerskih) odnosih in da je veliko kriz, ki se nam v življenju pojavijo, normativnih, tako znotraj življenja posameznika kot znotraj življenja posameznega para ali družine. Prav tako so del normalnega odnosa tudi konflikti (težko se je namreč o vsem strinjati). Kako pa bomo v obdobju krize ali konflikta ravnali, kakšne besede izbirali in kako se z njimi spoprijeli, je odvisno predvsem od naše opremljenosti. V življenju se lahko naučimo veččin, ki nam pri tem pomagajo. Za vsak odnos (in tudi za odnos s samim sabo) je pomembno, da kriz in konfliktov ne pometamo pod preprogo – pomembno je,

da jih obravnavamo oziroma prepoznamo, se o njih pogovorimo, priznamo svoj del odgovornosti, se opravičimo in prosimo odpuščanja. Le tako lahko pomirjeno in složno gremo naprej.

Na tretjem srečanju *Različnost v odnosu* smo poudarili razlike glede na našo osebnost, spol, vzgojo in s tem povezane potrebe. Pogovarjali smo se o tem, katera so tista vedenja, ki partnerski odnos gradijo, in katera ga rušijo. Ugotavljali smo, koliko vzgoja, okolje in spol določajo naše vrednote, odločitve, čustvanje, način dojemanja in vzorce pogovarjanja oziroma tudi zmožnosti prepoznavanja in izražanja čustev. Pogovarjali smo se tudi o tem, koliko in kako nas te različnosti pogojujejo, bogatijo, a mnogokrat tudi precej otežujejo odnos. Bolj ko se razlik zavedamo, jih prepoznamo in poskušamo v vsakdanjem življenju upoštevati, lažje bomo presegali konflikte in gradili oziroma vzdrževali dober, ljubeč odnos.

Namen četrte delavnice *Partnerski odnos s policistom/policistko* je bil prepoznati specifične težave pri policijskem delu, z njim povezane stresorje ter najpogostejše posledice, ki nastanejo, kadar je tega stresa

preveč in ni ustrezno uravnavan. Posledice se kažejo tako na intrapersonalni (znotraj posameznika) kot tudi na interpersonalni ravni (v njegovih medosebnih odnosih). Zavedanje in razumevanje, da v svojih odnosih pogosto uporabljamo obrambni mehanizem projekcije (lastne občutke pripišemo drugi osebi – na primer iz službe pridemo utrujeni in polni misli na službo, partnerici/partnerju pa očitamo, da je sitna/siten), je pomembno zato, da se sami večkrat ustavimo, se učimo in prakticiramo zdrave in koristne mehanizme spoprijemanja s stresom in tako v odnose vstopamo čim bolj ozaveščeni.

Naši odnosi torej niso nekaj samoumevnega. Kot je treba vzdrževati hišo, da ne propade, je treba redno skrbeti tudi za odnose, predvsem tiste, ki so nam najpomembnejši. Vsem želimo dobre in ljubeče odnose, ob morebitnih življenjskih padcih pa obilo poguma, spoštljivosti in pripravljenosti za razumevanje, trdne volje in policijske vztrajnosti.

Besedilo in foto: Delovna skupina za psihološko pomoč in podporo v policiji ter Duhovna oskrba v policiji

ODZIVI UDELEŽENCEV

Sandra in Damjan

»Za prijavo na delavnice sva se odločila, ker meniva, da se je za odnos treba nenehno truditi. Pa tudi zaradi zavedanja razlik med nama in želje, da narediva nekaj dobrega za svoj odnos, za naju. V vsakodnevem tempu, ritmu življenja, ki je vse prej kot prijazen do poglobljenih odnosov, včasih pozabljamo na prioritete. Tudi v družinskem krogu včasih dejansko pozabljamo, da sva bila najprej midva, šele nato mi.

Meniva, da so tovrstne delavnice izredno koristne prav za vsakogar, mogoče še toliko bolj za zaposlene v policiji, ki zaradi narave svojega dela in zakoreninjenosti predstave o liku policista včasih težko načenjajo nekatere teme, tudi v osebnih odnosih. Želiva si, da bi bile tovrstne delavnice na voljo širšemu krogu zaposlenih v policiji in njihovim partnerjem, hkrati pa bi se ohranjala velikost skupin, ki omogoča določeno mero zaupnosti in povezanosti med udeleženci.«

Maja in Gregor

»Ker urejen partnerski odnos tudi pozitivno vpliva na učinkovitost vsakega posameznika na delovnem mestu, bi bilo za vsakega delodajalca priporočljivo, da bi podpiral takšne delavnice. Na tej delavnici ne spoznaš samo odnosa do partnerja, ampak zaradi podobnosti tudi odnos do sodelavcev in sočloveka; marsikdo bi veliko koristnega spoznal tudi glede odnosa nadrejeni – podrejeni.«

Tina in Mitja

»Delavnice so naju spodbudile k skrbi za najin odnos, saj kljub zavedanju tega vsakodnevno ne počnemo dovolj zavestno. Nina in Mirko sta nam s temami na delavnicah pokazala, kaj je treba storiti za dober partnerski odnos in kako vlagati tako v odnos kot v samega sebe. Z delavnicami sva bila zelo zadovoljna in jih zelo priporočava vsem.«

Rok in Klavdija

»Za udeležbo na partnerskih delavnicah sva se odločila, ker se zavedava, da je za dober in kakovosten odnos treba delati. Učimo se vse življenje. Imava dober in ljubeč odnos, vendar veva, da lahko za naju narediva še več.

Nina in Mirko sta nam na delavnicah v prijetnem, prijaznem in sproščenem vzdušju predstavila, kako lahko imamo dober, ljubeč in spoštljiv partnerski odnos in kako ga ohranimo. Naučili smo se, kako si pravilno prizadevati za dober partnerski odnos, kako reševati konflikte in kako skupaj premagati težave. Partnerske delavnice priporočava vsem, ki si želijo izboljšati svoj odnos in pravilno reševati konflikte, in vsem, ki si želijo ohraniti ljubeč in spoštljiv partnerski odnos.«

Vedrana in Josip

»Pri marsikom so delavnice ena redkih priložnosti za poglobljen premislek o pomembnosti dobre partnerske zveze in priložnost za njeno izboljšanje. Živimo namreč v času, ko marsikomu zaradi številnih poklicnih in zasebnih aktivnosti primanjkuje časa. Tako pogosto pozabljamo na dejstvo, da dober odnos ni samoumeven, ampak si je zanj treba aktivno prizadevati ... Hvala vsem, ki ste omogočili oziroma podprli projekt. Namreč, dobra partnerska zveza brez dvoma vpliva tudi na kakovostnejše delo posameznikov v policiji, zato bi bilo projekt smiselno nadaljevati in tako tudi drugim zainteresiranim omogočiti udeležbo.«

SLOVO OD LETOŠNJE ZIMSKE ŠPORTNE SEZONE V POLICIJI

MED POLICISTI VELIKO NAVDUŠENJA NAD ZIMSKIMI ŠPORTI

Po nekaj bolj ali manj zatišnih letih bodisi zaradi pomanjkanja snega bodisi zaradi omejitev ob obvladovanju covid-19, ki so tudi organizatorje množičnejših tekem na zasneženih strminah prisilile k premoru, je bila letošnja zimska sezona ponovno bogatejša, navedene smučarske vrzeli pa je – upajmo – nepreklicno konec.

Objavljamo nekaj utrinkov, ki prikazujejo, kako zanimiva in pestra je bila letošnja bera zimskih športnih dogodkov v policiji, pri čemer smo se osredotočili le na tekmovanja v zadnjih šestih mesecih, ki v naših mislih še odzvanjajo, preden na polno zakorakamo v poletne dogodke. Vsa dokazujejo, da se ne le naši vrhunski športniki, ampak tudi številni zaposleni v policiji – poleg tega da so strokovnjaki na svojih področjih dela – v svojem prostem času še nadvse aktivno udeležujejo v različnih športih in udeležujejo tekmovanj, na katerih mnogokrat posežejo celo po najvišjih odličjih. Za dosežke jim iskreno čestitamo in se veselimo njihovih prihodnjih uspehov!

NA POKLJUŠKEM PATRULJNEM TEKU NA SMUČEH ZMAGA POLICIJSKIM EKIPAM

Konec januarja smo sodelovali na tradicionalnem, letos že 50. patroljnem teku na smučeh, ki je ponovno povezal tri stebre nacionalne varnosti in zaščite. Na Rudnem polju na Pokljuki so se tako srečali pripadniki Slovenske vojske (organizatorke tekmovanja), Civilne zaščite in Policije; prav iz slednje je letos prišlo največ ekip.

Ženske so letos s turnimi smučmi premagovale sedemkilometrsko progo s približno 250 m višinske razlike, moški pa 14-kilometrsko progo s približno 500 metri višinske razlike, pri čemer je vsaka ekipa s seboj v nahrbtnikih nosila 24 kg bremena. Letošnja novost je bila malce daljša proga in uporaba lavinskih koč, ki so jih tekmovalci pritrdili na smuči in z njimi prehodili del proge navkreber.

Športni dogodek je tokrat potekal v idealnih zimskih razmerah, zaradi katerih bo tekmovalcem in tekmovalkam gotovo ostal v lepem spominu. Za nameček se je celotna Policija veselila kar dveh ekipnih zmag v absolutni konkurenci, in sicer zmage ekipe policistk iz Centra za varovanje in zaščito ter zmage policistov iz Specialne enote.

Tekmovalci so se v maskirnih oblekah pomerili v teku na smučeh, premagovanju ovir, streljanju z malokalibrsko puško, metu bombe na cilj in prevozu ranjenca z nosili.

DRŽAVNO PRVENSTVO POLICIJE V VELESALOMU NA TREH KRALJIH KLJUBOVALO MOČNEMU SNEGU IN VETRU

Na letošnjem državnem prvenstvu policije v veleslalomu, ki je potekalo 19. januarja na Rogli, sta usodo tekmovalne proge in rezultatov krojili številna udeležba in obilica snega. Tekmovanje je organiziralo Policijsko veteransko društvo Sever, udeležilo pa se ga je kar 194 tekmovalcev in tekmovalk iz Policije ter 88 udeležencev in udeleženk iz Zveze društev Sever, ki so se preizkusili v veleslalomski vožnji. Razmere na sicer dobro pripravljeni progi so bile zaradi močnega sneženja in vetra izjemno slabe, kar je zahtevalo dobro znanje in pripravljenost tekmovalcev.

V ekipni konkurenci si je zmago že petič zapored priborila PU Ljubljana, drugouvrščena je bila ekipa iz PU Novo mesto, 3. mesto pa je zasedla PU Celje. V posamični konkurenci so prva mesta, vsak v svoji starostni kategoriji, zasedli: Uršula Rožanski iz Nacionalnega forenzičnega laboratorija, Antonina Mulej z Uprave kriminalistične policije, Nuša Kočevzar z Uprave uniformirane policije, Tomi Omejec z Uprave uniformirane policije, Miha Leskovšek s PU Celje, Deni Šuligoj s PU Ljubljana in Gašper Peterman iz Centra za varovanje in zaščito.

DVE BRONASTI KOLAJNI ZA SLOVENSKE POLICISTE NA MEDNARODNEM SMUČARSKEM TEKMOVANJU

Konec februarja je bilo smučišče Sljeme nad Zagrebom prizorišče mednarodnega policijskega smučarskega tekmovanja. Organiziralo ga je hrvaško notranje ministrstvo, udeležili pa so se ga policistke in policisti iz sedmih držav. Na jubilejnim tekmovanju v veleslalomu je sodelovala tudi slovenska policijska reprezentanca v sestavi dveh policistk in treh policistov ter osvojila kar dve bronasti kolajni.

V ženski kategoriji se je za prvo- in drugouvrščenima Avstrijkama na 3. mesto uspešno uvrstila Lucija Lipovšek s PP Brežice (PU Novo mesto). Tudi v moški konkurenci sta bili najvišji mesti v rokah Avstrijcev. Na tretjo stopničko je stopil Tonček Čepak iz Specialne enote, takoj za njim pa je bil na četrtem mestu Tomislav Omejec iz Uprave uniformirane policije. Odlično se je odrezal tudi Miha Leskovšek s PP Mozirje (PU Celje), ki je osvojil sedmo mesto.

USPEŠNI TUDI NA EVROPSKEM POLICIJSKEM PRVENSTVU V SMUČANJU V AVSTRIJI

Po dolgih šestih letih premora je bil Windischgarsten v Avstriji v marcu ponovno prizorišče evropskega policijskega prvenstva v smučanju, ki je letos potekalo le v alpskem slogu.

Na njem je sodelovala tudi reprezentanca slovenske policije in nastopila v vseh treh disciplinah (slalomu, veleslalomu in paralelnem veleslalomu). V močni konkurenci najboljših evropskih policistov smučarjev, med katerimi so nastopili še vedno aktivni tekmovalci z uradnih mednarodnih smučarskih tekmovanj, je slovenska policijska ekipa na prvenstvu obdržala sloves odličnih alpskih smučarjev.

Slovenska ekipa je nastopila v sestavi Tomislava Omejca z Uprave uniformirane policije, Tončka Čeplaka iz Specialne enote, Antonine Mulej z Uprave kriminalistične policije in Mihe Leskovška s PU Celje, ki pa je zaradi poškodbe na zaključnih pripravah moral odstopiti od tekmovanja. Naši tekmovalci sicer niso posegli po najvišjih mestih, a so bile uvrstitve slovenske policijske ekipe kljub temu odlične, še posebno ob znanem dejstvu obsežne smučarske logistike za treninge in priprave, ki je bila odvisna od njih samih. Slovenski udeleženci so dokazali, da z močno voljo kljub zahtevni službi zmorejo ohraniti odlično psihofizično pripravljenost.

ŠTUDENTKE VPŠ SODELOVALE NA ZIMSKEM OVIRATLONU, KJER JE POMEMBEN LE EKIPNI DUH

Na Rudnem polju na Pokljuki je konec februarja potekal zimski oviratlon, ki so se ga udeležile tudi študentke Višje policijske šole.

Pri oviratlonu nista pomembna ne zmaga ne čas, ampak ekipni duh in medsebojna pomoč. Ovire so postavljene tako, da jih je lažje premagati ob medsebojnem sodelovanju udeležencev. Da je ena izmed pomembnih vrednot policistov priskočiti na pomoč ljudem in jim pomagati premagati ovire, fizične ali katere koli druge, so dokazale tudi študentke Višje policijske šole, ki si niso pomagale le med seboj, ampak so priskočile na pomoč tudi drugim udeležencem.

Oviratlon so spremljale prave zimske razmere s snegom in vetrom. Trasa je potekala po biatlonskih progah, in sicer je bilo treba v dveh krogih preteči šest kilometrov in premagati 24 ovir, v vsakem od treh skupinskih startov pa je bilo od 50 do sto udeležencev.

MED NAMI SO TRIJE NOVI VRHUNSKI ŠPORTNIKI

KO JE ŠPORT STRAST IN NAČIN ŽIVLJENJA

V prvem četrtletju sta se v Oddelku vrhunskih športnikov na Policijski akademiji zaposlili dve novi vrhunski športnici, kanuistka Ajda Novak in telovadka Lucija Hribar, smučarskim skakalcem pa se je pridružil še Domen Prevc, ki je tako zapolnil kvoto najboljših skakalcev bratov Prevc, ki so zaposleni v policiji. Preostali delež Prevcov v oddelku predstavljata Peter in Cene. Prvi že od leta 2014, drugi pa od leta 2022.

Za vse tri novince v Oddelku vrhunskih športnikov je šport način življenja. Strast, ki jo občutijo do svoje izbrane športne discipline, jih žene k vrhunskim dosežkom. V nadaljevanju se nam kar sami na kratko predstavljajo.

Ajda Novak je članica Kajak kanu kluba Ljubljana.

AJDA NOVAK, KAJAK IN KANU – SLALOM

»Šport je zame že od nekdaj način življenja. V slalomu na divjih vodah uživam, saj mi daje občutek svobode, hkrati pa mi nudi nenehne izzive ter omogoča prostor za rast, ustvarjanje in igro. Žene me nenehna želja po napredku in osvajanju medalj na največjih tekmovanjih.

Delo in poslanstvo policije občudujem že od nekdaj, zato mi je v veliko čast, da sem kot vrhunska športnica dobila priložnost zaposlitve v njej. Zaposlitev mi hkrati omogoča, da se s športom še naprej ukvarjam na vrhunski ravni.«

Dosežki:

- 3. mesto na evropskem prvenstvu med članicami, ekstremni slalom (Liptovský Mikuláš, 2022),
- 2. mesto na svetovnem prvenstvu med članicami, 3xK1W (Augsburg, 2022),
- 1. mesto na evropskem prvenstvu med članicami, 3xK1W (Tacen, 2017),
- 3. mesto na svetovnem prvenstvu med članicami, 3xK1W (Praga, 2013).

DOMEN PREVC, SMUČARSKI SKOKI

»Šport je zame način življenja. Omogoča mi, da počnem stvari, v katerih resnično uživam. Ob njem čutim srečo, veselje in strast, ki jo na tekmah lahko delim z vsemi navijači. Želim si doseči vsaj še eno posamično medaljo na svetovnih prvenstvih in eno medaljo na olimpijskih igrah.

Zaposlitev v policiji mi omogoča nemoteno osredotočanje na nadaljevanje kariere in doseganje vrhunskih rezultatov, saj mi zagotavlja stabilnost in socialno varnost v življenju. Poleg tega je zelo lep občutek pripadnosti enemu pomembnejših poklicev v javnem sektorju Slovenije, ki skrbi za varnost in red v državi ter na velikih dogodkih, kot je svetovni pokal v Planici.«

Dosežki:

- 1. mesto na svetovnem prvenstvu v poletih, ekipno (Vikersund, 2022),
- 1. mesto v svetovnem pokalu (Vikersund, 2019),
- 2. mesto na svetovnem prvenstvu v poletih, ekipno (Obersdorf, 2018),
- 2. mesto v svetovnem pokalu v poletih (Planica, 2019).

Domen Prevc je član Smučarskega društva Triglav Kranj.

LUCIJA HRIBAR, ŠPORTNA GIMNASTIKA

»Šport mi veliko pomeni, saj zelo rada treniram in s tem tudi dosegam dobre rezultate. Moj največji cilj v tem letu je, da se z dobro udeležbo na svetovnem prvenstvu v Belgiji uvrstim na olimpijske igre leta 2024 v Parizu.

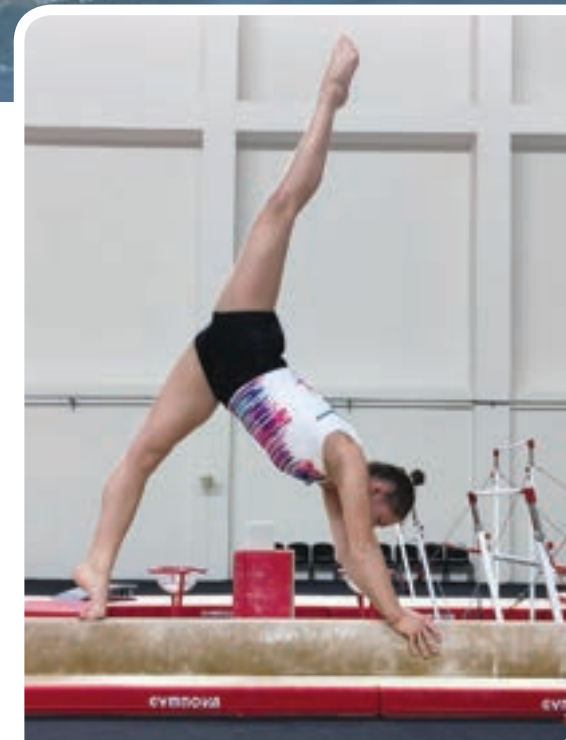
Služba v policiji mi pomeni varnost in zagotovilo, da se lahko brez skrbi posvečam le treningom. Hkrati sem zelo ponosna, da sem lahko del policije.«

Dosežki:

- 3. mesto v svetovnem pokalu med članicami (Koper, 2021),
- 3. mesto v svetovnem pokalu med članicami (Mersin, 2021),
- 15. mesto na evropskem prvenstvu med članicami (Mersin, 2020),
- 3. mesto na sredozemskih igrah (Tarragona, 2018).

Lucija Hribar je članica gimnastičnega društva Zelena jama.

Besedilo: Zdenka Stern, Oddelek vrhunskih športnikov PA GPU
Foto: Jure Lenarčič, Lucija Hribar, skijumping.pl in osebni arhivi športnikov

DRŽAVNO PRVENSTVO POLICIJE V TEKU

MED PREJEMNIKI KOLAJN TUDI NEKAJ NOVIH OBRAZOV. BRAVO!

Policijska uprava Maribor je v sodelovanju z Atletskim klubom Ormož konec marca organizirala državno prvenstvo policije v teku. V sklopu 22. ormoškega polmaratona se je tako zvrstilo več vrst tekov, med drugim tudi tek policistk na pet in policistov na deset kilometrov. Policistke so nastopile v dveh, policisti pa v treh starostnih skupinah.

Prejemniki kolajn so bili večinoma znani obrazi nadobudnih športnih navdušencev, toda tudi nekateri novi so prijetno presenetili z odličnimi rezultati in stopili celo na stopničke.

V absolutni moški policijski kategoriji je prvak v teku 2023 postal Andrej Debelak s PU Celje, na drugo mesto se je zavihtel Aljoša Cipot s PU Maribor, na tretje pa Damjan Krejač s PU Ljubljana. V ženski kategoriji je postala absolutna

zmagovalka Alenka Rebernik iz Nacionalnega preiskovalnega urada, druga je bila Suzana Titan s PU Murska Sobota, tretja pa Klara Podnar s PU Nova Gorica.

Čestitke vsem za športne dosežke!

Besedilo: Oddelek vrhunskih športnikov PA GPU

Foto: Zdenka Stern, OVŠ PA GPU, in Primož Meško, PP Ormož

DRŽAVNO PRVENSTVO POLICIJE V TEKU PO STOPNICAH

PRIJETNO VZDUŠJE NA ŠTENGIJADI 2023

V organizaciji Policijske uprave Maribor je 23. maja potekalo državno prvenstvo policije v teku po stopnicah – Štengijada 2023. Teka na Kalvarijo se je udeležilo 60 policijskih ekip in nekaj tekmovalcev iz Zdravstvenega doma Maribor, Osnovne šole Hoče in s Finančne uprave Maribor. Sicer že deveto odprto prvenstvo PU Maribor je letos že četrto državno prvenstvo policije v teku mešanih trojk po 455 kamnitih stopnicah na Kalvarijo.

K prijetnemu vzdušju na tekmovanju je prispeval predvsem ekipni duh, ki je množico policistov in policistk pritegnil k sodelovanju, spodbujanju in druženju.

Med seboj so se pomerile tričlanske ekipe v mešani sestavi žensk in moških. Zmagovalni pokal za najhitrejšo ekipo je prejela trojka s Postaje konjeniške policije Ljubljana, PU Ljubljana, s časom 2:52,75. Ekipo so sestavljali Aleš Gorenc, Tina Brelih in Damjan Krejač. Drugo mesto so zasedli Damjan Manfreda, Jaka Obid in Tjaša Mav s Policijske postaje Tolmin, PU Nova Gorica, s časom 2:55,60, pokal za tretje mesto pa so dobili Rok Kolarič, Nika Mahne in Tilen Fabjančič z Višje policijske šole na Policijski akademiji s časom 3:08,34.

Čestitke vsem udeležencem, predvsem pa dobitnikom priznanj!

Besedilo: Oddelek vrhunskih športnikov PA GPU

Foto: Tatjana Breznik, PP Lenart

Krepitvi timskega duha so organizatorji prvenstva dodali še dobrodelno noto. Policistke in policisti so s humanitarnim prispevkom startnine na državnem prvenstvu policije podprli njihovo idejo in približno 1.000 evrov zbranih finančnih sredstev izročili Kriznemu centru za otroke Palček, ki deluje pod okriljem Centra za socialno delo Maribor.

NAPORNE IZMENE V SLUŽBI IN VSAKODNEVNI TRENINGI BORILNIH VEŠČIN ZA VRHUNSKO DOSEŽKE

POLICIST OSVOJIL BRON NA EVROPSKEM PRVENSTVU V KIKBOKSU

Da se z vztrajnostjo in trdom daleč pride, dokazuje 25-letni policist Urh Černivšek iz Mozirja, ki se je takoj po končani srednji šoli leta 2017 zaposlil v policiji; najprej je opravil izobraževanje po programu za varovanje scengenske meje, nato pa je delo nadaljeval na Policijski postaji Cerknica in tam je še danes.

Ker je zasebno zelo uspešen športnik, smo z njim opravili krajši intervju in ga povprašali, kako zmore združevati naporno izmensko delo in treninge, s katerimi dosega vrhunsko telesno pripravljenost in posega po mednarodnih odličjih.

Urh, kdaj si se začel ukvarjati z borilnimi veščinami?

Tekvondo in kikkoks sem začel trenirati v prvem letniku srednje šole. Zdaj je že dobrih deset let od tega. Od vsega začetka treniram pod vodstvom glavnega trenerja Simona Jana v Klubu borilnih veščin Sun. V letu 2022 je trener začel novo pot z novimi prostori v Šempetru v Savinjski dolini. Tam zdaj vsakodnevno poučuje mlade generacije.

Ob zaposlitvi nisi opustil treningov, kajne?

Ne, seveda ne. Kljub zaposlitvi sem dalje treniral. Sem namreč nekdanji član tekvondo reprezentance Slovenije in od leta 2019 član kikkoks reprezentance Slovenije.

Sem večkratni državni prvak, zavidljive uspehe pa sem dosegal tudi na večjih mednarodnih in svetovnih pokalih. Leta 2018 sem se odločil, da ne bom več tekmoval v tekvondoju, ampak se bom posvetil le kikkoksu. Tekmujem v okviru svetovne organizacije WAKO.

Kaj šteješ med svoje največje dosežke?

V letu 2021 in 2022 sem na svetovnem pokalu WAKO v Budimpešti osvojil tretje mesto. Na zadnjem pokalu so me sodniki žal ogoljufali, zato vem, da sem sposoben poseči še višje od brona. Najbolj sem vesel rezultata s članskega evropskega prvenstva lani novembra v turški Antalyi. Slovenijo sem zastopal v ring disciplini full contact, in sicer v kategoriji do 67 kg. Po osmini finala sem napredoval v četrtfinale in se tam pomeril z borcem iz Portugalske. Z zmago sem se uvrstil v polfinale in si zagotovil najmanj tretje mesto. V polfinalu me je čakal predstavnik Turčije, toda polfinalno borbo sem moral predati zaradi poškodbe v prejšnji borbi. Kljub temu sem osvojil bronasto medaljo. Vem, da sem si z vsemi odrekani in znanjem to povsem zaslužil.

Nam lahko razkriješ, koliko treningov in odrekovanja se skriva za temi dosežki?

Lani sem bil v najboljši formi do zdaj. Na evropsko prvenstvo sem se začel intenzivnejše pripravljati dobra dva meseca prej. Od začetka septembra sem treniral 8- do 11-krat tedensko, odvisno od delovnika v službi. Kot trener v Mozirju sem vodil od šest do osem ur treningov tedensko. Obenem sem od tri- do petkrat tedensko hodil v službo v Cerknico, kjer delam v 12-urnih izmenah. Za vožnjo v eno smer potrebujem uro in pol. Tempo je bil res naporen, ampak če se za nekaj odločim in si postavim cilj, to tudi izpeljem. Da sem se lahko dobro pripravil, sem se na treninge vozil po vsej Sloveniji. Včasih sem treniral tudi ob pol petih zjutraj pred službo, ob devetih zvečer po dnevni izmeni in ob devetih zjutraj po nočni izmeni. Spal sem čez dan, ko sem lahko.

Ljudje dandanes pogosto tarnajo, da ne najdejo prostih trenutkov za rekreacijo, pri tebi pa se zdi, da to sploh ni težava.

Ko nekdo reče, da nima časa, je to samo izgovor. Če si nekaj resnično želiš, boš zato pripravljen narediti kar koli. Vem, da če želim poseči še višje, moram še bolj garati in še bolje pripraviti taktiko borbe, s katero sem lahko uspešen. Cilji v letu 2023 so visoki in upam, da bo vse potekalo brez poškodb.

Svoje znanje deliš tudi dalje, kajne?

Moja strast je šport, gibanje, od nekdanj pa sem si želel svoje znanje tudi deliti naprej. Zato sem opravil licenco osebnega trenerja in od leta 2018 v svojem domačem kraju Mozirju sam kot glavni trener vodim treninge. Delujem kot kikkoks sekcija kluba Sun. Vodim skupino

otrok in odraslih, oblikoval pa sem tudi kikkoks skupino, namenjeno samo ženskam. Ta skupina je rekreativna, ne tekmovalna.

Skleniva pogovor z vprašanjem, kaj ti pomeni šport.

Borilne veščine mi pomenijo res veliko. Poleg fizične pripravljenosti sem se naučil vztrajnosti, spoštovanja, potrpežljivosti in tudi tega, da v stresnih trenutkih ohranim mirno glavo. Pri delu oziroma poklicu, ki ga opravljam, so te lastnosti zelo pomembne.

Besedilo: Urh Černivšek, PP Cerknica (PU Ljubljana),
in Sektor za odnose z javnostmi SGDP GPU
Foto: osebni arhiv Urha Černivška

MURSKOSOBOŠKI PROMETNI POLICIST NA SLOVENSKI PLANINSKI POTI PREHODIL VEČ KOT 617 KILOMETROV

DAMJAN DERVARIČ, PLANINEC MED MURSKOSOBOŠKIMI POLICISTI

Pomurski prometni policist Damjan Dervarič je človek številnih zanimanj. Poleg službe in skrbi za kmetijo svoj čas aktivno namenja planinarjenju. V času kriznih razmer, zaradi širjenja koronavirusa, se je v več odpravah podal na 350-kilometrsko Pomursko planinsko pot. Ker uživa v gibanju, ne čudi, da si je v preteklosti 1. januar že popestril z 22-kilometrskim pohodom. Ob planinarjenju še dvakrat tedensko obiskuje vadbo crossfit. Zaradi teh aktivnosti je v službi bolj umirjen in lažje vstopa v postopke s strankami. Načrtuje tudi opraviti izpit za planinskega vodnika. Za planinarjenje ga je navdušil dedek, a Damjan pravi, da moraš ljubezen do narave in gibanja imeti v sebi, sicer tovrstne družinske hobije težko prevzameš tudi sam. V tokratni Varnosti predstavljamo njegov 617-kilometrski podvig. Lani poleti je namreč v 24 dneh uspešno prehodil Slovensko planinsko pot oziroma Slovensko planinsko transversalo.

Od Maribora do Ankarana z vmesnim skokom na Triglav

Na pot, ki vodi od Maribora do Ankarana in poteka čez Triglav, se je podal v nedeljo, 24. julija 2022. Slovenska planinska pot ima svoje začetke v letu 1953 in velja za najstarejšo vezno pot pri nas in v Evropi nasploh. Planinci, ki se je lotijo, na njej naberejo več kot 617 kilometrov in ob tem opravijo več kot 37 kilometrov vzpona in prav toliko spusta. Predvidoma naj bi jo planinci prehodili v 37 dneh. Damjan jo je opravil v 24 dneh in bil 16. avgusta 2022 že na ciljni točki.

Statistika pravi, da je v povprečju prehodil 25 kilometrov na dan. Najdaljšo razdaljo je prehodil prvi dan, ko je nabral 47 kilometrov. Ob najkrajši razdalji dneva, tj. 17 kilometrov, je naredil 3000 metrov višinske razlike. Kot sam opiše za laike, je to tako, »kot da bi v tem dnevu prehodil dva Triglava«.

Odločitev za Slovensko planinsko pot

Prehoditi Slovensko planinsko pot je bila od nekdaj Damjanova želja. V svet planinarjenja ga je že kot otroka popeljal dedek. Ko se je vozil mimo slovenskih vrhov, si je velikokrat zamišljal, da bi jih prehodil povezano. S planinarjenjem se je prej ukvarjal le občasno, zadnjih pet let

pa aktivno. Zdaj ko so njegovi otroci samostojni, se lahko temu res posveti. Je tudi član Planinskega društva Matica Murska Sobota.

Na 24-dnevni poti je srečal številne zanimive ljudi in z nekaterimi je celo večkrat križal pot. S posamezniki si je izmenjal telefonske številke in jim na njihovo željo pošiljal utrinke s poti. Največje breme na njegovi poti je bil sicer približno 15-kilogramski nahrbtnik. Pri načrtovanju poti je seveda pričakoval, da bodo prišli tudi težki dnevi, ni pa vedel, da bo kriza nastopila že drugi dan poti. V okolici Slovenj Gradca, pri vročih 37 °C in pred 800-metrskim vzponom na Uršljo goro, se je ustavil, sedel na skalo in razmišljal, ali naj pokliče domače, da pridejo ponj. Na koncu se ni vdal. Naredil je načrt, da bo imel vsake pol ure počitek. Tako je cilj dneva zadovoljen dosegel. Od takrat naprej je sicer začutil utrujenost, a prave krize vse do Ankarana ni bilo več.

Na poti si je cilje zastavljal za dan ali dva vnaprej – vedno jih je dosegel ali celo presegel. Med potjo nikoli ni razmišljal o cilju. Če bi, bi hitro odnehal. Raje je pristopil postopoma – do naslednje koče, do naslednjega vrha.

Podpora doma in v službi

In kaj menijo domači? Idejo o svojem podvigu je domačim zaupal po novem letu. Žena sprva ni bila navdušena, saj jo je skrbelo, ker se na tako dolgo in zahtevno pot odpravlja sam, a si je ob prigovarjanju otrok, da oče potrebuje spodbudo, premislila. Vsi domači ga podpirajo, na vsakih šest dni pa so ga v kateri izmed dolin, ki jih je prehodil, tudi obiskali in mu prinesli sveža oblačila. Skupni čas so izkoristili za krajše druženje ob kosilu. Podpirajo ga tudi sodelavci in vodstvo PPP Murska Sobota; ti so ga med potjo večkrat poklicali, en sodelavec pa ga je na poti celo obiskal.

Damjan pravi, da ga v planinah razveseljujejo zlasti ljudje: »V planinah nikogar ne poznaš, pa se kljub temu z vsemi pogovarjaš. V planine hodijo drugačni ljudje.« Na pot se je odločil iti sam, da bi lahko ubral lasten tempo.

Šel bi še stokrat

Ko se danes ozre nazaj in pomisli, kaj mu je uspelo, čuti veliko osebno zadovoljstvo. Dosegel je namreč svoj življenjski uspeh. V največji užitek so mu »doseženi vrhovi in mir na vrhu, ko se usedeš in razgleduješ naokrog«. Na vprašanje, ali bi se na isto pot podal še enkrat, odgovarja, da bi šel še stokrat. »Pot je zagotovo naporna, a je to

pozitiven napor. Utrujen si, a hkrati zadovoljen. Zjutraj vstaneš in ni več težav. Greš naprej.«

Kaj pa prihodnji načrti in podvigi?

Ravno pred kratkim je začel opravljati tečaj za planinskega vodnika. Tu je treba opraviti sprejemne izpite, nato zimski del usposabljanja in poleti še poletni del. Temu sledi izpit. Tečaj se mu zdi zahteven, vendar poudarja, da je tako – zaradi varnosti – tudi prav. Če mu bo poleg tega letošnjega glavnega cilja ostalo še kaj časa, se bo podal na Veliki Klek (nem. Grossglockner), ki je s 3798 metri nadmorske višine najvišja gora v Avstriji. Ta podvig bo sicer krajši, a zaradi nadmorske višine zanj kljub temu izziv.

Damjanu želimo, da bi vedno hodil naprej, njegova zgodba osebnega uspeha pa naj bo motivacija za preostale, da v življenju najdejo aktivnosti, ki jih bogatijo in prispevajo k ohranjanju zdravja.

Besedilo: Saša Marija Zelko, PU Murska Sobota
Foto: osebni arhiv Damjana Dervariča

Avtorica Breda Mrlak predstavlja svoje delo.

DRUGA RAZSTAVA UMETNIŠKIH DEL ZAPOSLENIH V POLICIJI IN NA NOTRANJEM MINISTRSTVU

NAVDIHUJEJO NAS UMETNIKI MED NAMI

Kongresno dvorano palače DSU je od 7. februarja do 1. marca 2023 krasila razstava umetniških izdelkov 19 zaposlenih na ministrstvu in v policiji. Razstavo, ki je bila na ogled za notranjo javnost, je uradno odprla ministrica za javno upravo Sanja Ajanović Hovnik, ki je tedaj opravljala tudi vlogo ministrice za notranje zadeve.

Pred tremi leti smo ob slovenskem kulturnem prazniku pripravili prvo razstavo umetniških del sodelavk in sodelavcev notranjega ministrstva. Bila je izjemno dobro sprejeta in prejeli smo številne pozitivne odzive in želje po več tovrstnih dogodkih. Žal je v naše načrte posegla svetovna zdravstvena kriza in jih za nekaj časa odložila.

Letošnji kulturni praznik 8. februar pa je bil ponovno v znamenju kulture in ustvarjanja. Na ogled smo postavili umetniške izdelke, slike, fotografije in poezijo ustvarjalk in ustvarjalcev in tako vstopili v njihov svet umetnosti in misli, doživljanja barv in besed. Na slovesnem odprtju razstave pred slovenskim kulturnim praznikom je ministrica Sanja Ajanović Hovnik povedala, da jo veseli, da so naši umetniki pripravljeni deliti svoja dela tudi z drugimi sodelavkami in sodelavci. »Tako se kolektiv združuje

in povezuje. Kolektiv deluje dobro, ko je uigran. Uigranost ne pomeni samo, da se sledi pravilom, ampak da se zaposleni med seboj spoznajo in si pomagajo.«

Goste je v imenu razstavljalcev nagovorila slikarka in grafična oblikovalka Ana Vidmar (Sekretariat), ki je poskrbela tudi za likovno podobo razstave. Kot pravi, je umetnost na začetku bolj osamljeno početje: »Potem pa pridemo do točke, ko umetniki želimo svoje umetnine deliti z drugimi. Takrat se srečata svet umetnika in svet gledalca. Tam vsi skupaj lahko vidimo, kako nas umetnost bogati.«

Sodelujoči na letošnji kulturno-umetniški razstavi so slikarji, fotografi, pesnice in umetnice, ki ustvarjajo z nitmi in materiali iz narave. Vsak zase je unikaten, vsi skupaj pa tvorijo pisano paletu umetnin in krasijo razstavni prostor.

Petrit Ahmeti (Direktorat za logistiko)

Petrit Ahmeti svoj prosti čas posveča ljubiteljskemu slikarstvu. Navdih črpa iz prizorov vsakdanjega življenja. Najraje upodablja različne krajinske motive, tihožitja in živali. Večino slik ustvarja v tehniki olje na platnu.

Janez Klavžar (Policijska uprava Novo mesto)

Janez Klavžar večinoma slika tako, da abstrahira dogodke in občutke. To počne tako, da z večkratnimi naključnimi barvnimi nanosi na platno pripravi podlago. Iz te podlage nato gradi sliko. Včasih je slika hitro končana, včasih pa traja dlje časa, da jo spozna in dojame z vsemi njenimi potrebami. Podobno kot igra šaha.

VARNOST

Sabina Hrovatin (Direktorat za migracije)

Sabina Hrovatin ima mnogo hobijev in slikanje, ki jo sprošča in ji pomaga pri koncentraciji, je eden od njih. Je ljubiteljica narave in gibanja. Slednjega poskuša ujeti v sliko. To sta tudi najpomembnejša elementa, ki jo pri iskanju motiva najbolj zanimata.

Polonca Pavliha (Policijska uprava Ljubljana)

Polonca Pavliha zadnjih 11 let obiskuje slikarski tečaj, na katerem ustvarja serije risb in slik. Izvirnost jo je vodila tudi k slikanju na tekstil in risanju karikatur z vodenimi barvami, kar je postala njena najljubša tehnika. Sama pravi, da nisi nikoli prestar, da se ne bi mogel naučiti česa novega.

Brigita Modic (Služba za evropske zadeve in mednarodno sodelovanje)

Brigita Modic je samoukinja, in ker se projektov loteva ljubiteljsko, je pot do cilja težja in izziv. Izdelki izražajo njen pogled na svet, trenutno razpoloženje ali skrite želje. Sanjati ni greh – torej sanjajmo in pritiskajmo na prave strune ter glejmo nase s prave perspektive, saj bomo le tako ugotovili, da nam svet leži na dlani.

Ana Vidmar pri postavljanju razstave

Slika avtorice Polonce Pavliha

Sodelujoči umetniki s takratno ministrico Sanjo Ajanović Hovnik ob odprtju razstave

Ana Vidmar (Sekretariat)

Ana Vidmar svoje likovno udejstvovanje osredotoča na črke, besede in besedila. Izhaja iz kaligrafije in srednjeveške iluminacije, zanima pa jo čas in kako ga lahko ukrivi, da kaligrafijo vzame iz preteklosti in jo vključi v kontekst, o katerem srednjeveški pisarji gotovo niso razmišljali.

Ljubica Werber (Sekretariat)

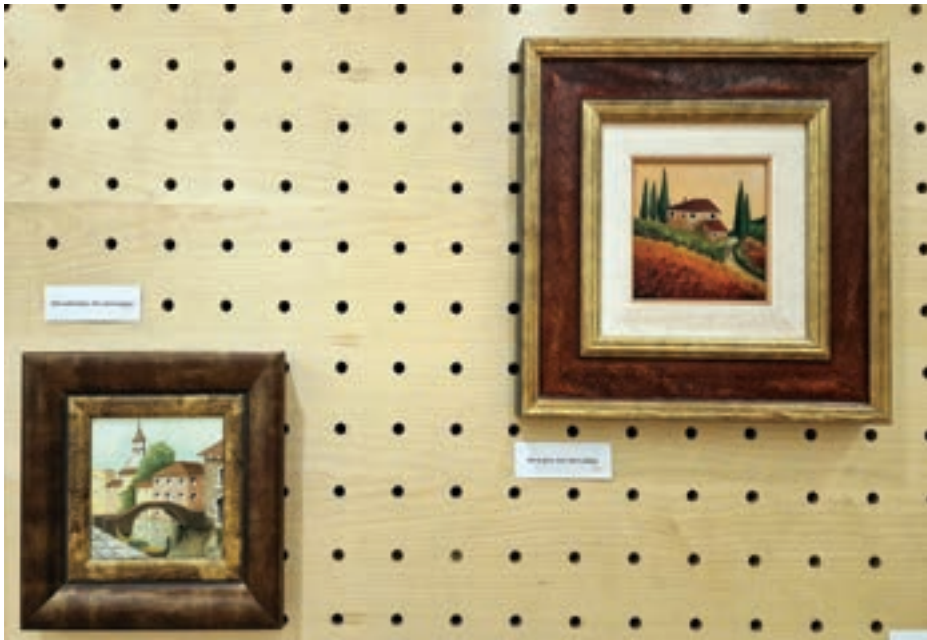
Ljubica Werber obožuje naravo. Ta je njena vodilna inspiracija. Včasih na sliko doda ščepec čarobnega iz fantazijskega sveta. Slikanje z akrilnimi barvami na platna je zanjo popolna sprostitev od napornega dne in meditacija. Najraje uporablja tople in pozitivne barve.

Andreja Vrečko (Generalna policijska uprava)

Eden od hobijev Andreje Vrečko je slikanje. Tu mesto največkrat najdejo motivi iz narave ali kakšen utrinek z odkrivanja kotičkov Evrope.

Jasna Lučič (Direktorat za logistiko)

Jasna Lučič že dolga leta piše pesmi in prozo. Kot pravi, je srečna, če so srečni ljudje v njeni bližini. Ugotavlja, da se žal nekateri ljudje težko odprejo, a jih vseeno lepo pozdravi, se nasmeje in pove kakšno misel o sreči ali ljubezni.

Sliki avtorice Andreje Vrečko

Nada Mihelčič (Sekretariat)

Nada Mihelčič navdih za svoje pesmi večinoma najde v naravi: med sprehodom, na poti v službo, v gorah, na morju in vrtu. Včasih se pesem rodi hitro, spet drugič dlje časa premišluje o njej in jo nato v enem kosu zlije na papir. Ne zna vedno ceniti, kakšen privilegij ima, ko pred pustim vsakdanom lahko pobegne v svoj umetniški svet, svet rime in domišljije.

Majda Babič (Policijska uprava Ljubljana)

Majda Babič zelo rada bere. V knjigah najde veliko lepega, poučnega in zabavnega, kratka, uživa, ko prebira vrstico za vrstico. V pisanju pesmi izraža svoje občutke. Z opazovanjem okolice, ljudi in živali se v njej ustvarijo občutki in razmišljanja, ki jih izlije na papir. Pri iskanju rim v pesmih se neskončno zabava.

Nevenka Pinter (Direktorat za logistiko)

Nevenka Pinter obožuje pisanje pesmi. Pomen lastnih pesmi je v energiji, ki jo oddaja. Pesem je lahko skromno darilo posameznika in hkrati velika dediščina družbe, v kateri živi in deluje. Skozi življenje stopa s prijaznostjo, spoštljivostjo, vedrino, optimizmom in srčnostjo.

Tanja Barle (Sekretariat)

Tanja Barle fotografira že od osnovne šole. Najbolj jo navdihnejo naključno ujeti trenutki s potovanj ali sprehoda po mestu.

Mojca Golob (Policijska uprava Ljubljana)

Mojca Golob navdih za fotografije najde v čudoviti naravi tisočeri obrazov, ob reki Krki, kjer živi, in v živalih. Čudovita umetnica narava ima za nas vedno pripravljene prelepe prizore. V svetu je preveč negativnosti, obupa in žalosti, zato kot protiutež temu vsak dan iščimo in spoznavajmo razloge, za kaj vse smo lahko v življenju hvaležni.

Slika avtorja Petrita Ahmetija

Kvačkane hobotnice avtorice Helene Sever za nedonošenčke

Aleš Skornšek – Pleš (Direktorat za migracije)

Aleš Skornšek fotografira predvsem na potovanjih, in sicer zlasti v severni Afriki, kamor se že 30 let rad vrača znova in znova. Ker veliko fotografira in pogosto pritiska na sprožilec, da ne bi zamudil trenutka, se pomnilniška kartica hitro napolni in je zato kdaj izbrisal tudi kakšno fotografijo, ki je sicer ne bi, če bi imel na kartici še dovolj prostora.

Simona Jeler (Policijska uprava Kranj)

Simona Jeler se v svojem prostem času ukvarja predvsem z ročnimi spretnostmi, kot je klekljanje nakita iz čipke. Pri razstavljenih izdelkih je uporabila metodo ozkega in sukanega risa. Veseli jo, da tako ohranja slovensko kulturno dediščino.

Breda Mrlak (Direktorat za policijo in druge varnostne naloge)

Breda Mrlak izdeluje iz kamena in lesa, ki ju večinoma najde na samotnih plažah. Ker ima rada barve, so njeni izdelki velikokrat pisani. Slike izdeluje v serijah, motivi zanje pa so veselje, vasicе, ptički, mačke in drevesa.

Tina Rogelj (Sekretariat)

Tina Rogelj ustvarjanje doživlja kot meditacijo in uživa v trenutkih, ko najde idejo in jo spravi v fizično obliko. Rada išče motive, ki se je dotaknejo. Všeč so ji preproste slike ali pa barvitost, ki jo išče v naravi. Razstavljene so poslikave na tekstilne vrečke.

Helena Sever (Direktorat za logistiko)

Helena Sever pravi, da so ji za uspešno vijuganje med službo in domom ročna dela (kvačkanje) pisana na kožo. Z njimi se izraža in ustvarja, spoznava nove ljudi in jih razveseljuje s svojimi izdelki. Sodeluje pri projektu Hobotnica, v okviru katerega prostovoljno kvačka hobotnice za nedonošenčke v slovenskih porodnišnicah.

Vsem umetnikom želimo obilo veselja ob ustvarjanju in se jim najlepše zahvaljujemo, da svojo strast delijo z nami. Pa nasvidenje na naslednji razstavi!

Besedilo in foto: Služba za odnose z javnostmi MNZ

ZAPIS MAG. ZLATKA BEŠKERJA OB 30-LETNICI POLICIJSKE DEJAVNOSTI VAROVANJA OSEB IN OBJEKTOV MNZ RS, KI SMO JO PRAZNOVALI LETA 2021

URAD ZA VARNOST IN ZAŠČITO V LETU 1994/95

Do leta 1990 je bilo v Sloveniji varovanje oseb in objektov v domeni takratne Službe državne varnosti Republiškega sekretariata za notranje zadeve (RSNZ) Republike Slovenije. Procesi formiranja nove države, Republike Slovenije (RS), ki so potekali hitro in intenzivno na vseh področjih, so zahtevali ureditev tudi tega področja policijskega dela. Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ), takrat še RSNZ, je v prizadevanju za izpolnitev tega cilja ustanovilo Urad za varnost in zaščito (UVZ).

Prispevek po spominu in zapisu takratnega direktorja UVZ v letih 1994/95 Zlatka Beškerja opisuje začetek razvoja in postavljene osnove sistema varovanja oseb in objektov. Zapis je strokovno zanimiv, ker navaja zgodovinske začetke, ki razkrivajo občutljivost in posebnost dejavnosti policijskega varovanja oseb. V tem je vsebinsko aktualen tudi danes.

Zlatko Bešker med obiskom pri CII in Tajni službi ZDA leta 1995. Na fotografiji (z leve): Gole, agent CIE, Bešker in slovenski diplomat Dolinšek

Po spominu je Zlatko Bešker vodenje UVZ prevzel v letu 1993/94.¹ Pred tem je vodil Urad za pritožbe in notranjo zaščito v Kabinetu ministra.² Vodenje UVZ je na hitro prevzel od prvega direktorja Antona Pozveka, ki je vodenje urada moral zapustiti na izrecno zahtevo varovane osebe. Osnovni vzrok zamenjave je bil neodgovorno, celo kaznivo ravnanje njegovega osebnega varnostnika.

UVZ je kot popolnoma nova policijska varnostna organizacija in dejavnost nastal iz nič. Takoj po prevzemu

¹ Zlatko Bešker dopušča možnost, da bi to lahko bilo na začetku leta 1994. Spominja se, da je naloge vodenja UVZ sprejel, preden je prejel odločbo o premetitvi. Šlo je za nujno kadrovsko reševanje vodenja UVZ. Kadrovsko zamenjavo je vodil takratni državni sekretar mag. Slavko Debeljak.

² Zlatko Bešker je pred prevzemom UVZ v letu 1991 v kabinetu ministra ustanovil in vodil Urad za notranjo zaščito in pritožbe. Urad je bil na stopnji direkcije. Imenovan je bil tudi »policija v policiji« in je začetnik današnjega Direktorata za policijo in druge varnostne naloge MNZ RS.

nalog direktorja je Zlatko Bešker sprožil intenzivne delovne aktivnosti za vzpostavitev osnov organizacije in delovanja urada. Da bi to potekalo sistematično in operativno učinkovito, sta bila izdelana Strateški načrt sanacije stanja in organizacijskih sprememb UVZ in Okvirni plan aktivnosti UVZ v letu 1994/95. Strateški načrt je bil sprejet na kolegiju ministra, kar je pomembno predvsem zaradi financiranja, okvirni plan pa je bil predstavljen in potrjen na kolegiju direktorjev.³ Strateški načrt je vseboval analizo stanja organiziranosti in izvajanja dejavnosti in varovanja z izkazano potrebo po pravni dopolnitvi Uredbe o varovanju oseb in objektov ter Akta o sistemizaciji MNZ RS, potrebo po ustreznosti notranji organizacijski postavitvi urada, ustreznosti in strokovnosti kadra ter zagotovitvi ustreznih materialnih, prostorskih in tehničnih pogojev dela. Kljub realni kritičnosti

³ Kolegij policije so predstavljali vsi policijski direktorji, vodil pa ga je državni sekretar ministrstva.

začetnega stanja je urad že v letu 1994 vzpostavil tekoče izvajanje svojih rednih delovnih nalog. Naloge iz načrta in plana so se izvajale ob rednem delu in tekočem opravljanju delovnih nalog.⁴ To je pogosto zahtevalo izjemne intelektualne in fizične napore zaposlenih.

Že v letu 1994 so se uredila potrebna pravna dopolnila v Uredbi o varovanju in Aktu o sistemizaciji del in nalog MNZ RS. Urad je s težavo pridobil nove ustrežnejše prostore za delo v Metalki in sredstva za opremljanje teh prostorov. V tem letu so bili izvedeni tudi prvi postopki in nakupi varnostnih vozil znamke BMW ter opravljeno prvo opremljanje varnostnikov.⁵

Izveden je bil tudi že prvi interni, znotraj policije, kadrovski razpis za delo policista varnostnika in zaključeni so bili postopki kadrovanja in formiranja novega vodstva. UVZ je leta 1994 že imel urejeno notranjo organizacijo in osnovno kadrovsko popolnitev vodstva in varnostnikov ter približno 80 zaposlenih.⁶ Urad se je v večjem številu kadrovskega popolnil še enkrat in tako je v letu 1995 imel več kot 120 zaposlenih. V UVZ se je »začasno« premetilo tudi več kot deset pripadnikov Specialne enote MNZ (SE). Vsi novozaposleni varnostniki in dodeljena pomoč iz SE so morali prestati kadrovske postopek sprejema in usposabljanja.⁷

Po načrtu in kadrovskem načelu UVZ so kandidati, ki so lahko bili samo policisti, morali opraviti sprejemni izpit. Ta je vseboval uspešno opravljen Cooperjev test (testiranje je vodil prof. mag. Zorc), uspešno opravljen psihološki test (testiranje je vodil dr. Umek) in kadrovski razgovor (vodil ga je namestnik direktorja Gole). Po tem postopku je bilo sprejetih približno 60 varnostnikov.

Ob kadrovski problematiki je bila velika težava pomankanje teoretičnega in praktičnega varnostnega znanja

⁴ Po takratni Uredbi o varovanju oseb in objektov UVZ varuje predsednika države, predsednika državnega zbora, notranjega in zunanjega ministra. V osebno varovanje sta bila iz varnostnih razlogov vključena tudi predsednik ustavnega sodišča in varuh človekovih pravic. Služba za varovanje pri predsedniku vlade RS je delovala avtonomno, sicer pa je bila v celoti povezana z UVZ (op. p.: v skladu z logističnimi, kadrovskimi, izobraževalnimi in drugimi delovnimi potrebami) (glej opombo 6). Varovanje ministra za obrambo so izvajali vojaški policisti VOMO MORS. UVZ je sodeloval le pri prevzemu tehničnega varovanja objekta stalnega bivanja ministra.

UVZ je organiziral, odredil, nudil pomoč in sodeloval pri varovanju objektov državnih organov (razen PV in PR), začasnih in stalnih bivališč varovanih oseb in pri varovanju DKP v RS z zaščitno policijsko enoto.

⁵ Zaščitene bodyguard zveze, osebna oblačila in varnostna oprema, kupljene so bile pištole znamke Beretta 92 compact (op. p.: brez varovala – ta so pri hitrem streljanju poškodovale roke strelca), avtomatsko orožje Heckler & Koch, plinski razpršilci in preostala oprema je bila dodeljena iz skladišča MNZ.

⁶ Organizacija UVZ leta 1994/95: **direktor** (Bešker), **namestnik** (Gole, pred njim Guček, ki se je vrnil v VIS/SOVO), **pomočnik** (Čarni), **Oddelek za varovanje oseb** (načelnik Leskovšek in višji inšpektor Winter s približno 30 varnostniki, število se je sistematično in načrtno povečevalo), **Informacijski oddelek** (načelnik Puhalo in trije višji inšpektorji: Rebernik, Cizel in Sedečič), **Sektor za varovanje objektov** (višji inšpektor Petrovič in Lukman), **Oddelek za logistiko** (načelnik Jakomin in višji inšpektor Trbižan) in **tajnica** UVZ (Alenka Dežman).

V okviru urada sta delovala samostojna **Služba za varovanje oseb pri predsedniku vlade** (zaposleni: vodja Milovič z 12 varnostniki) in **Detašma** znotraj UVZ pri predsedniku republike (vodja Šefman s 6 varnostniki). Detašma se je formiral v letu 1995. Obe enoti, tako omenjena služba kot detašma, sta bili neposredno delovno, organizacijsko in materialno-tehnično povezani z UVZ, razen pri opravljanju in izvajanju neposrednega varovanja varovane osebe (op. p.: redno ocenjevanje varnostnih razmer in izdelava varnostnih ocen, kadrovanje, usposabljanje, zamenjave, bolniške odsotnosti, financiranje in obračuni delovnih ur, dopusti ...). **UVZ je bil na območju države neposredno delovnoorganizacijsko povezan z inšpektorji za varnost in zaščito v UNZ-jih.**

⁷ V UVZ je že v letu 1994 stalno delovalo več policistov iz SE kot oblika pomoči, dejansko pa so bili iz notranjeorganizacijskih razlogov po dogovoru premeščeni v SE.

in usposobljenosti tako pri vodstvu kot pri varnostnikih. Medtem ko so oba oddelka, Oddelek za varovanje oseb in Oddelek za logistiko, ter Služba za varovanje objektov večji del svoje aktivnosti izvajali v skladu s klasično, a nekoliko prilagojeno policijsko taktiko in metodiko dela, je vodstvo UVZ vlagalo izjemen napor za vzpostavitev delovnega procesa Informacijskega oddelka in usposabljanje varnostnikov in voznikov za izvajanje klasičnega fizičnega varovanja.⁸ V reševanju teh težav je bil na novo organiziran in vsebinsko oblikovan delovni proces Informacijskega oddelka z zajemanjem podatkov ter informacij za izdelavo konkretnih ocen ogroženosti varovanih oseb⁹ in delovnimi procesi usmerjanja in pomoči varnostnikom pri delu.¹⁰

V prizadevanjih za boljše policijsko varnostno delo sta bila izdelana tudi Program usposabljanja kandidatov za varnostnika spremljevalca in Program usposabljanja voznika varnostnika. Program usposabljanja varnostnikov se je izvajal ciklično v obdobju štirih mesecev. Nosilci so bili širše vodstvo UVZ, policisti – strokovnjaki s področij policijske specialnosti in predavatelji iz Izobraževalnega centra MNZ. Program so sestavljali konkretni učni načrti.¹¹ Varnostnik je moral program usposabljanja opraviti s pozitivno oceno, opraviti pa je moral tudi enodnevno zaključno praktično vajo varovanja osebe.¹²

Program usposabljanja voznikov se je v celoti naslanjal na varnostne seminarje voznikov, ki jih je v tujini (Avstrija in Monza) organiziral Puch.¹³

Varnostniki so bili dodeljeni na delo varovanim osebam po predhodni predstavitvi in s soglasjem varovane osebe. Predstavitev je vodil direktor.

V letu 1994 se je direktor Bešker z dr. Mavrom, takratnim direktorjem UKS MNZ, dogovoril o možnosti usposabljanja

⁸ Slovenska policija do takrat ni imela ne znanja ne izkušenj s fizičnim varovanjem (angl. bodyguard).

⁹ Informacijski oddelek je izdeloval redne in izredne ocene ogroženosti varovanih oseb in obiskov varovanih oseb iz tujine. Ocena ogroženosti se je izdelala po opomniku in pridobitvi podatkov iz SOVE, VOMA, operativnih baz MNZ, podatkov MZZ in DKP v tujini, tujih DKP v RS, dokumentacije UVZ, podatkov UNZ, varnostnih predhodnic, podatkov protokola RS in kabinetov predsednikov, tekočih operativnih podatkov in javno dostopnih podatkov – sredstva javnega obveščanja ...

Izdelani so bili tudi programi in opomniki za delo varnostnika: Proces načrtovanja in priprave varovanja; Šifranti za izvajanje del in nalog; Proces načrtovanja in priprave varnostnika za delo; Opomnik za varnostni pregled vozila; Opomnik za varnostni pregled trase, Opomnik za izvedbo varnostne predhodnice ipd. Omembe vredno je, da je bil takrat izdelan tudi simbol UVZ, ki se v enaki obliki, z delno spremembo zapisa, uporablja še danes. Izdelal ga je Bojan Guček, takratni namestnik.

¹⁰ Povezava z dežurnimi službami OKC MNZ, OKC-ji UNZ, SOVO, VOMO MORS, MZZ, kabineti varovanih oseb, protokoli ... Za uspešen okvir sodelovanja in izmenjave informacij so bili sklenjeni pisni dogovori in protokoli.

¹¹ Učni načrt programa usposabljanja varnostnikov: Osnove varovanja oseb; Taktika in metodika dela varnostnika; Načrtovanje varovanja; Specialna zaščita; Športna vzgoja; Samoobramba (prilagojena varovanju oseb); Oborožitev in streljanje (obrambno-varnostna specifika streljanja); Prva pomoč; Pooblastila s praktičnim postopkom (prilagojeno delu varnostnika); Vožnja motornih vozil; Protokol in bonton; Angleščina – pogovorno; Telekomunikacije; Psihologija (delo varnostnika) in Protiteroristična zaščita.

¹² Po končanem teoretičnem delu je varnostnik moral opraviti enodnevno varovanje varovane osebe. Praktična izvedba je potekala s pomočjo policijskih direktorjev, ki so z namenom usposabljanja igrali varovane osebe. Po končanem usposabljanju je »varovana oseba« izpolnila vprašalnik UVZ, ki je pomenil oceno izvedbe vaje oziroma usposabljanja varnostnika, kar je bila osnova za njegovo delovno razporeditev (vodja varnostnikov – »enka«, varnostnik spremljevalec pri varovani osebi, varnostnik spremljevalec UVZ ...).

¹³ Obek seminarjev se je udeležil eden takrat najboljših voznikov UVZ – voznik varnostnik Femc.

varnostnikov pri CII in Tajni službi ZDA.¹⁴ Po pismu, poslanem Tajni službi, je UVZ na začetku leta 1995 kot predhodnica obiskal agent CIE iz Grčije. Dogovorili smo se za izobraževanje v maju 1995. Po uskladitvi s Tajno službo in vodstvom MNZ se je usposabljanje takrat tudi izvedlo. Vodili so ga agent CIE in dva agenta Tajne službe. Opravili smo dva tečaja: enotedenskega obveščevalno-varnostnega v prostorih UVZ in dvotedenskega varnostnega v Gotenici. Izobraževanja se je udeležilo približno 50 varnostnikov UVZ, deset varnostnikov pa je bilo prisotnih občasno (zaradi delovnih obveznosti). Po končanem usposabljanju so od Tajne službe prejeli diplome za uspešno opravljeno usposabljanje. Tajna služba je po koncu usposabljanja podala oceno, da so s takšnimi policisti varnostniki pripravljeni sodelovati tudi pri varovanju predsednika ZDA. Ta ocena je bila v poročilu prenesena tudi v Tajno službo. Na podlagi tega sta bila Bešker in Gole kot njihova gosta objavljena v ZDA (op. p.: glej fotografijo).

UVZ je v letih 1994/95 opravil več pomembnih varnostnih nalog in varovanj doma in v tujini. Omembe vredne so začetne priprave varovanja ob prvem obisku papeža v Sloveniji. Za ta namen je bila opravljena tudi varnostna predhodnica pri belgijski policiji v času papeževega obiska v Belgiji.¹⁵

Omeniti je treba zlasti Akcijo Sarajevo. Slovensko osamosvajanje in mednarodno uveljavljanje državnosti in suverenosti se ni končalo v letu 1991. Politična, diplomatska in nenazadnje policijska varnostna aktivnost se je intenzivno nadaljevala.¹⁶ Po odločitvi Vlade RS je UVZ v letu 1994 prevzel osebno varovanje in spremljanje veleposlanika Draga Mirošiča z Ministrstva za zunanje zadeve RS (MZZ RS). Varovanje se je opravljalo doma in v tujini. V tujini je bilo povezano z njegovo nalogo pri vzpostavljanju političnih stikov, predaji diplomatskih akreditivov predsedniku BiH in vzpostavljanju diplomatskih odnosov med RS in BiH. Varovanje z vso spremljajočo varnostno aktivnostjo je potekalo v izjemno zahtevnih in varnostno tveganih vojnih razmerah. Policisti varnostniki so pri svojem delu svoje zdravje in življenje vsakodnevno izpostavljali nevarnosti in živeli v zelo slabih razmerah, ki jih je oblikovalo vojno stanje.¹⁷ Policisti varnostniki so v teh tveganih varnostnih razmerah veleposlaniku večkrat rešili življenje in s svojo osebno zavzetostjo in pripadnostjo zagotovili uspešno izvedbo

njegovih nalog.¹⁸ Delovne obremenitve varnostnikov so bile tako velike, da so v posameznih primerih močno vplivale na njihovo psihično in fizično zdravje. Več jih je po vrnitvi v Slovenijo potrebovalo zdravniško pomoč in pomoč psihologa. Akcija Sarajevo se je vodila kot zaupna in je zaradi tega še danes policiji in javnosti manj poznana.

Organiziranost varovanja v tujini, neposredne delovne izkušnje UVZ in organizacijska razdrobljenost varovanja so privedle do krepitve spoznanja o neustreznosti organizacijske umestitve UVZ v policijo. Vsebinsko je to, v opredeljenih osnovah organizacijsko enotnega pristopa pri varovanju oseb, izhajalo tudi iz Strateškega načrta sanacije stanja in organizacijskih sprememb UVZ. Iz teh razlogov sta direktor Bešker in namestnik Gole v letu 1995 pripravila obrazložen Predlog za organizacijsko prerazporeditev in umestitev UVZ iz MNZ v Urad Vlade RS. Predlog je bil v vodstvu policije¹⁹ sprejet odločno negativno, v Kabinetu ministra MNZ pa neodločno. Predstavljen je bil tudi v uradih predsednika vlade in predsednika države, tam pa je bil sprejet z razumevanjem problematike.

V ta, z vidika vodstva policije vsebinsko sporni predlog se je nepredvideno vključila težava z Akcijo Sarajevo. Varnostnik UVZ se zaradi ofenzive JNA in srbske paravojske ni mogel vrniti iz Sarajeva. Stanje je bilo zanj življenjsko ogrožujoče in to je bilo poudarjeno na kolegiju vodstva policije. Kolegij se je na to odzval s stališčem, da je pri takšnih akcijah treba sprejeti zaplete, tudi takšne z najhujšimi posledicami. Takšnega strokovno neprimernega odnosa do kriznega stanja UVZ ni sprejel in je pod vodstvom namestnika Goleta, kljub stališču vodstva policije, organiziral reševanje v Sarajevu zajetega varnostnika.

Nekaj mesecev po nastalem notranjem konfliktu policijskega vodenja, pristojnosti in odgovornosti sta Bešker in Gole zapustila MNZ in prešla na MZZ RS. Oba sta se upokojila kot slovenska diplomata stopnje pooblaščenega ministra.

Zapis vsebinsko kratko, konkretno in argumentirano navaja podatke o začetkih izvajanja policijske varnostne dejavnosti varovanja oseb in objektov. Temelji nove organiziranosti policijske varnostne stroke so se postavljali v takrat zelo zapletenih političnih in družbenih razmerah. Takratno vodstvo UVZ in policisti varnostniki so bili dobesedno vrženi v vodo in so tudi splavali. Uspelo jim je postaviti temelje nove policijske varnostne dejavnosti varovanja oseb. To jim je uspelo zaradi osebne zavzetosti, vztrajnosti, pripadnosti in doslednega upoštevanja in spoštovanja svojih načel.²⁰

Besedilo: mag. Zlatko Bešker

Foto: osebni arhiv avtorja

¹⁴ Cilj organiziranja usposabljanja Tajne službe je bil pridobiti varnostne izkušnje in znanje iz tujine ter mednarodno varnostno priznanje in zaupanje. Brez takšnega priznanja in zaupanja tuje varnostne službe avtoritarno pogojujejo in vsiljujejo svoje varnostne zahteve, kar je lahko za državo sprejema tudi zakonsko sporno.

¹⁵ Varnostno aktivnost v zvezi s papeževim obiskom je UVZ imenoval s šifro »MIR«, kar se nazaj bere kot »RIM«.

¹⁶ Varnostne razmere v Sloveniji so bile še vedno zelo obremenjene s procesom razpadanja Jugoslavije. V preostalih republikah nekdanje skupne države je divjala vojna in sovražnost JNA, dela Srbije in Črne gore do Slovenije je bila še kako aktivna (sovrážna varnostna, obveščevalna, propagandna ipd. aktivnost).

Slovenija je bila še v fazi formiranja državnosti, samostojnosti in suverenosti. To je bilo prisotno zlasti na zunanjepolitičnem področju. MZZ je bilo še na začetku svojega delovanja, torej organizacijsko, logistično in kadrovsko še nesposobno samo izvajati zunanjepolitične naloge na območju nekdanje Jugoslavije.

¹⁷ Zelo slabe higienske, prehranske in druge osnovne potrebe vsakodnevnega življenja, brez ustreznih možnosti počitka, sprostitve in nenazadnje dnevno doživljanje stresa in psihičnih obremenitev vojne (op. p.: življenje z lačnimi in ranjenimi, neposredno videne usmrtitve, streljanje, eksplozije, prehajanje minskih polj, dnevno na meniju jajca in hrenovke, hotelske sobe brez oken in vode, osebna higiena možna le v umivalniku, če je bila voda).

OSAMOSVOJITVENI DOGODKI

NOVA ZBORNICA, DA NE BO POZABLJENO

Policijsko veteransko društvo Sever Maribor je ob svoji 25-letnici delovanja v maju izdalo dva zbornika, in sicer Vojni ujetniki v vzhodnoštajerski pokrajini v letu 1991 in Dolga pot do hrama demokracije. Kot je ob njuni predstavitvi dejal urednik obeh publikacij in veteran Mirko Ploj, je poslanstvo policijskih veteranskih društev med drugim ohranjanje zgodovinskega spomina na delovanje policije: »Svoj del poslanstva veterani udejanjamo tudi s takšnimi zborniki.«

Vojni ujetniki v vzhodnoštajerski pokrajini v letu 1991

Ko gledamo posnetke z vojnih prizorišč po svetu, zlasti iz nam bližnje Ukrajine, ne moremo dojeti, da se je vse to pred dobrimi 30 leti dogajalo tudi pri nas. Vojna je bila sicer kratka, a je kljub temu pustila posledice. V vojni so namreč vedno žrtve, umrli in telesno poškodovani. Za družine posameznikov, ki so za samostojno državo dali svoje življenje, in za vse tiste, ki so bili poškodovani ali so postali invalidi, je bila to vojna v najhujšem pomenu besede. Zato ta del naše zgodovine preprosto ne sme biti pozabljen, tematika o vojnih ujetnikih pa je tudi danes še kako aktualna.

Posledica vsake vojne so tudi vojni ujetniki in prebežniki. Med vojnimi ujetniki pri nas so bili pripadniki Jugoslovanske ljudske armade (JLA) in Zveznega sekretariata za notranje zadeve (ZSNZ), ki so bili zajeti ali pa so se predali na poziv ali med boji. Pripadniki JLA, ki so po lastni odločitvi prebegnili v enote Teritorialne obrambe (TO), so bili prebežniki. Mednje štejemo tudi častnike, vojake in civilne osebe, ki so samovoljno zapustile JLA, vendar niso prestopile v TO.

Kdaj in kako se bo končala osamosvojitvena vojna, drugi ali tretji dan spopadov res ni bilo mogoče predvideti. Tudi pojav vojnih ujetnikov je bil presenečenje že takoj ob začetku vojne. Tako velikega števila vojnih ujetnikov in prebežnikov v tako kratkem času ni mogel napovedati nihče. Ob vseh težavah vojne se je pojavilo še vprašanje, kam z vojnimi ujetniki, ki jih je bilo iz ure v uro več. Pomenili so veliko težavo in dodatno obremenjenost za pripadnike TO,

miličnike, civilno zaščito, Rdeči križ, civilno prebivalstvo in še koga. Vsi našteti so v vseh pogledih z njimi ravnali z veliko mero empatije do sinov, ki so dejansko služili svoji domovini in do tedaj ponosno nosili uniformo JLA. V takšni situaciji se niso znašli po lastni volji oziroma krivdi. Tudi sinovi slovenskih mater so služili vojaški rok v svoji državi, še več pa jih je bilo na služenju v drugih republikah nekdanje Jugoslavije.

Zbornik je poklon in zahvala vsem, ki so pripomogli, da je delo in ravnanje z vojnimi ujetniki potekalo v skladu z določbami Ženevske konvencije, torej vzorno in predvsem humano. Gre za veliko dragocenost, morda tudi posebnost Slovenije, ki jo premalo poznamo in premalo omenjamo. Iz zapisanega se je mogoče veliko naučiti, predvsem pa ohraniti v zavesti, kako pomembno je v najtežjih trenutkih ostati človek. To je bil hkrati tudi vrhunec sodelovanja braniteljev in civilnih struktur.

Dolga pot do hrama demokracije (akcija Skala)

Skala je bilo tajno ime načrta za sklic seje takratne Skupščine Republike Slovenije v izrednih razmerah. Opisano je izjemno operativno in strokovno delo miličnikov, ki so obveščali delegate in sodelavce pri prevozu in varnostnem spremstvu delegatov iz Maribora in s Ptuja do Ljubljane. Vrednost zbornika je tudi v tem, da sodelujoči miličniki s svojimi besedami opisujejo, kako je potekalo varnostno spremljanje. Svoje spomine na akcijo Skala so opisali tudi delegati. Na območju takratne UNZ Maribor je bilo leta 1990 v tridomno skupščino izvoljenih 31 delegatov. Posebnost UNZ Maribor je bila, da so imeli dve večji zbirni mesti za delegate – na Ptuj in v Mariboru. Zato sta bili

organizirani dve skupini miličnikov in dve vozili (avtobus in kombi).

V prvem delu zbornika so podana dejstva, ki izhajajo iz pisnih virov: dokumentov, številnih načrtov, depeš, navodil, opomnikov, fotografij itd. Drugi del zbornika sestavljajo zapisi spominov miličnikov, ki so sodelovali. Sledijo zapisani spomini delegatov in na koncu zaključek in priloge: seznam, zapisniki, dokumenti iz uradnega lista, fotografije ...

Besedilo in foto: Mirko Ploj, PVD Sever Maribor

**»Janez, daj tačko,
dobr' sva zrihtala današnji
trening!«**

**»Me zdaj pelješ na
sladoled? Junij je, človek,
prihaja pasja vročina!«**

